

**CHHANDAMNA FAMKIM
A BOSAN LEH THEIH**
(Bible-in A sawi)

Ziaktu
Pastor P.L. Biakchawna

CHHANDAMNA FAMKIM
A bosan leh theih

Published by : Lalringngheti

Copy right reserved © by the Author

1st Edition - 2011
Copies - 2000

Printed at
Offset Art Printer
73, Elliot Road
Kolkata - 16

A CHHUNGA THU AWMTE

Phek

	Lawmthu	v
	Ziaktu Thuhma	vii
Bung - 1	Thu kamkeuna	11
Bung - 2	Chhandamna Awmzia	16
Bung - 3	Chhandamna chhawng thum	20
Bung - 4	Chhandamna Rahbi pakhatna	23
Bung - 5	Chhandamna Rahbi pahnihna	33
Bung - 6	Sual laka chhandamna	38
Bung - 7	Piangthar tawhte awmdan tur	47
Bung - 8	Sual simna thuruk chu	53
	(Engtin nge sual kan sim theih ang?)	
Bung - 9	Simna dik tak hi engtia neih tur nge?	56
Bung - 10	Simna hi Pathian thilpek a ni	62
Bung - 11	Simna hian ngaihdamna a hlawhchhuak nge	69
	ngaihdamnain a simtir?	
Bung - 12	Chhandamna rahbi pathumna	72
Bung - 13	Chhandamna famkim kan chan hun tur	75
Bung - 14	Chhandamna nghehzia leh rintlakzia	83
Bung - 15	Bo theih leh theih loh chungchanga zawhna	94
	hrang hrangte	
Bung - 16	Bible hian bo leh theih a zirtir em?	97
Bung - 17	Tluksan leh hnungtawlhthe chungchang	101
Bung - 18	Lal Isua zawm reng lo te an bo leh thei	107
Bung - 19	Pianthar hnua kan thiltih sual hian kori a tu em?	114
Bung - 20	Mifelte pawhin an felna an hawisan chuan	117
	an boral leh ang.	

Bung -21	Penticost hnuah pawh piangthar bo hlente an awm.	123
Bung - 22	Nunna bua hming ziak tawh pawh thaibo leh theih a ni.	127
Bung - 23	Bibleah pawh mifel bo hlen an awm	133
Bung - 24	Meia kal tlang ang maiin tih awmzia eng nge?	139
Bung - 25	Chhandam a nih theih nan a tisa tiboral turin Setana pe ila	143
Bung - 26	Chhandamna bo thei lo titute tan chhan dik lo chu	151
Bung -27	Tlu leh tluksan awmzia	156
Bung -28	Tlu kan tih hi eng ang hi nge?	164
Bung - 29	Tuman Pa kut ata an chhuhsak thei lovang	170
Bung - 30	Pa leh Fa tehkhin thu dik lo	179
Bung - 31	Lucifera meuh pawh a bo leh a, a bo hlen bawk.	183
Bung - 32	Bo kan nih dan chi hrang hrang	187
Bung - 33	Chatuan nunna chu tunah keimahniah kan kawl em?	189
Bung - 34	Pianthar hnua zu avang leh drugs O.D avanga thite hi chhandam an ni ang em?	196
Bung - 35	Kan sual lehzel turte nen ngaihdam lawksa kan ni em?	199
Bung - 36	Pathianin a thil thlawnppek leh a kohnaah chuan a rilru a lamlet ngai lo	204
Bung - 37	A bo loh theih dan	207

LAWM THU

A dik tak chuan, kei ni ang duang hi chu a sawia sawi mi kan ni a, lehkha ziaik mi kan ni hauh lo tih chu in mi hriat chian tluk zetin ka inhre Chiang ve a. A chhiar dik theihna atana chhinchhiahna (punctuation) dah dan pawh hi ka hre tak tak lo va, ka duh ang angin ka ziaik ve mai mai a ni. Hetianga chhiar theih a lo nihna chungchangah tlawmngaia min buaipuitute mi hrang hrang chungah lawmthu sawi tur tam tak ka nei a. A hmasa berin ka ziaik tan dawn lai hian, Tv Lalpanpuia Khiangte, M.A. Education, tuna Hellen Lowry School-a zirtirtu hna thawk lai hi ka rawn a, ani hian nasa takin bul min tanpui a, ani chungah hian ka lawm em em a ni. Ka tanngkam hman te a mawi leh mawi loh min endiksak turin thu leh hla lama mi tui Pu Zothanzauva, Hellen Lowry School Teacher thawk lai leh, Pastor Liantluanga te, Upa S. Lalkamlova M.A. B.Ed te ka sawm a, anni hian phur takin min lo endik sak bawka, an chungah hian ka lawm em em a ni.

Tin, chumi hnuah Pu J. Lallawmtluanga (Valpuia), High School zirtirtu hian hna tul tak karah tlawmngaiin siamthat ngai lai te siam thatin a hun hlu tak sengin ngun takin min endiksak bawka, a chungah hian ka lawm tak zet zet bawka. Chubakah R.D.Vanengmawiin a final-na atan ngun takin min endiksak hnuin a bua chhut mai theih turin min siam sak vek a, a chungah ka lawm hle bawka ni. Chumi hnuah ka endik lehna lamah ka khawih chingpen leh a, tuna a nih ang taka chhut theih turin Pu C Lalhmuaka AWR Technician hian min siam that sak leh vek a, a chungah tihtakzetin lawmthu ka sawi a ni. Tichuan atawp atawpah hetiang hian kan lo buatsaih puitling thei ta a ni.

Tin, Pu David Vanlalnghaka Sailo hian a bu kâwm hi hetiang hian mawi takin min design sak a, a chungah ka lawm êm êm bawk a ni.

A tâwp berah chuan heng zawng zawng chungah hian, hetiang a ziak thei tura damna leh hriselna te min pe a, Thlarau Thianghlina min kaihruaitu kan Pathian chungah hian tih takzetin lawm thu ka sawi a ni.

Tin, he lehkhabu hi tuna thawhlehma zing êngmawi nghâka min muthilhsan ta te, kan ngaih êm êm ka nu leh pa duh tak te, Saitawna (Savawma) leh, Zathangpuii (Sepuki) tehriat rengnan leh, kan ui leh kan ngaih êm êm kan unau zinga naupang ber Lalngheta hriat rengna atan ka hlân a ni.

Chhut sual leh tih sual palh awm hauh lo va a tha thei ang bera tih chu ka duhdan a ni a, mahse chuti chung chuan tih sual palh a la awm fô mai thei a, chutiang a lo la awm cheu a nih chuan kan theih bak chham a ni tawh a, in mi ngaihthiamna ka han dil lâwk nghal a ni e.

Tin, tihtakzeta lo chhiartute leh, lo ngaithlatute tan, he lehkhabu hi Krista hnena hruai thlengtu atan leh, kawng dik kawhhmuhtu atan Pathianin a hmang ngei dawn tih ka hriat avang hian Pathian chungah ka lawm êm êm bawk a ni. Ropuina leh chawimawina zawng zawng chu, Isua Kristan chang vek rawh se, Amen.

Pastor PL Biakchhawna

ZIAKTU THUHMA

Chhandamna hi bo leh thei nge bo thei tawh lo? tih thua kum 2005 bawr chho vel aṅang khan Zoram mipuite kan han phawklêk thar leh deuh hluai a. Khami kum vel khân, Zo fate zinga lehkhabu ziak lama kan mi chhuanvawrte zinga pakhat, Upa Dr. PC Biaksiaman, “Chhandamna, Bo leh thei Nge Bo thei tawh lo” tih bu a ziak a. Chu lehkhabu an chhiar aṅang chuan he thu hi a rawn lâar thar leh deuh niin a lang. Chu lehkhabu chu kei pawhin ka lo chhiar ve a, a ziaktuin a tum tak leh a bu chhông thuin a kawh ber chu, “Mi vawi khat a pianthar tawh chuan, chhandam a ni a, eng ang pawhin sualah tlu leh mah se, Drugs ngawl veiin O.D (over dose) hialin lo thi leh mah se, a hmaa a lo pianthar tawh chuan chhandam a ni tho tho vang, a thih danin emaw, suala a tlûk lehna mai khan emaw kori a tu lo ve. Miin chhandamna hi vawi khat a chan tawh chuan, a nget lutuk a, engti kawng maha bo leh thei a ni tawh lo. Thil sual eng pawh lo ti leh se, chhandamna hloh khawpin a khawsa thei tawh lo” tih chu a lehkhabu pumpui zirtirnain a kawh han khaikhawm theih dan chu a ni deuh ber mai.

A dik tak chuan, he zirtirna hi hi thil thar a ni lo va, Upa PC Biaksiaman rawn tih chhuah pawh a ni hek lo. Kum 1517- a Martin Luther-a'n Pope leh a zirtirna dik lo a hnial kalh (protest) hnu khân, kohhran siamṅathatu (Reformers) te an lo chhuak ta sung sung a. Chung ho zingah chuan chhandamna thua ngaihdân inang lo a lo chhuak ta zel a. Kum 1600 bawr chho vel lai aṅang daih tawh khan, ‘chhandam tawh te an bo thei tawh lo’ tih zirtirna hi a lo piang tawh a ni. A dik tak phei chuan Apostolte hun lai aṅang daih tawh khan Nikola leh a hnungzuituten he thu hi

an lo tuipei daih tawh zâwk nghe nghe a ni. Amaherawhchu, hun a lo kal zel a, a tak taka Kristian nun kal chho zelah mi an lo tlu leh a, tlu hlen leh ta te pawh sawi tur tam tak an lo awm bawk thin a. Tichuan, thangthar an lo chhuak zel a. Kros-thuah te, piantharna thuah te, chhandamna chungchangah te, harh tharna leh, tui tharna a lo thlen châng apiangin he thu (chhandam tawhte hi engtikawng mahin a bo theih tawh loh tih zirtirna) hi a lo nung thar leh thin a, harhna a lo chuai leh apiangin amahin a chuai ve leh mai thin bawk.

Hun a lo kal zel a, kum 1900 hnu lamah hian Europe leh USA a protestant thenkhatte zingah harhtharna lam ngaina mi (revivalists) leh, taksa chetna (charismatic movement) lam ngaisang mi te an lo chhuak thar zel a, chung hote chuan hmanlaia Kohhran siamthatu (Reformers) thenkhatte zirtirna thu mu tawh hnu chu an rawn kai tho leh thin a. Mizoramah pawh Kristianna a lo luh hnu hian a khat tâwkin harh tharna ang reng hi a lo thleng ve reng a. Hei bâkah hian mimal tute emaw lo harh thar thut an awm leh zauh bawk thin a a lawmawm hle.

Hetianga harh tharna chang intite zingah hian mi thenkhat, hmanlai mite thu ziak an chhiar ațanga hetiang zirtirna thu mu tawh hnu rawn chawk nung leh hi an awm zauh zauh thin a. Upa PC Biaksiana pawh hian kum 1900 hnu lama harhna lam uartu (Revivalists) thenkhatte thu ziak lehkhabu hrang hrang a chhiar ațanga he zirtirna thu hi rawn tui pui thar vein, hengho ziate hi la khawmin, lehkhabu a rawn siam ve leh ta mai niin a lang. Chu chu a lehkhabu râwn ațangte hian a hmuh thiam theih a ni. Pathian thua a tuina te, a taihmakna leh a chhiarzauna te chu a fakawmin a zahawm hle a. Mahse a zirtirna hi kal sual pui

theih zirtirna hlauhawm tak a nih avang leh, Bible zirtirna nêñ a inkalh tlat avangin tawngpaw ngaihthah mai chi erawh chu a ni lo a ni.

Mizorama ringtu thenkhat he zirtirna pawm tâwk lo awm ve bawk mahse, pawm harsa ti an tam hle niin a lang a. Tichuan, “Chhandam (piangthar) tawh te an bo leh thei nge bo thei tawh lo” tih chungchanga Bible zirtirna dik tak hi Zoram mipuite hriata puan chhuah a ãul ta hle nia ka hriat avangin, mi thiam tute emaw ziak leh ngaihdan pakhatmahrawn ve lovin, Thlarau Thianghlim kaihrainain Bible-leh Bible aãang chauhvín ka han ziak ve ta a ni.

Mi fing ber leh mi mawl berte pawhin vawí khat an chhiara an hriatthiam mai theih tur khawpa mawl (simple) leh Chiang siin ka han buatsaih a ni a, rilrua âwn lam (bias) neisa miah lova rilru lai tak pu chung a chhiartu leh ngaithlatute tan chuan Pathian thu tak leh zirtirna dik hmuh chhuahna tham a niin ka hria. “Tlu, Tluksan, Hnungtawlh, Peng bo, Hawikir tih te leh, piangthar bo hlen leh ta te chungchang te pawh kan hrut tel dawn avangin a tawp thlenga uluk tak leh dawhthei taka zir turin chhiartute leh ngaithlatute ka ngên hmasa che u a ni.

Tûnlai mite hi Computer age-a chêngte kan nih tawh hlawm avangin lehkhawb chhiar ãha peih kan tlem tawh hle a, chuvangin chipchiar taka ziah lan pawh châkawm hle mahse, a bu a chhah lutuk dawn avangin, mitin tana chhiar zuamawm turin, tawikim thei ang berin ka‘n ziak ve a ni a. Thu lama mi ril leh chik taka chhut peihte tan chuan a beithamin an dukhawp lovang tih pawh ka hai lo va. Amaherawhchu hemi chin tal pawh hi ngun taka zir peihte tân chuan zirtirna dik lo laka himna khawp chu a niin ka ring.

Tin, hei mimal hming te leh, Kohhran pawl hming te ka rawn sawi lang nual a. Hei hi anmahni mimal emaw, pawl emaw va taina leh, va hârlâkna lam hawia sawi lang ka ni lo va, kan thu ziate hi a dikzia, rin thu leh phuah chawp mai a nih lohzia tifahtu leh a nemngghettu atana rawn sawilang mai ka ni tih min lo hriatthiamsak ka duhin ka ngên nghal bawk a ni.

Tin, a bung tâwp lamah hian, chhandam tawh te an bo leh thei nge bo thei tawh lo? tih chungchanga mithiam te inhniajna thupui lâp zual te leh, zawhna hrang hrang Bible thu hmanga chhanna kim a awm a. Heng zawhna te hi rawngbawla kan zin vahvelnaa mi hrang hrang te min zawhna Bible thu hmanga ka chhanna te an ni a. Hengte hi a vaia ngun taka i lo chhiar chhuak a nih ngat chuan, thu tak chu i hmu chhuak ngei ang tih kan Lal Isua hmingin ka tiam ngam che a ni.

I chhiar hmain Pathian hnênah ÷awngtâi hmsa la, tichuan a dik leh dik loh hre fiah turin Bible bung leh chang tar chhuahte hi ngun takin enmil thlap thlap zêl la, Pathian awmpuina a zarah thutak chu fiah takin i hmu chhuak ngei ang.

Chhiartu leh ngaithlatu zawng zawngten, Thlarau Thianghlim kaihhruaina azarah hlawkna ropui tak hmuin, suala tlu bo pil leh mai lova chhandamna tluantling leh famkim in chan phah ngei ka beisei a. Chu chu he lehkhabu ka ziah chhan, ka duhthusam leh, ka ÷awngtâina pawh a ni e.

BUNG - 1

Thu kamkeuna

*“Vawi khat chhandam tawh chu Chhandam hlen”
(Once Saved Always Saved)*

“Mi chu wawi khat a lo pian thar tawh chuan chhandam a ni a. Eng ang pawhin sualah lo tlu leh thin mahse, suala a tluk reng laiin inlamlê t hman lovin lo thi palh pawh ni se, chhandam a ni tho tho ang” tih thu hi (Once Saved Always Saved Theory) an tih chu a ni a, a vawrh lârtu ber berte zinga pakhat chu John Calvin-a a ni. Amah hi Presbyterian kohhran dintu (Founder) a ni nghe nghe a. John Calvin-a hian ruatlâwk (predestination) thurin a a rawn ti chhuak a. “Pathianin a chhandam turte chu a ruat lâwksa vek a, chûng a ruat lâwkte chu engti kawng mahin an bo thei lo. A ruat lâwk ve lohte chuan eng ang pawhin chhandamna hi zawng mahse, an hmu ve dawn bawh hek lo” tiin a zirtir a. Chu chu a ring nghet tlat bawh a ni.

Calvin-a zirtirna pawmtu zinga mi thenkhat chuan, chhandam turte chauh ruat lâwk (Single predestination) ni lovin, chhandam loh turte pawh Pathianin a lo ruat lâwksa vek niin (double predestination theory hi) an ring bawh a. An pawm dan tak pheh chuan, ‘*unconditional election*’ an ti a, chumi awmzia chu, “Pathian khawngaihna chungnung leh zalenin ama duh dân leh, lawm zâwnga a ruat lawk liau liau a ni a, a dawngtu mihring lamah duhna emaw, rinna emaw, chhan leh vang engmah a awm lo” tihna a ni. Thlante thinlung chu Amah thlang thei turin Pathianin a rawn kai tho va, a thlan lohte chu a khawih lo mai a ni. Pathian chu ami thlante thinlung ti nê m a, a thlan lohte thinlung rawn tisaktu angin a zirtir a ni.

Chu chu Kohhran Chanchin lo zir tawh te chuan kan hre tângpui âwm e. Mi ðhenkhat chuan John Calvin-a hi an ngaihsan em avangin a ngaihdan leh pawm dan reng reng chu dik vek turah an ngai niin a lang a. Amah kha Kohhran Siamðthat hun laia thawh hlawk ber pakhat a ni tih chu phat rual a ni lo. Nimahsela Kohhran Siamðthatna kawnga a sùlsutu ber a nih vang ngawtin a ngaidan leh zirtirna zawng zawngte dik vek tura ngaih chu a dik ber lêm lo vang. Kohhran siamðthatnaa a hmahruaitu ber Luther-a nen pawh an ngaihdan leh pawm dan a inang vek bik lo a ni.

Keini India hmarchhak Mizoram Presbyterian kohhran pawh hi John Calvin-a zirtirna ‘Ruat lawk’ (Pre-destination) pawmtu kan ni ðhin a. Amaherawhchu kum 1924-’25 chho vel aţang khân Rinna avanga khawngaihnaa chhandamna thu hian kohhran a chiah hneh ta zâwk a, khata űang khan zawi zawiin ruat lâwk zirtirna thu hi a zuih ral hret hret niin a lang.

Tunah phei chuan Mizoram Presbyterian kohhran hian ruat lawk thurin bulpui inngahna “Welsh Confession” Pu Zosaphlulia rawn pek Calvin-a zirtirna chu a lo hluihlawn ta a ni ber e, ti ila kan sawi sual tam pui âwm lo ve. (Thu leh Hla December 1998 phek 13-15 C Vanlalzawma Article) en la. Hei hian, “Vawikhat pianthar tawh chuan eng ang pawhin thil sual lo tiin lo tlu hlen pawh ni ila, chhandam kan ni dawn tho tho,” tih inzirtirna hi a lo dik tawh lo a ni tih a ti Chiang hle âwm e.

John Calvin-a zirtirna ‘Ruat lâwk’ tih leh, ‘vawi khat chhandam tawhte an bo thei tawh lo, (Once Saved Always Saved) tih thurin hi Jacobus Arminius-a chuan dik tawh lo nia a hriat avangin nasa takin a lo do tawh ðhin a. A dik tak chuan amah Arminius-a ngei pawh kha a tirah chuan Calvin-

a zirtirna pawmtu ruh tak a ni thin. Calvin-a mâkpa Bez-a hnuaia zir chhuak a ni nghe nge a. Ṭum khat chu Koornheert-a nen Ruatlâwk thurin chungchanga inhnialna (debate) an nei a, chumi ṭum chuan a ṭanhmun chu phêt zawk hlein a inhria a. Chuvang chuan, Calvin-a zirtirna (Calvinism) chu a hnawl ta a. “Pathianin mi tumah chhandam turin emaw chatuana boral turin emaw a ruat lawk lo a ni” tih hi a ring ta zawk a. “Tupawh Isua ring duh apiangte tan, rinna avanga khawngaihnaa chhandamna hi chan theih vek a ni, tumah ruat lawk bik an awm lo tih hi Bible zirtirna dik tak a lo ni,” tiin huaisen takin a zirtir ta zawk a ni.

Arminius-a zirtirna chuan Holland ramah nasa takin inhnialna a chawk chhuak a. A thawhpuite zingah ngei pawh amah thlâwptu leh thlâwp lotu an inthen phawk a ni. Chuvangin, Arminius-a chuan hemi chungchang ngaihtuah tur hian sawrkar chu Inkhawmpui ko turin a ngen a.

Amaherawhchu inkhawmpui koh a nih hmam kum 1609 khan Arminius-a chu a thi ta hlauh a. A thih hnu kum 9-ah, November 13, 1618 aṭanga May 9, 1919 khan an State General chuan Synod of Dort (Dort Inkhawmpui) chu a ko ta a. He Inkhawmpui hian Arminius-a zirtirna (Remonstrances) chu zirtirna dik lo tiin an hnâwl a. John Calvin-a zirtirna (Total depravity; Unconditional love; Limited atonement; Irresistible Grace; Perseverance of the Saints) tih chu an pawm hlen ta zawk a ni. Chu chu a lamtawiin “TULIP” an ti a, A mizo ṭawng chuan : -

T – Total Depravity- (Chhe lailet der) mihring hi ṭhatna pakhatmah nei lo tih rinna.

- U – Unconditional Love/election - (Tiamkam awm lo hmangaihna or thlanna)
- L – Limited Atonement-(Ruat bik te chauh tlanna) chhandam turte ruat lâwka rinna.
- I – Irresistable Grace- (Hnar theih loh khawngaihna) An duh emaw duh lo emaw chhandam
- P –Perseverance of the saints- (Mithianghlim te tuar khawchhuahna) tihna te an ni.

Mi ðhenkhat chuan, he Inkhawmpui thutlûkna hi ðanchhana hmangin John Calvin-a zirtirna ruatlawk thurin hi dik hliah hliahah an ngai a. “Arminius-a zirtirna chu Synod of Dort-ah khan zirtirna dik lo tiin hnâwl a ni daih tawh alawm” tiin an sawi ðhin a.

Kha Inkhawmpui ah khan Arminius-a zirtirna vuantute zinga puipa ber, Arminius-a rawn thlak a, University of Leiden-a professor hna chelhtu Simon Episcopius-a leh a sangawizawnpui mi sawm leh pahnihte chu an ðanhmun sawifiah turin koh chu an ni ve ngei a. Nimahsela, kha Inkhawmpui ah khan ‘Thlarau Thianghlim ‘aw’ ngaihchâna tak tak a awm meuh emaw chu aw! a tih theih a. A chhan chu president leh first secretary te kha Calvin-a zirtirna pawmtu ruh tak ve ve an ni a, anni bakah khan Dutch mi khawmpui palai zawng zawng kha Calvin-a zirtirna vuantute vek an ni bawk a. Chuvangin, Arminius-a zirtirna pawmtute chu an tlem tham em avangin bân phara vote lak ralah chuan an hneh dawn lo tih chu a chiangsa vek a ni.

Rin lâwksa ang ngeiin Armenius-a hnung zuituten an hneh lo zawk angin thiam loh chantir an ni a, an tiduhdah zui nghal bawk a ni. Armenian pastor zahnih zetin an hna an chên a; mithiam leh langsar tak John Van Olden

Barnveldt-a phei chu a lu an tan sak nghe nghe; Hugo Grotius-a pawh dam chhunga lung in tâng turin an ti bawk a, kum hnih hnuah a tlan chhuak ta hlauh zawk pawh a. Anni bakah hian Armenian tam takin Holland ram an tlan chhiatsan bawk a ni. An chêt duh dan hi a râwng hle a, ‘Thlarau Thianglim kaihhruainaa che an ni ang’ tih rin a har hle a ni.

Tihduahdahna a kian hnu chuan Arminius-a zirtirna vuantute chu Holland ramah lo kir lehin sorkar phalna ngeiin kohhran leh Sikul eng emaw zat an din ta a. An thu ken chu midang tam takin an zawm ve zel a, vauna leh rin dan hlui vawn tlut duhna dah tha a, rilru fîm taka miin an han ngaihtuah chuan Pathian ruahmanna nen inmil hle nia hriain rinna avanga khawngaihnaa chhandam kan ni tih thu hi an rawn pawm thin a ni. Dik taka sawi chuan a zirtirna ang hi amah Arminius-a hma daih tawh khan England ramah pawh an lo pawm dansa a ni reng tawh a. The Articles of Religion-pawh hian Armenian lam nge a âwn a, Calvinistic zawk a âwn tih sawi a har hle a ni.

India ram Presbyterian Kohhran ngei pawh hian John Calvin-a ngaisanga a zirtirna vuantu ni tho siin ruat lâwk thurinah leh chhandamna bo thei lo tih thua hi chuan he zirtirna hi a him tawk lo nia a hriat avangin a hnung a zui ta lêm lo a. He mi chungchangah hian mi thiamte ngaihdan a inkhuangrual lo hle a ni tih chu zir zau deuh tan chuan a hmuh theih ang a, a khawi lam lam pawhin Bible hi tanchhan berah an hmang ve ve tho a ni. Amaherawhchu ‘Chhandamna bo thei tawh lo’ tih pawmtute Bible chang tanchhan dan leh an sawifiah tum dan han zir chian hian, chhandamna thua hriat kim tawk loh an nei niin a lang.

BUNG - 2

Chhandamna Awmzia

Chhandamna hi Grik awng ÷awng chuan, “Soter-ion” (so-tay`-ree-on) tih a ni a. A awmzia chu, Chhandamna, (salvation) chhanhimna, chhan-chhuahna, tihdamna, nunna pe, thihna laka humhim tihna te a ni. New Testament-ah hian tisa lam retheihna leh tihdudahna laka chhanhimna lam hi a sawi nual nain, thlarau chhandamna sawina atana hman a ni ber zawk. Hebrai ÷awng chuan chhandamna tih hi “Yeshu-ah” (Yesh-oo-aw) tih a ni a. Aigupta bawih ata Israelte chhanchhuah an nihna tur sawina atan hman a ni. Kan Pathian chhandamna, Lalpa chhandamna Lalpa hnen ata chhanhimna, ti tein sawi a ni ÷hin (Exo.14:13; 15:2; Sam 3:8).

Hmun tam takah taksa retheihna, hrehawmna leh tihdudahna laka chhanhchhuahna sawina atan te hmana ni bawk. Tin, zawlnei hote chuan, hmelma laka chhanhimna te, natna leh hrisel lohna laka chhandamna te, râl leh hnam dang laka chhandamna leh, chhanhimna sawina atan an hmang tlangpui bawk a ni.

Chhandamna thu (Soteriology) kan chhui hian, a nihna takah chuan Bible-in chhandamna chungchang a sawi hi, Pathian laka sual, dan bawhchhia, thiam loh chang te, an rilru, thlarau leh taksa an puma hnawl tawh, Pathian laka ÷hatna leh, tlâktlâina rêng nei tawh lo te, an puma Pathian khawngaihna avanga chhandam lehna thu hi a ni ber a. Sual vanga Pathian leh mihring inrem tawh lo, inmihran tawh te, inrem lehna leh, inpumkhata inlaichinna ÷ha neih lehna thu sawina a ni. Mihring pumpui sawi nan hian rilru,

thlarau (nunna) leh, taksa tih ÷awngkam hman a ni a. (1Thes 5:23) Chuvangin chhandamna hian rilru siam tharna chauh a kaw k lo va, nunna thlarau siamthar lehna chauh pawh a kaw k hek lo va, taksa thi thei leh ÷awih thei, thi thei lo leh, ÷awih thei lo va siam thar lehna te nê n vek a puma (avaia) chhandamna a kaw k a ni.

Mihring ten Pathian Dân thianghlim an bawhchhiatna sual avang a thiam loh chantir, chatuana boral mai tur an nihna lak a ÷anga Pathianin a khawngaihna avanga a chhandamn lehna thu sawina a ni ber mai. Pathian Khawngaihna sawina hi Hebrai ÷awng chuan, “Chen” (khane) tih a ni a. Duhsakna, dinhmun hniam zawka dingte laka inphah hnuai a ÷atna lantirna lam a kaw k a. (sam 45:2, 84:11) Chutih rual chuan ÷atna lo dawngtu khan, zah tak leh thuawihna nana lo dawn tur a ni tih hi a kaw k tel baw k a ni. Grik ÷awng chuan, Pathian khawngaihna hi, “Charis” (Kharis) tih a ni a. A awmzia chu, mi sual, dan bawhchhia, thil tisual leh, thiam loh changten an phu hauh loh Pathian ÷atna azara thiamchantirna an dawn thu sawina lam a ni (Eph 2:5;8).

Tin, chhandamna kan lo chan hian, rilru, thlarau leh taksa a puma siam thar lehna chu huam kim vek mah se, vawilehkhata a vaia chan nghal vek theih erawh a ni lo va, a indawt te tea kan chan chhoh zel turte an ni tih kan hriat thiam a ngai a ni. Chu chhandamna chang tur chuan, a hmasa berin he kan nihna sual, kan pianchhuah pui rilru thlarau, thinlung chhe lailet der, Pathian dodâl ÷in thinlung, thuawihna rê ng awm tawh lo hi siam thar phawt a ngai a ni. Chu thinlung siam tharna chu ‘thlarauva piantharna’ tiin sawi a ni a. (Joh 3:5). Kristan Kraws-a min tlanna thu rilru leh thinlung taka hrethiam a, sual nih inhriatna ril tak

kan neih avanga Pathian hnena soal thupha chawia simna tak zet nen Krista Lal leh chhandamtu atana kan lo pawmna hi piantharna bul inñanna chu a ni.

He kan chhungril lam nun siam thar lehna, thlarauva piantharna nun thar danglam tak, Thlarau Thianghlim hnathawh azara kan dawn hi, nih soalna laka a thlâwna thiamchantirna chu a ni a, chhandam kan nih theihna tur atana rahbi hmasa ber chu a ni bawk a, chhandamna vawr tawp erawh chu a la ni lo. He piantharna kan chan hnu hian, ni tinin soal simin thil ða tihna lamah; Pathian Dan leh thupek zawmna kawngah kan ðang lian chho zel tur a ni (Ephe 2:10).

Chumi hnuah kan lei taksa a thih hnuin Lal Isua lo kal leh hunah, he kan taksa ðawih thei leh thi thei hi, thi thei lo leh ðawih thei lova siam thar leh tur a ni. Chu tak chu chhandamna famkim lo thlen hun tur chu a ni. Chhandamna hian, hun kal tawh leh, tun leh nakin a huam a, chuvangin, chhandam tawh, chhandam mek, chhandam tur, tiin sawi a ni ðhin (2Kor 1:10).

Tin, chhandamna chungchang (soteriology) kan sawi hian, mihring chhandamna chauh a huap lova, he lei leh van pumpuia thil siam tinreng, soaln a tih hmelhem tawh zawng zawng a vaia siamthar lehna leh dinthar lehna pawh a huam tel a ni tih kan hre tur a ni. (Rom 8:19-21; Isa. 65:17;18; Thup 21:5;) Tin, Bible hian Lal Isua ringa vawi khat piantharna mai hi a sawi lo va, ni tin soal thihsana Isua nena inzawm chhoh zêlna nun leh, thih thlenga rinawm taka a thupekte zawma Isua tana indahhran hmiahna a kawkw tel nghal vek a ni tih kan hre bawk tur a ni . Chuvang tak chuan chhandamna hi bo leh thei a ni nge bo leh thei tawh lo? tih hrethiam turin a lêr ațanga ðan lovin chhandamna

famkim leh tluantling awmzia hre turin Bible aţangin Thlarau Thianghlim kaihhrainaana ngun taka kan zir hmasak a ngai a ni. Chung chhandamna famkim chanchin chu tun ţumah hian tih takzeta ţawngţaina nen ngun takin thinlung leh tih tak zetin i lo zirho teh ang ule.

BUNG - 3**Chhandamna chhawng thum**
(Chhandamna rahbi Pathum te)

Kan nu leh pa hmasa ber Evi leh, Adama-te bawhchhiatna avanga sual khura kan tâna hi a thûk em em a. Kawng khat maia chandam theih kan ni tawh lova. A tirah mihring hmasa ber Evi leh, Adama te chu Pathian anpui tha famkima siam an ni a, Pathian thu an rin chung leh Pathian thu anga an awm chung chuan Pathian kianga chatuana hlim taka chêng reng thei tur an ni a. Amaherawhchu Pathian an rinna chu bumna avangin an hloh a.

A hmasa berin mihring chu rin lohna sualah an tlu ta a, chu rin lohna sual chuan thil tih sualnaah a hruai lût a. Chu an thiltih sual man chu chatuana thihna leh boralna a lo ni ta a ni. Chuta tang chuan an thlahte zawng zawng chu nihna sual neisain kan lo piang ta zel a ni. Chu nihna sual chuan min tihsualtir a, chu tihsualna rah chu a tawpa thihna a lo ni ta zel a ni. Chuvangin chhandamna famkim leh tuantling nei tur chuan rahbi (step) pathum lai paltlang a lo tul ta a ni.

“Chutianga thihna rapthlak ata chu Pathianin min chhanchhuak tawh a, min la chhanchhuak mek zel a; min la chhanchhuak leh zel dawn tih amahah chuan beiseina kan nghat a” (Who deliver us from so great a death, and doth deliver: in whom we trust that He will yet deliver us (KJV- 2 Kor. 1:10) tia Paula'n a sawi angin, chhandam tawh, chhandam mek leh, chhandam zel tur kan ni tih hi kan hriatthiam a pawimawh hle a ni. Tin, zawlnei Amosa-pawhin, Lal Isua lo kal lehna ni, Lalpa Ni-a chhandamna

famkim chu lo thleng tur a ni tih a sawina-ah, chhandamna famkim kan chan a pawimawhzia ti hian tehkhin thuin a lo sawi bawk a. “Sakeibaknei kalsan a, savawm tâwk mi ang leh, ina lûta bang chungah kut nghat a, rûlin a chuk ang chu a ni,” tiin. (Amos 5:19)

Amosa tehkhin thu sawi ang chuan, mihring chu chhandamna tluantling leh, famkim chang tur chuan, a hmasa berin Sakeibaknei lak aṭanga a him phawt a ngai a, tin, sakeibaknei lak aṭangin him tawh mah se, Savawm a tawk leh tlat mai a, Savawm lakah pawh chuan a him leh a la ngai a nih chu. Chutiang bawkin, Sakeibaknei leh, Savawm lakah chhandam ni tawh mah se, inah a han lut a, bangah a kut a han nghah khan, rulin a lo la chuk thei fo mai.

Tichuan chhandamna tluantling leh famkim chang tur chuan, Sakeibaknei leh Savawm lakah chauh ni lovin, rul chukna lakah pawh chuan a him leh a ngai a ni. A awmzia chu, ‘sual thenkhat chauh laka chhandamna mai hi a tawk lo va, سوالنا زاونگ زاونگ لاکا چھاندام کان نگای’ tihna a ni. “Lalpa chuan سوالنا زاونگ زاونگ لاکا می چھان چھواک انگ ا، ا وانراماھ چھان ہم تانم می تھلن انگ،” tia Paula’n a lo sawi ang hian. (II Tim 4:18). Chûng chhandam kan ngaihna rahbi chi hrang hrang pathumte chu lo zirho zel ila.

1. Nih Soalna laka chhandamna : Mizo upain, “Sakâwlin sakâwl a hring, sial rângin sialrâng a hring, Sunhlu kungah thei dang a rah ngai lo,” an lo tih ṭhin angin, a hmasaberin Evi leh Adama te bawhchhiatna avanga kan pian tirh aṭanga sualsa lo piang kan nihna, kan pianpui سوالنا’ lak aṭanga chhandam ngai kan ni.

2. Ni tina tih soalna laka chhandamna : A pahnihaah chuan, ni tina kan thiltih soalna leh, zirtirna

dik lo lakah te, Sakawlh hnung zuina leh sakawlh leh a lem chibai bakna lakah te, bumna tinrêng leh sualna tinrêng lak ațang tea chhandam ngai kan ni leh bawk a.

3. Sual pu Taksa thi thei lala chhandamna : A pathumnaah chuan, nakinah van ramah Pathian kianga chatuana kan chen ve theih nan, bawhchhiatna sual vanga he kan taksa thi thei leh, țawih thei sual ânchhe lak ata hi; thi thei tawh lo leh, țawih thei tawh lo tura chhandam leh siam thar ngai kan ni bawk a ni.

Heng zawng zawng lak ațanga chhandam kan nihna hi, chhandamna famkim chu a ni a, chhandam tawh, chhandam mek, chhandam tur, tiin an sawi bawk țhin. Rinna avanga a thlawna thiamchantirna, rinna avanga a thlâwna tihtiinghlumna, leh rinna avanga thlawna tihropuina, ti te pawhin an sawi bawk țhin a ni. Chu chu, “Awm tawha rinna, Awmmeka rinna, Lo la awm tura rinna tiin sawi a ni bawk.

Heng sualna zawng zawng lak ațang hian a vaia chhandam kan ngai a ni. A rahbi hmasa ber, Eden bawhchhiatna sual lak ațanga chhandam kan nihna chu rinna avanga piantharna hi a ni a, chu piantharna kan chan vang ringawta “Ka bo thei tawh lo” lo tih mai chu a la hun lo tih kan hriatthiam nghal pawh a țul hle a ni. Piantharna kan chan hnuah vanrama cheng tlak nun kan neih theih nan ni tin sual sima thiinghlumna lama țhan chhoh zel a ngai a. Chumi hnuah Isua lo kal niah kan taksa țawih thei lo leh thi thei lova siam thar leh kan la ngai bawk. Chumi hun chu chhandamna famkim kan chan hun tur tak tak chu a ni. Tunah fiah leh zuala kan hriat chian theih nana rahbi hmasa ber ațanga a tawp thlenga chhandamna chu i lo zir chho zel dawn teh ang u le.

BUNG - 4

Chhandamna rahbi pakhatna

(Rinna avanga Thiamchantirna / Justification by faith)

Rom 5:16-18; I Korin 6:11; Gal 12:16; Kol 1:22;
2:13

Nih سوالنا laka chhandam tawh kan nihna : A hmasa berin, Evil eh Adam te thlah kan nih avanga سوال kan nihna, ('nih سوالنا emaw, nihna سوال emaw ti pawhin sawi ila kan hre thiam theuhvin ka ring) chu nih سوالنا lak aṅanga chhandam kan nih dan lo zir hmasa ila. "Paten grêp thur an ei a, an fate hâ a ṭim e' (Jer 31:29) tia Bible-in min hrilh angin leh, kan pi leh puten, "Sialrângin Sialrâng a hring, Sakâwlin Sakâwl a hring, Sunhlu kungah theidang a rah ngai lo" an lo tih ṭhin angin, Evi leh Adama te dân bawhchiatna سوال avangin an thlahte zawng zawng hi misual leh mitthi, thiamloh chang boral tur kan ni tawh. Mi سوال ni satliah mai lovin, 'NI SUAL' a niha ni سوال kan ni tawh (Rom 5:12). "Mi suaksualte chu an nu pum chhûng aṅang renga Pathian laka ṭhenin an awm a," a ti a (Sam 58:3). Tin, Paula'n, "Khawlohna fa, thinurna faa piang rêng kan ni," tiin a sawi baw a (Ephesi 2:3). Zawlnei Isaia chuan, "Chhûl aṅang rengin bawhchhetu an ti ṭhin che u tih ka hre si a," tiin min hrilh baw a (Isaia 48:8). Pathian thu chuan, "Nu te pum chhung aṅangin suala pai kan ni a, Pian tirh aṅangin سوال sain kan lo piang tawh a ni" tih hi min hriattir dan a ni. (Sam 51:5).

Thil kan tih سوال em em kan hre lo a ni mai thei. Mahse Adama thlahte kan nihna leh mihring kan nihna hrim hrim hi سوال a ni. Mi chu zû a ruih vanga سوال ni lovin, a سوال vanga rui, uire vanga سوال ni lovin, a سوال

vanga uirê, tualthah vanga sual ni lovin, a sual vanga tual that thin, a thil ruk vanga sual ni lovin, a sual vanga ru thin, etc..a ni zawk. He kan nihna tenawm tak leh sual tak avang hian Pathian nen kan inrem thei tawh lova, a kiangah kan chêng thei tawh hek lo. Chuvangin he nihna sual ânche lak ata hi chhandam kan ngai a ni. Mahse he kan nihna sual lak ata hi tumah mahniin kan inchhan chhuak thei lova, kan intidanglam thei hek lo (Jeremia 13:23). “Rul thlah Diablola fa” kan nih tlat tawh avangin kan nihna ang angin kan zia pawh a lo rah chhuakin a lo pâr chhuak ta thin a ni. (Matthaia 23:33; Joh.8:44).

He kan nihna sual tenawm tak hi siam thar emaw, nihna thar a thlakthleng emaw a nih loh chuan, mihring aṭang hian Pathian lawm tlaka ṭha engmah a chhuak thei tawh lo va, thinlung bum hmang chhe lailet dêr kan ni a, engtikawngmahin chhandam kan ni thei tawh lo a ni (Jer. 17:9). Chu thinlung sual sak tak mai chu thlakthlenga thinlung thar nei tur chuan, Kross thu hmangin; Thlarau Thianghlim hnathawh azârah chauh neih theih a ni. “Tin, in chungah tuifîm ka theh ang a, in lo thianghlim ang a, in bawlhhlawhna zawng zawng leh in mi limte lak ata ka tlengfai ang che u. Thinlung thar ka pe ang che u a, in chhungah thlarau thar ka dah ang; in tisa ata thinlung, lung anga sak chu ka la bo ang a, thinlung, tisa anga nê m ka pe zawk ang che u. Tin, in chhungah ka thlarau ka dah ang a, ka dan siamah ka lentîr ang che u a, ka thupêkte chu in vawng ang a, in zâwm ang” (Ezek 36:25-27) tia Pathian thuin a sawi angin thinlung thar pek kan ngai a ni.

Chu nihna sual laka chhandam leh thiam chantir kan nih dan chu Biakbûk rawngbawlina aṭangin kan hmu thei a ni. Chiang lehzuala kan hriat theih nan, Kross hma lama

miten chhandamna an hmuh dan lo sawi ila. Kros hma lamah khan dan bawhchhia misualte chu man chhuah an nih chuan, hretu pahnih emaw pathum emaw thuin lainatna tel lova lunga denhlum tur an ni a, pumpelhna kawng a awm lo, Hebrai 10:28. Amaherawhchu, misual chuan chhandam a nih leh theih nan, a aiawha thi tur Beramno a rawn kai ang a, Beramno lu chungah a kut nghatin a sual a puang ang a, tih tak zetin a sim tur a ni. A sual phurtu Beramno chu misual chuan ama kut ngeiin a that tur a ni. Tichuan, Beramno thisen chu a chhuaha Beramno chu a thih veleh, a thattu misual kha a tun hma sual zawng zawng chu thai bo leh ngaihdam niin a thlâwna thiam chantir a lo ni ta a, a pian tirh aṅanga vawi khat mah thil la tisual lo angin mi fela chhiar a lo ni ta bawk a, dânin thiam loh a chantir thei tawh lo va, a dênghlum thei tawh bawk hek lo a ni.

Chutiang bawk chuan, “Kan la chak loh lai khan a hun tein Krista chu misualte aiah a lo thi ta si a. (Rom 5:6-8). “Nimahsela Pathian chuan a mi hmangaihna chu fak tlakin a lantir a, misualte kan la nih laia Krista kan aia a thih avang khan,” (Rom 3:24,25). “Sual lamahte thi tawhin felna lamah kan nun theih nan amah ngeiin thingah khan A taksain kan sualte a phur a, Ama vuakna vualte chuan tih damin kan awm ta.” (I Petera 2:24; 5:9). “Chutichuan a thisena thiam chantira kan awm tawh hnu hian, amah avangin Pathian thinurna lak ata chu chhandamin kan awm ngei ang. Hmelma kan nih lai maha a Fapa thihna avanga Pathian nena lo inrem tawh kan nih si chuan, inrema kan awm tawh hnu hian a nunna avangin chhandamin kan awm ngei ang.” (Rom 5:9-10). “Chu Isua chu kan sual avangin man tirin a awm a, thiam kan channa turin kai thawhin a awm bawk a.” tiin a sawi a ni. (Rom 4:25).

Misualin a aiawhtu tur Beramno pawî sawi reng reng lo ama kut ngeia a tihhlum thi hnuang mai, chalchâng khur chawr chawr leh tal zi âwt âwt a han hmuh khân, Isua Krista Pathian Beramno thattu chu amah a lo ni reng mai tih a inhrethiam a, sual huatthlalâkzia leh ama sualzia inhriain a inchhir a, tih tak zeta simna thinlung nen Pathian hnenah thupha chawiin ngaihdam a dil a, rinnain thiam chantir leh ngaihdam a lo ni ta.

Chutiang bawk chuan, Kalvari Kross-a kan sual vanga saruaka an khenbeh, Pathian Beram No hliam thi hnuang mai chu rinna mitin kan han hmu a, keimahni sual vang a ni tih leh keimahni hi a kheng bettu chu kan lo ni reng mai tih kan inhria a. Chu veleh a hnena ngaihdam dila sual thupha chawiin, tihtakzeta simna thinlung nen, Isua Krista chu Lal leh chhandamtuah pawma A hnena kan puma kan inpek (Surrender) hian, sual ngaihdamna leh thiamchantirna thil thlawnpêk chu rinnain kan dawng ta ðin a ni.

Hei hi piantharna kan tih chu a ni. Chhandamna rabbi hmasaber ‘Nihualna laka chhandamna’ chu a ni a, kan thil tih pakhat mah a tel lo va, Thlarau Thianghlim hnathawh azara Pathian khawngaihna thil thlawng pek liau liau a ni a, chu chu rinnain kan dawng mai a ni. A va ropui em!.

Tual thattu pakhat chu pólíce-ten an man a, khaihlum turin rorelna (court)-in thiam loh a chantir a. Mahse roreltuin a khawngaih a, a lei chawi ai pawisa tam tak chu chawisakin a ngaidam ta a ni. Chutia lungngai taka a awm lai chuan a hnenah, “Roreltu-in i pawisa chawi ai a chawi sak vek che a, a ngaidam tawh che, khaihlum i pumpelth ta, lo chhuak rawh” tiin an va hrilh a. Chu tualthattu tan chuan chu ngaihdamna thu leh thiamchantir a nihna thu chu lawm taka lo awih leh lo pawm mai kha a tih tur a ni a, a bak tih

theih a nei lo. Tichuan, chu thu chu a hriat veleh lawm takin a lo pawm a; ngaihdam a ni tih a rin veleh chuan lawm takin a chhuak ta a, an khai hlum ta lo a ni. Mi fel leh sualna reng reng nei lo anga pawm a ni leh ta a. Ama tih that leh fel vang ni lovin, roreltuin a khawngaihna avang chauhvin a thlawna ngaihdamna leh thiam chantirna chu a dawng a ni.

Chutiang bawk chuan kan aia Krista a thihna azarah misual ni reng si kha sual lo anga pawm, tling lo chu tling anga pawm, thiam loh chang chu thiam chantir, fel lo chu fela puan kan lo ni ta a ni, Halleluiah Amen. Hei hi chhandamna rahbi hmasa ber chu a ni. Mihring thiltih ve samzâi pakhat tiat pawh a tel lo.

“Tin, thilpek chu mi pakhat sual avanga thil lo awm nen a inang hek lo; thiam loh chantirna rorelna chu mi pakhat avangin a lo awm a, thiam chantirna thilthlawn pek erawh chu, sual tam tak avangin a lo awm ta zawk si a. Mi pakhat sual avanga thihnain, chu mi pakhat avang maha ro a rel si chuan khawngaihna nasa tk leh felna thilpek hmutute chuan, mi pakhat (Isua Krista) avang khan nunnaah chuan ro an rel ngei ang. Chutichuan sual pakhat avangin thiam loh chantirna rorelna chu mi zawng zawng chungah a lo awm a; chutiang bawkin thil fel pakhat tih avangin nunna hmuh nan thiam chantirna thilthlawn pek chu mi zawng zawng chungah a lo awm a; chutiang bawkin thil fel pakhat tih avangin nunna hmuh nan thiam chantirna thilthlawn pek chu mi zawng zawng chungah a lo awm.” (Rom 5:16-18)
 “Tin, nangni thenkhat chutiang mi in nih thin kha; nimahsela Lalpa Isua Krsta hmingah leh kan Pathian Thlarauvah tlenfai in ni tawh a, tihthianghlim in ni tawh a, thiam chang in ni tawh,” (1Kor 6:11). “Israela thlahte zawng zawng chu

LALPA-ah chuan a ni, thiam chantira an awm a, LALPA chu an chhuan dawn ni,” tiin (Isaia 45:25). Krista thisen zara ngaihdam leh thiamchantir kan ni. Ava ropui em! (Kol 1:22; 2:13).

Amaherawhchu chhandamna rahbi hmasa ber, a thlawna ngaihdamna leh thiamchantir kan nihna hi a rahbi pahnihna, kan nitin nuna soal simna leh soal laka “tihtianghlimna nun” tel lo chuan chhandamna famkim a la ni mai lo tih erawhchu kan hriat a tul hle a ni. Soal sim chuang si lova ngaihdam ringawt chu Pathian thil tum a ni lo va, rinnaa soal ngaihdamna chang zawng zawngte chuan, a ngaidamtu hmangaih let ve-na leh, an rinna tar lanna atan an ni tin nunah thinsung taka soal simna, soal lungtenna leh, soal huatna, soal hawisanna tak tak an nei thin a ni. Chu mai bakah ni tina thil tha tihna-ah an thang lian zel tur a ni. (Eph 2:10). Tin, a thlawna soal ngaihdamna leh thiam chantirna hian a dawngtu hnenah soal sim theihna leh, thu pek zawm zel theihna thiltihtheihna (power) chak tak a keng tel nghal thin a ni.

Tualthatu mi soal khaihlum tur, roreltuin a ngaihdam taka khan, “Kei chu, tualthah vanga thiam loh chang ka nihna leh, khai hlum tur ka nihna aʻangin, roreltuin thiam min chantir tawh a, ka leichawi ai zawng zawng min chawi sak tawh avangin a thlawna ngaihdam ka ni tawh a, danin ka chungah thu a nei tawh lo, ka tan chuan dan zawm a ngai tawh lo, ka duh duh ka that leh thei tawh, min ngai dam a ni tih ka rin phawt chuan, dan zawm kher a ngai tawh lo” a ti theiin i ring em? Chutiang ngaihdan chu neiin dante chu bawhchhe chhunzawm leh ta zel mai se, roreltu chuan engtin nge a ngaih ang? “Ni e, ka ngaidam tawh che a, chu chu i rin phawt chuan, dan te chu i zawm kher a

ngai lo, i duh duh i that thei tawh a lawm,” a tiin i ring em? Dan bawhchhiat phalna (Licence) pein a ngaidam a ngem? Teuh lo mai, roreltu â ber pawhin chutiang chuan an ti lo vang. Dan bawhchhia, tualthat a nih avanga danin thiam loh chantir a, khaihllum hmabâka lung ina a awm lai khan, engtikawngmahin thiam a chang thei tawh lo va, lung in chhunga tual a thah tawh loh vang te, lung in chhunga dan a zawm avangtein ngaihdamna a phû hek lo.

Amaherawhchu, roreltu ngilnei takin a khawngaihna avang chauhvin a leichawi ai chu chawi sakin a ngai dam a ni a, thil sual tih phalna (permission) pein a ngai dam lo va, a sual te sima nun dan dika nung tawh tur leh, dan leh thupek te chu tha taka zawm zui zel tawh turin a ngai dam a ni zawk. Chutiang taka phû loh duhsakna leh khawngaihna dawngtu chu, a ngaidamtu chungah chuan a lawm em em a, a zah em em bawk a, roreltu a zah vang leh a lawm êm avangin dan chu a bawhchhe chhunzawm ngam tawh lova, bawhchhiat leh chu sawi loh, tha takin dan chu a zâwm ve ta zawk a ni. Chutiang chu rinna avanga a thlawna chhandamna kan chan dan pawh chu a ni.

Kan tih that vanga chhandam kan ni lo va, kan phû loh Pathian khawngaihna avanga a thlawna ngaihdamna leh, thiamchantirna kan dawn vang chauh a ni. Chu a thlawna ngaihdam kan nihna chu, thinlung taka lo ringa lo pawmtute chu an lawm avangin an biangah mittui a lo luang hial thin a. “Chhandam an nih nan” ni lovin, a thlawna chhandam leh, thiamchantir an nih tawh zawk avangin Pathian dân leh thupek te chu lawm takin an lo zawm ve ta thin a ni. A thlawna ngaihdamna hian ngaihdamna dawngtute nunah sual sim theihna thiltitheihna (power) chak tak a pe nghal thin a, a ngaidamtu zahna leh hmangaih lêt vena a siam bawk a.

He Pathian min khawngaihna leh min hmangaihna hi mi sualten kan soal kan sim theihna tura Pathian hmanraw tha ber leh, thil ti thei ber chu a ni.

Chhandamna rahbi hmasa ber, “Rinna avanga a thlawna thiamchantirna” hi tawngkam danga kan sawi chuan “Piantharna” kan tih hi a ni. Piantharna chang (experience) lo hian chhandam a nih theih loh va, amaherawhchu, hei hi chhandamna famkim a la ni nghal mai lo tih erawhchu kan hriat thiam a pawimawh hle bawk. A bul tanna chauh a la ni.

Kan sawi tawh ang khan, rinna avanga thiamchantir kan nihna hi, Evil eh Adama thlah kan nihna, soal anchhe lak ata chhandam tawh, tlan chhuah tawh kan nihna chu a ni. Kan thil tih pakhatmah a tel lo va, Isua Krista thihna leh thawhlelna azara a thlawna ngaihdam leh, thiamchantir kan ni ringawt mai a ni. Mi tam takin he thu hi an han hriat thiam thlarauva an han var pawh hian an hlimin an lawm em em a, “Chhandam ka ni tawh, ka va lawm em, ka bo thei tawh lo” an ti ta mai thin a ni.

He thua kan han pianthar tirh hi chuan a lawmawmin a hlimawm em lah tak a, “Krista zarah thiamchantir ka ni ta, thiam loh chan ka hlau tawh lo, ka Pa lung a awi ta,” tiin thenkhat lawm thiam deuh phei chu an lam dawrh dawrh thin reng a, chhandamna ropui tak a nih avangin lawm a phuin a ropui em a, khawvel thil zawnga ngaihtuah phei chuan engmahin a tehkhin phak awm lo ve. Mi thenkhat te phei chuan, hei ber hi emaw chhandamna vawr tawp chu tiin, heti lai hmunah hian an cheng reng a, soal simna leh, Pathian dan leh thupekte zawmna lama than chhoh zel an tum lem lo va, he piantharna kan tih, thiamchantirna hmunah hian lungawi takin an thu veng veng mai thin a ni.

Amaherawhchu, kan sawi tâk ang khan piantharna kan lo chan hi chhandamna vawr tawp a la ni mai lo va, a bul ðanna chauh a la ni. Nausen piang hlim hlawl ang kan ni a, puitlin lam pan turin ðhanlenna tur kan la ngah em em a ni. Rinna avanga thiamchantir kan nihna thua kan lo pianthar veleh hian, Krista chu kan nunah a lo lal ta a, Krista felna chu kan felnaa vuah a lo ni a. Kan aiawh Krista zarar, fel si lo kha fel anga pawm, ðha si lo kha ðha anga pawm, bawlhhlawh kha thianghlim anga pawm kan han ni ta phawt mai a ni.

Mahse chu mai chu Pathian thil tum a la ni lo va, Kross thiltihtheihna hmang hian, kan mihring hlui nun sual chu ching ralin, Krista nun thianghlimna, ðhatna leh felna chu kan nunah nem kai (imparted) a lo ni ta a ni. Hemi ni aţang chiah hian chatuan nun chu kan nei ðan ta tihna a ni a. Chumi awmzia chu, Krista nen kan inzawm ta tihna a ni. Johana chuan, “Pathianin chatuana nunna min pe a, chu mi nunna chu a Fapaah a awm a ni.” tiin a lo sawi a. (I Joh 5:11).

Tichuan piangthar dik tak kan nih chuan, Krista kan zawm veleh aţang hian, chhandam mekna nun, sual thihsanna leh, sual hawisanna lamah, sual tih duh tawh lohna nunah kan ðhang chho ðan ta a. Hmana kan tih duh zawng sualte chu kan ti duh lo nghal a, hmana kan tih ngai loh Pathian thu zawm leh A rawngbawlna te chu kan tih a lo ðul ta zawk a, chu chu kan nun hlimna ber a lo ni ta. Khawvel mi kan ni ta lo va, Pathian Fa kan lo ni ta a, Kraws chuan khawvel nen min tihrang ta a ni. He piantharna hi vanram kan luh theihna tura pawimawh hmasa ber, vanram ticket emaw, passport emaw ang chu a ni. Hemi nun nei (experience) lo hian tumah vanram an kal thei dawn lo a ni.

(Joh 3:5). Amaherawhchu, heta awm reng hi a theih lohva, a rahbi pahnihna, “Rinna avanga tihthianghlimna nun leh soal simna nunah kan luh chhoh a ngai a ni.

Piangthar, Krista zawmtute ni tina an nun dan tur leh an khawsak chhoh zel dan tur chu, Bible-in chiang takin min hrilh a. Chu chu kan sawi tâk ang khan, ni tin tisa thiltih te, thlarauva tihhlum chhoh zelna leh, soal leh soal anga lang zawng zawng lakah pawh inthiarfihlim a, bansan chhoh zelna hi a ni (1 Thess 5:22). Chu mai bâkah Pathian dan leh thupekte lâwm taka zawm zelna, thu awihna nun hi a ni. “A thupekte pawm si lovin, ‘Amah ka hria’ titu chu mi dawthei a ni, thutak amahah a awm lo” tih a ni si a. (I Joh 2: 4; I Kor 7:19, I Tim 6:14; Joh 14:15).

BUNG - 5

Chhandamna rahbi pahnihna

Rinna avanga Tihthianglimna (sanctification by Faith) 1 Kor 15:2 ; II Kor 2:15

Ni tin Sualna laka Chhandam Mek Nihna Chu :

Tuna kan sawi tur hi chu, a hmaa kan sawi zawh tâk chhonzawmna chiah, Ni tin thiltih سوالنا laka chhandamna, “Chhandam mek kan nihna” a ni. Chhandamna rahbi hmasa ber, ‘Nihsual’ laka chhandam kan nihna thua piangthar tawh te, an nitin nuna thil tih سوالنا laka chhandamna leh, سوال sim chhoh zelna, chhandam mekna hi a ni a. A thlâwna thiam chantirnain a rah chhuah, rinna avanga Krista felna kan nuna nem kai (imparted) hi a ni. Chu chu ṭawngkam danga kan sawi chuan, “Ni tina سوال simna leh, Pathian thu zawm chhoh zelna” hi a ni. Chu chu سوال laka tih thianglimna, “Sanctification from sin” leh, سوال kalsana Pathian tana indahhranna (consecration unto God) a ni. Chhandam mekna tih a ni bawk.

“Ka thu hrilh che u kha in ring mai mai a nih loh va, in pawm tlat a nih chuan chu miah bawk chuan chhandam mekin in awm a ni.” (1 Kor 15:2). “Tin, a chhandam mêk apiangte chu Lalpa`n ni tin an hnenah a teltir zel thin. (Tirkhohte 2:47). Isua Krista Lal leh chhandamtu atana pawma سوال sima piangthar apiangte kha; chhandam tawh leh chhandam mekte an ni a, kohhran member-ah lak luh zel an ni tihna a nih chu. A lehlamah, Pathian thu anga kal ve duh lote hi “Boral mêk te” tih an ni ve thung bawk a. “Chhandam mêkahte leh boral mêkah te chuan Pathian tan Krista rimtui kan ni si a” tia Paula`n a sawi ang hian. (II Kor 2:15). Chhandam mekte an awm a, chhandam mekte

pawh chu an la famkim bik lo va, chutiang bawkin boral mekte pawh an la boral vek bik bawk hek lo. Chatuana chhandamna famkim chang turin emaw, chatuana boral turin emaw, thu tihtlûkna vawrtawp chu nakinah kan thih hnuah van rorelna (Investigative judgment) zawhah a ni ang. Tunah hi chuan fiahin kan la awm mek rih a ni.

Chhandamna rahbi hmasa berah kha chuan, Pathian dan sawm bawhchhe reng chungin, chawlhni bawhchhe reng chungin, Zu in chungin, hmeichhiat mipatna soal ti reng chungin, zûk leh hmuam thil tha lo soal tinreng ti reng chung leh, nih sualnain min chenchilh reng chungin, Krista kan aia a thihna leh thawhlehna azarah; khawngaihna a thlawna ngaihdam leh thiamchantir tawp mai kan ni a. Kan awm ang angin, kan nihna ang angin Kristaah min ngaidam tawp mai a ni.

Mahse he rahbi pahnihna, Krista ringa piangtharte nunah erawh hi chuan, Thlarau Thianghlimin Pathian hmangaihna kan thinlunga a leih tawh tlat avangin, chûng kan nun hlui soal zawng zawng te chu simin, a dan leh thupekte chu lawm takin kan lo zawm ve thei ta a. Chu chu Pathian kan hmangaihna tarlanna a lo ni ve ta a ni. “Pathian kan hmangaihna chu hei hi a ni, A thupekte kan zawm hi, a thupekte chu a khirh si lo va” (1 Joh 5:3). “Nangnin min hmangaih chuan ka thupekte chu zâwm rawh u” (If you love me, keep my commandments) tia Isuan a lo sawi angin. (Joh 14:15).

Zu in loh vang te, mei zuk loh vang te, kuhva ei loh vang te, sahdah leh tuibûr hmuam loh vang te, uire loh vang te, tualthah loh vang te leh rukrûk loh vang tea chhandam kan ni lo va. Krista thisen zara khawngaihnaa chhandam kan nih tawh avang leh, Diabola fate kha Pathian faa vuah kan nih tawh avang zawkin, hetiang thil chin tha

lote hi kan ti duh tawh lo a ni. Chutiang bawkin Chawlhni serh vang te leh a dan thupekte zawm vanga chhandam kan ni lo va, amaherawhchu khawngaihnaa chhandam kan nih tawh avang leh, Diabola fate kha Pathian fate kan nih tawh avang zawkin Pathian dan leh, thupekte zawmin a chawlhni dik takte kan lo serh a, baptisma dik takte kan lo chang ve ta a ni. Chu chu hmangaihna tarlanna dik tak a nih avangin, a hmangaihna dawngtute tan chuan a thupek zawm chu a nuamin a khirh si lo va. (1 Joh 5:3). “*Chuvangin hmangaihna hi Dan zawh famkimna a ni*” tiin Paula` pawhin a lo sawi a nih kha. (Rom 13:10).

Pathian Dan leh Thupek zawm theihna hi, “Thinlung thar” tiin sawi a ni a. “Thinlung thar ka pe ang che u a, in chungah thlarau thar ka dah ang; in tisa ata thinlung, lung anga sak chu ka la bo ang a, thinlung, tisa anga nê m ka pe zawk ang che u. Tin, in chhungah ka thlarau ka dah ang a, ka dan siamah ka lentîr ang che u a, ka thupêkte chu in vawng ang a, in zâwm ang,” (Ezek 36:26-27) Diabola rilru ang, itsikna te, elrelna te, huatna te, duhamna leh, mahni hmasialna thinlung, bum hmang chhe lailet dêr, (Jer 17:9) thuawih lohna riru chu la bovin, thinlung thar, Krista rilru ang thuawihna thinlung chu min puttir ta a ni. “Keini erawh chuan Krista rilru kan pu a ni.” tia Paulan a lo sawi ang hian. (1 Kor 2:16).

Tihtiinghlimna (Sanctification) hi Grik ÷awng a “Hagiosmos” tih a ni a. Rawngbawlna thiinghlim atana dah hrang, serh hrang, tihna te, rawngbawlna thiinghlim atana nemnghet (consecration) tihna te a ni. A bul takah chuan Grik ÷awng Hagiazo tih a ÷anga lo kal a ni a, a awmzia chu ‘Thil thiinghlim atana serh hrang’ (to sanctify or set apart for holy use) tihna a ni. Hebrai ÷awng chuan ‘Gadah’ an ti a, thil narân a ÷anga serh hran bik (To set apart from

common use) tihna a ni. Sual bawih ata Pathian Fa ni tura lâk hran, bawlhhlawhna hmun ata Pathian tan lal puithiam, hnam thianghlim ni tura serh hran kan nihna sawina a ni. (1 Pet 2:9, 1 Kor 1:1,2,7). “Nangni in thianghlim tur a ni, kei ka thianghlim si a,” tiin Pathianin thianghlim turin mi ko a ni. (1 Pet 1:16). “Pathianin bawlhhlawh turin min ko si lo va, thianghlimah min ko zawk a ni. Chuvangin, a pawisa lotu chuan mihring pawisa lo a ni lo va, Pathian, a Thlarau Thianghlim pe thintu che u chu a pawisa lo a ni zawk” (1Thes 4:7,8).

Chhandamna rahbi hmasa ber, ‘A thlawna thiam chantirna’ tih thua piantharna dik tak changtute nunah chuan, thianghlimna leh, sual simna tak zet leh, thuawihna famkim a lo par chhuak thin a ni. ‘Tihthianghlimna’ hi a thlawna thiamchantirnain a rahchhuah chu a ni. Thiam chantirna leh tihthianghlimna hi thil inhnaih (close related) tak leh then hran theih loh an ni a. Thiam chantirna (Justification) hi Pathianin kan tana a Fapa Isua Kristaa a thlawna a thil min tih sak a ni a. Rinna avanga Krista felna keimahni felnaa ruat (Imputed Christ`s righteousness by faith unto us) a ni. Tin, sual lak aţanga ‘Tihthianghlimna’ (Sanctification) hi, Pathianin keimahnia a thiltih a ni ve thung a. Keimahnia a nungchang a nemkaina (imparted Christ`s righteousness unto us) a ni ve thung a ni.

Hengte hi kan thil tih that (meritorious work) in a phu vanga kan hlawh chhuah an ni lova, Krista khawngaihna avang chauha a thlawna kan dawn a ni. Krista zara thiamchantir leh mifela ruat kan nihna (piantharna) hi, vanrama lût thei tura pawm kan nihna (Our title to heaven) chu a ni a. Tunlai ţawngin, vanram luh theihna ticket tiin sawi ila kan hre thiam deuh awm e. Tin, Krista felna azara sual kalsanna, sual simna ‘tihthianghlimna nun, nungchang

thianghlim kan nuna nemkai (imparted) lo ni ta hi, vanrama cheng tlak tur nun thianghlim kan neih (our fitness for heaven) chu a ni ve thung bawk a ni.

Tihthianghlimna (Sanctification) hian kawh pathum a nei a

(a) Pakhatna chu, Ringtu nun hlui liam tawha soal silfai sak tawh nihna, (an accomplished act in the believer's past) a ni. "Tin, nangni thenkhat chutiang mi in nih thin kha; nimahsela Lalpa Isua Krista hmingah leh kan Pathian Thlarauvah tlenfai in ni tawh a, tihthianghlim in ni tawh a, thiam chang in ni tawh. (1 Cor. 6:11).

(b) Pahnihna chu, Ringtute ni tin nun kal chhoh zelna-a soal simna, soal hnehna leh, tihthianghlimna nun an chan chhoh zelna (a process in the believer's present experience) a ni bawk. "Fa tihawihte angin, in hriat loh laia in hman lai chaknate anga awm lovin; a kotu che u a thianghlim angin nangni pawh in chetzia zawng zawngah lo thianghlim zawk rawh u; Nangni in thianghlim tur a ni, kei ka thianghlim si a, " tih ziak a nih kha. (I Pet 1:15-16). (Rom 1:7 I Thes. 4:7).

(c) Pathumna chu, Krista lo kal huna rilru, thlarau leh taksa kan puma siam tharna, thih theihlohna taksa thianghlim famkim kan chan theihna tura inbuatsaihna nun a ni. He tih thianghlimna nun hi; nitina Krista kan thinlunga chentir rengna aṅang chauhva neih theih a ni. Chumi awmzia chu, "Ni tin Isuaa awm rengna leh, Isua nena inzawm rengna tihna a ni. Chu thianghlimna nun chu ni tina Pathian thutak 'tih ziak' kan zawm zelna aṅanga dawn chhoh zel a ni bawk. "Anni chu thutakin tithianghlim rawh, i thu chu thutak a ni." tia Isuan a sawi angin. (Joh 17:17).

BUNG - 6

Sual laka Chhandam

Sual chawpa chhandam ni lovin, sual laka chhandam kan ni zawk. *“Fapa a hring ang a, a hmingah ISUA i sa ang: Ani chuan a mite an thiltih sual lakah a chhandam dawn si a,”* tih a nih kha. (Matthaia 1:21). (For He shall save His people from their sins) tih a ni. (Gal 1:4 en bawk la). Thil sual ti reng chungin chhandam a nih theih loh, sim a ngai, sim lo chu tumah ngaihdam theih an ni lo. “Vawikhat mi a lo pianthar tawh chuan, eng thil sual pawh lo ti leh thin mah sela, kar tinin dan bawhchhe thin pawh ni sela, chhandam a ni tho thovang” titute hian, sual lak atanga chhandam kan nih dan hi an hrethiam pha lo tihna a ni. He thu an sawi lai reng te hian a sawitu anmahni ngei pawh hi Pathian thuah an bo sa reng tawh tihna a ni.

Sual laka chhandam awmzia chu enge ni? Entirna mawlte pakhat hmangin lo sawifiah dawn teh ang. Tum khat chu ka zinna khaw pakhatah hian, ka thlen in chhakah an naupangte pakhat hi an tuibelah a tla a, a lu chu bel chhungah a pil vek a, a ke thiah chin hi bel rawng tlangah chuan a lo lawr a. Amahin a inchhanchhuak thei tawh lo va, chhandamtu a mamawh a ni. Tui lak atanga chhandam tur chuan; tui bel chu a tui awm chawpin naupang nen chuan tlang sang lamah zawn chho ta ila, kan chhandam ang em? Teuh lo mai. A rang thei ang berin naupang chu, tui atang chuan lak chhuah emaw, lak hran daih emaw a ngai a ni. An han hmuh chuan a thaw a awm tawh lova a thi tawh niin an ring a, an tap tuar tuar a. Tichuan tui atang chuan rang takin an la chhuak ta a, a letling zawngin an khai a, a ka atangte chuan tui a lo chhuak a, thawktir tumin

an bei a, (Artificial Respiration) te an ti a, vanneihthlâk takin a lo thaw chhuak leh ta a, an hlim hle mai, naupang chu tui lak ata chhandam a lo ni leh ta a ni.

Chutiang bawkin sual lak aṅanga chhandam awmzia chu; sual aṅanga lak hran, sual nena inchiahpiah tawh lo, sual nena awm hrang, sual sim hlauh tihna a ni. Chu mai bâkah sual lungtenna leh sual huatna neia ti duh tawh lo hi a ni. Tumah hi kan sual chawpin chhandam kan ni thei dawn lova, kan sual chawpin vanramah kan kal thei dawn bawk hek lo. Chuvangin chhandamna rahbi pahnihna hi chu; ni tina sual sim chhoh zelna leh, Pathian dan thupek zawm chhoh zelna hi a ni. “Tupawh thil ti sual apiangin dan pawh a bawhchhe thin; sual chu dan bawhchhiatna a ni si a,” tiin Bible-in a sawi a. (1 Johana 3:4).

Pathian dan sawm zinga a enga pawh hi, pakhat te pawh kar tina bawh chhiat luih tlat kan neih reng chhung chuan, sual kan sim tak tak lo tihna a ni. “Tupawhin Dan zawm kim mah sela, kawng khata a tihsual si chuan a zaah chuan thiam loh changin a awm tawh a ni. “Uire suh,” titu chuan, “Tual that suh,” a ti bawk si a. Chutichuan uire lo mah la, tual i thah si chuan Dan bawhchhetu i ni reng reng tawh a ni. Chuvangin, zalenna dana rorelsak turate angin thu sawi ula, thil ti bawk rawh u.” (Jakoba 2:10-120. Sual man chu thihna leh boralna a ni bawk si a. (Rom 6:23). He sual simna tak tak tel si lova chhandamna rahbi hmasa ber, rinna avanga thiamchantirnaa lungawi tum tlat hi a hlauhawm hle a ni. Chuvangin, Piantharna dik chuan sual simnaah mi a hruai lût ngei ngei tur a ni.

Mi tam tak chuan, “Kei chu ka piangthar tawh, Krista zarah a thlawna chhandam ka ni a, ka thih ai Kristan min tih sak vek tawh a, chuvangin dan zawm kher a ngai ka ti

lo, chawlh ni serh kher pawh a ngai lo, baptisma chan kher pawh a ngai lo, ei leh ina insûm kher pawh a ÷ul lo, Isua rin mai hi a tawk,” tiin, a rahbi pakhatnaah hian an duh tawk tlat a, vanrama cheng tlak nih theihna tura, chhandamna rahbi pahnihna, soal simna leh, vanrama chenpui tlak nun, Krista anna nungchang thianghlim, Pathian thupek zawm chhoh zelna nun leh thuâwihna nun neih hi ÷ul an ti lo.

Mahse, chhandamna famkim, thih theihlohna taksa chang tur chuan, rahbi pakhatna, ‘a thlawna thiamchantirna’ aṭangin, rahbi pahnihna, ‘tih thianghlimna leh soal sima thilṭha tihna nuna ṭhan chhoh zel hi’ a ngai tlat si a ni. Chuvangin he rahbi pahnihna, soal simna leh tih thianghlimna nun kal tlang lova; chhandamna rahbi pakhatna aṭanga rahbi pathumna, chhandamna famkim vawrtawp, ‘tih ropuina’ (glorification) hi chan nghal (direct) theih a ni lo tih kan hriat a pawimawh.

Thiam chantirna ringawt hi, tihthianghlimna leh, Soal simna tak zet tello chuan chhandamna famkim leh tluantling a ni thei lo reng reng a ni. Pawn lam chauh sil fai a, chhung lam sil fai si loh chu engmah a ni lo ang hian. (Matthaia 23:26). Ni tin thiltih سوالنا sim si lova ‘Nihna soal’ ngaihdamna ringawt chu engmah a ni lova, mei alh leih mih nana khawnvartui hman tum ang chauh a ni. Soal ngaihdam sak ringawt sim chuang silote awm khawm chu an rapthlak hle ang. Misualte ngaihdam ringawt hi Isua lo kal chhan a ni lo va, sim tir tur leh ngaidam turin a ni zawk. “Amah ngei kha Pathianin Lalah leh Chhandamtua awm atan a ding lamah a chawimawi ta a, Israelte soal simtir tur leh ngaidam turin.” (Tirhkohte 5:31). “Mi fel takte lam tura lo kal ka ni lo va, mi sualte lama simtir tura lo kal ka ni zawk,” a ti a, a chhang a. Luka 5:32).

Sual zawng zawng tih boral hi Isua lo kal chhan, chanchin tha thil tum leh hnathawh chu a ni. “Pathian Fapa lo lan chhan ber chu diabola hnathawhte a tihboral theih nan a ni,” tiin Johan pawhin a lo sawi. (1 Joh 3:8). Tin, Paula`n, “Lalpa chuan sualna zawng zawng lakah min chhan chhuak ang a, a vanramah chuan him takin min thlen ang,” tiin a lo sawi bawk (2 Tim 4:18). Tumah hi sual chawpa vanrama kal tur an awm dawn lo va, a theih hek loh. Sual simte leh nun thar neite chauh vanramah an lut ang. Sual hi ngaihdam a nih theih nan sim a ngai a ni. Sim ula in sual ngaihdam nan..tih a ni. (Tirhkohte 2:38). He sual simna leh nun thar hi nakina Isua lo kal huna kan neih chauh tur a ni lo va, TUNAH hetah hian kan ni tin nunah kan neiin kan chang nghal tur a ni. Chu chu “Piantharna” tia Isuan a sawi ber chu a ni. (Joh 3:5).

Pathian mi hman ropui tak pakhat zawlnei Elen Gould Hermon (Elen G White) an tih chuan, Lalpa Thlarau hriattirnain ti hian a lo sawi a. “If you would be a saint in heaven, you must first be a saint here on earth. The traits of character you cherish in this life will not be change by death or by the resurrection. You will come up from the grave with the same disposition you manifested in your home and in your society. Jesus does not change the character at His coming. This work of transformation must be done now, our daily life determined our destination” tiin. A thu sawi awmzia chu hetiang ang deuh hi a ni, “Nakinah vanah mi thinghlim nih i duh chuan, he leiah hian mi thianghlim i nih hmasak a ngai a ni. He i damchhunga i nungchang leh nundan i ngainat tak hi, i thihnain emaw, thlan aṅanga i thawhlehnain emaw a tidanglam dawn lo va, in chungkuaah leh i thenawm khawvenga i nungchang i lo tarlan tawh, i thih pui ang ang khan, thlan

aṭangin i lo tho leh dawn a ni. He thawhleha leh Lal Isua lo kal lehna pawh hian i nungchang a rawn thlak danglam dawn tawh lo va, chu vanrama cheng tlak nun nei tura insiamthatna hna chu tunah i ti nghal tur a ni (chu vanrama cheng tlak nungchang chu tunah kan ni tin nunah hian kan nei nghal tur a ni). Kan ni tin nun dan hian, nakina kan chatuan awmdan tur chu a lo hril lawk diam a ni.” tihna a ni ber mai.

He thu hi thu dik tak a ni a, Bible zirtirna nen pawh a inmil chiah a ni. Tun kan dam chung ngei hian vanrama chenpui tlak nun chu kan nei nghal tur a ni tlat.

Ṭumkhat chu, Chawlhni tukah chungkaw inkhawm kan neih laiin tlangval pakhat zing zurui hi a lo lut hlawl mai a. “E khai, lo leng rawh, hei chungkaw inkhawm kan lo nei dawn chiah a ni, a va tihzia em i lo leng chu, tah hian lo ṭhu rawh” tiin ṭhutna kan pe a, a ṭhu ve mai bawk a. Amah vang kha nge ni, ni dang ai mahin ka thusawi ka tui a, ka ṭang ta em em mai a, soal sim a ṭulzia leh Pathianin misual sim a ngaihdam duhziate ka sawi ta ṭeuh mai a, zu rui bu lûk lûk chung chuan ngawi reingin a lo ngaithla ve reng a. Kan tih dan pangngaiin thusawi zawhah ṭingṭang ka tum a, fakna hla sain kan han zai leh te te a, chumi zawhah kan zain kan ṭhingṭhi a, kan ṭawngṭai a, tichuan chung inkhawm chu kan bang ta a.

Kan ṭawngṭai zo chiah chu eng dang sawi lovin kawngka pui a nam hawng rawk a, a tlan chhuak ta mai a. “E khai, engatinge i chhuah mai, kan chaw te ei ve nghal la, a nih loh leh thingpui leh chhang tal ei lova i hawn kan remti lo, lo kir leh teh” tiin kan han ko ngial a, mahse ui puar koh an sawi chu neptê, hawi pawh min hawi duh tawh lo va, a pai pheih ngawn ngawn mai a, chak takin a zing zu

inna hmun lamah chuan a lo va pheih leh ta a ni awm e. A thiante hnenah, “Tukin ka zing zu rui leng chu tawh sual ka va t̄wk alawm le, an speaker Pastor PL Biakchhawna an tih te inah ka va lut a, thutna tha takah min thuttir sauh sauh va, Pathian thu min lo hrilh nghek mai a, rei ka ti lutuka han chhuah leh mai a theih tawh mang si lo va, a tawpah hla min han sakpui leh a, min thingthitpui a, min han t̄awngtaipui lehngal a, kha ina ka lo lut ta reng reng kha ka inchhirin pawl ka ti lutuk a, hrehawm ka ti em mai a, theih ni se, thla nei ila chu tukverhah khan ka thlawk chhuak daih ang,” tiin a thiante hnenah hrehawm a tih thu a lo va sawi a ni awm a. Kar khat a ral hnu daih tawh khan an thianpa pakhatin min rawn hrilh leh a ni.

Pathian thu sawina hmun, Pathian chibai b̄kna hmun, Pathian faka hlim taka zaina hmun leh, Pathian chibai b̄ka tihtakzeta t̄awngt̄aina hmun, thianghlim leh fel taka khawsakna hmun chu a tan chuan hmun hrehawm ber a ni tlat mai. Tin, chutianga Pathian chibai b̄k th̄in mite bula awm pawh chu a tan chuan hmun hrehawm ber a lo ni a, eng ang pawhin hawihh̄awm chhuahin lo be lum lâm (welcome) tha hle mah ila, kan lo biak that zawh poh leh hrehawm a ti zawk emaw tih mai tur khawpin a awm a ni. A zing zu inna hmun; hmeithai zu zuar inah, zahmawh buru pui pui leh thu dukdak lo tak tak sawia an r̄ak vel mai maina hmun, hmeiche lepchiahte nena pawisak nei lova khawsakna leh Card te d̄enga duh duha p̄awt mai maina hmunah erawh chuan nilengin nuam ti takin a awm leh peih lawi si a. Chu chu eng nge a chhan kan tih chuan, kha tlangval nun kha siamthar a la ni lo va, vanramah Pathian kiana chenpui tlak nun thar (Piantharna nun) a la neih loh vang a ni tihna a ni. A nun khan Pathian leh A thu te, amah fakna leh chibai b̄kna nun te, nuam a la ti ve phak lo a ni.

Chuvang chuan, piangthar lote hi, Isuan vanrama an kal chu phalsak ve tehreng pawh ni se, vanram hi nuam an ti ve dawn lo tihna a ni. Vanram ropuina leh mawina te, a thianghlimna zawng zawngte chu an mizia nen a inkalh tlat avangin an nun tihrehawmtu mai a ni ang a. Tin, chu hmuna chengte zawng zawng chu hmangaihna leh thuawihna nun, nun thianghlim famkim nei an nih vek dawn avangin, an kiana awm chu a hahthlakin a hrehawm an ti lutuk dawn a, piangthar lote nun leh van mite nun chu a inang lo lutuk dawn a, chuvangin, an tan van ram chu hmun hrehawm ber a ni ang.

Chu hmun ti hrehawmtu ber tur chu, an nungchang leh rilru thinlung bawlhhlawh lutuk vang chu a ni ang. Van mite nungchang fel eh thianghlim em em bula awm chu an tan chuan thil zahthlâk leh hrehawm theihtawp a ni dawn a ni. Chuvang chuan alawm Lal Isua'n Nikodema hnenah, "Mi tupawh tuiah leh Thlaraua an pianthar loh chuan vanramah an lût thei lovang" a lo tih rêng ni. Piangthar lote chu vanrama an luh pawh phal teh reng ma hse, van ramah an awm peih dawn chuang lo a ni.

Tin, sual sim chuang lo leh piangthar lovin vanramah chuan lo han awm dawn tehreng sela, an inhuatna hmun te, an initsikna hmun te, an hmasialna hmun te an sawn chho hla deuh tihna lek a ni dawn a, a nawmna tur chhan a awm lêm lo a ni. Chuvangin vanrama kan luh hmam vanram nun hi tunah he leiah hian nuam ti khawpin kan lo nunpui (Experience) tur a ni. Van hmun ropui hmangaihna leh thianghlimna ram khi nakinah nuam ti taka kan han chen ve theihna tur chuan, tunah chu nun chu he leiah hian nuam ti khawpin kan lo nunpui tur a ni. Chu van rama

chenpui tlak nun chu; nakina kan neih chawp thut tur a ni lo va, tunah kan dam chhung ngei hian kan nei tur a ni.

Mi tam tak chuan, “Tuna kan dam chhunga mihring kan la nih chhung hi chuan tumahin sual kan sim thei tak tak lo, ti hian Isua kan ring tawp mai ang a, kan ni tin nunah thil sualte chu kan ti reng ang a, Isua Krista zarah khawngaihna chhandam kan ni dawn a, Isua lo kal hunah vanrama cheng tluk nun thar chu Isuan min la pe mai dawn a lawm” tiin an ngai thin. He ngaihdan hi Bible zirtirna kalh tlat a ni. Sual hi Isua lo kal hnua sim chawp chauh tur a ni lo va, tun kan dam lai ngei hian kan sim tur a ni zawk. Isua lo kal hnua chauh kan piangthar tur a ni lo va, tun hi pianthar hun chu a ni. “Ngai teh u, tun hi hun lawmawm chu a ni a; ngai teh u, tun hi chhandamna ni chu a ni.” tih a ni a. (II Kor 6:2).

Tun hi vanrama cheng tlak chatuan nun kan neih hun chu a ni. Van hmun ropui hmangaih ram khi mi thianghlimte in a ni, tiin hlaah kan sa thin a. Vanram tinuamtu ber chu hmangaihna nun, thuawihna famkim leh, thianghlimna nun an neihna khi a ni. Chuvangin, nakinah hmangaihna nun, thuawihna leh thianghlimna nuna khat van mite zinga nuam ti taka kan han chen ve theihna turin tunah hmangaihna leh thianghlimna nun hi nuam ti khawpin kan lo nunpui lawk a ngai a ni.

Anih leh sual zawng zawng chu leia kan damchhung hian kan sim thei tak tak dawn em ni? Tumah mihring zingah chutiang chu an awm thei dawn em ni?” tiin i zawt a ni thei e. A chhanna chu,” Chu chu mihring tan tih rual a ni lova; Pathian nen erawh chuan engkim tih theih a ni,’ tih hi a ni (Matthaia 19:26; Marka 10:26, 27; Luka 18:26, 27). Isua Krista chu sual chi thum, nihna sual leh, ni tina

kan sualna leh, sual man taksa thihna tiboral turin a lo kal a ni. Pathian fapa lo lan chhan ber chu Diabola leh a hnathawhte a tih boral theih nan a ni (I Joh. 3:8). “Hmelma hnukung ber tih bova awm tur chu thihna hi a ni” (1 Kor. 15:26). Misualte lama simtir hi Isua lo kal chhan a ni (Luk 5:32).

“Mi chu a piangthar tak zet tawh a nih chuan, eng ang pawhin sualah tlu leh mahse chhandam a ni tho vang,” tih ang reng ãawngkam chhâkchhuak ãinho hi chu anmahni tak pawh hi an ngaihtuahawm hle a ni. Anmahni ãawngkam han hawh ve ta ila, an la piangthar tak tak lo a nih a rinawm zawk a ni. Anih loh vek leh tunah pawh an bo mek tihna a ni. Piantharna nun kan sawi hi, Pathian nungchang ãawmpui lehna nun sawina a nih tlat avangin, a nihphung hi a hniam lo a ni tih kan hre tur a ni. “Chung zarah chuan a thutiam hlu tak leh ropui nasa takte chu min pe a ni; chutichuan châkna avanga khawvela chhiatna lo awm hi tlan chhuah san tawhin, chûng thutiam hlu tak leh ropui nasa takte avang chuan Pathian nungchang in ãawmpui ve thei ang” tia a sawi ang hian (1Pet1:4). Pathian nungchang ãawmpui nun neihna a ni veh mai a ni.

BUNG - 7

Piangthar tawhte awmdan tur

Chhandamna rahbi pahnihna “Rinna avanga tihthianghlimna leh, kan nitin nuna kan thiltih سوالنا laka chhandam mek kan nihnaah hian piangthar tawh te awm dan tur chu Bible-in Chiang takin a lo sawi a, chûngte chu tlêm lo en ila.

Tirhkoh Paul’n, “Sual anga lang zawng zawng lakah chuan in thiar fihlim rawh u” tiin a sawi a (I Thes 5:22). Tun lai lehlinah chuan, “Sual tinreng lakah inthiarfihlim rawh u.” tih a ni. Kan pian thar tawh chuan eng pawh ti سوال leh mah ila chhandam ka ni thovang tihte nen chuan, Paula te zirtirna hi chu a inang lo hle a ni. Sual tinreng laka inthiar fihlim a ni veh mai. “OD in thi mah ila chhandam ka ni thovang” tih nen chuan a nih phung (standard) a sang hlei hle a ni. Tirhkoh Petera pawhin, “Fa tih awihte angin in hriat loh laia in hmanlai chakna te anga awm tawh lovin, a kotu che u a thianghlim angin nangni pawh in chetzia zawng zawngah lo thianghlim zawk tawh rawh u. “Nangni in thianghlim tur a ni kei ka thianghlim si a, tih zia a nih kha,” tiin a sawi. (I Pet 1:14, 15). Bible-in piangthare awm dan a sawi ve hi chu, “Drug ngawl veiin thi leh mahse, chhandam a ni thovang” tih nen chuan a inang lo hle mai.

Pathian thu chuan, “Chutichuan in taksa peng leia awmte chu tihlum rawh u. Inngaihna te, bawlhhlawhna te, hurna te, châkna سوال te, duhâmna te hi (milem biakna a ni si a) chung thil avang chuan Pathian thinur chu awihlo fa chungah a thleng thîn a ni.” a ti a. (Kolosa 3:5). Ka pianthar tawh pawt chuan, ka uire lai reng pawhin t̄ekin min deng

hlum mah se, chhandam ka ni tho vang” tih te nen chuan inkalh tak a ni.

“In rilru, in thlarau leh in taksa chu kan Lalpa Isua Krista lo kal hunah a puma sawisel bova humhimin awm rawh se,” tiin, kan thlarau mai ni lo, kan rilru leh kan taksa pawh sualna tinreng laka sawisel bova humhim turin min fuih zawk a ni (I Thes 5:23). *“Sual lamah te thi tawhin felna lamah kan nun theih nen, amah ngeiin thingah khan a taksain kan sualte a phur a. Amah vuakna vualte chuan tihdamin in awm ta a.”* tiin Pathian thu chuan min hrilh a (I Peter 1:24). Sual thihsana felna lama nun chhoh zel hi piangtharte awm dan tur chu a ni zawk.

“In hmanlai awm dan kawnga mihring hlui, bum châkna anga chhe deuh deuh kha hlip thla ula, in rilru thlarauvah chuan a tharin lo awm ula; mihring thar, thutak felna leh thianghlimnaa Pathian anga siam khan inthuum bawk ula,” tiin Paula'n piangtharte chu a fuih a ni (Eph 4:17-22-24). Pianthar hma nun hlui anga awm leh hi englaimahin phalna a pe ngai lo va, a pawl lo, a bo theih tawh loh, tiin vawikhat pawh a sawi ve ngai lo.

“He khawvel dan ang hian awm suh ula, Pathian duh zawng a tha leh lawm tlâk leh that famkim chu in hriat fiah theih nan in rilru a thara awmin lo danglam zawk tawh rawh u,” (Rom 12:2-ah) tiin nun thar danglam; van nun thianghlim nei turin a kawhhmuh a ni. “Chuvangin unaute u, bat kan nei.... Tisa dana in awm chuan in thi ngei tur a ni; amaherawhchu taksa thiltihte thlarauva in tihhlum thin chuan in nung ang,” tiin a sawi bawk a (Rom 8:12, 13). Pianthar hnu pawh hian taksa (tisa) thiltih ni tina min zim buai rengtu an la awm zel a, chu chu ni tin thlarauva kan tih hlum zel a ngai a ni.

Chung tisa thiltih thlarauva kan tih hlum zel turte chu ti hian Paulan min hrilh a. “Tisa thiltihte chu a lang fiah a ni. Chengte heng te hi a ni, inngaih te, bawlhhlawhna te, hurna te, milem biakna te, dawithiamna te, huatna te, inhauna te, thikna te, thinurna te, inkhinna te, awm hranna te, rin hranna te, itsikna te, zu ruihna te, zu hmun hlimna te, chutiange chu: chung kawngah chuan tun hmaa, “Chutiang thil tih hmangete chuan Pathian ram an chang lo vang,” tia ka hrilh lâwk che u ang khan ka hrilh lâwk che u hi,” tiin (Galatia 5:19-21). Zu in te, inngaihna sual te, hurna te leh, heng tisa sualna a rawn sawi zawng zawngte hi, pianthar hnuah chuan a pawh tawh lo, chhandamna a bo phah thei tawh lo tiin a zirtir ve lo va, chutiang tih chingte chuan Pathian ram an chang lovang tiin a hrilh nawn zawk a ni. Pianthar hmaa hetiang sual tih lo ching thinte hian Pathian ram an chang dawn lo ang bawkin, pianthar hnuah pawh hetiang sual ti thinte hian an sim loh chuan, Pathian ram an chang bik dawn chuang lo a ni.

Korinth khuaa mite hnenah pawh, ‘A nih leh, mi fel lote chuan Pathian ram an luah lo vang tih in hre lo em ni le? Bumin awm suh u; inngaih hmangete emaw, milem betute emaw, uirê te emaw, mi hurte emaw, mawngkawhur te emaw, ruk hmangete emaw, mi duham te emaw, zu ruih hmangete emaw, mi hau hmangete emaw, hlepru te emawin Pathian ram an luah lo vang” tiin chiang takin Paula hian a hrilh a ni. (I Kor. 6:9-10). “An zu in leh te, drugs an tih leh te, hmeichhiat mipatna kawnga suala an tluk lehna te khan engti kawngmahin an chhandamna a khawih chhe phak tawh lo,” tia tuten emaw an zirtirna nen chuan a inkalh renrawn hle mai.

Ni tina Thihna

Rinna a thiam chantirna leh, piantharna kan lo chan tawh hnu pawh hian, hê'ng tisa thiltih سوالنا hian min la chenchilh fo thin a. Hei hi Thlarau thianghlim chaknaa ni tin kan hneh zel a ngai a. Chu chu, "NITINA THIHNA" ti a Paula'n a sawi chu a ni. "Ka unaute u, Krista Isua kan Lalpaa ka chhuanna che u chu chhalin nitin ka thi òthin ka ti a ni." (I Cor 15:31). Heng nitina سوال min tibwaitu hi Israel te, Kannan ram pana thlalara an kalkawnga an thil tawn entirna a ni. Aigupta atanga Kannan ram thlen hma khân thlaler kawng lakah thlemna leh tlûkna tam tak a awm a ni. Chutiang baw chuan keini pawh he khawvel سوالنا kalsana vân kanan ram kan panna kawngah hian, nitin thlêmna leh سوالa tlûk theihna a la awm reng a, fimkhur loh phei chuan, tlûk hlen hlauh theih a ni. Amaherawhchu chak loh chang leh tlûk palh chang te chu lo awm ve òthin pawh ni se, nitin Krista zirtirna (Bible) thu ang zela kan kal chhoh zel chuan kan bo thei ngai lovang.

Juda lehkathawnah chuan, "*Tin, engkim vawi khat hre vek mah ula, Lalpa chuan Aigupta ram atanga a mite a chhanchhuah a, chumi hnua a ringlo te chu a tih boral zia kha hriat nawn tir che u ka duh a ni*" a ti a. (Juda 1:5). He thu hian, vawi khat pianthar tawh hnuaah سوال te sima Krista kan pawm tawh hnuaah سوالa a la tlûk theih Chiang a ni tih leh, a tlûk hlen theihzia Chiang takin a rawn tar lang a ni. Israel te pawh, Kalhlên Kût thisena tlan chhuah an nih hnuin Kannan an thlen hmâin سوالa an tlu nasa a, an boral leh nasa a ni tih kha min hriat nawn tir a duh a ni.

Mi òthenkhat chuan, "Khawngaihnaa chhandam ka ni tawh a, thiam chantir ka ni tawh a, ka thih ai Kristan min tihsak vek tawh a, ka tân engmah thil tih leh dân zawm

kher a ngai tawh lo. Kristan sual bâwih ata min tlan chhuak tawh a, zalên ka ni tawh, eng pawh ti ila ka chhandamna a khawih buai tawh lo,” an ti thin. Mahse Pathian thu chuan, “*Zalên in ni a, nimahsela in zalenna chu sual khuh nan hmang lovin, (sual tih ngampat phah nan hmang lovin) Pathian bawiha awm nan (Pathian thu ang zela awm nan) hmang zâwk rawh u*” tiin min hrilh. (1Pet 2:16). (Pathian thu zawm nan hmang zâwk rawh u,” sual sim nan hmang zâwk rawh u, a tihna a ni).

Pathian min khawngaihna hi sual tih phalna (licence) emaw, permission emaw a ni lo. “Khawngaihna avânga chhandam ka ni tawh a, eng pawh ti ila a pawh tawh lo,” titute hian, “Pathian khawngaihna chu hurnaah an chantir a,” tiin Pathian thuin a sawi a ni. “Duh takte u, kan chan tlân chhandamna thu in hnena ziak ka tum hrâm hrâm laiin, mi thianghlimte hnena rinna vawikhat kawl tir lamah chuan thahnemngai taka beia fuih tur che uin in hnenah lehkha ziah a tûl tih ka lo hria a. “Kan Pathian khawngaihna chu hurnaah an chantir a, kan hotu leh kan Lalpa neih chhun, Isua Krista chu an âwih lo baw k a,” tiin Juda hian fiah takin a lo sawi a ni. (Juda 1:3, 4).

Pathian ngaihdamna leh Kross-a min tlanna hi sual tih phalna (permission emaw licence emaw) angah an ngai a, chu chu a dik lo. Uirenu Isuan a ngaihdam pawh khân “Ti sual leh tawh suh” tiin a ngaidam a ni. (Johana 8:11). A thil tih dik loh avanga kum 18 zet zeng a ngaihdam pawh khân, “Ngai rawh i dam tak hi ti sual leh tawh suh, chutilochuan thil tha lo leh zual i chungah a lo awm dah ang e,” tiin ti sual leh tawh lo turin a ngaidam a ni zâwk . (Joh 5:14).

Piangthar, chhandam tawh te chuan thil sualte chu an sim tawh tur a ni a, ni tin an sim chho zel tur a ni baw k.

Chu chauh ni lovin thil tha tihna lamah ni tin an thang lian zel tur a ni. “Pathian ring tawh te chuan thil tha ti zel turin ngaihtuah rawh se,” (Tita 3:8). “Thil tha ti atân Krista Isuaah chuan siama awmin Ama kut chhuak kan ni si a. Chu thil tha tih chu kan awmna turin Pathianin a ruat lâwk (buatsaih lâwk) a ni.” (Ephesi 2:10) Amaherawhchu, kan sawi fo tawh ang khân, piangtharte chuan, sual an sim vek tur a ni, kan tih hian, wawi khatah sual zawng zawng an sim kim nghal vek tawh a, sim leh chuan tur a awm tawh lo e, tihna lam a kâwk lo va. Ni tin chak lohna avângtein tih sual palh nei thei kan la ni reng a, chu kan sual palh leh thinna aţang pawh chuan sual chhunzawm zel lovin, ni tin kan sim chho zel tur tihna a ni.

Nihna sual leh, thiamloh chang kan nihna lak ata min chhanchhuak a, min ti zalên ang bawkin, kan nitin nuna min chen chilhtu sual laka min chhanchhuak turin Isua chu kan tan a thi a ni. “Chutichuan sualna zawng zawngte ngam thlemna zawng zawng te, vervêkna te, itsikna te, sawi chhياتna zawng zawng te bânsan ula, nausên piang hlim te angin thlarau lam hnute engmah pawlh loh chu châk rawh u. Chu miah chuan chhandamna tling khawpa in than len theih nan,” tiin tirhkoh chuan min lo hrilh a ni. (1 Pet 2:1). Vânrâma cheng tlak nun kan neih theih nan nitin thanlen a ngai a ni. He chhandamna rahbi pahnihna, rinna avânga tihthianghlimna nun ni tina kan kal chhoh meknaah hian mihringte ngaiha sual lian tham ti kher lo pawhin, hriatna tlâkchham vâng leh bumna avângin zirtirna dik lo lamah ni tinin hlim tak leh lungawi tak siin a pên bo reng theih a ni. Chuvâng tak chuan kan pên bo loh nan, Bible-zirtirna ang zelin ni tin Krista chakna rinchhanin kan kal zel a ngai a ni zâwk e. Tichuan chhandam tur kan lo ni dawn ta tihna a nih chu.

BUNG - 8

Sual simna thuruk chu

(Engtinngé Sual chu Kan Sim Theih Ang?)

Luipui luang dul dul lai chu mi pakhat hian a lêt zawngin lui hnâr lam hawiin han luantir vut vut mai sela, a va mak âwm êm ! Chu chu tuman an ti thei lova, Pathian chauhvîn a ti thei a ni. Chutiang bawkin kan pianpui nun tawlailir chak taka lir lai lehlin tir ðhuai mai hi kan thei lo a ni. “Ka thinlung ka tithianghlim a, ka sual lakah ka thianghlim tunge ti thei? (Thufingte 20:9) Paula ang khân, “Thil ðha tih duhna chu keimahniah a awm naa mahse kan ti thei si lo, (Rom 7:17-23). Kan duh loh zawk sualte chu kan ti leh ðhin. Pathian chauhin min tidanglam thei a, kan duhna leh châkna ðha lo, kan pianpui sual nunna luan kawr chu a ti letling thei a ni.

“Tin, in chungah tui fim ka theh ang a, in lo thianghlim ang a, in bawlhhlawhna zawng zawng leh in mi limte lakah ka tlêng fai ang che u. Thinlung thar ka pe ang che u a, in chungah thlarau thar ka dah ang a...ka dan siamah ka len tir ang che u. Ka thupekte chu in vawng ang a, in zâwm ang.” tiin min tiam. (Ezekiela 36:25-27). Chu thutiam chu ava ropui êm ! Keimahni chakna hmanga tih tur ni lovin, Ama Thlarau Thianghlim kan thinlunga a leihna aţangin min siam tharin, min sim tir dawn a lo ni.

“Ama lawm zawng atana tih tum tur leh bei tura nangmah nia thawktu chu Pathian a ni si a.” (Phil. 2:13). “Nangmahnia thil ðha ti ðantu khân Krista Isua ni thlengin a ti famkim zel dawn, chu ngei chu ka ring tlat si a.” (Phil 1:6). Pathian hrin tawh phawt chuan khawvel a ngam zel si

a. Hei hi a ni khawvel hneha ngamna chu, kan rinna hi. (I Joh 5:4). A ni chuan kan Lalpa Isua Krista Ni-ah chuan sawisel bova in awm nan a tawp thlengin a ti ngeth baw ang che u. (I Cor. 1:8). “Amah ngeiin engtikah mah ka thlahthlam tawp lovang chia, kal pawh ka kalsan tawp lovang che,” a ti si a. (Heb. 13:5). Tin, ngai teh u, kei kumkhuain khawvel tâwp thleng pawhin in hnenah ka awm zel ang. (Mat. 28:20).

Heng thutiam zawng zawng hi i tan a ni asin! Fakna hla kan sak fo angin sual zawng zawng hneh turin min pui thei a ni. “Mi tichaktu (Krista)-ah chuan engkim ka ti thei,” (Phil 4:13). “Keimahni ngawtin kan tlin ka ti lo va, kan tlin theihna chu Pathian hnen ata a ni zâwk e,” (2 Kor 3:5). Lal Isuan, “Misual te lama sim tir tura lo kal ka ni zâwk e.” (Luka 5:32) a ti a ni. Pathian thâtnain simna turin min hruai thei a ni. (Rom 2:4).

“Chutichuan unaute u, a tâwp berah chuan in awm dân tur leh Pathian in tih lawm dân tur... Pathian duh zawnga in thianghlimna tur chu hei hi a ni...Inngaih bânsan ula, Pathian hre lo te anga hur kawnga châk lovin thianghlim leh chawimawiin mahni bêl vawng thianghlim theuh ula, Pathianin bawllhawlh turin min ko si lova, thianghlimah min ko zâwk a ni. A pawisa lotu chuan...mihring a pawisa lo a ni a ni lo va, Pathian, A Thlarau Thianghlim pe thintu che u chu a pawisa lo a ni zâwk e,” tiin chiang takin min hrilh a ni. (1Thes 4:1-8). Hei hi keimahni mihring chakna mai chuan kan thei lo tih hriain, “Nangni thawkrim leh phurrit phur te u, ka hnenah lo kal ula keiman ka chawhltir ang che u,” tiin a hnena kal turin Isuan min sâwm a ni. (Matt. 11:28).

Hei hi rinnaa tihthianglimna leh, chhandam mekna kan neih dân kawng, nitin sual laka chhandam kan nih theih dan thurûk chu a ni. A va ropui êm! Lalpa hnenah chuan i pumin rawn inhlan la, Anin a lo ti danglam ang che. Isua chu i thinlungah cheng turin sawm la, Thlarau Thianglim chu i nunah Lal ber lo ni se, tichuan sual hnehna kim Krista anna nun mawi tak chu a pe ang che. Isua chu tânah kan tan min sawipuitu atan Pa hmaah kan aiin a ding reng a ni. Lo sual tawh mah la, rinnain A hnenah sual te thupha chawiin lo kir leh rawh, tichuan chhandam i ni ang. (I Joh 2:1;2). I sual zawng zawng a tleng fai zo ta. Chhandamna hmun i thleng thei tawh e.

BUNG - 9

Simna dik tak hi engtia neih tur nge?

Mihringin ama chakna leh tumruhna hmangin sual a sim thei em? Simna hi mihringa chhuak nge Pathian aṅanga chhuak? Simna dik tak hian ngaihdamna a hlawh chhuak nge ngaihdamna hian min simtir zâwk? Heng zawhnate hi a nihna dik tak hriatfiah ngai leh chhanna dik tak hriat ngai an ni a. Bible aṅangin a chhâna dik tak chu i lo zir ho leh teh ang ule.

Chhandamna chungchang kan zir hian, sual simna hi a laipui ber a ni ti ila kan sawi sual tampui lo vang. A chhan chu, chhandamna hi khawngaih thil thlâwn pek mah ni se, simna tel lovin chu chhandamna thil thlâwn pek chu chan theih a ni chuang tlat lo. Mi sual sim lo te chuan chatuan ram an luah ve thei dawn lo. Sual rêng rêng chuan chatuan ramah hmun a nei dawn tawh bawk hek lo. Chuvangin, misualte chhandam an nih leh theihna tura kawng rawn ruahmantu Pathian hian sual hi englaimahin a pawmzam thei lo va, a pawmzam ngai dawn bawk hek lo va, chuvang chuan, sual chinral dân leh, mi sualten sual an sim theih dân tur kawng a ruahman zâwk a ni

Chanchin ṭha (Gospel) kan tih hi, ‘Sim rawh u’ tih hmangin a inṭana, ‘sim rawh u.’ tih bawkin a khar leh a ni. Baptistu Johana khân, Krista lo kalna tur atâna kawng a lo sial khân, “Sim rawh u, vanram chu a hnai tawh e,... in sim loh chuan in boral vek ang” .(Matt 3:1;17)..Sim hming pu tlâkin rah rawh u,”(Luk 3:8) tiin bul a rawn ṭan a. Chumi hnuah Lal Isua a lo kal khân, “Tin, ani chuan an hnenah, “Chu Galili rama mite chu, chutiang thil an tuar

avangin Galili rama mi zawng zawng aiin mi sual bik niin in ring em ni? Ni suh e, ka hrilh a che u, nangni pawh in sim loh chuan chutiang bawkin in boral vek ang,” tiin simna thu baw a rawn tlângâu pui leh a. (Luk 13:2;3). Tin, Penticost nia Thlarau Thianghlim a lo thlen khân, Kraws-a an khenbeh thia tho leh taa kha Pathian Fapa Lal Isua ngei a lo ni tih thu Thlarauva khatten an han sawi khân, an thinlunga chhun ang an lo ni ta a, Petera leh tirhkoh dangte hnenah chuan, “Unaute u, engtin nge kan tih tak ang?” an ti a. Tin, Petera chuan an hnenah, “Sim ula, in sual ngaihdam nan Isua Krista hmingin baptisma chang ðeuh rawh u; tichuan Thlarau Thianghlim pek hi in hmu ang,” tiin simna thuchah baw a rawn puang leh a. (Tirh 2:37;38) Sual hi thai bo a nih loh chuan tumah kan sual chawpin Pathian kiangah chatuanin kan cheng thei dawn lo va, “Chuvangin in sualte thai bo a nih theih nan sim ula, hawi kir leh rawh u,” tiin Thlarau Thianghlim chuan min sawm a ni. (Tirh 3:19).

Tin, Isua vana a lâwn hnuin Patmos thliarkara Isua hming avanga khawhar taka an tan (Exile) tir Johana hnenah a rawn inlâr ðum a. Kohhran pasarihte hnena thuchah puan tur a rawn pek pawh khân, kohhran hmasa ber Ephesi kohhran hnenah, “I sim loh zawngin i khawnvar dahna kha a hmun ata ka sawn ang,” tiin a rawn sawi leh a. Kohhran hnuhnung ber Loudikei kohhran hnenah pawh, “Chutichuan, lum si lova, vawt si lova, i lum chang chang avangin ka ka ata ka chhak chhuak dawn a che...Ka hmangaih apiangte chu ka zilhhauvin ka thunun thin; chutichuan thahnem ngai la, sim rawh,” tiin chanchin ða chu sual simna thuchah hmangin a khar leh a ni. (Thup 2:5, 3:16;19). Hei hian sual simna hi chhandam kan nih theihna tura chanchin ða hna thawh tum ber a ni tih a ti Chiang hle

a ni. Tumah soal chawpa vanram kal theih a ni dawn si lo va. Hremhmun meidil laka chhandamna aiin, chu meidila min kaltir theitu soal laka chhandamna chu kan mamawh zâwk a ni.

Simna kan tih hian, soal ti lo satliah mai hi a ni lo va, soal vanga lungngaihna leh, soal huatna, soal hawisan hmiahna a kâwk a ni. Soal hi a sualzia kan hmuh chian zet loh chuan sim leh bânsan kan tum lo va, sim duhna leh bânsan duhna pawh a awm tak tak ngai hek lo. Soal hi thinlung taka kan sima kan hawisan si loh chuan nunah danglamna tak tak a awm thei lo. Nun danglamna tilang Chiangtu ber chu soal simna hi a ni a, hei hi pian tharna lo lanna ber pawh a ni. Soal sim chuang lova piangthara inngaih ve tlatna tluka mahni inbumna râpthlâk a awm thei chuang lo vang.

Simna dik awmzia hrethiam lo mi tam tak an awm. Mi tam ber chuan, an thil tih soal avangin pawl an ti a, pawl an tihna chhan ber pawh an thil tih soal khân tuarna, hrehawmna zahna leh mualphona te a rawn thlen ang tih an hlauh vang mai a ni. Amaherawhchu, an sualna khân tuarna leh mualphona an chungah a rawn thlen dawn lo nia an hriata an hliahkhuh theih chhung chu soal kha pawl tihna vak an nei lo. Entirnan, mi pakhat rûk hmang thil rûk eizawmna atana hmang chawt mai a awm a, a rûk hlawhtlin ni deuh pheih chuan vannei a inti hle a, thil rûk kha pawl tihna a nei lo. Tum khat chu, dawr pakhata Sona ri thei chi tha zet mai hi a ru leh a, tifuh inti takin hlim takin a tlân chhuahpui ta a, tuman an hre chhuak dawn lo nia inngaiin bazarah chuan lungmuang takin rûk tur dang a lo zawng leh a. A hnu lawk chuan kha dawr nghaktu khân a dawra sona chu a bo tih a hre chhuak a, pulis (police)-ah a ripawt

(report) ta thuai a. Tichuan pulis ho chuan an han zawng nghal vat a, chutih lai tak chuan a sona rûk iptea a ah chu a lo ri ta ral ral mai a. Chuveleh chuan a hlauthawng chu a tlân chhe ta a, pulis ho chuan man ngei tumin an ûm ta a. Chu rûk hmangpa chuan, “Aw, he Sona ka lo ru ta kher kher chu pawî ka va han ti tak êm pulis hovin min man dawn ta a nih hi” tiin a inchhir em em mai a ni. An man ta ngei a, Jail banga zût dawn ta a ni tih a inhriat hnu phei chuan kha thil a lo ru kher kher kha pawî a ti em em a, a inchhir em em a ni.

Eng vanga pawiti nge a nih le? A thil tih sual kha pawî a ti a ni lo va, an hre chhuaka pulis-in an mana Jaila a tang tur kha pawî a ti zâwk a ni. Sual tak kha pawî tihna nei lovin sual vanga turna leh mual phona (consequence) lo thleng tur avanga inchhirna leh pawî tihna mai kha a ni a, khatianga sual vanga inchhirna leh pawî tihna kha sual simna dik tak Bible-in min hrilh hi a ni lo, sualna ai chuan tuarna chu pawî an tih zâwk avangin Pathian ngaihdam tlâk simna a tling lo.

A thil rûk vangin Jail-ah rei tak a tâng dawn a ni tih a inhriat avangin a lungngai em em a ni. Esauva'n a fatir nihna chaw vawi khat eia a hralh avanga chatuana boral tur a ni ta tih a inhriat vanga a lungngaihna kha chutiang lungngaihna chu a ni. Zawnei Balaâma pawh kha sum awhna سوال a tlu a, a kalna kawngah vantirhko khandaih hriam tak keng a hmu a, thi mai dâwna a inhriat avangin a hlau ta em em a, a سوال chu pawî a ti a, mah se thihna a pumpelh tâk siah chuan سوال simna tak tak leh, سوال tenna tak tak a nei leh ta chuang lo.

Juda Iskariota pawhin tangka sum it vanga a Lalpa a man tir khân, “Isua chu Pathian Fapa engkim tithei a ni a,

an man tak tak thei chuang lo vang, a tâlchhuak leh mai ang a, sum chu a thlâwnin ka hlêp a ni mai,” tiin a ngaih tuah a. Mahse, Isua chu an man ta tak tak a, a tâl chhuak dawn ta lo tih a hriat khân a inchhira pawî a ti a, “Mi thiam thisen ka mantir kha thil ka lo ti sual a ni,” tiin a inpuang a, a sual vanga thiamloh chantirna hlauhawm tak leh rorelna râpthlâk tak a chung a lo thleng tur avangin pawî a ti a hlauhna a rawn mana, mahse Pathian Fapa sualna nei lo a mantir avang leh Krista a phatsan vanga lungchhe khawpa thinlung kehna erawh chu a nei lo. Sual lungtenna tak tak leh sual hawisana simna tak tak thinlung a nei lo va, sual sima nun thara ðha taka nun chhoh zel ai chuan mahni intihhlumna kawng lam a zawh ta zâwk a ni. Khatiang kha Pathian pawm tlâk simna dik a ni lo va, chhandamna pawh a thlen hek lo.

Chutiang bawkin, Faro-a (Pharao) pawh kha Pathianin a hrem lai khân hremna dang pumpelth theih nan a sualzia inhre chhuakin “ka sim ang “ a ti chul a. Mahse, Pathian hremna a reh veleh a rilru sual ngaiin a sual leh tho ðhin a nih kha. Tûna kan han sawi chhuah mi hrang hrangte khân, sual vanga thil ðhalo lo thleng, zahna leh mualphona lo awm chu pawî an tiin an inchhir vek a, mahse a sual tak kha pawî tihna an nei lo va,, sual vanga lungngaihna dik tak sual lungtenna leh sual hawisan hmiah duhna chu an nei chuang hek lo.

Nu pakhat pasalte zin hlâna tlangval lo fawr pui ching ðhin pawh hian nuam a ti dawklak a, tuman an hre lo nia ngaiin a ti zel a. Khatianga pasalte lo uire san kha pawî tih ahnêkin nuam a ti tlat mai a, tuman an hriat chhuah dawn loh phawt chuan tih chhunzawm zel mai a pawisa hauh lo. ðum khat chu ni dang ang bawkin a pasal zin hlanin uirena

sual a lo ti leh a, mahse chu chu an fanu te khân a lo man chhuak ta tlat mai a, “ka pa hnenah i awmdân hi ka sawi vek dawn” a ti ta a. Chu veleh chu nu chu a lungngai ta em em mai a, an pa-in a hriat vaih chuan a chan tur râpthlâkzia a hre ran mai si a, “Vawina ka lo chesual leh kher kher chu a va pawî êm” tiin a indawm kun tlawk tlawk mai a ni.

He nu lungngaihna pawh hi سوال huatna tak avanga lungngai a ni lo va, سوال vanga a chung a mualphona leh tawrhna lo thleng tur hlahv vang mai maia lungngaihna a ni. He nu ang hi kan tam lo vang maw? Khatiang kha Pathian duh zawnga lungngaihna a ni lo. “Pathian duhzawnga lungngaihna chuan chhandamna tura simna a thlen a, chu chu inchhirawm lo tak a ni. Khawvel lungngaihna erawh chuan thihna a thlen zâwk a ni,” (Kor 7:10). Simna dik tak chuan سوال vanga tuarna lo awm tur ai khân, a سوال tak kha pawî an ti a, khatiang tih duhna thinlung سوال an nei kha hrehawm an tiin kha سوالna tak kha an hua a an lungten a an sima an bânsan thîn a ni.

BUNG - 10

Simna hi Pathian thil pek a ni

Mi sual, sim ngai, sim thei silote hnenah simna min neihirtu chu Pathian a ni. Tirhkoh Paula chuan tihian a lo sawi a. “A nih loh leh, Pathian thatnain simna turin a hruai thin che tih hre lovin, a thatna ngahzia leh, a entheihzia leh, a dawhtheihzia te chu i ngainêp em ni?” tiin. (Rom 2:4). Pathian thatnain simna turin min hruai thin a lo ni. Lal Isua pawhin, “Mi fel takte lam tura lo kal ka ni lo va, mi sualte lama simtir tura lo kal ka ni zâwk,” tiin a lo sawi a ni. (Luk 5:32) sim thei lo te hnenah simtir turin Amah Lal Isua chu a lo kal a ni.

Isua Krista hi mi sualte lam tur chauhvîn a lo kal lo va, simtir turin a lo kal a ni. Simtir tur chauh pawh ni lovin, simtir tur leh ngaidam turin a lo kal a ni. “Amah ngei kha Pathianin Lalah leh Chhandamtua awm atan a ding lamah a chawimawi ta a, Israelte sual simtir tur leh ngaidam turin.” (Tirh 5:31). A va lawm awm tak êm!! Mi sual, sim ngai, sim duh leh, sim thei silo te, minrawn lama min simtira min han ngaidam leh nghal mai chu, hmangaihnaa khat Pathian chauh lo chuan chutiang chu tuman an ti thei lo vang.

Pathian thatnain misualte a simtir dân hi a makin a ropui em em a ni. Mihring thinlung hi lung ang maia sak; sual hlawm a ni a, a luhlul em em a ni. (Jer 5:3; Zak 7:12) He thinlung sak tak mai tinêma ti tuiral tur leh simtir tur chuan tharum thawha inhremna leh tihluihna (by force) hmanga in vaubehna ațanga insimtir chi a ni lo va. Chutiang hmanraw hmanga sual insimtir tum chu vau bettu, hlahh tur an awm loh hun apiangin sual an ti leh mai dawn a ni.

Chuvangin soal simtirna hmanraw tha ber chu Pathian thatna leh hmangaihna hi a lo ni.

(II) Zakaia a simtir dân (II) Zakaia a simtir dân

Bible-a kan hmuh angin, Zakaia chu chhiahkhawntu hlêp rûk hmang leh, mi soal hming thang a ni a. A hlêp rûk hnem avangin sum ngah hle mah se chhungrila nun hlimna leh thlamuanna tak tak a nei chuang lo. A chang chuan a سوالنا te chu a ngaihtuahin hrehawm a ti em em thin a. A soal te chu sim ve châkna a nei thin a, mahse, a sim thei mai si lo. Lal Isua Krista chanchin an sawite chu a lo hre ve a, hmuh ve pawh a châk hle thin a ni. “Isua an tih hi aw, han hmuh ve ka va châk êm, han hmu thei ila chu a hnenah ka buaina te ka thlen anga anin min tanpui thei âwm si a,” tiin a ngaihtuah fo thin a ni.

Ṭumkhat chu, Isuan Jeriko a chhunpelh dawn tih mi sawi a lo hriatin Isua chu hmuh ngei a tum ta a. A office hna kalsanin Isua hmuh ngei tumin Theipui kungah a lawn ta a nih kha. Isua chu Pathian a nih tlat avangin, chutiang taka nun tuihal soal sim châk leh sim duh sim thei si lo chu Isua chuan a lo hre vek mai a lo ni a. Zakaia awmna zâwn a rawn thlen chuan, “Zakai, lo chhuk rawh, vawiinah hian i inah ka thleng dawn,” tiin Zakaia chu a hmingin a rawn ko ta chat mai a, Zakaia chuan mak a ti em em mai a. “E-hei, hemi hian mi va han hrechiang âwm êm, ka eirûk zawng zawngte hi min phawrh chhuahsakin min tih mualpho a tum dawn em ni aw,” tiin a ngaihtuah ngeiin a rinawm. Mahse Zakaia chu Isuan a inah a zui lût ta a. Isuan Zakaia سوالنا engmah a sawi lang ta si lo, hmangaih takin Isuan Zakaia chu a en ta a, a hmangaihna hmêl a hmuh aṭang chuan Zakaia thinlung chu a tuiral zo ta a.

“Tin, Zakaia chu a ding a, Lalpa hnenah chuan, “Ngai teh, Lalpa, ka sum zatve pachhiate hnenah ka pe ang a; tin, tu lakah pawh thil engpawh lo hlêpru ila, a leh liin ka rul leh ang,” a ti ta chul mai le.! Sual simna thinlung thar a chhar ta tlat mai. (Luk19:8) Tin, Isuan Zakaia chung thu a sawi a, Vawiinah he inah hian chhandamna a lo thleng ta, ani pawh Abrahamapa fapa a ni si a, Boralte zawnga chhandam turin Mihring Fapa hi a lo kal a ni rêng a ni,” a ti a.(Luk 19:9;10).

Mi sualte lama simtir tura lo kal hmangaihnaa khat Lal Isua chuan, sual sim thei lo Zakaia chu a hmangaihna leh thatnain a rawn simtir ta mai a nih chu.!! A simtir mai chauh pawh ni lovin, a ngaidam nghal a ni. A va han ropui êm!! Zakaia chuan a sual a sim Chiang kher mai. A sum zatve mi retheite hnena sem leh a lo hlêprûk tawh chu tu hnena mi pawh ni se, a lêt lia rulh leh huam khawpin a sim ta tlat mai a ni.

Hetiang simna dik tak hi, Pathian thatna atanga lo chhuak a ni a, a Chiangin a thianghlim a, hrem hlahv vang emaw, tihluh vang emawa simna a ni lo. Sual nih inhriatna leh sual lungtenna tak tak atanga lo kal a ni. Chumi rawn awmtirtu chu Pathian hmangaihna leh thatna a ni. Mi fel inti Farisai te hnen pan lo va, misual nih inhre ngawih ngawih Zakaia in leh lo, van Lal berin a rawn thlang kha Zakaia hian mak a ti lutuka a tuar zo lo, Isua Krista hmêla hmangaihna leh khawngaihna lo êng chhuak chuan a thinlung sak chu a tituirala a kehsawm zo ta, chu van Lal ber, mi sualte pawh hmangaiha simtira ngaidam duhtu tan chuan a nun a hlân lêt ve ta a ni. A hlêp ru leh ngai ta lo, a damchhungin Krista hniakhnung chu a zui ve ta a ni.

(III) Uirenu a simtir dân (III) Uirenu a simtir dân

Tin, lekhaziaktute leh Pharisaiten hmeichhe pakhat a uire lai an man an rawn hruai a; tin, a laiah an dintir a, Isua hnenah, “Zirtirtu, he hmeichhia hi a uirê lai an man a ni, a uire lai takin. Dân Lekhhabuah, Mosian hetiang mi hi lunga den hlum thu min pe a; nangin engtin nge i ngaih?” an ti a. Chu thu chu amah fiah nan an ti a, a hêkna tur an hmuh theih nan. Chutichuan Isua a kun a, a kut zungin leiah a ziak a. Tin, an zawh sek sek avangin ani chu a tho va, an hnenah, “In zinga soal nei lo apiangin amah chu lungin deng hmasa rawh se,” a ti a. Tin, anni chuan a thusawi chu an hriatin, upa berin a ãan a, a tâwp thlengin, pakhat khatin an relh chhuak ta zel a; chutichuan Isua chauh a awm ta a, hmeichhia a laia a awmna ngaia awm nen khân. .(Joh 8:3-9)

Farisaite pawh kha a langapauvin an soal ve lo a ni mai a, mahse, uirenu soalna ang tlukpui bawk soalna chi dang dang nei an lo ni ve tho a ni. Soal nei lo, dênghlum theitu awmchhun chu Lal Isua chauh kha a ni. Lunga denhlum an hlau a ni ta ve ang, Isua hnen ata an tân bo zo ta vek mai a ni.

Amaherawhchu, kha uirenu kha chuan a soal vanga Isua hnen ațanga tân bo tumna rêng a nei ve lo, ãap zawih zawih chungin Isua ke bulah soal nih inhriain zak takin a ãhu kun reng mai a. Tin, Isua a tho va, a hnenah, “Hmeichhia, khawiah nge an awm tak? Tuman thiam loh an chantir na che nge?” a ti a. Tin, ani chuan, “Lalpa, tuman mi chantir lo ve,” a ti a. Tin, Isuan, “Kei pawhin thiam loh ka chantir lo va che; kal la, tun hnuah tisuah leh tawh suh,” a ti a. (Joh 8: 10-11). A awmzia dik tak chu, “I soal te ngaihdam a ni, thiamchantir i ni e” tihna a ni. He

hmeichhia hian Isua ngaihdamna aw mawi thlum tak mai a han hriat chuan a thin lung a lo tui ral ta a, lâwmna leh hlimna mittui thianghlim tak nen Krista chu a Lal leh chhandamtuah pawmin a sual zawng zawng a sim ta a, thlamuna famkim a chhar ta. A thih hma zawng chu Isua hnung chu zuiin a rawng a bâwl sak ta a ni. Kraws-a khenbeh a nih lai te khân, mi dang zawngin tlânchhiat san mah se, ani kha chuan a tlân chhiat san thei lo, an khenbehna Kraws- chu vuanin Isua ke chu a va kuah ta hial a nih kha. Hei hi a ni Pathian thatnain mi a simtir dân chu ni. Pathian khawngaihna leh ngaihdamna hian sual sim theihna thiltihtheihna (power) a keng tel tlat a ni.

Saula a simtir dân

Farisai te laka Farisai, Judate sakhaw hruaitu ropui Saula kha, dik leh tha nia a hriatah chuan huai rumrûta thil ti thin a ni a. Lal Isua ringtute tiduhdahin mi te chu tânin (Jail) ah a khung thin a. Chutia mite tihduhdah tuma a kal lai chuan; Damaska khaw daih Isua Krista chu Saula hnenah a rawn inlâr ta a, “Saula, Saula, nangin engati nge kei mi tihduhdah hi?” tiin aw a hria a.

Tin, ani chuan, “Lalpa, tunge i nih?” a ti a. Tin, Lalpa chuan, “Isua, i tihduhdah hi ka ni e” tiin a lo chhang a. (Tirh 9:3-5) Saula chuan, “Heng ka unau te berte zinga mi pakhat chung a in tih chu ka chung a ti in ni,” tia Isua thu sawi awmzia te kha a hre chhuak ta a. (Matt 25:40) Ringtute a sawisaka a tihduhdah khân, Lal Isua tiduhdahtu leh sawisatu a lo ni reng tih a inhre chhuak ta a ni. Mahse, chuti chung chuan Lalpan a sualna a ngaidam duh a ni tih a inhriat khân a thinlung a lo tui ral zo ta a, simna dik tak

thinlung a lo nei ta a ni. Kraws-a Krista khenbeh hliam thi hnuang mai a hmuh khân, chu hliam tawrh tirtu chu amah a lo ni reng tih a inhrethiam ta a, a thinlung lung anga sak chu tui angin a lo nê m ta a, “An zinga mi soal ber ka nih hi,” ti khawpin a soalzia inhriain Kraws thiltihtheihna chuan a lo sim tir ta a. “Krista hmangaihna chuan min tir lui a ni; heti hian kan ngaihtuah: Mi zawng zawng thih aiin mi pakhat a thi a, chuvangin mi zawng zawng chu an thi a ni; tin, a nungte chu anmahni tan an nun tawh loh va, an thih aia thia tholeha tan chuan an nun tawh zawkna turin a ni, mi zawng zawng thih aiin a thih ni,” (2Kor 5:14;15) tiin, Krista thatna leh hmangaihna chuan, a chanchin tha puang darh zel turin a tir lui ta a, thih thlengin a Lalpa tan rinawm takin Kraws thiltihtheihna Chanchin tha a puang darh ta a ni.

Lal Davida soal simna te kha Pathian ațanga chhuak simna dik tak chu a ni. Uria nupui a uiresak bākah a pasal Uria kha a thihna turin rem a ruat a. Zawlnei Nathana hmanga a soalzia hriattir a nih hnu zet kha chuan, a soalzia chiang takin a inhmu chhuak a, soal chu a huain a ten ta em em a. Soal vanga lungngaihna dik tak chu neiin a soalna hliahkhuh leh zêp tumna reng pawh nei lovin Pathian hnenah a inpuang a. “Ka bawhchhianate hi ka hre ta si a:Ka soal hi ka hmaah a awm fo thin a ni. I chungah, i chung chauhvah thil ka tisual a, i mithmuha thil soal ka lo ti ta a,” (Sam 51:3;4) tiin mihring chungah thil tisual satliah mai ni lovin, Pathian Dân bawhchhiain Pathian chungah ngei thil a ti soal a ni tih chu inpuangin ngaihdam a dil ta a. A suala tak kha a huain a ten a, a soalna ațanga silfaina dawn chu a châk ngawih ngawih a ni. “Husop-in mi tifai la, tichuan ka fai ang: Mi silfai la, tichuan vur aiin ka var ang,” tiin soal silfaina chu a dil a ni. “Aw Pathian, ngun takin min en

chhuak la, ka thinlung hi hria ang che: Mi fiah la, ka ngaihtuahnate hi hria ang che: Tin, keimahah hian suahsualna kawng rêng rêng a awm nge awm lo en la, Chatuan kawngah chuan mi hruai ang che,' tiin sual lak fihlim hlauh a lo duh ta a ni. (Sam 139:23;24) Hei hi simna dik tak chu a ni a, Pathian Thlarau Thianghlim hnathawh a ni. Hetiang simna dik tak hi tihtakzeta ÷awngtaia dila hmuh theih a ni.

BUNG - 11

Simna hian ngaihdamna a hlawhchhuak nge ngaihdamnain a simtir?

.He thu hi “Artui nge upa, a pui? Tuboh nge upa chaicheh?” tih ang deuha sawi har tak mai a ni a. Sual sim loh chu ngaihdam theih a ni lo va, mahse ngaihdamna tel lo chuan simna tak tak hi a awm thei lo va, awmzia a awm bawk hek lo. A khawi nge hmasa zâwk tih chu mihring ngaihtuahna aţang chuan sawi thiam a har pawh a ni mai thei. Amaherawhchu, Pathian thu aţang chuan, misualte`n an sual an sim theihna chu Pathian khawngaihna hna a thawhna aţangin a ni tlat si. Fapa tlân bo tehkhin thuah khân he thu hi chiang taka târlan a ni a. A pa in a chhuahsan ni aţang khân, a fapa a hmangaih em em tlânbo kha a lo haw leh hun huna lo ngaidam turin a pa khân ngaihdamna thinlung nen ni tin a lo thlir a. A hnen lam pana a lo haw leh hun kha a nghakhlel em em a ni.

Fapa tlânbo khân a inhriat chhuah veleh, “Ka pa hnena inhlawhfate chaw ei sên lohva nei an tam vei nen, kei lah chu hetah rilţamin ka thi dawn si a! Ka tho vang a, ka pa hnenah ka kal ang a, a hnenah, Ka pa, vana mi chungah leh nangma mithmuhin thil ka tisual e; i fapaa vuah tlâk ka ni ta lo ve; i hnena inhlawhfa pakhat angin mi siam ve rawh, ka ti ang, ’ ti a a pa in lam a rawn pan hnak hnak lai khân, hla taka a la awm laiin a pain a lo hmu a, a khawngaih em em a, a tlân a, a ir a chuktuah a, a fâwp ta ngawih ngawih mai a nih kha. A fapain ngaihdam a dil pawh a nghâk hman lo, hmangaihna leh ngaihdamnain a lo hmuak a ni..

Tin, a hnenah a fapain, ‘Ka pa, vana mi chungah leh nangma mithmuhin thil ka tvisual e; i fapaa vuah tlâk ka ni ta lo ve,’ a ti a. Nimahsela a pa chuan a bawihthe hnenah, ‘Puan t̄ha ber kha han la thuai ula, han sintir rawh u; a kutah zungbun te, a kehphahah pheikhawk te buntir rawh u; sebawng no thau tak kha han la ula, talh rawh u, hlim takin i ei ang u; he ka fapa hi a thi a, a lo nung leh ta a nih hi; a bo va, kan hmu leh ta a nih hi,’ a ti a. (Luk 15:17-24). He fapa tlan bo tehkhin thu kan chhiar aţang hian, Pathian hmangaihna chuan kan sual kan sim hma daihin englai pawhin a hnena kan lo kal hun huna min lo ngaidam turin ngaihdamna kawng a lo hawng sa reng a ni tih kan hre thiam thei a ni.

Sual sim duhna chu kan nei thei a, mahse sual simna tak tak leh sual hnehna chu keimahniah a awm lo va, Pathian thiltihtheihna thilthlâwn pek anga kan dawn a ni. A Thlarau Thianghlim hnathawhna a zarah rinna leh beiseinain sual sim duh tur a duhthlanna kan nei thei a, simna tak tak erawh kan nei thei lo. Sim tura duhthlanna nen inngaitlâwm taka Krista kan rawn pan hian, a khawngaihnain min lo ngaidam a, chu ngaihdamna thiltihtheihna leh ngaihdamna zahawmna chuan sual sim hlen thei tura chakna min pe t̄hin a lo ni.

Chuvangin, Isua Krista hnena lo kal tur leh a tana inpe tur hian, mahni insiam t̄hat hmasak phawt hnua rawn pan tur a ni lo va, kan awm ang angin, kan nihna ang angin a hnenah kan in tulût (surrender) mai tur a ni a. Tichuan Anin min lo ngaidamin kan sualte min lo silfaisak ang a, sual sim theihna thiltihtheihna (power) min pe nghal mai dawn a ni. Unau duh tak, sual sim duh sim thei si lo chu i ni a, sim tumin vawi tam tak t̄an i lo la tawh pawh a ni thei.

Mahse nangmah ngei kha soal sim thei tak tak lo, soal ti leh thin chu i ni tih i inhre Chiang hle a ni lawm ni? Chuvangin Krista hnena lo kal turin mahni chakna hmanga soal sim hmasaka chumi hnua Krista hnena lo kal chu tum tum buai tawh lo la, sim duhna takzet thinlung nen, inngaitlawma soal thupha chawia ngaihdam dil chungin i awm ang ang khan tunah Krista chu rawn pan nghal rawh le.

Tuna i chhiar lai mek pawh hian thu tihtlûkna chu siam nghal la, rinnain Krista hnenah i pumin inpe (surrender) hmiah mai rawh. Tichuan Lalpan a lo ngaidam ang che a, pian tirh ata vawikhatmah thil la tisual ngai rêng rêng lo angin mi fela puan i ni ang. Soal ngaihdamna chauh i dawng dawn a ni lo va, soal sim theihna chakna thinlung thar a pe nghal dawn che a ni.

“Nangni thawk rim leh phurrit phur zawng zawngte u, ka hnenah lo kal ula, keiman ka chawlhthir ang che u” tiin min sâwm a ni. (Matt 11:28) I soalna zawng zawng nen pan la Ama’n a lo chhawk ang che. A lo chawlhthir ang che, Ama’n a lo simtir ang che. “Mi fel takte lam tura lo kal ka ni lo va, mi soalte lama simtir tura lo kal ka ni zawk,” tiin Isuan a sawi a nih kha. (Luk 5:32). Nangma chaknaa sim i tum thin i hneh ngai loh kha Aman a lo sim tir dawn che a ni.

BUNG - 12

Chhandamna rahbi pathumna

Rinna avanga tihropuina. (Gloma rification by Faith)

Chhandam tur nihna : Tûna kan sawi tur chhandamna rahbi pathumna hi, a hmâa kan sawi tâk rinna avânga thiamchantirna leh, rinna avânga tih thianghlimna, chhandamna rahbi pakhatna leh, pahnihnate in chhûn luhna, ‘Hun lo la thleng tura chatuana nunna’ ti-a Isuan a sawi kha a ni. (Marka 10:30). Hemi tello hian a hmâa kan sawi thiamchantirna leh tih thianghlimna ngawt kha chuan awmzia a la nei tak tak chuang lo kan ti thei ang. Hei hi nakin kan hmalam huna lo thleng tur kan beisei vâwr tâwp chhandamna famkim kan tih tak chu a ni. “Chhandamna hun hnuhnunga lang tura peih sa chu hmu turin rinna avângin Pathian thiltih theihna a vên chu in ni.” (I Peter 1:4).

He chhandamna rahbi hnuhnung ber hi chu, kan rilru, kan thlarau, kan taksa a puma Isua Krista taksa anpuia van taksa anga ãawih thei lo va siam thar lehna hi a ni a. Sual man thihna ata chhandamna kan chan tur vâwr tâwp chu a ni. Tûn dam chhûnga neih theih a ni lo va, nakina Isua lokal huna mi tur a ni. Chu chu rinnain tûnah kan nei tawh a, rinnain kan chhûnga Thlarau Thianghlim awm hian kan vawng ãha reng tur a ni. (2 Timo 1:14). Nakinah Lal Isua ropui taka a lo kal leh hunah, a tak takin kan chang tawh dawn a ni. (2 Timo 4:8).

Chu chhandamna famkim chu kan chan theih nan, a hmasain rinna avânga thiam chantirna, thlarauva piantharna dik tak, sual simna leh, sual tih duhna thinlung kha sual ti

duh tawh lo thinlung thar neihna, rinna avânga tih thianghlimna kan chan hmasak phawt a ngai a ni. (Joh 3:3;5). Rinnaa thiam chantirna (piantharna) kan chan hnuah, kan nitin nuna sual min chenchilhtu laka hnehna leh, zirtirna dik lo leh, sakawlh hnungzuina laka chhanhimna te, ni tin Pathian Thlarau Thianghlim chenchilhna leh venhim tlatna te hi kan mamawh a ni. Chu chu chhandam mek nihna a ni. Chhandamna rahbi pakhatna leh rahbi pahnihna rawn lâwn kai tawh a, thih thlenga rinawma awmte chuan, a rahbi pathumna chhandamna vâwrtâwp chatuana nunna, ‘taksa ãawih thei tawh lova tih ropuina’ leh thi thei tawh lova siamtharna tak tak chu an la chang dawn a ni.

Paula chuan, “Krista Isua ti tholehtu khân; in taksa thi theite chu a ti nung bawk ang” tiin a sawi a. (Rom 8:11). Tin, Rom 8:23-ah, “Fa kan nihna kan taksa tlanna chu nghâkin keini meuh pawh kan rilruin kan rûm bawk si.” tiin a sawi bawk a. “Lalpa chuan sualna zawng zawng lakah min chhanchhuak ang a, a vânrarah chuan him takin min thlen ang.” tiin a sawi bawk a. (2 Tim. 4:18). Tin, Lal Isuan, “Tupawh keimah avâng leh chanchin ãa avânga In emaw, unaupa te emaw, ramte emaw kalsan tawh phawt chu tân dam chhûng la la hian a leh za hmu lo tur an awm lo, hun lo la thleng tura chatuan nunna nen,” tiin a sawi a ni. (Marka 10:30). Hun lo la thleng tura chatuan nunna tih a ni tlat mai.

Chatuan nunna ka nei han ti ãhin mah ila, thu mai a la ni a, rinna (by faith) chauhin a la ni rih. Amaherawhchu Isua lo kal hunah erawh chuan silai mu pawhin a kah hlum zawh loh, eng anga bomb chak pawhin a hneh loh chatuan daih nunna leh ãawih thei tawh lo leh, thi thei tawh lo, vânrarah taksa famkim chu kan nei tawh dawn a ni. Rinna (by faith)

mai ni tawh lovin, a tak takin, rilru, thlarau leh taksa a puma chhandamna famkim chu kan dawng tawh dawn a ni. Chu chu hun lo la thleng tur a mi a ni. (Luka 18:30).

“Tin, chûng thil chu a lo thlen tirhin en ula dâk chhuak rawh u, in tlanna chu a hnaih tâk avângin,” tiin Isuan min hrilh a. (Luka 21:28). Tirhkoh Paula’n, “Thil tha ti fan fana ropuina leh chawimawina leh boral theih lohna zawngtute hnenah chatuan nunna a pe ang,” tiin nakina pek kan nih tur a lo sawi bawk a. (Rom 2:7). “Chutichuan a khawngaihnaa thiam chantira lo awmin chatuan nun beiseina ang zela roluah tu tura siamin kan awm thei ang,” (Tita 3:7). Nakin kan hmalam hun ami tur vek a ni.

Tûnah hian chu chu rinna leh beiseinain kan chang tawh a, kan chang mek a, mahse a tak tak erawh a la thleng lo. Chuvangin Paula pawhin, “Beiseinain a ni, chhandamin kan awm ni; nimahsela hmuh theih reng beiseina hi beiseina a ni lo ve. Miin a hmuh theih reng chu engati nge a la beisei thin? Kan hmuh loh chu kan beisei erawh chuan kan nghâk fan fan thin a ni.” tiin a lo sawi rêng a ni. (Rom 8:24;25).

Chu chhandamna famkim kan beisei chu a lo thlen hma chu chhel tak leh dawh thei taka kan nghâk fan fan a ngai a nih chu. (Jak 5:7;8). Chumi nghâk chhuak zo lo leh, nghâk chhuak peih ta lo, rinawm tluan chhuak peih ve ta lo, piangthar bo leh tam tak an awm thei a, an awm bawk dawn a ni. Chuvâng chuan a ni Isuan, “A tâwp thlenga tuar peih apiang, chumi ngei chu chhandamin an awm ang,” a lo tihna chhan chu ni. Tuar chhel a ngai a, taihmâk a ngai a, rinawm a ngai bawk a ni.

BUNG - 13

Chhandamna Famkim Kan Chan Hun Tur

Engtikahnge chu chhandamna famkim chu kan chan ang le? tiin i zâwt a ni thei e. Bible-in han chhâng che teh se. “Lalpa ngei chu âu thâwm nen, vantirhkoh chungnung ber âw nen, Pathian tawtawrawt ri nen, vân ațangin a lo chhuk dawn si a; tin, Kristaa thi tawhte chu an tho hmasa ang a; chu mi hnuah chuan keini nunga lo la awm renga te hi boruakah Lalpa hmuak turin anmahni rualin chhâm zingahte khian lâk chhohvin kan awm ang; chutichuan kumkhuain Lalpa hnenah kan awm tawh ang.” tiin Paula hian Chiang takin a sawi a. (1Thes 4:16-17). Chu chatuan nunna a taka kan chan hun tak tak chu, Amah kan Lal Isua, âu thâwm nen vântirhkoh chungnung ber âw nen Pathian tawtawrâwt ri nen, ropui taka a lo kal hunah a ni dawn chauh a nih chu.

A thusawi dang lo chhiar leh ila. “Ngai teh u, thurûk ka hrilh dawn che u hi: Kan zâin kan muhil kher lo vang a, nimahsela kan zâin tawtawrâwt hnukung ber rik hunah chuan reiloteah, mitkhapkâr lovah tihdanglamin kan awm vek tawh ang; tawtawrâwt chu a ri dawn si a, chutichuan mitthite chu țawih thei lova kaih thawhin an awm ang a, keini pawh tih danglamin kan awm tawh ang. He țawih thei hian țawih theih lohna a sin tur a ni a, he thi thei pawh hian thih theih lohna a sin bawk tur a ni. Chutichuan he țawih thei hian țawih theih lohna a sin a, he thi thei hian thih theih lohna a sin hunah, chu mi hun ngeiah chuan, “Hnehnain thihna a lem zo ta,” tih thu ziak hi a lo thleng ang” (1Kor 15:51-54).

“Tin, chumi hunah chuan i mipui fate ðan ðhintu, hotu ropui tak Mikaela chu a ðing ang a; tin, buaina hun, hnam awm tirh ata chumi hun thleng pawha la awm ngai lo chu, a lo awm ang: tin, chu mi hunah chuan i mite chu chhanchhuah in an awm ang a, mi tin lehkhahua hming chuang apiang te chu. Tin, an zînga tam tak lei vaivuta muhîl tawhte chu an lo ðhangharh anga, ðhenkhat chu chatuan nunaah, ðhenkhat zahna leh chatuan hmuhsit awmna-ah. Tin, a fîngate chu vân êng angin an êng ang a, mi tam tak felnaa hawikîr tîrtu te chu arsi angin kumkhaw tlaitluanin an êng ang.” (Dan 12:1-3). He thu pawh hi Isua lo kal nia thil thleng tur sawina a ni a, kan hmalam hun a mi tur chauh a la ni.

Vâna a lâwn hma lawk khân Lal Isuan, “In tân hmun siamin ka kal dawn hi, tin, in tân hmun ka han siam chuan ka lo kir leh anga ka ka hnenah ka la ang che u; ka awmnaah nangni pawh in awm theih nân,” tiin a sawi a. (Joh 14:3). He a thusawi ang ngei hian, engtikniah emaw chuan, Ziona mi an ðuh loh kha; thiltihtheihna la ðhutthlêngah ropui leh thianghlim zahawmin hnam tinrêngte mit hmuhin a lo kal dawn a ni. “Ngai teh u, Ani chu chhûmte nen chuan a lo kal dawn e; mit tinrêngin an hmu ang a, a chhuntute ngei pawh khân; khawvela hnam zawng zawngin amah an ðah bawk ang,” (Thup 1:7). Helai thu a ðang pawh hian chhandamna vâwrtâwp kan chan hun tur chu tânah ni lovin, Isua lo kal leh niah a ni dawn tih a Chiang hle a ni.

Lal Isuan, “Heng hi mak ti suh u, a hun a thleng dâwn ta, chutih hunah chuan thlâna awm zawng zawngin a âw an hria ang a, an chhuak vek ang; thil ða titute chu nunna changin an tho leh ang a, thil sual titute chu thiam loh changin an tho leh ang” tiin Chiang takin chhandamna

vâwrtâwp lo thlen hun chu a lo sawi a. (John 5:28) “Tin, chumi hunah chuan i mipui fate ðan ðhintu, hotu ropui tak Mikaela chu a ding ang a; tin, buaina hun, hnam awm tirh ata chumi hun thleng pawha la awm ngai lo chu, a lo awm ang: tin, chu mi hunah chuan i mite chu chhanchhuahin an awm ang a, mi tin lehkhaw hming chuang apiang te chu. Tin, an zînga tam tak lei vaivuta muhîl tawhte chu an lo ðhangharh anga, ðhenkhat chu chatuan nunaah, ðhenkhat zahna leh chatuan hmuhsitawmnaah. Tin, a fînga te chu vân êng angin an êng ang a, mi tam tak felnaa hawi kîrtîrtute chu arsi angin kumkhaw tlaitluanin an êng ang.” tiin zawlnei Daniala`n a lo sawi ve bawk a. (Dân 12:1-3).

“Tin, hei hi ka pa duhzâwng a ni, tupawh fa hmua ring apiangin chatuana nunna nei sela, tin, keiin nikin niah chuan ani chu ka kai thovang” tiin Isuan a sawi bawk. (John 6:40). Hêng châng hrang hrang aţangte hian; thawhlehna chu nikin niah, khawvêl tâwpah a ni tih fiah takin kan hre thei a ni. Tin, mitthi thlâna awm zawng zawng te, mi ðha thi te leh, mi sual thi te thawhlehna chu a awm ngei dawn tih pawh chiang takin kan hre thei bawk a ni.

He thawhlehna thu hi, kan lo piantharna, thlarauva Krista ruala kaih thawh kan nihna nun, sual man thihna ata rinnaa thiamchantirna leh, piantharna kan neihna thu hi nimai lovin, chutianga piangthar tawhte, rinna avânga Krista ruala kaihthawhna chang tawhte taksa thi tawh, chumi taksa ngeia thawhlehna chu a ni. Ringtute taksa thi tawh thlâna phum, ðawih ral vek tawh hnu kha; ðawih leh ngai tawh lo tur leh, thi leh ngai tawh lo turin thlân ata a kai thovanga, a siam thar vek tawh dawn a ni. “Chumi thawhzia ang zelin kan tlâwmlâi taksa hi Ama (Isua) taksa ropui anga awm

turin a siam tha leh ang” (Phil 3:21) ti a Paula'n a lo sawi ang hian.

He taksa thawhlehna, taksa tlanna hi alâwm tirhkoh Paula khân, “Kan taksa tlanna chu nghâkin keini meuh pawh kan rilruin kan rûm bawk si,” ti a nghâkhlel em ema a lo thlir thin chu ni. (Rom 8:23). He thawhlehna ropui tak hi Paula khân, rinnain a lo hmu tawh a, a tak tak erawh chu kan la thleng rih lo va, mahse tûnah chuan kan rin tirh lai ai khân kan chhandamna chu a hnai ta zâwk si a,” tiin, a nghahhlel zia a lo âuchhuah pui thin a nih kha.(Rom 13:11).

Tin, zâwlnei âwkâ hmangin Lalpan, “I mitthite chu an nung leh ang a, ka mi ruangte chu an tho leh ang, vaivuta awm te u, harh ula, hlim takin zai rawh u, i daifim chu thlai te daifim ang a ni a. Lei hian mitthi te chu a paih chhuak dâwn si a,” tiin a lo sawi tawh bawk. (Isa 26:19) Hêng thu zâwlneite hmanga Lalpa'n a lo sawi tawhte hi hnial rual a ni lo. “Amah a lo inlâr hun chuan; Amah angin kan awm dawn tih zawnng kan hria.” tiin Johana pawhin a lo sawi a. (I Joh 3:2). “Chutichuan, mitthite chu tawih thei lova kaihthawhin an awm ang a, keini pawh tih danglamin kan awm tawh ang,”(I Kor 15:52) tiin Paula khân a lo sawi bawk a ni.

Krista lokal leh hunah chuan, kan lei taksa ngei hi a famkimin a siamthar leh ang a, Eden bawhchhiatna sual bâwih ata chu chhuahin; siamtu Pathian anpuia tihdanglamna chu a kimin kan nei tawh ang a, rinnaa kan beisei leh, kan chan chu a takin kan chên tawh dawn a ni. Sual ânehhe dawng hnuai aţang chuan chatuanin kan chhuak hlen tawh ang a, Pathian nen inhmachhawnin kan lêng tawh ang. Thihna te, lungngaihna te, mittui tlâkna te, natna te pawh a awm

leh tawh ngai lovang. Thil hmasa zawng zawng chu a ral tawh ang a, engkim siam thar leh vek an ni tawh ang. (Isa 65:19, Thup 21:4).

Thlarau Thianghlim hriattirnain Paula'n, "Mitthi te, ÷awih thei lova kaihthawhin an awm ang a, keini pawh tihdanglamin kan awm tawh ang. He ÷awih thei hian ÷awih theih lohna a sin tur a ni a, he thi thei pawh hian thih theih lohna a sin bawk tur a ni." tiin fiah takin a lo sawi tawh a nih kha. (I Kor 15:52&53). Hêng hi Krista Isua lo kal lehna huna thil thleng tur an ni. Hmangaih Johana pawhin a nghâkhlel ve a niang, hetiangin a lo sawi ve. "Duh tak te u, tûnah hian Pathian fate kan ni a, engtin nge kan la awm dâwn tih erawh chu a la lang rih love; Amah a lo inlâr chuan, Amah angin kan awm dâwn tih zawng kan hria, Amah chu a awm pangngai ang takin kan hmu dâwn si a," tiin. (I John 3:2).

Aw chumi ni chu a va han hlimawm dâwn em. Keini Krista thisena tlante hian, Ama thawhlelna taksa ropui ang kha kan nei ve tawh ang a, vâna vântirhkoh ang kan ni tawh ang. (Mat 22:30). Sualin a tih hmêlhem theih tawh lohvin, Eden bawhchhiat hma a Evi leh Adama-ten taksa ropui leh mawi ÷ha famkim an neih ang kha kan nei lêl leh ang a, pitar leh putar zûr tawh te pawh, maurua angin an tûai thar leh ang a, thihnain kan chungah thu a nei tawh hek lo vang.

Thihna tem lova tih danglam te leh, rei tak thlâna muhil tawh te, ÷awih thei lova ropui taka Krista thisen zâra thihna hneh-a kaihthawh te chu, kum sâng rorêl turin Pathian thiltihtheihna chuan chhûm zingah vânah chuan a hruai chho dâwn a ni. Setana hnathawh râpthlâk tak avanga hnehchhiahna tuarte leh thihna nunrâwng tak vânga hun

rei tak lo inthen tawh te chu, Krista hneh sakna êngah chuan an lêng ang a. Hnehna tumkâu chawia, lâwmna kut dinglyam invuanin, chatuanin an inthen leh tawh dawnlo a ni tih hriain, hnehna chu an au chhuah pui tawh ang. Hemi thawhlehma ropuiah hian, nungdama Isua lo hmuaktute chuan mitthi tawhte chu lehkhalth lovin, mifel thite pawhin, mi nungdamte chu lehkhalth bik lovin; hlim takin a ruâlin vânah hruai chhohvin kan awm ang. (1 Thes 4:16-17). “Mifel thi tawhte chung thua chuan thil tiam chu (an thihin) an la chang lo” tih kan hmu. (Heb 11:39,40).

Mi fel zawng zawng chu Kristan an tâna hmun a lo siamsak awmna tam takah chuan; Eliza hruai chhotu mei tawlailir chuan a ruâlin a hruai chho mup mup mai dawn a nih chu. Nunna thing rahte chu an la ei ang a, an thi leh ngai tawh loving. (Thupuan 2:7, 22:14). Hei hi a ni chhandamna kan tih ber chhandamna famkim vâwrtâwp chu. Sual man thihna lak ata chhuah hlen hmiahna chu a ni. Hetih hunah hi chuan tumah an bo thei tawh lovang, an tlu leh thei tawh hek lo vang. He chhandamna famkim chang tur hian, pianthar hmasak a ngai a, tin, chumi hnuah nitin sual hnehna kan chan chhoh zel a ngai a, thih thlenga rinawm taka awm a ngai bawk a ni. (Thup 2:10).

Thênkhat chuan, Kristian, piangtharte chuan Pathian dân an zâwm thìn, mei an zu lo, zû an in lo, etc...tih vangin thlarauva piantharna nei si lovin he chhandamna rahbi pahnihna ațang hian, bul anrawn țan ve chawt mai a. A lang a pauvin Pathian dân leh thupekte zâwmin, a chawlhni te an serh a, sawma pakhat leh thawhlâwmte an pe a, zu te an in lo va, mei te an zu lo va. Mahse Nikodema ang chiah khân a pawimawh hmasa ber, rahbi pakhatna, piantharna tak tak nei hawt si lovin, pawnlâng takin Krista sakhua chu

an vuan a, Farisaite ang chiah kha an ni. Heng mite hi a rahbi hmasa ber ‘a thlâwna thiamchantir’ kan nihna leh Krista felna chu kan felnaa ruat a lo ni, tih thua hian an pianthar tlat loh avângin, a rahbi pahnihna ațanga rawn țan chawt ho hian chhandamna famkim rahbi pathumna, “tih ropuina” Isua lo kal huna taksa thi thei loa siam tharna tak tak hi an dawng ve dawn chuang lo a ni.

Chhandam kan nihna atana pawimawh hmasaber rahbi pakhatna; ‘piantharna’ tel lovin, rahbi pahnihna “Tihthianghlimna” ațanga mihring felna leh, sakhawmina ațanga chhandam nih tum ringawt hian awmzia a nei lo. Chutiang bawkin, rahbi hmasaber piantharna chang ringawta, a rahbi pahnihna, sual simna leh, tihthianghlimna nun kal tlang si lova a rahbi pathumna, “tih ropuina” taksa thih theih lohna, hun hnuhnunga lo thleng tur, chan lo tum ve ngawt hi a theih bawk loh a ni. Rahbi pakhatna leh pahnihna chang (experience) lovin, a pathumna hi dawn ngawt theih a ni lo.

Chuvângin chhandamna tluantling emaw, chhandamna famkim emaw chang tur chuan heng chhandamna rahbi pathum kan sawi tâk- piantharna, rinna avânga thiamchantirna leh, rinna avânga tihthianghlimna, ni tina sual hneh chhoh zelna nun te hi, a vaia kan chan (experience) vek a ngai a ni. A rahbi hmasa ber, piantharna chang ringawta “eng thil sual pawh ti mah ila chhandam ka ni dawn tho tho, a bo theih tawh loh” titute hian, Pathian thu hi an hre khingbai deuh a ni e.

Naupangte chu a nu kokiah a chuang a, “A nu aiin ka sang zawk” a ti ang vêl hi an ni âwm e. Pathian thu an hre țan dawn dêk dêk a, “Sual engpawh ti leh mah ila, ka piangthar tawh a, ka chhandamna a bo thei tawh lo,” an

han ti mai a, an hriatna a la tlêmzia tilan tu mai a ni. Tin, hetia sawitute hi a nihna takah chuan tâna hetiang thu an sawi lai reng pawh hian an bo mek tihna a ni. Bible zirtirna kalha thu an zirtir avangin kawng lo lamah an pêng a, an kal bo mek tihna a ni. Lawnglian a pil dawn a, chhanhimna lawnglengah chuan nu pakhat chuan bungrua engzat nge ka ken theih ang a ti a. “Bungrua rêng rêng ken theih a ni lo” an ti. Chu chatuan in nuama cheng ve tur chuan khawvel thil paih vek a ngai a ni. Khawvel thil te, sual tinrêng te, kalsan neih a ngai, chutiang thil sual ti reng chungin chhandamna chan theih a ni lo. Tûnah hian i sual zawng zawngte bânsanin, Isua Krista chu i Lal leh i Chhandamtu atân pawmin a dân leh thupekte chu lâwm takin i rawn zâwm ve zel dawn lâwm ni ?

chumi ngei chu chhandamin an awm ang,” a lo tihna chhan chu ni. Tuar chhel a ngai a, taihmâk a ngai a, rinawm a ngai bawh a ni.

BUNG -14

Chhandamna Nghehzia leh Rintlâkzia

Pathian min chhandamna hi a ngetin a rintlâk em em a ni tih hi kan hriatthiam a pawimawh hle a ni. Chumi zu hriatna chuan nasa takin ringtute hi min sawhnghetin min ti thlamuang thei a ni. “Kan Lalpa Isua Krista Pathian leh Pa chu fakimawh rawh se. Ani chuan a khawngaihna nasa tak ang zelin, mitthi zing ata Isua Krista thawhlehma avângin beiseina nung hmu turin min hring leh a, rochan chhe thei lo, bawhlhlawh kai lo, chuai thei lo, vâna in tana khêk chu hmuhna turin; chhandamna, hun hnununga lang tura peih sa chu hmu turin, rinna avângin Pathian thiltihtheihnaa vên chu in ni,” tiin, Tirhkoh Peteran rinna avânga Pathian thiltihtheihnaa vên kan nih thu a sawi a. (1 Pet 1:3-5)

He laia “Pathian thiltihtheihna” a tih hi Kros thu leh Bible Pathian thu sawina a ni. “Kraws thu chu boral mekte tan chuan âtna a ni si a; keini chhandam mekte tân erawh chuan Pathian thiltihtheihna a ni zâwk e,” (1Kor 1:18). Mi chu sualah a lo tlu palh a nih pawhin Pathian hnenah rinna nêia a lo kir leh duh phawt chuan, Kros-a Isua thihna thisen zârah ngaihdamna a la chang thei zel a ni. Sâp ãawngah chuan, (we are kept by the power of God through faith) tih a ni. Rinna tel lo chuan min veng lui hrim hrim dawn chuang lo.

Pathian thiltihtheihna Kros thu-a vên kan nih dan hi Bible thu tak, kan rinna kalkawng atana tehfung min pek hmang hian a ni a. Pathian thu hi a nung a, thil a ti thei a, khandaih hriam tawn eng ang ai pawhin a hriam a, nunna leh thlarau, ruh chuktuah leh thling phel hrang khawp hialin a chhun thei a, thinlunga ngaihtuah leh tumte hi a hre nghal

thei a ni. (Heb 4:12) Thlarau Thianghlim chuan Thu tak zawng zawngah min hruai lût a, ni tinin chu thu tak (Bible) zirtirna thu ang zel chuan min kaihruai a, Bible thu ang zela kan kalna chu Pathian thiltihtheihnaa vên kan nih dân pawh chu a ni bawk. Bible thu hi min vêng tu leh, kaihruaitu kan kawng atana êng chu a ni. (Sam 119:105). He Pathian thu (Bible) hi kawng dik lova kan pen lohna tura min veng himtu a ni. Mahse, he Pathian thu hi min vengtu leh min kaihruaitu atan kan hman duh loh chuan kan bo mai dawn a ni.

Isuan, “An hnenah chatuana nunna ka pe a; kumkhuain an boral lo vang a, tuman ka kut ata mi chhuhsak hek lo vang. Ani mi petu, ka Pa chu, mi zawng zawng aia ropui ber a ni a; tuman Pâ kut ata chu an chhuhsak thei lo vang.” tiin a sawi a. (Joh 10:28;29). Helai thuah hian ringtu piangthar dik takte hnena Pathianin nunna a pek chu, nunna satliah ni lovin, chatuan nunna (everlasting life) a pe a ni. Chu chatuan nunna min peka chu keimahniah a la dah rih lova, Fapa-ah a dah tlat mai. “Pathianin chatuana nunna min pe a, chu mi nunna chu a Fapaah a awm a ni,” tiin. (1Joh 5:11).

Chu chatuan nunna min pek chu, tânah keimahniah hian a la awm lo. Pathianah Krista Isua-ah chuan thuhrûkin a awm a, thih thlenga rinawm taka kan awm chuan, Isua Krista a rawn inlâr hunah chu chatuan nunna chu a takin mi hlân tawh dawn a ni. “In thi tawh a, in nunna chu Pathianah chuan Krista hnenah thuhrûkin a awm si a. Krista kan nunna chu a lo inlâr hunah chuan nangni pawh ama hnenah ropui zingah in inlâr ve ang.” tiin min hrilh a ni. (Kol 3:3). Chatuan nunna min pek dan hi thutiamin a ni a. “Tin, hei hi a ni amah ngeiin thil min tiama kha, chatuana nunna hi.” (1Joh 2:25). Chu chatuan nunna min pek chu

chung lamah Fapa (Isua Krista)-ah chuan thuhrûk a nih tlat avângin a vawngnim thei tih hi a chiang em em a ni.

Tin, Paula'n, Pathian hmangaihna nghehzia leh rintlâkzia ti hian a lo sawi a. "Krista hmangaihna ata chu tuin nge min ðhen ang? Hrehawmnain emaw, lungngaihna emaw, tihduhdahnain emaw, ðamin emaw, saruaknain emaw, hlauhawmnain emaw, khandaihin emaw min ðhen ang em ni? "Nangmah avangin nilêngin thahin kan awm ðhin; Beram talh turte anga ngaih kan ni," tih zia ang khan. ðhen suh e, chûng zawng zawngah chuan min hmangaihtu avâng chuan, ropui taka ngamtu kan ni. Tihna te, nunna te, vantirhkoh te, lalna te, thil awm sa te, thil lo la awm tur te, thiltihtheihna te, sânnâ te, thûkna te, thil siam dang rêng rêngte pawhin, kan Lalpa Krista Isuaa awm Pathian hmangaihna ata chu mi ðhen thei lovang tih dik takin ka hre si a" tiin. (Rom 8:31-39).

Pathian min hmangaihna hi a thûk em em a, engmahin chu hmangaihna ata chu min ðhen thei lo a ti. Chuvângin kan chhandamna hi a rin tlakin a thlamuan thlâk em em a ni. Tlêma kan chak loh deuh leh suala kan han tlûk leh ðhin avâng maia Pathianin min hmangaih leh ta lo anga kan lo ring mai ðhin hi, Pathian hmangaihna thûkzia kan hriat chian tâwk loh vâng a ni. Pathian hmangaihna hi chatuan hmangaihna a ni. "Hmangaih tâwp lovin ka hmangaih che a ni" (I love thee, with an everlasting love) tih a ni, a va ropui êm! (Jer 31:3). Pathian hmangaihna hi chu mihringte kan inhmangaihna nêh tehkhin chi a ni lo, mihringte inhmangaihna hi chu doral an chang leh ðhin a, hun rei a daih ve tak tak lo. Pathian hmangaihna erawh chu chatuana danglam ve mai mai ngai lo a ni. "Chatuana dang chuang

ngai lo hmangaih Pathian a ni si,” tih hlaa kan sak ang hian.

Tam tak chuan, kan pianthar hnuah suala kan han tlûk palh te hian, nuhravn sual leh pahrawn sual an sawi ang maia, Pathian chu kan chung a thinrim nghal tûn mai leh, min haw nghal hluah hluah ang maiin kan han mitthla thin a. ‘Min ngaidam duh tak tak tawh chuang lovang’ tiin kan ngaihtuah a, a hnen lam pana lo hawikir leh mai chu ngam lovin, kan sual zual deuh deuh thin a, a pawî em em a ni. Kan lei nu leh pa te min hmangaih aia a lêt tam taka nasâin Pathian chuan min hmangaih a ni tih hi kan hriat chian a va pawimawh êm! Hla phuhtuin “Suala ka tluchhe tawh hnu hi min hmangaihna a chuai chuang lo,” a tih angin, kan pian thar hnuah, chak lohna avâng a hre reng chung a suala kan tlûk chang ni te hian, a fa kan nihna min paih thla nghal mai lo va, min lainat em em a, sual kan hneh lo kha pawî a ti a, ama chakna rinchhana sual aţanga a rang thei ang bera tho leh turin a hmangaihna bân chuan min lo la ban reng thin a ni. Kan thih hma chu keimahniah Isuan beisena a la nei reng a, kan sim hun min lo nghâk reng a ni.

Chuvângin ka sual leh tawh lovang, tia kan intiam hnuah pawh kan chak lohna avângin, wawi tam tak sualah kan tlu leh thin, mahse chuti chung pawhin sima a hnen lam kan pan duh chhûng chu; wawi khatmah suala la tlu ngai lo ang hmakin min la ngaidam duh zel a ni. Wawi sarîh pawh lo tlu la, wawi sarîh hmun sawmsarîh pawh lo tlu la, tihtakzeta simna thinlung nen Lalpa hnen lam i lo hawi duh phawt chuan, Pathian hmangaihna chuan a la ngaidam duh reng che a ni (Matt 18:21;22). Amah kan pan duh chhûng chu, he Pathian hmangaihna ata hi engmahin min then thei lo.

Kan sual hi a tam êm avânga ngaihdam theih loh a nei lo va, kan sualna a thûk êm avânga ngaihdam zawh loh pawh a nei hek lo va, kan sim duh tak zet a nih phawt chuan, a tâwpkhâwk thlengin min ngaidamin min chhandam thei reng a ni. (Heb 7:25). A ngaihdam theih loh sual awmchhun chu, ‘sim duh loh sual’ chauh hi a ni.

Amah ringtute Isuan a ngaihsakzia ti hian a sawi a. “Simon, Simon, ngai teh, Setana’n buh thlei anga a thlei theihna tur che uin, nangniho hi a dil che u asin; nimahsela i rin a bo loh nan ka ÷awngtaisak che a ni; i hawikir leh hunah (i pianthar leh hunah) nangin i unaute tinghet ang che,” tiin. (Luk 22: 31-32). He Petera hnena a sawi hi nang leh keia tân pawh a sawi a ni tih ring la, kan rinna derthâwng tak leh chak lo tak hi; keimahni chakna chuan kan chelh nghet zo dawn lo tih a hriat reng avângin, kan rinna bo loh nân Isuan min ÷awngtai sak reng a ni. He thu han hriat hian ava thlamuan thlâk êm ti rawh u. Chu mai chu a ni lo, engtia ÷awngtai tur nge tih pawh kan hriat loh laiin Thlarau Thianghlim chuan, rûm sawi hleihtheih lohvin min ÷awngtai sak ÷hin a ni. (Rom 8:26).

Lal Isuan, “Hei hi mi tirtu duhzawng chu a ni, anin mi pek zawng zawng engmah hloh lo ila, nikin niah chuan kaitho zawk ila” a ti a. (Joh 6:39). Amah ring tlattute chu pakhatmah hloh lova van ina min hruai thlen hi kan Lal Isua duhthusam a ni ve asin. Mahse mi tam tak chu suala an lo tlûk palh hian, a hmangaihna te ringhlelin Isua Krista hnenah an lo kir leh ngam ÷hin lova, rin lohna sualah tângin, Setana hnen lamah an intulût leh ÷hin a; an boral phah ÷hin a, a pawî em em a ni. “An hnena ka awm chhûng khân, nangin kei mi pekteho hi i hmingin ka hum ÷hin; anni chu ka vêng a, an zingah pakhat mah an boral lo, boral fapa lo

kha chu; Lehkha Thu kha a lo thlenna turin,” tiin amah ringtute a humhim ðhin a ni tih Isuan a sawi bawk.(Joh 17:12). “Nangin kei mi pekte ho pakhat mah ka hloh ral lo,” a tih kha a thlen nan.(Joh 18:9). He lai thua pawh hian Juda Iskariota tih loh chu, zirtirte kha Isuan a vêngghim vek a ni tih kan hmu a ni. Pathian hmangaihna kan ringhlel ang tih hi a hlauhawm ber chu a ni zâwk. Kan rin tlat phawt chuan, khawvel tâwp thlenga kan hnena awm reng min tiam a ni, a va thlamuan thlâk êm !!! (Matt 28:20).

Khawvela kan awm chhûngin ni tin sual tura thlêmna tinrêngin min hual ðhin mahse, kan tuar zawh rual loh khawpa thlêmna khirrhân kan chung a thlen a phal lo. “Mihring tuar theih ang chauh lo chu thlêmna rêng rêng in chungah a thleng ngai lo. Pathian zawng a rinawm a ni, ani chuan in tuar theih tâwk aliam chu thlêmna in tawh a phal lo vang; in tuar theihna turin thlêmna rualin tlan chhuahna kawng a siam nghal zâwk ang,” tiin Pathian thuin min hrilh a ni. (Kor 10:13) Thlêmnaah te hian kan inbarh lui a nih ngawt loh chuan, kan tuar theih loh khawpa chak thlêmna kan tawh a phal lo a nih chu. Thlêmna rualin tlânchhuahna min siam sak zel ðhin. Hei hi kan nitin nunah a dik em em a ni. A hmangaihna thûkzia hi a va mak êm!!

Phil 1:6-ah Paulan, “Nangmahnia thil ðha ti ðantu khân Isua Krista ni thlengin a ti famkim zel dawn, chu ngei chu ka ring tlat si a” tiin a lo sawi a. Hei hian Pathian chhandamna nghehzia leh, Amah Pathian rin tlâkzia innghahna tlâk a nihzia a ti lang Chiang hle a ni. Tam tak chuan, “Pathian hnenah ka inpe ve ang a, mahse ka tlin rei leh tak tak âwm si lo va, a zahthlâk mai mai, tibuai lo mai ila a ni mai” tiin anmahni chaknaa an thawhchhuah tur emaw an ti ðhin a, ðul lovah an lo hah em em ðhin a ni.

Mahse, keimahnia kan hlen chhuah tur a ni lo, Amah kan rinchan tlat phawt chuan a tâwp thlenga min awmpui leh min tihfamkim a tiam a ni. (Matt 28:20).

He thu ka sawi lai hian pa pakhat chanchin an sawi ka hre chhuak thin a. Chhangchhe berh tak an nih laiin, Lo, tin nga hmun zet mai ramchang hi a pawm a. A lo chu a zu en a, lo mawnga thing kung sang tak atang chuan a lo pawm chu a han thlir chho va, thing leh maupui hmun a ngaw thelh thulh mai a, a that hmêl bawk a, a lâwm viau a ni awm e. Mahse, a han ngaihtuah chiang a. “Aw, ka pamal si a le, heng a hnuai hnim; perhte zawng zawng leh mau bul zawng zawngte hi ka vawn kim vek tur leh, ka sah chhum kim vek tur a ni dawn a, thing kung zawng zawng lah hi hrei puia ka kih vek tur a ni dawn bawk si a. Lo vah chem tha ka neih a ngai dawn a, engemaw tiin han vât zo thei pawh ni ila, keimah bawkin ka hâl leh vek a ngai dawn chu a ni si a,” tiin a inngaihtuah hah hle mai a.

A ngaihtuah chhonzawm zel a. A kâng tha vak lo palh a nih pheh chuan, keimah chauhin mang ka khawh leh vek a ngai ang a, chumi hnuah keimah bawkin kâng vârah buh ka tuh ang a, lo pumpui hi hniak dan lel lekah buh bi ka chek chhuak leh vek dawn chu a ni a, chu chu lo ti thei teh reng pawh ni ila, hnuh leh hnim an lo chawr ang a, thing bul tin leh maubul tin ka'n tuai thlu kim leh vek ang a, hnuh zawng zawng leh hlo har te ka chek chhum kim leh vek dawn chu a ni a.

Hnuh pui chu lo thlo zo thei pawh ni ila, hnuh hram a lo chawr leh ang a, dam lohna ten min tlâk buak mai thei a, keimah vekin ka han thlo chhuak leh vek dawn chu a ni a, tiin a ngaihtuah zel a. Ma lovin lo thlo chhuak thei teh reng pawh ni ila, buh a lo vui ang a, a seng hunah buh vui

zawng zawng chu keimah chauhvin ka vuan kim leh vek ang a, ka ât chum leh vek dawn chu a ni a, chumi hnuah keimahin ka chil leh vek dawn a, chumi hnuah keimah vekin buh ka chhêk anga, inah keimah vekin ka phurh haw a ngai dawn chu a ni a,” a ti a, a rilru a hah lutuk a, “Hui hah” a ti a, a hui pawp pawp mai a, ni thum zet pawn chhuak lovin inah a mu tawp mai a ni,” a ti.

Chutiang deuh chuan mi tam tak chuan, ka pianthar chuan chutiang khatiing chu ka sim a ngai ang a, chu chu ka tih a ngai ang a, ka tlin leh tak tak si lo vang a,” an ti a, anmahni tih vek turah ngaiin an huphurh lutuk hian Isua Krista hnena inpek leh inhlan chu an ngam thin lo a ni. Mahse, kan chhiar tâk ang khân keimahni chakna hmanga kan thawh chhuah vek tur a ni lo va, Pathian kan rinchhan ang a, tih takzeta tawngtaiin rinawm takin a hnenah kan inkawltir ang a, Aman min tanpui dawn a ni.

Keipawh kum 1965 a ka pianthar hnuah, kum 1971 khân he chhandamna famkim chungchâng hi fiah lehzuala ka han hriat belh khân lâwm takin ka pawm a, zûk leh hmuam leh sa bawlhhlawh ka lo ei thin zawng zawng nen bânsan ka duh ve ta a. Ka pa chuan, “Biakchhawn, i vir si, vawksa i heh si, mei leh tuibûr sahdah te lah chu i heh nasa si, chawlkâr khat pawh i zâwm thei tak tak lovang e, ti ti buai tehchai suh, a mualphothlâk mai mai” a ti a. Kei chuan, (he Pathian thutak zirtirna dik hi ka lo hmu fuh tawh bawk a) “Ka pa, chawlkâr khat nge ka sim theih dawn chawlhkâr hnih ka ngaihtuah lo, Krista min hmangaihna avâng hian heng thil tha lo tinrêng hi vawiinah hian sim ka duh a, ka duh ka thlang tawh, naktûk emaw, kâr leh emaw, nakum emaw ka ngaihtuah lo va, ka vawiin hi Pathian hnenah ka hlan mai dawn a ni,” ka ti a. Ka tûn, ka vawiin kha,

Pathian hnenah ka hlân tawp mai a. Ni khat tê tîn tûn hun hi ka lo thleng chho ta reng mai, kum 40 dawn zet a lo ni ta, vawikhatmah ka ti leh ngai tawh lo. Ka la hnung tawlh hek lo, hei hi ka chakna a ni lo va, Pathian khawngaihna hnathawh Kros thiltihtheihna liau liau a ni.

“Nangmahnia thil tha ti tantu khân Isua Krista ni thlengin a tifamkim zel dawn, chu ngei chu ka ring tlat si a” (Phil 1:6) tia Paula sawi hi a lo rin tlâk êm a ni. I awm dân tûr chu LALPA chungah ngat la; Amah chu ring la, Aman a ti vek ang”(Sam 37:5) tiin, Pathian thuin min lo tiam daih tawh bawk. Unau duh tak, ringhlel leh hlau lovin Krista chhandamna hi rawn vuan rawh, i rin ngam phawt chuan i inchhir lo vang. “Ani chuan kan Lalpa Isua Krista ni-ah chuan sawiselbova in awm nan a tâwp thlengin a tinghet bawk ang che u” tiin Pathian thuin min tiam a ni. (1Kor 1:8). A va thlamuan thlâk êm!!

Chuvângin unau duh tak, tehkhin phâk rual loh Pathian rinawmna leh, a hmangaihna thûk lutukah hian thlamuang takin inngat la, chawl hahdam hmiah mai rawh. Kan Pathian thu chuan “Amaherawhchu, Lalpa chu a rinawm e, ani chuan a tinghetin mi sual lakah chuan a hum ang che u.” tiin min hril bawk a. (II Thes 3:3). Tirhkoh Paula`n, “Lalpa chuan sualna zawng zawng lakah mi chhanchhuak ang a, a vanramah chuan him takin mi thlen ang; amah chu chatuana ropuiin awm rawh se, Amen,” tiin a Amen hnan hmiah mai, a rintlâk a ni.(II Timo 4:18).

Kan sawi tawh ang khân, Tirhkoh Paula chuan, “In thi tawh a, in nunna chu Pathianah chuan Krista hnenah thuhrûkin a awm si a. Krista kan nunna chu a lo inlâr hunah chuan nangni pawh ama hnenah ropui zingah in inlâr ve ang.” tiin, kan nunna hi keimahni vawn him tur ni

lovin, Krista-ah thuhrûk a nih thu min hrilh. (Kol 3:3). “Chuvâng chuan a ni, heng thil pawh hi ka tuar ni; nimahsela ka zak lo ve; ka rina chu ka hria, a hnena ka kawltir chu, chumi ni atan chuan a vawng ðha thei tih dik takin ka hre baw k a.” a ti a ni. (II Tim 1:12).

Chhandamna min buatsaihsaktu Pathian hian a thil min tihsakna-ah hian a ti mai mai lo va, a rintlâk a, a rin ngam a, a ti tak tak a ni. Mihringte thinlung ang mai maia nget lo leh engemaw hleka danglam leh mai mai Pathian a ni lo. “Pathianin a thilthlawnpukah leh a kohnaah chuan a rilru a lamlêt ngai si lo va” a ti baw k a ni. (Rom 11;29). A va han thlamuan thlâk tak êm!!.

Fimkhur lote tan chuan tlûkna te hi awm thei reng a ni a. (Luka 17:1). Amaherawhchu Pathian kuta kan innghah tlata, amah kan rinchhan tlat chuan, tlu lovin min venghim thei a ni. “Tichuan, in tlûk loh nâna vêng thei che u leh a ropuina hma taka nasa zeta hlimin bawlhhlawh kai lova dah theitu che u, kan Chhandamtu Pathian taka chauh hnenah chuan kan Lalpa Isua Krista avangin, hun rêng awm hmaah leh tûnah leh chatuan thlengin chawimawina te, ropuina te, rorelna te, thuneihnate awm rawh se. Amen,” tiin tirhkoh Juda chuan min lo hrilh baw k a. (Juda1:24-25). Kan tlûk loh nan Pathianin min vêng thei a ni. A va lawmawmin a va thlamuan thlâk êm!!

Amaherawhchu Pathian chu chutiang taka hmangaihna ngah, rinawm leh rin tlâk chu ni mah se, sual ngaihdam theihloh a nei ve tlat mai. Thil sual tih kan duh tlat a, kan duhthlanna ngeia a hnen aţanga kan vâk bo lui duh tlat a nih chuan min vêng lui (force) hrâm dawn lo a ni. Kan sualna hi a len leh len loh lam ni lovin, a tam leh tlem lam pawh ni hek lovin, eng anga sual pawh ni se, chin ðhan

(habit) anga kan neih, hre reng chung pawha kan tihsual luih tlat leh, kan sim duh tlat loh soal chu Pathinin a ngaidam thei bik lo a ni tih kan hriat a pawimawh a ni. “In sim loh chuan in boral vek ang” tih a ni a. (Luk 13:2-5). Soal sim lote hi englaimahin Pathianin a ngaidam lui tho tho ngai lo tih hi kan hre tur a ni. Pathian min chhandamna hi a rin tlâkin a nghet em em a ni tih chu, Bible chang hrang hrang kan han târlan aţang te hian a chiang hle a, mahse, soal sim lo leh, soal chhonzawm zelte tan erawh chuan a ni lo tih kan hre tur a ni.

BUNG - 15**Bo theih leh theih loh chungchanga zawhna hrang
hrang chhanna te**

ZAWHNA: (1) I thu sawi kan ngaihthlák aṅang khân chhandamna chhawng thum awmzia te, chhandamna nghehzia te kan lo hre thiam ta hle a. Chutiang taka chhandamna chu a nget a nih si chuan, chhandamna changtu piangthar tawhte chu eng anga sual khur thûkah pawh lo tlu pil lehin, sim leh hman loin lo thi pawh ni sela, chhandam an ni dawn tho tho, an bo thei tawh lo hrim hrim tih hi a dik tihna a va ni mai awm ve?

CHHANNA (1). Dik teh suh e. Sual ti reng chung pawha chhandam ni tho tho tur anga sawi chu a dik lo vang. A hma lama kan sawi fo tawh ang khân, Pathian chhandamna hi a ngetin a rin tlák a, a chiang bawk a. Miin a rin phawt chuan Pathian chu a rinngam a, a rin tlák em em bawk a ni. Amaherawhchu, he chhandamna hi Pathian lamah chuan rin tlâkin nget hle mahse, chhandamna hi duh lo chung inbarh luih lam a ni lo va, khawngaih thilthlâwn pek mah ni se, rinnaa dawn ngai a ni tlat mai a. “In duh emaw duh lo emaw, in sual emaw, sual lo emaw ka chhandam lui reng rêng dawn che u,” tih lam a ni lo va. “I rin chuan, Tupawh a ring a piang, a tâwp thlenga tuar peih apiang chhandam an ni ang,” tih a ni tlat mai.

Chu chu kan hriat thiam a ngai. Rinna lo chuan a lâwm zawng mi nih rual a ni lo,” tih a ni tlat. (Heb 11: 6). Chu chhandamna thilthlâwn pek lo dawwna tura, a dawnthlêng ber ‘rinna’ chu bo leh thei a ni tlat mai. “Nimahsela, nakin hunah chuan mi thenkhatte chu, mi dawthei te vervêkna avângin hruaibona thlaraute leh

ramhuaite zirtirna thu ngaihsakin rinna chu an la bânsan ang tih Thlarau chuan chiang takin a sawi a” tiin, Paula hian chiang takin a lo sawi a. (1Tim 4:1;2) Rinna a bo leh thei tih hi keini sawi ni lovin Thlarau Thianghlim sawi a ni a, chu chu Pathian thu a nih avangin hnial chi a ni lo. “Tangka sum ngainat hi soal tinreng bul a ni si a; chu chu thenkhatten an awta, rinna chu an kal bosan a, anmahni leh anmahni lungngaihna tam takin an inchhun tlang ta chuk a. (1Tim 6:10). “Chu chu thenkhatten nei emaw intiin rinna kawng chu an kal kawin san ta a. (1Tim 6:21). Rinna hi bosan leh theih a ni a, bo san leh pên san pawh an tam tawh a ni tih Bible-ah chiang takin kan hmu a ni.

Evi leh Adama te pawh kha a tirah kha chuan Pathian rinnaa nung an ni. Pathian an rin chhông kha chuan thihna awmzia pawh an hre lova, hlim takin Pathian nêan an lêng dôn thin a nih kha. Mahse, ni khat chu mi bum thiam, vân mipui thenkhat te pawh bum theitu Diabola a lo kal a, Evi leh Adama te chu a rawn bum ta a, Pathian thu kalh tlat siin âwihawm takin thu a rawn sawi a, a thu sawi chu Pathian thu aiin an ring ta zâwk a, soalah an tlûk phah ta a nih kha. A tira Pathian ring thin te kha rin lohnaah an tlu a, rinna chu an bân san ta mai a ni. Chu rinna ti botu chu Pathian ni lovin, anmahni mihring te kha an ni. Anmahni siamtu Pathian rinhlelhna an nei ta tlat mai a nih kha (Gen 3:1-6).

Chutiang bawh chuan kan pianthar tawh hnu pawh hian kan thih hma chu ni tin darkâr tin leh minit tin mai hian soal nena indo reng kan la ni a, ni tinin thlêmin kan awm a, kan mit hmuh leh bengal kan hriatte hian, Pathian thu ni lo, soal lamah min hrui lût leh thin a ni. Rinhlelhna te kan nei leh thei a, rin lohna hial te pawh kan nei leh thei a ni. Chhandamna hi thu delhkih (condition) nei a nih tlat

avângin, ring lo te leh, rinna bânsantute hnenah pek luh hrâm hrâm turin a ti lo va, “A ringtute chhandamtu a ni deuh ber,” tia Paul`n a sawi angin, ringlotu na na na chu chhandam luh theih an ni dawn lo. (1 Tim 4:10). Rinna chu a bo leh a nih si chuan, rinna avanga a dawn tur chhandamna pawh chu a dawng thei dawn ta lo, a bo san leh dawn tihna a ni. Hei hian Pathian lam ngheh lohna leh rin tlâk lohna a kâwk lo va, mihringte keimahni lam rinawm lohna leh nghehlohna a kâwk zâwk a ni.

BUNG - 16

Bible hian bo leh theih a zirtir em?

ZAWHNA (2) : A nih leh Bible-ah hian ringtu, piangthar, (chhandam) tawhte an bo leh thei a ni tih thu leh, an bo hlen thei tih zirtirna a awm rêng em? A awm a nih chuan chûngte chu min hrilh thei em?

CHHANNA (2): Hrilh thei e. Bible-ah hian piangthar tawh te an bo leh theihzia leh, an bo hlen theihzia te, sawina leh zirtirna tam tak a awm a, kan sawi vek sêng lo vang a, chûng tam tak zing aţang chuan a then azâr chauh lo sawi ila, fiahna tham a nih tho chu ka ring.

Mi tam takin Bible zir Chiang lovin mi vawi khat an pianthar tawh chuan eng thil sual pawh ti leh mahse chhandam an ni dawn tho tho, an bo thei tawh lo,” tiin an zirtir thin a. A pawl em em a ni. Hetianga zirtirtute hi a nihna takah chuan tûnah pawh an bo mek a, kawng dik lo leh, kawng him loah an kal mek a ni zâwk. An pianthar dân pawh a dik tâwk lo tihna a ni a, an thu zirtir dân leh Bible zirtir dân a inkalh tlat vângin, an thlarau chan pawh Thlarau Thianghlim a ni lo tih Chiang takin kan sawi thei a ni.

Kan sawi tawh ang khân, chhandamna hi duh lo chung inbarh luih thil a ni lo va, Pathian khawngaihna thil thlâwn pek mah ni se, rinnaa lo dawn ngai a nih tlat avangin, a ring apiang chauh chhandam an ni ang a, a ring lo chu chhandam an ni dawn chuang lo a ni. (Joh 3:16,36). “A ringtute chhandamtu a ni deuh ber,” tih a ni bawk kan tih tawh kha. (1Tim 4:10). Rinna avanga khawngaihnaa chhandam kan ni. (Ephesi 2:8). Rinna avâng chauhva chhandamna hi chang thei leh dawng thei kan nih avâng tak hian; rinna hi kan hloh leh chuan chhandam kan ni

dawn lo tihna a ni leh mai. Rinna hi bânsan theih a ni a, bo leh thei a ni bawk. Han chhiar nawn leh kher ila, “Nimahsela nakin hunah chuan mi ðhenkhatte chu, mi dawtheite vervêkna avângin hrúaibona thlarau leh ramhuaite zirtirna thu ngaihsakin rinna chu an la bânsan ang tih Thlarau chuan Chiang takin a sawi a.” tiin Paula hian Chiang takin min hrilh a. (1Tim 4: 1,2). A Chiang hle mai, sawi kawi luh ðalh tur a awm lo. Tûnah pawh mi tamtakin rinna chu an bânsan ta mek a, Paula thusawi hi a thleng dik mek a nih hi. Rinna dik lanna chu, sual sima Pathian dân leh thupekte zawmna hi a ni. “A thupek te pawm si lovin, “Amah ka hria,” titu chu mi dawthei a ni, thutak amahah a awm lo.” tiin Johana hian a lo sawi a. (1Joh 2:4).

“Chutiang bawkin rinna chu thiltih nei lova amah chauhva a awm chuan thi a ni” tiin Jakoba`n min hrilh bawk. (Jak 2:17). Paula vêkin, “Pathian thupekte pawm chauh lo tan chuan serh tan hi engmah a ni lo va, serh tan loh pawh hi engmah a ni hek lo.” a lo ti bawk a. (1Kor 7:19). Tûnlai mite erawh chuan, “Ka piangthar tawh a, Lal Isua ka rin phawt chuan Dân zawm a ngai tawh lo,” tiin rinna chu an bânsan mek a nih hi.

Tin, Paula`n, “Chutichuan in rinna, lâwmman nasa tak nei tur chu paih bo suh u,” tiin rinna tibo lo turin min fuih bawk. (Hebrai 10:35). Hei hian rinna hi bo leh thei a nihzia a ti Chiang hle a ni. Chhandamna hi rinna avâng chauhva dawn theih a ni a. Chuvâng chuan kan chhandamna hi a bo lohna turin nitin, rinnaah kan awm reng a ngai a ni. Mi rinnaa a awm reng chuan chhandam a ni ang a, a bo bawk hek lovang. Chuvang tak chuan Tirhkohte khân Penticost ni hnua rawng an bâwlnaah khân, ringtute chu rinnaah nghet taka awm reng turin an fuih zel a nih kha., “Hrehawm tam tak tuarin Pathian ramah kan lût tur a ni rêng a ni,” tiin

zirtirho te rilru an tinghet a, rinnaah chuan awm reng turin an fuih zel a” (Tirh 14:22). Rinnaa awm reng lova rinhlelhnaah leh, a tâwpa rinlohnaah hial mi an awm leh mai theih ðhin avângin rinnaa awm reng tura infuih hi a ðul rêng a ni. “Nghahchhan neia nghet taka awma, chanchinþha in hriata beiseina aþanga sawn bo ðhin lova, rinnaah hian in awm reng phawt chuan” (Kolossa 1:23) tih a ni angin, chhandamna hi a bo theih loh dân a awm a, a tâwp thlenga rinnaa awm reng hi bo theih loh dân chu a ni mai.

Chhandamna a bo leh thei a ni tih sawina Bible chang dang lo en zel ila “Amaherawhchu Pathian zah lo lam thu sawi mai mai chu hawisan ðhin ang che; chutiang mite chu Pathian ngaihsak lohna lamah an nasa leh zual ang a, an thu pawh chuan pânchhe ei angin a ei zel ang; an zingah chuan Humenaia leh Phileta an tel a ni; chûng mite chuan, “Thawhleha chu tûnah pawh a ni tawh daih,” tiin thutak kawng chu an kal kawisan a, mi ðhenkhatte rinna an tibo thin a.” tiin Paula hian fiah takin a sawi a. (2 Tim 2:16). Helai Bible chang hian, rinna kawngah hian bo leh theih a nihzia leh, bo an lo awm tawh a ni tih pawh chiang takin min hrilh a ni.

A hmaa kan sawi tawh ang khân, “Tin, engkim wawi khat hre vek mah ula, LALPA chuan Aigupta ram atangin mite a chhanchhuaha chumi hnuin a ring lote chu a tihboralzia kha hriat nawn tir che u ka duh a ni” tiin; Juda hian a bo leh theihzia a lo sawi a.(Juda 1:5). Israelte kha Aigupta bâwih ata chu tlanchhuah ni tawh mahse, Kanân ram an thlen hma khân Pathian an rin lohna avângin kawng lakah mi tam tak an boral leh a ni.

Chu chu kan tana entirna turin a rawn hman a ni. “Unaute u, heng hi in hriat loh ka duh lo ve, khatia min thlahtute zawng zawng chhûm hnuiaia an awm vek a, an zâa

tuifinriat pawh an kai vek a, an zâa chhûmah leh tuifinriatah pawh Mosia bêl tura baptis-a an awm vek a, an zâa thlarau lam chaw hmunkhat pawh an ei theuh va, an zâa thlarau lam in tur hmunkhat pawh an in theuh kha; anmahni zuitu thlarau lam lungpuia mi kha an in theuh si a; chu lungpui chu Krista a ni. Nimahsela, an zinga mi tam zâwk chungah chuan Pathian a lungni ta lo va; thlalêrah khân tluhlumin an awm a. Tin, chûng chu kan tan entirna a ni, thil sual an châk ang bawh khân kan châk ve loh nan. An zinga thenkhat milem betu an ni ang khân milem betu ni suh u, “Mipui chu ei leh in turin an thu hlawm a, infiam turin an tho leh a,” .(Juda 1:5) tih ziak ang khân.

An zinga thenkhatin nula an ngai a, ni khatah singhnih leh sangthumin an tlûkhlum phah ang khân i inngai hek suh ang u. An zinga thenkhatin Lalpa an fiah a, rûla tihborala an awm phah ang khân Lalpa chu i fiah hek suh ang u. An zinga thenkhat an phunnawi a, tiboraltu tihborala an awm phah ang khân phunnawi hek suh u. Tin, chûng chu entirna turin an chungah a lo thleng a nih kha; keini, hun tâwp lo thlennate hi, min zilhna turin an ziak a ni bawh a. Chuvângin, dinga inring chu fimkhur rawh se, chutilochuan a tlu dah ang e.” tiin. (1Kor 10:1-12).

A Chiang hle mai, hnial kawih luih hram hram a ngai lo. A tlûk leh theih a, a tlûk hlen theih bawh a, tlu hlen lovin a thawh leh theih bawh a ni tih kan hriat a pawimawh a ni.

Keini pawh thlarau lam Aigupta sual bâwih ata Krista thisen zâra tlan chhuah; piangthar tawhte ni mah ila, vân kanân kan thlen hmairinhlehna sualah leh, rin lohna sualah a la tlûk leh theih a, zirtirna dik lo lamahte kal pêngin sakawlh hnungte kan lo zui leh thei a, kan la bo leh thei a ni.

BUNG - 17**Tlûksan Leh Hnungtawhlte Chungchang***Heb. 6:4-8*

Hebrai lekhathawn ziaktu chuan, “Tin, vawikhat rilru tih vâra vân thil pek tema, Thlarau Thianghlim chantira Pathian thu tha leh, hun lo la awm tura thiltihtheihna tem tawh zeta tlûk sante kawng thu zawng chumite chu an simna turin siam thar leh rual an ni lo, Pathian fapa chu anmahni tan khêngbet nawn leha ti mualpho an nih avangin lei a chung a ruahtui tla thin lo dawng tawh a thawhsaka te tana thlai ei tlâk chhuahtu chu Pathianin mal a sawm thin, amaherawhchu, hnim hling nei leh buarte a chhuahtu chuan mâkin a lo awm a, ânchhedawng thaw a lo ni thin a, a tâwpah chuan hâl a tâwk thin” tiin a sawi a (Hebrai 6:4). Hei hian bo theih a nihzia leh bo hlen theih pawh a nihzia a ti Chiang hle a ni.

Bo thei lo, tih ringtute chuan, heng Bible chângte hi hnawk an ti a, “piangthar tak tak lote chungchâng sawina a ni e, Pathian Thlarau Thianghlim an la chang tak tak lova, a temin an tem a, tem (taste) hi chu ei a tling lo, Pathian thu a eia ei tak tak an la ni lo” tiin lakkawi luih talh an tum thin. Tin, thenkhat chuan, hei hi thil ni tak tak lo, suangtuahna leh ngaihruatna thil (Hypothetical) mai mai a ni, warning inpekna anga ngaih tur an ti baw a. Mahse, helai thu hi ngun taka kan chhiarin, ringtu piangthar tawh te, Thlarau Thiamnghlim pawh chang tawhte chungchâng sawina ngei a ni tih a Chiang. Thil hlauhawm tak tak awm lovah fimkhur tura in hriattir (warning) a ngai lo. Tin, he lai thua “Tem” (Taste) tih hi Grik tawng chuan, (geuo-mai) tih a ni a. A awmze dik tak Grik Dictionaries hrang hrangin

a sawi dân chu, ‘ei’ (eat) tihna a ni. Tin, thil tha leh thil tha lo mahni ngeiina tawnhriatna (experience) tihna a ni bawk.

Entirnan, Hmarcha thak zia mi sawi i hria a, mahse thu maia hriatna a ni a, i ei ve hma chuan kha hmarcha thakzia kha i hre lo. Nangmah ngeiin i han ei ta a, chutah chiah chuan hmarcha thakzia kha hrilhfiyah i ngai tawh lo, nangmah ngeiin i ei a, i tem (experience) tlat tawh a, a tuizia te, a hânzia te, a thak zia te i hriat (experience) tlat tawh avangin tuma hrilhfiyah i mamawh tawh lo. Chu chu helai Hebrai 6:4, thu van thilpek te tem (experience) Grik ÷awnga (geuo-mai) awmzia chu a ni. Tem (taste) tia English ÷awnga a lehlin vânga piantharna chang tak tak lo, a tema tem mai an ni a eiin an ei lo, lo tih vêt hi mahni ÷anfung phêt hreh vânga ÷an khawhna mai mai a ni.

Chutianga kan ngai dawn a nih chuan, Isuan thihna mi tin a tem sak thu Paulan a sawi pawh hi, a thi tak tak lo, a thi der mai mai tihna em ni ang le? A thu (word) hman a inang chiah si a. Lo chhiar ila. “Nimahsela, Isua, vantirhkohte aia hnuaia siam riha chu, thihna tuar avânga ropuina leh chawimawina khumtira awmin kan hmu ta zâwk a ni. Pathian khawngaihna zârah thihna chu mi tin a tem (geuo-mai) sakna turin. (Heb 2:9). He lai thua, “thihna chu mi tin a temsakna turin” tih pawh hi Grik ÷awnga ‘Geuo-mai’ tih tho kha hman a ni a, tawnhriat (experience) sawina tho kha a ni, thu thuhmun chiah bawk an ni.

A nih leh Isua kha ni thum lai a thi tih Bible-in min hrilh a ni a, a thi tak tak lo, a tem mai mai a lawm kan ti dawn em ni? Ni suh e, Isua kha a thi der lo va, a thi tak tak a, thihna hi enge a nih chiah kha a tak takin a tuar a, a hrechiang (experience) tak zet a ni. Chu chu ‘tem’ (Geuo-mai) chu a ni a, mei ling satzia mi sawi hria mai ni lo va,

mahni ngeiin mei ling khawiha a satzia hria sawina a ni. Chuvângin Hebrai 6:4, thu hi, Pathian leh Thlarau Thianghlim chungchâng mi sawi lo hre satliah mai an ni lo va, anmahni ngeiin an chang a, an tem (geuo-mai) a, an experience ngei a ni tih a Chiang em em a ni. “Tem (Taste) tih ƣawngkam a hman avanga ngaihnhêp mai chi a ni lo.

Fakna hla phuahtu chuan, “Aw, Lalpa ƣatzia hi tem chhin ve teh rêng u,” (O taste and see, that the Lord is good) a ti a. (Sam 34:8). He lai thua, ‘Tem’ tih hi, Hebrai ƣawng chuan, (ƣa`ami) tih a ni a. (Taw-ami, tia lam tur) Hei pawh hi, Pathian ƣatzia tawnhriat, a chana chang (Experience) sawina leh, “ei’ (eat) tihna te, ‘hmu’ (see) tihna te, hria tihna te a ni. Pathian ƣatzia hre Chiang, a chana chang sawina tho a ni. Tem tih ƣawngkam a hman avânga nhêp bika ngaih hi a dik lo. Chuvângin, Hebrai 6:4-6; thua “Vawikhat rilru tihvara, van thilpek tema, Thlarau Thianghlim chan tir a, Pathian thu ƣa leh hun lo la awm tura thiltihtheihna tem tawh zeta tlûksan leh te chungchang a sawi hi, Piangthar dik takte sawina a ni Chiangbal tih kan hre tur a ni.

Vân thilpek te an tem (chang) tawh a, Thlarau Thianghlim an chang tak tak tawh bawh a, Pathian thu chu anmahni ngeiin an ei (tem) a, an nunah tawnhriatna tak tak an chang tawh a, mahse chu chu an tlûksan leh mai a ni zâwk. Piangthar lovin Thlarau Thianghlim a chan theih loh. Thlarau Thianghlim uapna leh awmpuina chu mi zawng zawng piangthar leh piangthar lote pawhin kan dawng za vek a, mahse Thlarau Thianghlim mimal nuna chan (experience) hi chu a dang daih a, piangtharte chauh lo chuan mi nazawngin Thlarau Thianghlim an chang thei lo.

Chuvangin Hebrai 6:4-8 thu hi Piangthar dik takte chungchâng sawina liau liau a ni tih hi ka sawi nawn awn awn duh a ni. Piangthar lote chu tlu tur pawh an awm lova, piangtharte chauh an tlu thei a ni. Thu tak tlûk santute an nih chuan, thutakah an lo ding tawh tihna a ni a, mahse an tlûksan tawh tlat si avângin; siamthar leh theih an ni tawh lo va, a tâwpa hâl tur (to be burned) an ni dawn tihna a ni. NIV translation-ah phei chuan “In the end it will be burned” a ti hmiah mai baw. Hetianga thutak tlûksantute hi, Thlarau Thianghlim sawi chhia leh, Thlarau Thianghlim ti lungngaitu an ni tihna a nih avangin siam thar leh rual an ni tawh lo tihna a ni. (Matt 12:32). Chuvângin bo theih a ni a, bo hlen theih pawh a ni bawk tih a chiang. Hei hi Pathian lam thiam loh vâng a ni lo va, a chhandamna ngheh loh vâng pawh a ni hek lo, keimahni mihring lam zir lohna avâng zâwk a ni .

Vântirhkoh thianghlimte pawh an tlu hlen thei : “

Tin, vântirhkohte anmahni tirhkoh nihna pawm lova an awmna pangngai kalsan zâwkte chu, ni ropui rorelna atan thim hnuaiah chatuan phuarnaa phuar chungin a khêk a ni” (Juda 1:6) tiin Juda hian a sawi a. Hei hi sâp ãawngah chuan “hrem tura khêk an ni” (to be punished) tihna a ni. Vântirhkoh thianghlim a tir ata sual nei lova siam sa te mah kha, sualah an tlu hlena an boral hlen leh thei a nih chuan, keini mihring sual saa piangte hi khawngaihna avânga chhandam hram hram tur chauh kan ni a, thil sual kan tih luih tlat chuan engahnge kan bo leh theih loh bik tehlu ang ni. Tha famkima siam sa Vântirhkohte mah sualah an tlu a, an sual an sim leh duh loh avângin Pathianin a ngaidam thei lo a nih si chuan, keini mihring sual sim duh lo te min ngaidam bikna tur thu a awm lo, sual sim duh lova thi te hi Pathianin engtikawngmahin a ngaidam dawn lo. Pathian

chu roreltu dik , dikna Pathian, (God of Justice) a nih avângin hleih nei takin ro a rel dawn lo tih kan hre tur a ni.

Thu tak hriatna Famkim chan hnua thil tisual lui zêl te hi chhandam an ni thei lo.

Paula'n hetiang hian a lo sawi bawk a. "Thutak hriatna famkim chu kan chan hnua thil kan tih sual luih si chuan, sualte tana inthawina a awm tawh hauh lo vang a, rorêlna hlauhawm tak lo thleng tûr leh, dotute kâng ral tûr thinurna mei kan hmabâk a ni mai. Mosia Dân thu pawisa lo mi chu hretu pahnih pathum emaw thuin, lainatna tel lovin an thi thin. Pathian Fapa rap beta, thuthlung thisen amah tihthianglimna chu thil narâna ruat a, khawngaihna Thlarau tivuitu chu, chu mi ai chuan engtia hremna nasa zâwk nge tuar tlaka ruat tur nia in ngaih? Phuba rêng rêng keima lâk tûr a ni, keiman ka thungrûl ang, tih leh, "Lalpa chuan a mite a ngaihtuah ang," ti lehtu chu kan hre si a. Pathian nung kuta tlûk chu thil rapthlâk tak a ni" tiin. (Heb 10: 26-31). A Chiang hle mai, heng thute hi lâk kawih luih hrâm chi a ni lo.

Thutak chu Lal Isua leh a chanchin tha hi a ni a, (Joh 14:6) Lal Isua Pathian dik tak hriatna chu Thlarau Thianghlina piantharna aţang chauh lo chuan a awm thei lo. Chu Isua (Thutak) hriatna chu chatuan nunna a ni. "Hei hi chatuana nunna a ni, nang Pathian tak chauh leh i tirh Isua Krista hriat hi." (Joh 17:3). "Tuman, Thlarau Thianghlimah chauh lo chuan, "Isua chu Lalpa a ni," an ti thei ngai lo tih ka hriattir a che u." a ti a. (1Kor 12:3). Chuvangin, chu Thutak (Lal Isua) hriatna famkim chan tawh hnua thil tih sual luih zelna chu ngaihdam theih a ni dawn lo va, dotute kâng raltu tur thinurna mei an hmabâk a ni mai. Chhandam theih an ni dawn lo tihna a nih chu. Hei

hian ringtu, piangthar, thutak hre tawhte pawh an sual leh thei a, an bo hlen leh thei a ni tih a ti chiang hle a ni. Piangthar tawh thil sual ti lui lehte chanchin sawina ngei a ni. “La piangthar lote chungchâng sawina alawm,” tia sawi pen luh hrâm hrâm chi a ni lo. Piangthar tawhte chungchang sawina a ni a, an bo leh theihzia sawina a ni.

BUNG - 18

Lal Isua Zawm reng lo te An bo leh thei

Lal Isuan, “Ka zawmpui pêng rah lo apiang a paih thin a, a rah apiang a tithianglim thin, a rah tam le zual nan,” a ti a. (Johana 15:2, 6). Isua zawmtu, mahse thatna lama rah chhuah si lo chu pêng anga paih an ni dawn tihna a ni. Chang rukna-ah, “Mi keimaha a awm reng loh chuan pêng anga paih chhuahin a awm a, a vuai thin; tin, an fawm a, meiah an paih a, a kâng thin” tiin Lal Isuan, piangthar tawhte pawh nimah se, Amah Lal Isuaa an awm reng lohva an pêng bo leh a nih chuan, fa nihna a paihsak leh ang a, an chan tur chu mei a hâl ral a nih tur thu a sawina a ni Joh 15:6. He thu hian, piangthar Isua nei tawh te pawh Isuaa awm reng lovin sualah an tlu leh thei a, an tlu hlen thei bawk a ni tih pawh a nemnghet chiang hle bawk.

Chhandamna bosan lo tur chuan, Isua Kristaa awm reng a ngai a, Isua zawm rengtu kan nih a ngai a ni. Isua-ah kan awm reng duh loh va, thih thlenga sualah kan awm reng a nih chuan, paih chhuah kan ni mai dawn a nih chu. Grep kûng pui zawm tawh lo, a ƣangro chu meiah an paih thin angin, Lal Isuaa awm reng duh lo leh zawm peih tawh lo, suala tâl ral leh mai mai ho chu grep pêng ro angin Gehena hremhmun meia hâl tur an ni dawn tihna a nih chu.

Isuaa awm reng tih chu eng tihna nge? Engtin nge Amahah chuan kan awm reng a ni tih kan hriat theih ang?” tiin I zâwt a ni thei e. Tirhkoh Johana hian min han chhâng se a ƣa âwm e. “A thupekte zâwm chu Amahah a awm reng a, Amah pawh chu amahah a awm reng bawk a ni.

Tin, he miah hian Amah chu keimahniah a awm reng tih kan hria, Thlarau min pekah hian.” (1Joh 3:24). A Chiang hle mai. Tûna ka bo thei tawh lo, titute ngei pawh hi, a thupek zawm zelnaah hian an hel tlat avângin an bo mêk a nih hi. “Kan rin phawt chuan, A thu pêk zawm kher a ngai lo,” an ti ãalh mai si a. Hei hian anmahni ngei pawh an bo mê a ni tih a ti Chiang em em a ni. Amahah an awm reng lo va, an duhdân leh rin dânin an awm mai mai a ni tih a ti Chiang hle a ni. Amahah ka awm reng ãhin,” titu chu ama awm ang bawk khan a awm ve tur a ni.” tiin Pathian thu chuan min hrilh si a. (1Joh 2:6).

Amaha kan awm reng tih leh, amah chu keimahniah a awm reng tih he miah hian kan hria, A Thlarau min pêk tawh avang hian. (I Joh 4:13) Tupawh, “Isua Pathian Fapa a ni,” tia ãan apiang chu, amahah chuan Pathian a awm reng a, ani pawh chu Pathianah a awm reng bawk a ni. (I Joh 4:15). Pathian chu hmangaihna a ni; hmangaihnaa awm reng chu Pathianah a awm reng a, Pathian pawh amahah a awm reng a ni. (I Joh 4:16). He miah hian Pathian fate kan hmangaih tih kan hria, Pathian kan hmangaih a, a thupekte kan zawm hian. Pathian kan hmangaihna chu hei hi a ni, a thupekte kan zawm hi; a thupekte chu a khirh si lo va. (I Joh 5:2;3).

Pianthar hnuah Lal Isua ka nei kan tih hnuah pawh hian Isua nena inñhen leh theih a la ni teh meuh mai. “Nangni Dana thiamchan tumte u, Krista nen in inñhen ta: khawngaihna chu in tlûksan ta.” tiin Paula`n a sawi a (Gal 5:4). Paula hun laia piangthar tawhte ringtu tam tak te khân, Krista rinna aiin Dân an lo chhuang leh a, Krista nen an inñhen leh a ni tih Chiang takin kan hre thei. Krista nena inñhen tih a sawi hian, Krista nen an innei tawh tih a Chiang

sa. Lalliana te nupa chu an inthen ta, kan tih hian, an innei tawh tih hi sawi ngai lovin a Chiang sa. “An la innei lo tihna a nih chu” kan ti ngai lo. An innei tawh a, an inthen leh a ni zawk. Piangthar tawhte chu Isua nen an innei tawh a, mahse sual kawng an thlang leh a, khawngaihna aiin dân thiltihte an ring leh ta zawk a, chuvângin Krista nen an inthen leh ta tihna a ni. Thlaraua fan tawh te, tisa lama zuih ral leh ta te an ni. (Gal 3:3).

Kan lo pian thar tawh hnu hian nitina Pathian thu ang zêla kal tur kan ni a, mahse, bumna avâng leh hriatna dik tlâkchhamna avângin kawng dik lovah kan lo kal reng thei a ni. “Dawidim tlêmtêin chhang hlâwm chu a pumin a fan chhuak thin,” tiin Paula hian a lo sawi a (Gal 5:9; 1 Kor 5:6). He thu Paula’n a sawi chhan chu, sual sim duh loh tlêmtê pawh kan neih tlat chuan, chu chuan ringtu nun chu a pumin a ti chhe vek thei tih hi a ni. A dang lehah chuan, “Bible zirtirna kalha kan lo inkaihhraina, zirtirna dik lo tlêmtê pawh hian, kan rinna pûmpui hi a ti chhe thei,” a tihna a ni bawh.

Lal Isua pawhin hemi thu milpui chiah hian, Farisai te chhang dâwidim lakah inthiar fihlim turin a lo fuih tawh bawh a. “Tin, Isuan an hnenah, “Pharisaite leh Saddukaite dâwidim lakah chuan invêng ula, fimkhur rawh u,” a ti a. Chu veleh zirtirte chuan, Farisaite leh Sadukaite zirtirna laka fimkhur turin anmahni a tir zawk tih an lo hre ta a. (Matt. 16:6; Matt. 16:12) Zirtirna dik lo pakhat lek pawh hian a pumin min ti chhe thei a ni tih a sawi duhna a ni (1 Kor 5:6).

Mizorama Kristian kohhran inchoh hâl zawng zawngte hian, kan thurin inngahna atan Bible kan hmang kan ti theuhva, a dik pawh a dikin a rinawm. India hmarchhak

Presbyterian kohhran leh Baptist Kohhran te pawhin an thurin an sawichhuahnaah, Bible Thuthlung hlui leh Thuthlung thar hi Pathian thu nung, Thlarau Thianghlim kaihhruai leh thâwkkhuma ziak, rin dân leh nun dân te, zirtirna dik leh dik lo tehna dik lo thei lo a ni tih an pawm vek a, chutiang bawkin UPC kohhrante leh, kohhran tenau dangte pawhin kan pawm tlâng vek a ni. Bible hi rinna leh zirtirna tehfung dik lo thei lo a nih ka ring titute rin dân leh inzirtir dân hi Bible hmangin han teh ta ila, tûna inti thlarau mi tak tak leh inti piangthar tak tak, “Eng thil soal pawh ti leh mah ila, ka chhandamna a bo dawn chuang lo, ka bo thei tawh lo,” ti fotute pawh hi tûnah ngei pawh hian an bo sa reng a ni tih a chiang hle hlawm âwm e.

Entirnan, Baptisma chungchâng lo sawi ta ila. Baptisma chu Lal Isua zirtirna leh thupek liau liau a ni a, Amah ngeiin a tak takin Jordan luiah Baptisma hnim phûma changin a chan dân tur pawh min kawhhmuh a, mahse kohhran thenkhat chuan tuia hnim phûm kher a ngai lo, chhipa kan inthlawr pawhin a pawm tho vang, tiin Isua thu zirtirna aiin an kohhran lo tih thin dân (Tradition) an dah lal tlat a. Lalpa Zanriah (communion Sevice) chungchângah te pawh, Isua taksa entirtu atana chhang kan ei turte chu Bible zirtirna ang chuan, chhang dawidim telh loh a ni tur a ni a, mahse, kohhran thenkhat te chuan, Biscuit te, chhangthâwp te, a rem rem an hmang mai zel niin a lang. Isua thisen entirtu atan Amah Lal Isua ngeiin, Grep hrui rah ami, grep tui sawr, a ɰawk (fermented) ni lo, uain ngei sem turin min zirtir a. Kohhran thenkhat chuan, thingpui sen an dah dai a, chiniin an tih thlum a, an sem mai thin. Tin, pumpui chakna (Aromatic) tui te leh, thil dang a rem rem an phuah chawp ta zel mai bawk a. Hengte pawh hi rinna phatsanna vek a ni.

Tin, Lal Isuan, “Kei Lalpa leh Zirtirtu mahin in ke ka sil chuan nangni pawhin in ke in insilsak tur a ni. In chungka ka tih ang hian nangni pawhin in tih vena turin ka tihhmuh che u a ni,” (Joh 13:14,15) ti-a min hrilh lawm lawm chung pawhin, kohhran thenkhat chuan, ke insil hi a tul kher lo, inngaihtlawmna entirna mai a ni a, kan inngaihtlawm chuan in sil kher a ngai lo, an ti leh tlat pek a. Hengte hi Farisai dawidim tluka hlauhawm chu an ni. Inngaitlawm te chuan sil loh tur, chapo te chauhvin inngaitlawm zir nan sil tur, a ti reng reng lo. Ka tan chuan sil a ngai lo, ka inngaitlawm sa tawh i ti a nih chuan, mahni tha inti chapo tak i ni tihna a ni zawk.

Chawlhni thuah te pawh lo sawi kai ta zel ila, “Chawlhni hi thianghlim taka serh tur a ni tih hre reng rawh. Ni ruk chhungin i thawk tur a ni a, i hna zawng zawng chu i thawk tur a ni: a ni sarih ni erawh chu LALPA i Pathian tan chawlhni a ni e: chu mi ni chuan hna reng reng i thawk tur a ni lo,” tiin Pathianin thu min pe a. (Exo 20:8-10). “Tin, amah vekin an hnenah chuan, “Chawlhni hi mihring tana siam a ni a, mihring hi Chawlhni tana siam a ni lo; Chutichuan, Mihring Fapa hi Chawlhni chungah lam pawh hian Lal a ni,” tiin Chawlhni siamtu Lal Isuan, Chawlhni thianghlim taka vawng turin min ti a. (Mar 2:27:28). “Tin, in tan bo hun tur chu thlasikah emaw, Chawlhniah emaw a lo thlen loh nan tawngtai rawh u,” (Mat 24:20) tiin, Chawlhni bawhchhiaa tan bo a remti lo va, Chawlhni bawhchhia a tan bo lo tura tawngtai turin Chawlhni siamtu leh, Chawlhni Lapa, Lal Isua ngeiin min chah lawm lawm a, mahse kohhran tam tak chuan, Lal Isua, Chawlhni Lal aiin thu an nei ta emaw tih mai turin a eng ni pawh serh ila a pawh lo, an ti leh ta zel mai zawng a nih ber hi.

“Chutichuan, Pathian mite tan chuan Chawlhnia chawlhna a la awm ta fo va. Tupawh Pathian chawlhnaa lûta châwl ve tawh chuan Pathian tih ang khan a hnathawhte chu a chawlhsan ve ðin,” (Heb 4:9-10) tiin, Paula hian Pathian mi piangtharte tan chuan Chawlhni dik tak serh chhunzawm a la ðulzia a la sawi ta zêl a.

Mahse mi tam zâwk chuan engahmah an ngai lo va, “Isua-ah kan chawl tawh alawm,” Chawlhni serh kher a ngai tawh lo, ti chung siin Bible-a serh tura zirtirna vawikhat pawh awm lo Sunday ni kan serh duh tlat lawi si a ni. (However, there still remains for God`s people a rest like God`s resting on the Seventh day. For whoever goes in and rests with God will rest from his own works just as God rested from his) tih a ni a (TEV). Sap ðawng hrethiam ik tan chuan a Chiang em em a ni. Isuaa chawl tawhte tân ni sarìh ni (seventh day) a chawlhna a la awm zêl tihna a ni.

Heng te pawh hi kan ngai pawimawh lo va, “ Chawlhni tak Lal Isua-ah kan châwl tawh a lawm, Ni sarìh ni kher kher a ngai lo,” kan han ti leh tlat pek a. Lal Isua hi chawlhni a ni lo va, chawlhni siamtu a ni zâwk. “Lal Isuaa chawl tawhte tan Lal Isua siam, nisarih nia chawlhna a la awm reng a ni. Pathianin ni sarìhnia a hnathawh a chawlhsan ang bawkhân chu Isuaa châwl tawh te chuan he ni sarìh ni hian an hnathawh an chawlhsan ve tur a ni, tihna a ni,” tih hi, sapðawng thiam ik te tan chuan hai rual a ni lo. Mahse, an kohhran lo chin ðhan (tradition) an dah lal zâwk zel a, eng ni pawh a pawì lo, ni serh dik lam a ni lo tiin phat marna an insiam chawp zel a. Serh dik lam a nih loh chuan, serh dik loh lam phei chu a ni lo leh zual ngawt dawn lawm ni ?

Heti chung hian, “Ka bo thei lo, ka bo dawn lo rêng rêng” kan ti reng hlawm bawk chu a ni si a. Zu ruiin, “Ka rui lo a nia aw,” an tih hi an ang berin ka hria. Rilrua âwn lam (bias) awm miah lova fim taka ngaihtuah duhtu te tân chuan, he thu kan han sawi mai aţang pawh hian inhmuh chhuahna tham a awm a ni.

Heng Bible zirtirna dik tak keimahni ngeiin kan hmuh leh kan chhiar thin te hi, ngai pawimawh chuang si lo va, mihring thurochhiah leh pawl tihdan ngai sang zawk a, Pathian thu tak rapbet chung nitina kan kal mup mup mai te hi, kawng bo chu kan ni ber lawm ni le? Kan la boral rih lo a ni mai a, kawng bo chu kan ni chiang a ni.

A hmalama kan sawi fo tawh ang khanin, pianthar huah Pathian fa nihna changa hlim taka rawng kan bawl lâwp lâwp tawh hnu pawh hian, bo tih inhre hauh lovin, beram bo bovin, duli bo bovin kan bo thei tlat a ni tih hi a chiang êm êm a ni.

BUNG - 19**Pianthar hnua kan Thiltih sual hian Kori a tu em?**

ZAWHNA (3) : Piangthar dik tak kan nih a, keimahni leh Pathian inkâr a fel phawt chuan, tih ziak Bible sawi ang chiah hi zâwm kher lovin, kan kawng zawh chu lo dik lo deuh pawh ni se, kan chhandamna a khawih pawî phâk dawn em ni?

CHHANNA (3) : Khawih pawî phâk tehlul mai. Israel te pawh kha, Pathian mi ni reng si khân kawng lovah vawi tam tak an kal a, Baal pathian leh Astorethy pathian lamah te vawi tam tak Pathian aţangin an bo ţhin a, Aseri te an siam a, milem pathian te an insiam a, an lo be leh ve mai ţhin a nih kha. (Deu 9:12; 16). Vawi tam an tlu a, tlu hlen te pawh an tam ţhin a nih kha kan hre ţheuhin a rinawm. Chutiang bawkin, keini hunah pawh hian, chhandamna chhawng khatna, “Rinna avânga Thiamchantirna thua mi tam tak kan piangthar a, chhandam hlimna neiin kan hlimin kan lawm a kan lâm a, mahse, a chhawng hnihna, ni tina Pathian thupek zawmna leh, thu taka tihthianghlimna, thuâwihna nunah hian, kan bo nasa hlawm hle a nih hi. Tam tak chu kan la boral lêm lo va, mahse Bible zirtirna ang lova kal, kawng bo chu kan ni Chiang hle si a ni.

He kan bona hmun, mihring thupek inzirtirna thurochhiah (Tradition) aţang hian kan hawikir duh lo va, tih thlenga he mihring thupek zirtirna thurochhiah kawng hi kan zawh lui a nih chuan, kan boral hlen ngei dawn a ni tih chu, phera pho ang tlukin a Chiang a ni. Lal Isuan, “He miteho hian an kain mi chawimawi a, an thinlung erawh chuan min hlat si a. Engpawh ni sela, an zirtirnaah mihring thupek an zirtir avângin An mi biak ţhin hi a thlâwn mai a

ni, tiin chiang takin min hrilh. (Matt 15:8;9; Mar 7:6;7). Heng zirtirna dik lo dawidim te hian kan rinna hi a pumin a ti khawlo thei a nih chu. Tin, Johana hian, “Tupawh Krista zirtirna thua awm reng lova khûm chuan Pathian a nei lo ve.” tiin a sawi a. (II Joh 1:9). “Pathian an nei lo” a ti hmiah mai. Mahni kan inen fiah theuh a pawimawh hle a ni.

Sual simna thua zirtirnaah te pawh Kristiana inchnâl tam tak an bo mek a ni. Bible chuan, “In sim loh chuan in boral vek ang,” a ti a. (Luk 13:3). Tin, Lal Isuan, “Chutichuan, i tlûksan tâk chu hre reng la, simin, a tira i thiltihte kha ti leh rawh, chutilo chuan i hnenah ka lo kal ang a, i sim loh zawngin i khawnvar dahna kha a hmun ata ka sawn ang” a lo ti bawk a. (Thup 2:5). Penticost niah Thlarau Thianghlim hriattirna, Sim ula in sual ngaihdam nan” tih thu Peteran a puang a. (Tirh 2:38).

Sual sim lo te ngaihdam an nih zêlna thu hi; Bible-ah kan hmu lo a ni. Mahse tûnlai zirtirna chuan, mihring kan nih chhûngin tuman sual kan sim thei tak tak lo, Isua ring ila a tâwk,” an ti ta daih mai a. Sual simna tel lo rinna leh piantharna an zirtir ta a ni. Hei hi rinna bânsanna chiang tak chu a ni. Rinna dik takah chuan sual hnehna leh sual simna a awm si a. “Hei hi a ni, khawvel hneha ngamna chu, kan rinna hi” (1Joh 5:4). Sual sim chuang si lovin, Pathian dân leh thupek zâwm chuang bawk si lovin, “Ka rin phawt chuan chhandam ka ni ang, ka bo dawn lo” an ti tlat mai a, hetih lai reng hian an bo reng tawh a ni. Kawng lovah leh zirtirna dik lovah an kal mêk a ni.

“Pathian pakhat Pa leh Fapa leh Thlarau Thianghlim chungchâng thua te, Sakawlh leh a lem chibai bûk chungchâng thua te, mi thianghlim lâwr chungchâng thua

te, mitthi thawhlehna chungchâng thua te, Baptisma thua te, Chawlhni thua leh thil dang tam takah, Bible zirtirna kalha inzirtir ngial ngial kan tam hle a nih hi. Chuti chung chuan, “Ka bo thei tawh lo, kan ti tlat mai baw si a, bo reng chungin ka bo thei lo kan inti a. Zu rui hovin, “ka rui lo a nia aw,” an ti ang vel hi kan ang hle a ni. A nih loh vêk leh, bo pawh bo phâk lo, bo tih tur pawhin thu takah hian kan la awm lo hrim hrim zâwk emaw ni zawk aw, tih pawh ngaihtuah tham a ni. Bible ang lova kan inzirtirna tlêmtê pawh hi dawidim leh tûr angin a hlauhawm a nih si chuan, Zorama Kristian kohhran inti tam takte hian, Bible zirtirna ang lova thurochhiah (Tradition) anga kan inzirtirna leh kan inkaihhruaina te hi kan sim loh chuan a tâwpah kan la bo ral ngei dawn tih a chiang.

Paula'n “Thusawitu chu in lo duh lo dah ang e, fimkhur rawh u, leia anmahni zilh lâwktu kha an duh loh maha, hremna an pumpelh si loh chuan keini, vân ațanga min zilh lâwktu hawisantute hian kan pumpelh lo lehzual ang” tiin min hrilh a. (Hebrai 12:25). He lai thua pawh hian, thil ța lo leh, sakawlh zirtirna lo thleng tur laka fimkhur tura Pathian mite min zilh lâwkna te, lo ngai pawimawh lova lo hawisantute chuan, hremhmun an pumpelh dawn lo a ni tih a sawina a ni. Bo theih a ni a, bo hlen theih a ni baw tih a chiang. Paula vêkin, “Unaute u, fimkhur rawh u, chutilochuan Pathian nung chu bânsan turin in zingah tu chhângah pawh rin lohna thinlung sual a lo awm dah ang e” tiin rinna nei tawhte pawhin rin lohna, thinlung sual an nei leh thei a ni tih a sawi a. (Hebrai 3:12). Rinna hi bânsan theih a nihzia leh, rin lohna thinlung sual a awm leh theih zia a ti chiang hle a ni.

BUNG - 20

Mi fel te pawhin an felna an hawisan chuan an boral leh ang

ZAWHNA (4) : Krista zâra mifel kan lo nih tawh hnuah, kan felna chu Krista a nih tawh avâng hian, thil sual kan tih leh khân mi fel kan nihna kha a chawk chhe leh thei tihna em ni?

CHHANNA (4) : Ni e, “Mi fel chuan a felna a hawisan a, thil sual a lo tih chuan chu mi avang chuan a thi mai ang,” tiin zawlnei Ezekiel a hmangin Lalpa’n a lo sawi a. (Ezekiel a 33:18) Tin, Ezekiel a hmangin Lalpan, “Amaherawhchu mi fel chuan a felna kawng hawisana, khawlohnate a tiha misualte tih ang zela thil tenawmte a tihin a nung dawn êm ni? A thil fel tih engmah kha hriat reng a ni tawh lo vang a, a bawhchhiatna a bawhchhiatnaah khan leh a sualna a tihnaah khan, chumi ngeiah chuan a thi ang.” tiin a sawi leh baw a. (Ezek 3:20). Tin, bung dangah, “Mi fel felna chuan a bawhchhiatna nâh chuan amah chu a chhanhim lo vang” tiin a sawi baw a. (Ezek 18:24).

Tin, Ezekiel a zia k vêkah, “Mi fel hnênah chuan, ‘I nung ngei ang,’ tih ka sawiin, a felna ringa thil a tih sual chuan a thil fel tih pakhat mah hriat reng a ni lo vang; a thil lo tih sualnaah chuan a thi zawk ang.” tiin a lo sawi baw a ni. (Ezek 33:12). Piangthar, mi fel, chhandam tur pawh lo ni tawh mahse, a felna a hawisan a, thil sual a tih leh a, a sim leh hman lova a thi a nih chuan, a thil sual tih kha a thih pui leh mai dawn tihna a ni a, chuvangin engtikawngmahin chhandam a ni thei dawn lo a ni. Heng Bible chang kan han tarlante hi Pathianin zawlnei hmanga a sawi ngei a ni a, hnial ngaihna a awm lo a ni.

ZAWHNA (5): Chuti chu Israelte hun lai pawh khan suala tlu hlen te pawh an lo awm ve tawh tihna a ni maw?

CHHANNA (5) : Nia, Lalpan zawlnei Jeremia hmangin ti hian a sawi, “Mi an tlûkin an tho leh lo vang em ni? Mi a pêñ bovin a lo kir leh lo vang em ni? Engatinge he Jerusalem mite hi, kumkhuaa hnungtawlh turin an tawlh thlûk tâk le ? Bumna an vuan tlat, kir leh an duh lo.” tiin. (Jeremia 8:4,5) He thua hian hman lai huna Israel mi ðhenkhat te chu kir leh duh hauh lovin an tlu hlen a ni tih a sawi a ni. Tin, Jeremia 17:13-ah, “Kei mi hawi santute chu lei vaivuta zia ang lek an ni ang, LALPA, nunna tuikhur chu an kal san ta si a,” tiin a sawi a. Lalpa hawisantute chu, eng emaw laia Lalpa nen inzawm tawhte an ni tihna a ni. Nunna tuikhur Lal Isua nei tawh te ni si, mahse sual lama pêñ san leh ta te,” tihna a nih chian hi maw.

Tirhkoh Petera pawhin, “Lalpa leh Chhandamtu Isua Krista an hriat avângin khawvel bawlhhlawhna te an tlân chhuahsan hnuin chumi vêkah chuan an tâñ leh a, ngamin an awm leh si chuan, an awmze hnuhnung chu a tir ai chuan a lo chhe ta zâwk a ni ang. Kawng fel chu hriat hnua thupek thianghlim an hnena kawl tir chu hawisan ai chuan kawng fel chu hre lo sela an tan a ðha zâwk tur a ni si a. Ui, ama luak lamah a kir leh a, vawkpui inbual fai tawh pawh chirhdiakah inbual turin a kir leh a,” tih thufing tawi chu an chungah a lo awm ta a ni” tiin a sawi a. (2 Petera 2: 20-22).

Petera thusawi hi ngun taka ngaihtuah chuan a fiah em em a ni. Lal Isua Krista mimal taka hriatna an chhar hnua khawvel sual zawng zawngte an tlân chhuahsan a, sual simin nun tharin an nung a, Pathian nen an inzawm tawh a ni tih a hriat theih. Chumi hnua tûñ hmaa suala an lo tâñna ðhin

ruamah vêk khan an tâng leh a, chhuak leh ta lovin an tâng hlen leh a nih chuan, a hmaa an awm dân ai mahin a ða lovin a râpthlâk tawh zâwk dawn tihna a ni. Ui, mahni luak hnu ei leh ang chauh an ni a, awmze nei lo, nun hlui suala hawi kir leh te sawina a ni. Thu tak kha lo hre lo law law se, lo piangthar lo law law se, hre reng chung a suala tlûk san leh ai chuan a ða zâwk ang, a tihna a ni. Hei hian bo leh pawizia te, bo hlen pawizia te a sawi Chiang hle a ni.

Petera hian, tlûk theih leh, bo theih a ni tih a hriat chian êm avângin, “Chutichuan duhtakte u, nangnin chûng thu chu in hriat lâwk avângin fimkhur rawh u, chutilochuan misualte dik lohnaa hruai bova awmin in nghet ða lai in tlu dah ang e,” tiin a fuih a nih kha. (Petera 3:17). He lai thu pawh hi tlûk theih a nihzia Chiang taka târ langtu a ni. Tlûk theih loh ni se, “in tlu dah ang e,” tih a ngai lo vang. Paula’n heti hian a sawi. “Chuvang chuan ka taksa ka ti chhel a, ka thu hnuaiah ka dah tawh a ni, chutilochuan mi dangte hnena ka tlângâupui hnu pawhin engemaw tiin keimah ngei hi paih thlâkin ka awm dah ang e.” tiin. (I Korinth 9:27).

Paula meuh pawh hi a fimkhur em em a, “Eng pawh ti sual leh mah ila chhandam ka ni dawn tho tho, ka Chiang êm,” a ti ve ngai lo. Mi dangte hnena chanchin ða tlângâu puitu a ni chung pawhin, paih thlâk a ni leh palh hlauh dah ang e, tih a hlauthawng a, a in thunun (control) char char zâwk a ni. Paula hian, “Hmu tawh reng inti ka ni lo va, famkim tawh reng inti pawh ka ni hek lo; Krista mi man chhan chu ka man thei dah law maw tiin a umin ka um zawk a ni. Unaute u, manah ka inngai lo. Amaherawhchu he thil pakhat hi ka ti ðhin, hnung lama thil awmte chu theihngihl a, hma lama thil awmte chu banin, Krista Isuaa

Pathian chung lam koh chhan lawmman hmu turin, tiam chin lam chu ka pan ðalh ðalh a ni.” tiin theih tâwp a chhuah zâwk a ni. (Phil 3:12-14).

Tùn laia mi ðhenkhatte angin, “Piantharna dik taka mi a pianthar tawh chuan, O.D in thi leh mahse, uire-in emaw, in âwkhluamin emaw thi leh mah se, chhandam a ni tho tho vang” tiin a zirtir ve ngai lo. Eng ang pawhin lo piang thar tawh mahse, zu rui ðhin, Drugs rui ðhin, uire leh ðhin an nih a; an sim leh a nih si loh chuan, chhandam an ni thei dawn lo rêng rêng tih hi Pathian thu aţang hian a Chiang em em a ni.

Mi ðhenkhat chuan, “Heta ‘paih thlâk’ tih hi, chhandam loh chungchang sawina a ni lova, lâwmman dawng tura tlin leh tlin loh thu sawina zâwk a ni. Paula chuan lallukhum chhe thei lo hmu turin tiam chin lam pana a tlan ngat ngat thu a sawi a, a taksa insawizawiin a thuhnuaiah a dah thei a. Mahse, chute chung pawhin lawmman dawng tur meuh chuan ‘ka tling lo (disqualify) mai thei a, min lo disqualify mai thei a ni” a tihna mai a ni a, lawmman dawn leh dawn loh thu lam daih a ni, chhandam leh chhandam lo thu lam sawina a ni lo” tiin ðan an khawh ðalh ðhin.

Heta Paula’n “Paih thlâkin ka awm dah ange” a tih hi sâp ðawngin “cast away” tih a ni a, Grik ðawng chuan, “adokimos” tih a ni. A awmzia tak chu Grik Dictionary-in a sawi dân chuan, pawm loh, (unapproved) tihna te, hnawl (rejected) tihna te, tlâk lo (Disqualify), hlutna nei lo, tlâk tlâi lo, (worthless) tihna te, Pathian ânchhe dawng, chhandam tling zo lo, chatuana hremna tuar tura ruat, (reprobate) tihna te a ni. Chhandam tling zo lo tura hnawl te chuan lâwmman chu an dawng lo Chiang viau rêng ang chu. Chuvângin he lai thu Paula’n a sawi hian, ringtu nun hi

nitin hlauhthâwnawmin a awm reng a, fimkhur lo taka duh ang anga soal lama kan tâl leh mai mai a nih chuan, chanchin ðha hrila kan vah kan vah hnu pawh hian chhandam tling zo loa paihthlâk (adokimos) kan la ni thei a ni tih hi mi te hian hria se a duh a ni. Kan thih hma chu سوالين min la bei thei reng a, soal kan hneh loh chuan paihthlâk kan la ni thei reng tih hi a hre Chiang em em a, chutianga paih thlâk a nih lohna tur chuan nasa takin amah leh amah a inthunun (control) a ni tih a sawina a ni.

“Thil dik lo titu chuan a thiltih dik loh man chu a hmu leh ang” tiin Paula hian thil soal tih leh ðhin a pawizia a zirtir zâwk ðhin. (Kolosa 3:25). “Mi ðhenkhatte an kal soal avângin chu chu an pênšana thu lawilo sawina lamah an kal ta a,” (1Tim 1:6). Rinna kawngah chuan lawng keh angin an keh chhe ta a.” tiin a hun laia mi piangthar tawh tam takte chu rinna kawngah lawng keh ang maia an kehchhiat thu a sawi bawk. (1Timothea 1:19). Tin, Paula vêkin, “Amah kan phatsan chuan Ani pawhin min phatsan ang.” tih thu a sawi bawk a. (II Timothea 2:12).

Heta phatsan thu a sawi hi, Grik ðawnga ‘arneomai’ tih a ni a, a awmzia chu, pha, mausam (abnegate) hriatpui lo, hnawl (reject), duh lo, hnar (refuse) tihna te a ni. Petera-te anga, lo hawikir leh te chungchâng ni lovin, phatsan hlen ta te chungchâng sawina a ni. A chhan chu, wawi tam tak pawh lo phatsan leh ðhin mah ila, a lam kan lo hawi a, a tâwp thlenga a tan kan rinawm chuan min phatsan dawn lo a ni. A bul lam ai mahin a tâwp lam hi a pawimawh a ni. A tir lamah lo che khawlo viau mah se, a tâwp lamah a lo piangthar a, thih thlenga a rinawm chuan, chumi chu chhandam a ni dawn tihna a ni.

Kross lêra an khenbeh misual pakhat zâwk pawh kha, a tâwp lamah a che fuh tlat a, chhandam a ni mai dawn a ni. (Luk 23:42;43). Amaherawhchu, kan sawi fo tawh ang khân, a tâwp thlenga amah phatsantute chu a phatsan hlen ve ngei dawn tih a chiang a ni. Isua berin min phatsan chuan chhandam nih ngaihna a awm lo tihna a ni. Chumi awzia chu piangthar chhandamna chang tawh inti te pawh an bo leh thei a ni tihna a ni.

BUNG - 21

Penticost Hnuah pawh Piangthar bo hlente an awm

ZAWHNA (6) : Penticost ni hnuah, Thlarauva piangtharte kha an bo ve thu emaw, an bo hlen thu emaw Bible-ah sawina a awm em?

CHHANNA (6) : Awm tehlul e, Paula'n Timothea hnena lehkha a thawnah khan, “Chûng mite chuan, “Thawhleha chu tûnah pawh a ni daih tawh” tiin thutak kawng chu an kal kawisan a, mi thenkhatte rinna an ti bo thin a.” tiin chiang takin a sawi. (2 Timothea :17;18). Paula hun lai khân, lo kal fawr bik deuh an awm a. Bible zirtirna pêl pêlin, “Thawhleha chu tûnaah pawh a ni tawh daih” tiin an lo zirtir a, mimawl zâwk leh, hre tlêm deuh zâwkte chu an lo hruai bo va, mi tam takte rinna an tih bosak a ni. Hengte hi Pathian thu Bible-ami ngei an ni a, hnial chi an ni lo. Pathian Thlarau Thianghlim thâwkkhuma ziak an nih avângin a dik a ni tih a chiang em em a ni. “Barnaba meuh pawh an vervêkna avângin hruaibovin a awm ta hial a.” tiin a sawi baw a. (Galatia 2:13).

He Barnaba hi Paula thin, a rawngbawlpui, Thlarau Thianghlima khat thin a ni tih kan hria. Mahse a ni meuh pawh vervêkna avângin hruai bo a ni ta hial a nih chu. A lo hawikir leh thu sawina pakhatmah a awm âwm kan hre baw lo va, Paula hian, mi dangte fuih nan, Barnaba meuh pawh hruaibo a nih thu a sawi a ni. Hei hian bo theih a nihzia leh, bo hlen hlauhawmzia chiang takin a târ lang a ni. He thu Paulan a sawi chhuah kherna aţang hian, Barnaba hi a bo hlen ngei a niang tih a rin theih baw a ni. Mi dangte fimkhur tura fuihna atan a hmang tlat a ni.

Tirkoh Paula hian, “Chutichuan in rinna, lawmman nasa tak nei tur chu paih bo suh u.” tiin ringtute a fuih bawk a. (Heb.10:35). Rinna te hi kan paih bo theih a ni tih a chiang hle a ni. Naupang chuan thil tha tak mai a keng a, thil paih nachang a hre ve tawh si a, naupang hnenah, “I thil ken kha paih bo suh,” i tih hian, paih bo theih a ni tih a chiang sa a ni. Chutiang bawkin keini pawh kan rinna hi Bible thu ang zela kan nghah loh chuan, mi tute emaw thu sawi thiam tak zirtirna dik lo lamah kan rinna hi kan paih bo daih thei a ni. Chumi awmzia chu, Evi leh Adama te ang khân, Pathian thu aiin, mi khawih thlûk theihna nei thuhritute thusawi te, thusawi thiam lâr deuh te thu sawi te, zirtirna dik lo te, kan lo âwih zâwk daih thei tihna a ni.

Thih thlenga Rinawm A ngai: “Nimahsela a tâwp thlenga tuar peih apiang chu, chu mi ngei chu chhandamin a awm ang” tih te, (Matthaia 24:13). “Thih thlengin rinawmin lo awm rawh, tichuan nunna lallukhum ka pe ang che,” tih thu te hian, vawikhat piangthar ringawt a, sual sim chho zel si lo va, suala tlu hlên leh te chu an boral leh mai dawn a ni tih hi a ti chiang tâwk em em a ni. (Thupuan 2:10). Mahse he thu hi, chhandamna bo thei lo tih ringtute chuan, “Chhandamna hi rinawm taka a tâwp thlenga tuar khawchhuak peih te tâna pek tur tihna a ni lo” an ti leh tlat pek a. An sawi dan chuan, khawvel tâwp dawna hrehawmna hun thim râpthlâk (great tribulation) lo thleng tur laka an taksa chhanhimna thu sawina mai a ni a, ringtute thlarau chhandamna lam sawina a ni lo, sakawlh (Anti Christ) tihduhdahna laka taksa chhanhimna sawina mai a ni,” an ti thîn.

Amaherawhchu, Lal Isuan he thu a sawi hian, nakinah hun thim râpthlâk a lo thlen hunah Sakawlh, Dan bawhchhepa (Anti Christ) chuan ringtute rinna tih chauha

an rinna phatsantir tumin tihduhdahna râpthlâk tak hmangin a bei dawn a, chutih hunah pawh chuan thih thlenga rinawm taka thu taka ding ngam turin a fuih a, chutiang hremna leh tihduhdahna râpthlâk tak kârah pawh thih thlenga rinawm taka a tâwp thlenga tuar chhuak te kha chhandam turte an ni dawn a tihna a ni zâwk. Hei hian an taksa humhimna lam a kâwk lo va, thu tak phatsana soal kawng zawh ai chuan thih pawh thlang ngam zâwk tur an ni a tihna a ni.

Sual ai chuan rinawm taka thu tak ãan chungã thi ngam tura a fuihna zâwk a ni. Thih thlengin rinawmin lo awm rawh, a ti zâwk a ni. Taksa humhimna lam a ni lo va, thlarau chhandamna thu a sawina a ni zâwk. An taksa him ringawt se, an thlarau a chhandam si loh chuan eng nge a ãangkaina awm ang? Taksa chhandamna chuan thlarau chhandamna a keng tel ngei ngei tur a ni zâwk. Chuvângin he lai thu hi, an thlarau leh taksa a puma chhandam an nihna tur sawina a ni.

Heng Bible châng kan han târlan tâk zawng zawngah leh, châng dang dang kan târlan sên loh aãangte hian, pianthar hnuin, Pathian Thlarau Thianghlim kan chan tawh hnuah pawh; suala tlûk leh theih a nihzia te, tlûk hlen theih a nihzia te, tlu hlen an tam tawhzia te, tin, tlu hlen lova lo kir leh theih a nih tho dân te, tlu hlen lova tho leh thih thlenga rinawm an tamzia te a chiang em em a ni.

A hma lama kan sawi tawh ang khân, piangthar tawhte'n he chhandamna rahbi pakhatna leh pahnihna, “Rinna avânga thiam chantirna leh rinna avânga tih thianghlimna nun” kan hman chhoh mekna-ah hian, kan beisei ber, a rahbi pathumna; chhandamna famkim vâwrtâwp, “Tih ropuina, thi thei tawh lo, ãawih thei tawh lo, vân taksa famkima thuam kan nihna tur chang zo lo hian a bo san leh theih tih hi Bible châng khati zozai kan

târlan tâk aţangte khân a Chiang em em a ni. Kan dam lai ni a tlâk hma hi chuan, ni tinin sualna leh, sakawlh chibai bûkna-ah te, zirtirna dik lo lakah te, bumna avânga pêng bo leh mai thei kan la ni reng tih kan hre tur a ni. Thih thlenga rinawmte hnenah leh, a tâwp thlenga Krista tâna rinawm taka tuar chhuâkte hnenah chauh chhandamna famkim, chatuan nunna lallukhum chu pek an ni ang, tiin Bible-in min hrilh a ni. (Matthaia 24:13, Thupuan 2:10).

A hma lama kan sawi fo tawh ang khân, Paula chuan, “Nimahsela nakin hunah chuan mi thenkhatte chu, mi dawtheite vervêkna avângin hruaibona thlarau leh ramhuaite zirtirna thu ngaihsakin rinna chu an la bânsan ang tih Thlarau chuan Chiang takin a sawi,” a ti a, (I Timo 4:1,2). “Rinna avânga khawngaihnaa chhandam in ni” tiin a sawi a. (Eph 2:8). Chhandamna hi khawngaih thilthlâwn pek mah nise, rinnaa lo dawn ve a ngai tlat a, duh lo chung inbarh luih hram hram lam a ni lo tih kan sawi fo tawh kha. Rinna te hi bânsan theih a la ni tlat mai. Pathian khawngaihna ata pawh tawlh bo theih a la ni fo. “Fimkhur rawh u, Pathian khawngaihna ata hi in bo dah ang e” tiin Paula`n a sawi a. (Hebrai 12:15).

Khawngaihna ata pawh a tawlh bo theih a ni tih a Chiang. Kawng dik Lal Isuaa kal mek te pawh an la pêng bo thei. “Basora fapa Balâma, thiltih soal hlawn ngainatu kawng chu an zawh tawh avângin kawng dik chu an kalsan a, an vâk bo ta a,” tiin Petera hian a sawi a ni. (2 Petera 2:15; Thupuan 2:14). Apostol te hun lai pawh khân ringtu piangthar te, kawng dik (Lal Isua) a kal tawh sa reng te pawh kha, kawng dik (Isua) aţangin an lo pêng bo tawh thin a ni. Bible-a ringtu hmasate pawh an lo pêng bo fo tawh a nih chu. A thuhriamah bo theih a ni tawh lo tih lam thu rêng rêng hi Bible-ah chhiar tur a awm ve lo hrim hrim a nih hi.

BUNG - 22**Nunna Bua Hming ziak tawh pawh Thai Bo leh Theih
A ni**

ZAWHNA (7) : “Mi an lo pianthara sual sima Baptisma an chan tawh chuan, Nunna Bu-ah an hming a chuang tawh a ni,” an ti a. Chutia Nunna Bu-a hming chuang tawhte chu eng ang pawhin sualah lo tlu leh thin mah sela an bo hlen thei tawh dawn em ni? Nunna Bu a ta chu an hming thai bo leh theih a ni dawn em ni? An thai bo leh thei a nih chuan chhandamna chu a va nghet awm si lo ve?

CHHANNA (7) : Rinna avânga thiam chantir kan nihna thua, tuiah leh thlarauva mi an lo pianthar a, sual sima Lal Isua hminga Baptisma an chan hian, Nunna Bu-ah an hming ziaikin a awm tawh a ni tih kan ring a, a dik ngei pawhin a rinawm. Mahse, he chhandamna rahbi pahnihna, ni tina chhandam mêk kan nihna-ah hian, Pathian thu ang zêla kal lova, mihring zirtirna thu ang zâwka thih thlenga an kal lui leh zêl a nih chuan, Nunna Bu-a hming chuang tawh te pawh ni mah sela, Nunna Bu ațangin an hming thai bo leh theih tho a ni tih kan hre tur a ni. Bible- ațangin lo en ang u hmiang. “Tin, LALPAN Mosia hnênah, “Tu pawh ka chungka thil tisial apiang chu ka lehkhabu ata ka thai bo vang” tiin chiang takin a lo sawi a ni. (Exodus 32:33). Hei hi Pathian sawi ngei a nih avângin tuma hnial theih a ni lo.”Ka âwih lo rêng rêng” tia pâwng țan chi a ni lo, Pathian sawi a ni tlat.

ZAWHNA (8) : Thuhritu ropui tak takte hian, “Ka piang thar tawh a, Nunna Bu-ah ka hming a chuang tawh a, eng anga sual pawh lo khawih leh ila, uirein mi nu chungka ka bawh reng lai pawhin țekin min deng hlum hmiah

mah sela, chhandam ka ni dawn tih hi ka hre chiang êm mai, ka thlamuang tawh a ni,” tiin an sawi thin si a, chutiang khawpa Pathiana thlamuanna nei tawhte chu an bo hlen leh thei dawn em ni?

CHHANNA (8): Thei e. Thlamuanna ringawt hi chhandamna tehna a ni lo va, an thlamuanna chhan kha a dik si loh chuan, eng ang pawhin thih thlamuanna nei mah se, awmzia a nei lo. Muslim hote hlei hlei hi asin thih thlamuanna chu nei nasa ni. Mahse, kha thih thlamuanna an neihna chhan kha Pathian thu nen a inrem si loh chuan awmzia a nei chuang lo. Thil سوال ti reng chung a thlamuan tlatna chu, Pathian aṅga chhuak ni lovin, Setana aṅga chhuak thlamuanna lek a ni ang. Bible aṅga zelin ka'n chhâng ang che,

Pathianin Mosia hmangin, chutianga thil سوال ti reng chung a thlamunna nei ho chungchâng chu hetiang hian a lo sawi a ni. A bung pum chhiar hian a fiah zâwk nain, a tawi zâwk nan, a lai laklawh aṅga hian lo chhiar mai ila. “Chutilochuan in zinga mipa emaw, hmeichhia emaw, chhûngkua emaw, hnam emaw, chûng hnam pathian te be tur chuan an thinsungin tunah hian; LALPA kan Pathian chu hawisanin, in zingah thil kha leh sai chawr chhuahna bul te in lo awm dah ang e; Tin, chuti a nih zawngin he chhechham thu hi hre reng si a, luhlul taka duh ang ang a awm pawha a tân engmah pawl lo tur anga ngaia mahni inthlamuan chawp chu, chutiang mi chu LALPAN a ngaidam dawn hauh lo va, LALPA thinurna leh a thikna chuan chu mi chu a ûr ang a, he lehkhawba ânchhe chuang zawng zawng hi a chungah a tla ang a, LALPAN vân hnuai ata a hming chu a thai bo zâwk ang” tiin Pathianin Mosia hmangin a lo sawi daih tawh a ni. (Deut. 29:18, 20). Chuvângin an

thlamuan em emna ringawt kha chhandamna a ni chuang lo. Thlamuanna dik lovah an inthlamuan chawp mai mai tihna a ni.

Tin, fakna Hlabu-ah pawh, “Anni chu nunna bu ata thai bovin awm sela, Mi felte zingah chuan ziak ni ve suh se.” tiin nunna bu ata thaibo turin Pathianin a thu thianghlimah min lo hrilh diam tawh bawk a ni. (Sam 69:28). Eng ang pawhin thlamuang mah se, sual sim duh lova thi an nih phawt chuan, nunna bu ata an hming thai bo theih an ni. Amaherawhchu, Isua Krista hmangaihna avânga thih thlenga rinawm taka sual hnehtute chu, Nunna bu ata an hming a thai bo dawn lo tih kan hria. (Thupuan 3:5). Thih thlenga rinawm lo leh sual hneh lova thite chu Nunna bu ata an hmiang thai bo a ni ang a, engti kawngmahin chhandam an ni thei dawn lo a ni.

ZAWHNA (9) : Chuti a nih chuan, suala an tlûk veleh Pathianin Nunna bu aţangin an hming a thai bo nghal dawn tihna em ni ang? Thenkhatte chu sualah an tlu a, an tho leh a, vawi tam tak an tlu a, vawi tam tak an lo tho leh thin a. Suala an tlûk apiang khân Nunna bu ata an hming a thai bo ang a, an lo hawikir leh apiang khân a ziak lût leh zel dawn tihna em ni ? Chuti ni se Nunna bu chu a va hnawk duh âwm ve ?

CHHANNA (9) : Sual an tlûk veleha Nunna Bu ata an hming thai bo va, an lo hawikir veleha ziah luh leh tur angin Pathianin Bible-ah min zirtir lo va, chutiang chu a ni bawk hek lo. Mi piangthar dik tak pawh sualah an tlu thei a, an tlu fo bawk a. Amaherawhchu suala an tlûk veleh khân nunna bu ata an hming a thai bo nghal mai lo va, an chhandamna pawh a bo nghal mai hek lo. Pathian fa an nihna pawh a tâwp mai lo va, Pathian fa an la ni reng a,

Pathian fa, suala tlu leh rih, chhandam fa, sual kawng zawh leh rih an ni mai. An thih hma chu an chungchâng relna thu tih tâwpna (Final judgement) a la thlen loh avângin Pathian hnen lama an lo hawikir lehna hun a la inhawng reng a, an lo hawikir leh hun nghâkin vân biakbûk hmun thianghlim berah Isuan Pa hmaa sawipui turin a lo la nghâk reng bawk a ni.

Chutia an sual sima an lo hawikir leh duh chhông chu vawi sarh pawh lo tlu leh mahse la, ngaihdam dam theih an la ni reng a ni. (Thuf 24:16). Vawi sarh hmun sawmsarh pawh lo tlu tawh mah sela, an thih hmaa an lo hawikir leh a nih phawt chuan ngaihdam theih an la ni reng. (Matt 18:21;22; Sam 37:23,24). Suala an tlûk apianga Nunna Bu ata an hming thai bo emaw An lo hawikir leh apianga Nunna Bu-a an hming ziah lûh leh tih lam kha a ni lo ve. Vawikhat an ziahluh tawh chu suala an tlûk lai pawh khân a la inziak reng ang a, an thih hnua rorelna tih zawh a nih hunah, Nunna Bu-a hming chuang hlen tlâk a nih leh nih loh an en fiah hnuah, nunna bua an hming chuang hlen tlâk lo an nih chuan, chatuan atan vawikhat chiaa a thai bo dawn a ni. Chutia a thai bo tawh chu ziah nawn leh a ni tawh lovang.

Kan lo pian thar hnu hian, chak lohna hrang hrang kan la nei reng a, suala tlu thei kan la ni reng a. Amaherawhchu, chak lohna avânga uirêna suala kan han tlûk velekhân, Nunna Bu-a kan hming ziak kha a thai bo nghal mai lo va, chhandamna pawh min lâk bosak mai lo va, suala kan tlu kha pawh ti em emin kan hawikir leh hun nghâkin min lo nghâk reng a, kan hawikir veleha min lo ngaidam tur leh, kan sualna min lo tlêngfai turin Isua Krista chu vân biakbûk chhungril berah Pa hmaah kan tan sawipuitu

(Advocate) hna thawkin a lo la ding reng a ni. (1Joh 1:9; 2:1:2).

Tichuan, tih tak zeta inhhira simna thinlung takzet nen kan lo kir chuan, min lo ngaidam leh thin a, sual ngai rêng rêng lo ang maiin min lo pawm leh thin a ni. Vawi engzât pawh sualah kan tlu leh thin a ni thei e, kan hawikira kan sim duh a nih chhông chuan, Krista sawipuina leh a thisen zârah ngaidam kan ni leh thei zel a ni. Pathian hmangaihna hi a thûk em em a, kan suangtuah aiin a thûk a ni. Eng anga sual khûr thûkah pawh lo tla pil tawh mah ila, kan sim duh chhông chuan min la ngaidam duh reng a ni. Chutichuan, amaha Pathian hnena lo kalte chu a tâwpkhâwk thlengin a chhandam thei bawk a ni, anmahni tawngtai sak turin chatuana a nun reng avangin.” tiin Pathian thuin min hrilh a ni. (Heb 7:25).

Kan nunna a tâwp hma leh kan thih hma chu simna thinlung dik tak nen Pathian hnen kan pan duh chhông chuan min la ngaidam thei reng a, fa nihna kha kan la chang chhunzawm zêl thei a ni. Nuna bua kan hming pawh a la thai bo mai lo va, mi lo la nghâk ngat ngat mai a ni. Amaherawhchu, tehkhin nan, Lala chu vawi tam tak sualah a tlu a, sual tih pawh a ngampa hle a, hawi kir tumna leh, thinlung taka sim tumna pawh nei lovin, sual a ti chhunzawm zêl a, khatih lai tak khân inlamlêtna pawh nei hman lovin accident-in a lo thi ta phut mai a. Sual sim lo leh, sual hneh lovin a thi tihna a nih avângin, chhandam theih a ni dawn ta lo a ni.

A thih veleh a chanchin ziakna bu chu khup a ni ang a. Vân rorelna (investigative judgement)-ah a chanchin chu lehkhawia ziak a thiltihte ang zelin an enfiah dawn a. Chutih hunah chuan, thih thlenga rinawm zo lo, sual hneh lova thi

a nihzia chu fiah takin târlan a ni dawn a. Chu rorelna an tih zawh hunah chiah chuan, “Chhandam tling zo lo, soal hneh lova thi” a nih vangin, a hming chu Nunna Bu-a chuang reng tlâk a ni ta lo va, tichuan hreh tak chungin leh rilru na tak chungin a hming chu rorelna an tih zawh niah chuan, Nunna bu ațangin an thai bo hlen dawn ta chauh a ni. Hei hi a râpthlâk hle dawn a ni.

BUNG - 23

Bible-ah pawh mifel bo hlen an awm

ZAWHNA (10) : Bible-ah hian, piangthar tawh emaw, Pathian Thlarau Thianghlim chang tawh te emaw, bo leh ta te, bo hlen ta te, an awm thu sawina a awm rêng em ?

CHHANNA (10): Awm teh lul e a, nichinah pawh khân bo leh an awm thu ka sawi ÷euh tawh kha, khângte kha i la duh tâwk lo a nih chuan, an hming hmerh meuhvin ka'n sawi leh ang e. Bible-ah hian Pathian mite an bo thu leh, bo hlen an awm thu a tam mai a, kan sawi vek seng lo vang, a ÷hen azâr chauh lo sawi ila.

Pakhatna atan chuan, Pathian zâwlnei Balaâma kha mi bo leh chu a ni. “Jakoba aṭangin arsi a lo chhuak ang a, Israela aṭangin lal tiang a lo chhuak ang a, Moab ram tluanin a chhun tlâng ang,” tia lo hrihl lâwktu kha a ni. (Num 24:2,17). Isua Krista lo pian tur thute pawh lo puang lâwk thlaptu, Pathian Thlarau Thianghlima khat ÷hin zâwlnei Balaâma meuh pawh kha, sum awhna سوال a tlu a, Israelte tâna tlûkna awmtirtu a lo ni ta baw k a, lo hawikir leh ta lovin a tâwp thlengin a bo hlen ta a ni tih kan hria. (Num 31:16).

“Bosara fapa Balaâma, thil tihsual hlawh ngainatu kawng chu an zawh tawh avangin kawng dik chu an kalsan a, an vak bo ta a; nimahsela ani chu a bawhchhiatna avangin zilhauvin a awm ta a; sabengtung ṭawng thei lo chu mihring ṭawngin a lo ṭawng a, zawlnei âtna chu a khap a ni. Chûng chu tuikhur tui awm lo leh chhûm thlipui chhêmlen an ni; chûngte tan chuan thim chhah mup chu ruat a ni tawh.” tiin, Petera hian Thlarau Thianghlim hriattirnain a lo sawi

tawh a ni. (2 Pet 2:14,18). Balaâma kha, Pathian zawlnei ni mahse sum awhna سواله a tlu a, a tâwpah a bo leh a, a hawikir leh thu hriat a ni lova, a bo hlen dawn a ni. Amah mai ni lovin, a zirtirna pawmtute pawh an boral hlen ve zel dawn a ni. “Basora fapa Balaama, thiltih soal hlawn ngainatu kawng chu an zawh tawh avângin kawng dik chu an kalsana an vâk bo ta a.” tiin Petera pawhin a sawi a. (2 Pet 2:15,18). Lal Isua pawhin a huat thu a la rawn sawi ve ta cheu bawk. “Nimahsela, tlemin demna che ka nei, kha ta Balaâma zirtirna thu pawmtute emaw in awmpui avâng khân; ani chuan milem biakna sa an eina tur leh, an inngaihna turin Balaka chu Israela thlahteho hmaah tlûkna dan a zirtir kha,”. tiin, Balaâma a huat mai bâkah a zirtirna pawmtute pawh a huatzia Isuan a sawi hial a ni. (Thupuan 2:14). Chuvângin, Balaâma leh a hnungzuitute chu an boral leh vek dawn a ni.

Tin, Pathian mi bo hlen chiang tak pakhat chu, Esauva kha a ni. Fatir nihna malsawmna ropui tak chhandamna nena inkungkaih tlat Pathian thilthlâwn pek chu a ngainêp a, chaw vawi khat ei lekah a hralh ta mai a. Pathian Thlarau a tilungngai ta a, chumi hnuah ÷ap chungin Lalpa chu zawng leh mahse paih a ni ta tih kan hria a ni. “Tin, Jakoba chuan, “I fa tîr nihna mi leitîr zet la le,” a ti a. Tin, Esauva chuan, “Ngai teh, ka thi lek lek a ni si a: fa tîr nihna mai hi ka tan engnge sâwt ang?” a ti a. Tin, Jakoba chuan, “Ka hnênah chhia chham zet rawh le,” a ti a; tin, a hnênah chhia a chham a : tichuan a fa tîr nihna chu Jakoba hnênah a hralh ta mai a,” (Gen 25:31).

Paula pawhin chu chu mi dangte zilh lâwk nan a hman a, “Fimkhur rawh u, Pathian khawngaihna ata in bo dah ang e, khâkna zung eng emaw lo chawra tibuai che uin,

chu chuan mi tam tak chu tihbawlhhlawhin an awm ang a, inngaih hmang emaw, Esauva anga Pathian zah lo mi emaw an lo awm dah ang e. Ani chuan a fa tir nihna chu chaw vawi khat eiah a hralh a. Chumi hnuah chuan malsawmna chu rochun a duh pawhin, mittui tla chungin thahnemngai takin zawng mah sela, rilru lamlêtna remchang a hmuh loh avângin paihin a awm ta tih in hre si a,” tiin, Esauva chu chhandam theih a ni dawn ta lo tih chiang takin a sawi a ni. (Heb 12:16,17).

Keini hunah pawh hian Esauva anga Kuhva khawr khat lek emaw, meizial khat lek emaw, zu no khat lek emawa Pathian laka kan rinawmna hralh phal leh mai hi kan tam ve mai thei a ni. A tirah ho tê angin a lang a, mahse a kawh chu Pathian laka rinawm lohna leh Pathian phatsanna a lo ni daih mai si a ni. Dailuah chhumkâwiah khân chhandam lohna thlen thei khawp thil tha lo a awm tihna a ni lo, dailuah kha ei thiang chaw tha a ni. Amaherawhchu, Dailuah chhum kawi ei a duh vâng maia a ‘Fatir nihna malsâwmna’ a ngaihnhêp avâng zâwk khân, Fatir nihna malsâwmna petu Pathian chu a ti thinur ta a ni zâwk. Thlarau Thianghlim sawichhia anga ngaih a lo ni ta a, a dam lai ngei pawhin ngaihdam theih a ni ta lo a ni. Chhandam a ni thei dawn ta lo a nih chu.

Tin, Pathian ata mi bo hlen pakhat leh chu, Israel lal hmasa ber Saula kha a ni kan ti thei ang. Pathian hriak thih Lal ropui tak a ni a, a hnenah Pathian a awm tlat avângin Israelte pawh râl lakah vawi tam tak chhanchhuakin hnehna a lo chang tawh thin a. Amaherawhchu, Pathian thu vawi tam tak a zawm duh lo lui a,(1 Samu 15:22). Thlarau Thianghlim a ti lungngai ta a, Pathian Thlarau Thianghlim chuan a chhuahsan ta daih mai a ni. “Tin, LALPA thlarau

chuan Saula chu a chhuahsan a, LALPA tirh ramhuaiin amah a ti buai a.” (1 Samu 16:14). Urim leh Thumin hman pawhin Pathianin a be duh tawh lo, a tawngtaina pawh a chhâng ngai tawh lo va, Endor khuua ramhuai aienthiam a râwn ta hial a ni. (1Samu 28:6-19). A thih ni thlengin ramhuai thu hnuai a awm a, a tâwpah amah leh amah a inthat ta a ni. “Chutichuan Saula chuan a râlthuum kengtu hnênah chuan, “I khandaih phawi la, mi han chhun tlang rawh; chutilochuan heng serhtan loh hote hi an lo kal ang a, mi rawn chhun tlang ang a, mi uan khum dah nghe nghe ang e,” a ti a. Nimahsela a râlthuum kengtu chuan a ti duh lo va; a hlau êm êm si a. Chuvangin Saula chuan a khandaih chu a la a, a bawh ta a. Tin, a râlthuum kengtu chuan Saula a thi tih a hriat chuan ani pawh chuan a khandaih chu a bawh ve a, an thi dun ta a ni. (1Samu 31:4,5). (1Chron 10:4,5).

Mahni inthat te hi chhandam an nih tuman kan ring lo a ni lawm ni ? In âwkhlum te pawh kohhran thenkhat chuan an vui duh ngai lo hial a. Johana pawhin, “Tupawh a unau hua chu tualthat a ni; tualthattu tumah chatuana nunna pai reng rêng an awm lo tih in hre si a.” tiin tualthatte chu an sim loh chuan, chhandam an nih theih loh thu a sawi a ni. (1 Joh 3:15). Mahni inthat phei chu sim ngaihna a awm tawh lo va, chuvangin Saula pawh hi mahni inthat a nih avangin chhandam a nih a rinawm loh a ni.

Tin, Thuthlung thar hunah pawh Anania te nupa kha, bo leh ta te an ni kan ti thei ang. Penticost nia Thlarau thianghlim a lo thlen khân Lal Isua Krista thihna hneha a thawh leh thu huaisen takin zirtirte khân an puang a. “Mi dang tuma hnenah chhandamna a awm lo; van hnuai mihring sak zingah, min chhandam tur hming dang reng a

awm lo,” tiin.(Tirh 4:12) Chu thihna hneha tho leh Lal Isua Krista chu Lal-ah leh chhandamtuah pawmin an piangthara ,Thlarau Thianghlimin an khat a a ni. Amaherawhchu hun a lo kal zel a, sum lamah duhâмна an lo nei leh ta a, an ram hralh man chu zêpin a then an thukru ta tlat mai a ni.

“Nimahsela Petera’n, “Anani, Thlarau Thianghlim bum tur leh ram man a then zêp turin engati nge Setana’n i thinlung a tih khah le ? A awm chhông zawng khân i ta a ni reng lo vem ni ? i hralh hnu pawh khan i thu thuin a awm lo vem ni ? Engatinge heng thu hi i rilrua i ngaihtuah ? Mihring bum i ni lo ve, Pathian bum i ni zâwk e,” a ti a.Tin, Anania chuan chung thu chu a hriat veleh a tlu a, a thi ta a; tin a hria apiangin an hlau ta em em a. Tin, tlangval hote chu an tho va, an tuam a, an zâwn chhuak a, an phûm ta a.Tin, darkar thum lai emaw hmuah chuan a nupui chu, thil awmzia chu hre lovin a lo lût a.

Tin, Peteran a hnenah, “Mi hrilh rawh, ram chu heti zat chauhvin maw in hralh ?” a ti a.Tin, ani chuan, “Aw, heti zat chauh hian a ni,” a ti a.Tin, Petera’n a hnenah, “Engati nge Lalpa Thlarau fiah nan in inthural ni ? Ngai teh! I pasal phumtute kephah chu kawngka bulah a lo awm ta, nang pawh an zâwn chhuak ang che,” a ti a.[Tin, thawklehkhatan a ke bulah chuan a tlu ta nghal a, a thi ve ta a; tin, tlangvalhote chu an lo lût a, ani chu thiin an rawn hmu a, an zâwn chhuak a, a pasal kiangah chuan an phûm ta a” (Tirh 5:3-10).

Pathian Thlarau Thianghlim hmaah a hringhrâna dâwt an sawi ngam avâng khân ngaihdam theih loh سوال, Thlarau Thianghlim sawichhiatna سوال dinhmun angah an tlu tlat mai a, chuvangin chawplehchilhin Pathianin a ti hlum ta a

ni. Kha mite nupa kha chhandam an nih a rinawm loh hle a ni. Chhandam tawh bo thei lo ringho chuan, “An taksa chiah a thi a, an thlarau chu chhandam a ni thovang” an ti talh thin. Simna pawh awm hman lo na na na chu chhandam an ni thei dawn lo tih hi a chiang sa reng a ni.

Heng mi bo hlen leh ta te chungchâng tlêm azawng ka'n târlan tâk ațangte hian, Pathian mi piang thar tawhte pawh, suala an tlûk leha, an hawi kir leh si loh chuan an boral leh thei a ni tih chu chiang takin kan hriat thiam theih ka ring. A bo theih loh ti ho erawh chuan, “An lo la piangthar tak tak lo a niang chu” an ti zel a, chutia zeldin thubâwla tih zel chuan Pathian thu dik hriat theih a ni lo vang.

BUNG - 24**Meia kal tlang ang maiin tih awmzia eng nge?**

ZAWHNA (10) : Kan mi thiam pakhat chuan, “Piangthar chhandam tawh te chu eng anga sual khur thûkah pawh lo tlu leh se, chhandam an ni dawn tho thova, lawmman erawh an nei dawn lo mai a ni, anmahni tak chu chhandam an ni ang a, meia kal tlang ang maiin,” tiin min zirtir thin a. An sawi dan chuan, Kristiante hi rinnaa in sâ angin sawi an ni thin a. Lungphum chu Krista a ni a. Thlararu nunna nei tawh piang tharte chu, chu lungphum chung a In satu chu an ni a. In sak nana châkhai an hman chu a inang lo va, thenkhat chuan rangkachakin emaw, tangkaruain emaw, lung mantamin emaw an sa thei a. Thenkhat erawh chuan, thingin emaw, buhpawlin emaw an lo sa reng thei a, an sakna hmanrua chu an fimkhurna tur a ni.

Mi thenkhat chuan an rinna In sak chu buhpâwl leh hnimin an lo sa mai mai a, rinnaa In sa chu an ni ve tho va, mahse an chakkhai hman a dik lo. Mahni hamthatna um duh vâng te, intih lâ duh vâng te, mite hmuha mawi a nih vâng chauhva intih sakhua te, nawmchen pah duh a, rawngbawltute hi a lang chuan tha ve awm tak chuan an lang mahse takna an nei lo. LALPA ngaihin buh pâwla in sa ang lek an ni a; meia fiah a nih hunah a kâng ral vek dawn a ni. Chutichuan lâwmman lâk tur engmah an nei ve dawn lo tihna a ni Amaherawhchu, vanneihthlâk takin thlarau chhandamna erawh chu khawngaih thil thlawnpek a nih miau avângin a bo lovang a chhandam chu a ni tho ang a, mahse meia kal tlang ang maiin a ni ang, chu chu, 1Kor 3:12-15-ah hian a inziak,” an ti a. chu chu a dik em?

CHHANNA (10) : Dik lo ve. An Bible châng tan chhan leh an tehkhin dân te, an hmehbel dân te hi; Bible zirtirna nen a inkalh tlat a, an thu zirtir dân hi anmahni leh anmahni pawh an inkalh a nih hi. A ziak ngei han chhiar ila. “Tin, lungphum chungah chuan tupawhin rangkachakin emaw, tangkain emaw, lung man tamin emaw, thingin emaw, hnimin emaw, buhpawlin emawin sa sela, mi tin hnathawh chu a lang tawh ang. Ni chuan a tilang dawn si a, meia a inlâr dawn avângin; mei ngei chuanin mi tin hnathawh chu eng ang nge a nih a fiah tawh ang. Tu hnathawh pawh a chungah a sak chu a awm reng chuan chu mi chuan lawmman a hmu ang. Tu hnathawh pawh a kan chuan chu mi chuan a chan ang; amah tak erawh chu chhandamin a awm ang, amaherawhchu meia kal tlang ang maiin” tih a ni a. (1Kor 3:12-15).

He thu kan chhiar hian, rinnaa in sak emaw rinnaa chhandamna emaw pawh a sawi lo va, ringtu piangthar tawh te, an hnathawh leh an rawngbawlina chungchânga hna thawk tha leh thawk tha lo sawina lam daih a ni zâwk. Ring tha leh ring tha lo lam a ni lo. Chang 13-na-ah, “Mi tin hnathawh chu a lang tawh ang... mei ngei chuanin mi tin hnathawh chu eng ang nge a nih a fiah tawh ang.” a ti a. Mi tin rinna chu meiin a fiah tawh ang, a ti lo va, ‘mi tin hnathawh’ a ti mai zâwk a ni. In hotu mithiamte sawi ang kha chuan, rinnaa chhandamna In sa angin an han tehkhin vêl kha a ni a.

Mahse a tehkhin thuah khân, “Mahni hamthatna ûm duh vâng te, intihlâr duh vâng te, mite hmuha mawi a nih vâng chauhva intihsakhaw mi te, nawmchen pah duh a, rawngbawltute hi a lang chuan tha ve awm tak chuan an lang mah se takna an nei lo, Lalpa ngaihin buh pâwla in sa

ang lek an ni a; meia fiah a nih hunah a kâng ral vek dawn a ni,” tiin an sawi mai a ni a. Chutiang mi an nih te chuan, piang thar an ni thei lo hrim hrim a, rinna dik pawh an nei lo hrim hrim tihna a ni sa reng tawh a nih chu. An sawi angin, “ṭha ve âwm tak chuan an lang mahse takna an nei lo” tiin an sawi a, mahse chhandam an ni ang an ti leh lawi si a, Bible-zirtirna nen a inkalh, anmahni leh anmahni thusawi pawh a inkalh tihna a ni.

In mithiamte chuan, hei hi rinnaa In sa tihnaa an ngai a nih tak tak chuan, chhandamna tling zo lo rinna a ni tih a Chiang sa der bawk a ni. Rinna meia fiah dâwl lo chu chhandamna chang pha lo sawina a ni sa tawh tihna a ni. Chhandamna khawp rinna chu meia fiah hnu pawha fiah dawl a ni. (1Pet 1:7).

Tûna i han zawhna, in hotu, mithiam i tih te'n an sawi dân hi chu Bible sawi dân nen a inmil lo. Bible kan chhiar kha rinna sawina a ni lo va, ringtu piangthar tawh te hnathawh chungchang a ni. Tin, he thu hi piangthar tawh suala tlu bo pil leh ta te chanchin sawina pawh a ni lo hrim hrim. Ringtu piangthar tawh te, ni tin Lalpa tana hna an thawhnaah, chanchin ṭha an puan darhnaa, hnathawk ṭha leh ṭha lo sawina chauh a ni zâwk e.

Entir nan, ringtu piangthar i lo ni tawh a, Pathian tan chanchin ṭha hrilin i feh chhuak a, miten i thusawi an lo pawm a, lungphûm Kristaah chuan i rem chho ta a, mahse, khang mi te ho kha tumah ziktluak chhandamna chang tlâk pawh awm lovin sual kawng zawhin an thâmrâl leh vek a. Isua Krista lo kal ni, meia a inlâr ni pawh thleng zo lovin, an ral leh vek a. Kohhran i lo din ve, i Biak In (Church) sak ve chu hmuh tur a awm ta lo va, thawh ṭhat lawman dawn tur i nei dawn lo tihna a ni. Mahse, nangmah kha chu thih thlenga rinawm taka Lalpa tana i lo awm ve tlat avângin,

chhandam zawng i ni ve tho dawn a, thawh that lâwmman erawh dawn tur i nei ve dawn lo tihna a ni. I lallukhumah khân arsi a êng tlêm deuh dawn tihna a nih chu.

Piang thar, thih thlenga soal hnehtu chhandamte, mahse hnathawh rah chhuah tha sawi tur nei ve lêm lo te sawina a ni zâwk e. Meia kal tlang ang mai, tih awmzia chu saruak ku truakin Lalpa i tâwk dawn tihna a nih chu. Mei puiah va kal tlang puat ta la, i kawr te a kang ral vek ang, nangmah chiah i him ang. Chutiang chuan Paula hian, chhandamna khawpa Pathian rinna nei, thih thlenga rinawm taka a thu zâwm ve si, mahse, an hnathawh te fiah tlâk awm lo te chungchâng a sawina a ni zâwk e. Rinna sawina lam a ni lo.

BUNG - 25**Chhandam A nih Theihnan, A Tisa Tiboral Turin
Setana Pe ila**

ZAWHNA (11) : A nih leh 1Kor 5:1-5, ah hian, “In zingah inngaih a awm tih thu a thang vel chiam a ni; chutiang inngaih chu Jentail te zingah pawh awm ngai hlei lo, in zinga mi pakhatin a pa nupui a neih kha. Tin, chu thil titu chu in zing ata hnawh chhuah nana lungngaih tak aruanging in uang zawk si a. Keimah ngei hi, taksain ka tel lo naa, thlarauvah erawh chuan ka tel a, thil chuti kaula titu chu tunah pawh Lalpa Isua hmingin in zinga tel ang takin ka ngaihtuah zo tawh; nangni leh ka thlarau chu kan Lalpa Isua thiltihtheihnaa inkhawmin, mi chutiang chu, a thlarau Lalpa niah chuan chhandamin a awm theih nan; a tisa tiboral turin, Setana pe ila ka ti a ni” tih thu Paula’n a sawiah hian, piangthar tawh suala tlu uire kha, a taksa chu Setana’n a chang ang a, mahse a thlarau kha chu chhandam a ni tho dawn tihna a ni lo maw ? He thu hi enge a awmzia min hrilh thei em?

CHHANNA (11) : Bung hmasa lamah khân taksa chauh ni lo, thlarau chauh pawh ni lo, a puma taksa leh thlarau chhandam tur kan nih thu chu fiah takin kan sawi tawh a. He thu awmzia hi ngun taka kan en chuan, kohhran chhûngah sualna chungchurang a awm thu a ni a. Mi pakhatin, a pa nupui a lo chet sualpu mai pawh ni lovin a lo neihsak a ni âwm e. He thil hi kohhranten an hriat vele, kha mite kha an pahnih hniha hnawhchhuah tur an ni a. Kha sual avânga zaka lungngaia arang aranga hnawhchhuah âwm tak an nih laiin engtin mah ti lovin an lo ngawihpu mai mai a ni âwm e. Chu mai bâkah zah ngawih ngawihna

tur thil a nih nâk alaiin an lo uanthuanpui zâwk emaw tih tur khawpin kohhran chhûnga سوالنا tenawm tak kha an lo ngaizam hle mai a ni. Chu chu Paula hian a lo hriatin, a rilru a na lutuk a, kohhran aţanga theh chhuak vat turin thurâwn a va pe a ni. An zinga awm angin kohhran rorelna (church board)-a ţhu ve anga inchanin thu a va pe ta a. “Khatiang misual kha kohhran aţanga thehchhuah (disfellowship) tur a ni. Tichuan kohhran pâwnah Setana kutah awm law law se, chuta ţang chuan kohhran pâwna awm râpthlakzia te a hria anga, a سوالنا te a lo inhmuh chhuah phaha a lo sim leh hlauh chuan, chhandamna a la chan theih phah zâwk mahna,” a tihna daih a ni.

“A taksa ti boral turin Setana pe ila,” tih awmzia chu, kha misual kha Krista taksa (Kohhran) aţanga sah thlâk, kohhran pâwna hnawh chhuah ni sela,” tihna a ni. “Kha misual kha a nungchang سوال, a mize ţha lo, a tisa mi nihna (sinful nature) kha tih boral (simtir) a nih theih nan,” tihna a ni. Sapţawng Bible-NIV-ah chuan, “So that the sinful nature may be destroyed” tih a ni a. Tin, KJV-ah chuan, “For the destruction of the flesh” tih a ni. Sinful nature emaw, flesh tih emaw chu,” mizo ţawng chuan, “A tisa mi nihna ti boral turin,” tihna a ni. A thlarau chu chhandam a ni ang a, Pathianin a chang ang a, a taksa erawh chu Setanan a chang ve thung ang” tihna lam a ni lo. Chhandam turte chu an rilru, an thlarau, an taksa a puma chhandam tur a ni tlat. (1Thess 5:23). “Nimahsela in samzai khat pawh a boral lo vang,” tih a ni si a. (Luk 21:18).

Chuvângin, chhandam turte chuan rilru, an thlarau leh an taksa an pumin chhandam an ni dâwn zâwk a ni. (Thes 5:23) Lalpan Setana kutah hian kan samzai pakhat pawh a pe dawn lo. “Kan taksa chu hremhmunah a kal ang a, kan

thlarau chu vanramah a kal ang” tihna a ni lo, chu chu thil awm thei lo a ni. Kan puma vanrama kan kal lo a nih chuan kan pumin hremhmunah kan kal dawn tihna a ni. Thlarau leh taksa lak hran theih a ni lo.

Tin, ‘Tisa mi’ kan tih chuan, piangthar lo, thlarau mi lo lutuk, mi sual kan tihna a ni thin a. A mihring hre hraw êm mai, tih nen thuhmun a ni. He misual, a pa nupui pawh lo mutpui duh zel tu hi a piangthar lo va, a tisa lutuk a, a mihring lutuk a ni. Chuvângin a tisa mi nihna (sinful nature) kha a nun ata Kros thu hmanga tih boralsak a nih theih nan, kohhran pawna hnawh chhuah a, sual nih inhriatna a lo neih leha a lo sim leh hlauh nan tih kha, atâna beiseina kawng awm chhun a ni tih Paula hian a hria a ni. “A taksa kha vaw hlum ula, chhandam a ni mai ang,” a tihna lam a ni lo.

A tisa tihboral tih kha, a taksa vaw hlum ila tichuan a thlarau kan chhandam a ni mai, tihna a ni lo rêng rêng tih kan hre tur a ni. Misualte hi an taksa vuakhlum avanga chhandam theih tumah an awm lo. Krista vuak hlum a nihna kha misualte tan sual simna leh piantharna nun thar an neih theihna awmchhun chu a ni zâwk. Chuvângin he lai Korinth khua-a thil thleng awmzia hi Paula’n a sawi dan dik tak kan hriatthiam a ÷ul hle a ni.

Tin, khatiang sualna râpthlâk kha chin fel lohva kohhrana zuah reng a nih chuan, dawidim tlemtein chhang hlawm chu a pumin a fan chhuak vek thei ang hian, kha sualna khân kohhran pumpui a tibawlhhlawh theiin a tichhe thei a ni. Israelte hun lai pawhin thlalera an awm lai khan an zinga mi thenkhatin nula an ngai a, ni khatah singhnih leh sangthumin an tûkhlum phah a nih kha. (1Kor 10:8). Chuvangin kohhran hming ÷ha hum nan leh, kohhran thlarau

chhanhim nan pawh khatiang sualna râpthlâk kha dah bo emaw, tihboral emaw a ngai a ni. Chu chu a awmzia a ni zâwk e.

Note : Piang thar tawhte, sualah an tlu leh thei, an bo leh thei, an bo hlen leh thei tih thu kan sawi hian, ‘Mi chu suala a tlûk veleh a chhandamna a bo nghal tihna erawh a ni lo’ kan tih kha hre reng ila. Tin, Pathianin an sual vâng thununna leh tawrhna a pek te pawh a mimal leh a huho ang tepawhin an awm thei a. An sual vâng a hrem avâng ringawt khân chhandam an nihna an hloh kan tihna pawh a ni hek lo tih pawh hre thiam bawk ila. An that chhuah leh beiseia a thununte leh, hremna a pekte pawh an ni thei. Mosia pawhin lungpui ațanga tui a vuak chhuah dawn khân Pathian a chawimawi lo va, a chungah Pathian a thinur a, chuvâng chuan Kanaan ram a luh pawh a phal ta lo va. Amaherawhchu, Mosia khan a thih hmain a sualna inhre chhuakin a sim leh vat avângin chhandamna chu a hloh phah chuang lo. A thih thleng khân sual kha sim duh lovin thi ni se chu chhandamna pawh a hloh phah thei dawn a ni.

Lal Davida- te pawh kha, Uria nupui a uiresak a, a pasal a thahsak avâng te, mipui te chhiara Lalpa a tih thinur avângtein Pathianin a sual man thununna a tuartir a. (2 Samu 11:2-17; 12:1-23; 2Samu 24:1-17). Mahse, a fa a nihna emaw, a chhandamna emaw chu, a lâksak nghal tihna a ni lo. A sual a sim theihna tur leh, sual huatthlalâkzia a hriat theihna tura Pathianin a thununna a ni mai. Tichuan Davida chuan a sualna a inhmu chhuak a, tih takzetin a sim leh ta a. Pathianin a ngaidama Nunna Bu-a a hming ziak chu a thaibosak ta chuang lo a nih kha. (Sam 32:1;2).

Chutiang bawkin keini pawh, kan chak mar pôt reng bik lova, ÷awngka leh, ngaihtuahna pawhin سواله kan tlu fo thin. Tin, kan duhthlan em em vâng pawh ni lovin, ÷a kan tih rêng vâng pawh ni hek lovin, kan inthlahdah leh chak loh vângtein thlêmna do zo lova suala kan tluک palh châng a awm thin. Chu kan thiltih dik loh vâng a min nghawng lêt thil hrehawm tak leh tuarna râpthlâk tak tak kan tawn chângte pawh a awm thin. Kan tihsual rah chawplehchilha kan seng nghal te pawh a awm thei ang. Mahse, khâng avâng ringawt khân chhandam kan nihna leh Nunna Bu-a kan hming a ziaک kha a thai bo nghal ngawt rêng rêng lo a ni.

Kan sualte inhre chhuaka inçhir a, tih tak zeta kan sim leh hun min nghak tlat a, kan sim veleh min lo ngaidam leh thin a, thih thlenga rinawm taka سوالنا hneh chung a kan thi a nih pheih chuan, chhandam kan ni hlen dawn tihna a ni. Amaherawhchu, thih thlenga kan rinawm peih lo va, سوالنا hneh lo leh, sim lo va kan thi palh a nih erawh chuan, chhandamna famkim chu kan chang hlen thei dawn lo tihna a ni a, Nunna Bu ata kan hming chu a thaibo leh ang a, chhandam tling zo lo, chatuana boral tur kan lo ni dawn ta, tihna a ni.

A hma lama kan sawi tawh ang khân, chhandam kan nihna a bo leh hun tur tak tak chu kan thih hnua vân rorelna thu tihtluk zawh a, Lal Isua a lo kal hunah a la Chiang dawn chauh a ni. Kan dam lai reng hi chuan Nunna Bu ata kan hming thai bo theih a la ni lo va, chhandam loh tura tih kan ni ngawt thei hek lo. Eng anga soal khûr thûkah pawh lo tlu lût tawh mah ila, nunna kan neih chhûng leh chhia leh ÷a hriatna fim, duhthlan theihna neia kan la dam chhûng chuan Pathianin a fa kan nihna min paih sak mai mai lo.

Nunna Bu-a kan hming pawh a paih mai hek lo, A fa kan la ni reng a, mahse kan chak lo va, kan tlu leh a ni mai.

Ngaihdamna kawng min la hawnsak reng a, sima kan hawikir leh hun huna min lo ngaidama min lo silfai leh turin kan sim hun min nghâk reng a ni. Amaherawhchu kan sawifiah tum ber leh kan hriat chian em em tura ka duh ber chu “Piangthar tawhte, an tun hma nunhlui sual kawng zawh leha suala tlu leh ta te, Bible thu ang lova mihring phuahchawp zirtirna-a kal te, an sualte sim duh lo va, tih thlenga thil sual tilui zeltute hi, piangthar tawh pawh ni eng ang mah se, chhandam an ni thei dawn chuang lo, an boral leh dawn tho tho a ni,” tih hi a ni.

Tin, suala tlu apiang hi an bo hlen leh dawn tihna a ni kher lo tih pawh kan hriat a tha. Tumah hi suala tlûk chang leh chak loh châng nei lo khawpa tha famkim nghal parh kan awm lo, chu chu mahni theuhah pawh kan in hre chiang âwm e. Amaherawhchu, piangthar dik tak Thlarau Thianghlim pâwlna lo chang tawhte chuan, chak lohna avângtea suala kan lo tlû palh a nih pawhin nâ kan ti a, hrehawm kan ti a, pawl kan tiin, kan tlûk rual rualin kan inchhir vawng vawng thin a, tih sual chhunzawm zel kan tum ngai lo. Simin Pathian hnenah ngaihdam kan dil a, sual chu kan hneh lêt leh zel thin a ni.

Tichuan kan ni tin nunah hian, tlûk leh din inpawlh nawkin kan kal chho zel a, ni tin dârkâr tinin, Krista nungchang anna lam kawngah zawi zawiin thing tiak angin kan thang chho hret hret a, that famkimna kawngah ni tin kan thang chho zel a, ropuina aţanga ropui zual zelin chumi anpuia tihdanglamin kan awm thin a ni. (2Kor 3:18). A lehlamah chuan, ni tin chu sawi loh, darkâr tinin dinhmun hlauhthâwnawmin kan awm reng tih pawh kan hre tel reng

tur a ni. “Eng vangin nge keini pawh hi da kêr tina hlauhthawnawma kan awm ðin ni? Unaute u, Krista Isua kan Lalpaa ka chhuanna che u chu chhalin, “Ni tin ka thi ðin,” ka ti a ni.” tia Paul’n a lo sawi ang hian. (1 Kor 15:30,31) Eng lai pawhin kan fimkhur a ngai a ni.

Tichuan, ni tin Krista nêk kan inzawm nghet deuh deuh va, kan inhnaih tial tial a. Krista kianga kan awm hnaih zawh poh leh, tûnhmaa suala kan ngaih lêk loh te pawh kha sual a nihzia kan hmu Chiang tial tial a, meizial, kuhva, tuibûr leh sahdah chenin; tûn hmâa suala kan ngaih lêk lohte kha sual lian tak a lo ni ta zel a, kan bânzan chho zel baw k a. Krista nena kan inzawmna a thûk zawh poh leh, kan taksa hi Pathian Thlarau Thianghlim chenna in (Temple) thianghlim a lo nihziate kan hre thûk tial tial a, zû leh ruih hlo dang lakah te, hmeichhiat mipatna kawnga sualna lakah te kan inthiarfihlim chho zel a, mihring thar thu tak, felna leh thianghlimna Pathian anga siam khân kan in thuan chho zel ðin a ni.(Eph 4:24).

Kan tlu a, kan tho leh a, kan châuva kan harh leh a, kan muhil a, kan tho harh leh ðin baw k a, chutiang rêng rêng chuan kan pianthar hnu hian ni tin sual sipaite nen kan inbei reng a. Kan nun pumpui hi indona hmun (Battle field) ang a ni. Hla phuahtuin, “Rin vângin kan hneh ang chauh chang awm mah se,” tia a lo sawi angin, rinna kawngah chauh châng leh tûk thal der châng pawh awm ðin mah se, rinnain Beramno thisen zârah hnehna chu kan chang leh ðin a ni. (1 Joh 5:4, Thup 12:11). Hneh chung leh hneh zel tura kal chhuak mek te kan ni.(Thup 6:2) Tichuan, “A hnena awm, kohva te, thlana te, rinawma te chuan, kan sual tiantu Krista zârah, a tâwpah hnehna famkim chu kan la chang dawn a ni.(Thup 17:14).

Ringtute hian, Isua Krista kan hmangaihna leh kan rinna kawngah te, ni tinin fiahna kan tâwk reng a ni. (1Pet 1:7). A tâwpah he fiahna tinrêng leh hrehawm tinrêng Krista hming avânga tuar chhuaktute chu, khawngaihnaa chhandamna chang turte chu kan ni dawn chauh a ni. “Chuvangin, in rilru puan vengin ngaihven ula, Isua Krista inlâr hunah chuan khawngaihna a rawn kensak tur che u chu beidawng lovin beisei zel rawh u” tiin Pathian thuin beidawng lo turin min fuih a ni. (1Pet 1:13).

Heta, “khawngaihna a rawn kensak tur che u” a tih hi, “khawngaihna avânga chhandamna famkim kan chan tur” hi a ni. Chu chu Isua Krista lo kal huna kan dawn tur chu a ni. Paula pawhin, “Hmu tawh reng inti ka ni lo va, famkim tawh reng inti pawh ka ni hek lo; “Krista mi man chhan chu ka man thei dah law maw,” tiin a ûmin ka ûm zâwk a ni. Unaute u, manah ka inngai lo. Amaherawhchu he thil pakhat hi ka ti thin, hnung lama thil awmte chu theihngilha, hma lama thil awmte chu panin, Krista Isuaa Pathian chung lam koh chhan lawman hmu turin, tiam chin lam chu ka pan ãalh ãalh a ni,” tiin a lo sawi a nih kha.

BUNG - 26**Chhandamna bo thei lo titute ãan chhan dik lo chu**

ZAWHNA (12): Lal Solomona khân, “Mifel chu vawi sarih tlu mahsela a tho leh zel thin” tiin a lo sawi a. (Thuf 24:16). Chuti a nih chuan piangthar tawhte hi mi fel chu an ni mai a. Sualah lo tlu leh thin mahse, an tho leh zel thin a nih chuan, an bo thei lo tihna a ni mai lo maw ? Chhandam tawh te an bo thei tawh lo tih chu a dik a va ni mai awm ve?

CHHANNA (12) : “Chhandamna bo thei tawh lo” tih ringtute chuan he lai thu hi changchawiin, a bo theih tawh loh tih ãanfung atan an hmang thin rêng a. Amaherawhchu, a bo theih tawh loh tihna lam a ni lo va, mifel tlute chu, vawi sarih lai tlute pawh an thawh leh zel thu a sawina mai a ni. Chu chu sawi loh, vawi sarih hmun sawmsarih pawh lo tlu se, an lo kir leh a, tih tak zeta an sim duh phawt chuan ngaihdam theih an la ni reng a ni tih kan hre tur a ni. (Matt 18:21,22) A hnena tih tak zeta sual sima lo tlu lût te hi Pathian chuan a tâwpkhâwk thlengin a la ngai dam thei a ni tihna a ni. (Heb 7:25) Mi felte chu eng sualah pawh tlu se, an bo thei tawh lo, tih hi a sawi tum a ni lo hrim hrim. Mi fel tlute an awm thei, mahse an thawh leh duh chhông chu ngaihdam theih an nih zia te, vawi sarih aia tam tlu pawh a awm theih a, an thawh leh zel chuan ngaihdam theih an la ni reng a, eng anga sual khur thûkah pawh lo tlu se, a tâwpah an lo hawikira an sim leh a nih phawt chuan khawngaihnaa ngaihdam theih an la ni tho, an bo hlen lo vang tihna a ni. He lai thu hi, tho leh zelte chanchin sawina a ni. Tho leh ta lova bo hlen ta te chungchang sawina a ni lo ve.

A hmaa Bible-chângachte khân tho leh lova tlu hlen leh bo hlente tam tak an awm thu kan sawi tawh kha. Mi fel pawh ni se, an felna chhuang a, bo thei lo anga inngaia thil tisial lui an nih a, an sim bawh si loh chuan, chhandam an ni thei dawn chuang lo va, an boral leh mai dawn a ni. Bible sawi dân lo en leh ila. “Mi fel chuan a felna a hawisan a, thil sual a lo tih chuan chumi avâng chuan a thi mai ang,” tiin a sawi a ni. (Ezekiela 33:18) “Tin, mifel chuan a felna a hawisana khawlohna a tih a, a hmâa tlûkna ka lo dah chuanin, a thi ang: vaukhâna i neih loh avângin sualah a thi ang a; a thil fel tih tawhte chu hriatreng a ni lo vang;” a lo ti bawh a. (Ezek 3:20).

Tin, hmun dangah heti hian a lo sawi bawh a. “Amaherawhchu mi fel chuan a felna kawng hawisana, khawlohnate a tiha misualte tih ang zela thil tenawmte a tihin a nung dawn êm ni ? A thil fel tih engmah kha hriatreng a ni tawh lo vang a, a bawhchhiatna a bawhchhiatnnaah khân leh a sualna a tihnaah khân, chumi ngeiah chuan a thi ang,” tiin, Chiang takin Pathian chuan a lo sawi lâwk diam tawh bawh a ni. (Ezek 18:24).

“Tin, nang mihring fapa, i hnam fate hnênah chuan sawi la, Mi fel felna chuan a bawhchhiatna nîah chuan amah chu a chhanhim lo vang a, Mi fel hnênah chuan, ‘I nung ngei ang,’ tih ka sawiin, a felna ringa thil a tihsual chuan a thilfel tih pakhat mah hriatreng a ni lo vang; a thil lo tihsualnaah chuan a thi zawk ang,” a ti leh hmiah mai. (Ezek 33:12) A awmzia chu, mi piangthar tawhte hnenah, “Chhandam i ni ngei ang, i nung ngei ang” tiin lo sawi tawh mahse, a hma lama kan sawi tawh ang khân, chhandamna hi vawilekhata a famkima chan nghal vek a ni lo va, nakina Isua lo kal huna a famkima pek tur chauh

kan nih avângin, “ I nung ngei ang, chhandam i ni ang” lo ti mah se, chu chu changchawia thil soal tih ngampat phah nan a hman chuan, a سوالنا ngeiah chuan a thi (boral) leh mai dawn tihna a ni.

Châng dangah pawh, “Mi fel chuan a felna a hawisan a, thil soal a lo tih chuan chumi avâng chuan a thi mai ang,” tiin a sawi bawk a (Ezek 33:18). Heng Bible chang hian mi fel thil soal ti leh te, mahse, hawikir leh ta lo te chung chang a sawi ve thung a ni. Chuvangin, Thufing 24:16, thu hi, “Piangthar tawh te chuan, eng ang soal pawh ti leh mah ila, chhandamna a bo thei tawh chuang lo,” tih Ẹanchhana hman chi a ni lo va, mi fel tlu te, vawì sarih lai tlu te, mahse hawikira lo tho leh te chungchang sawina mai a ni a. Hawikir lova tlu hlen te chungchang sawina a ni lo tih kan hrethiam tur a ni.

ZAWHNA (13) : “LALPA chuan an kalna tûrah a hruai thin a, A duhzawng titute chu a vêng thin. Tlu mah sela, an tlu hlen lo vang: LALPAN a kutin a chelh reng si a. Naupang ka lo ni tawh a, tunah tar ka lo ni ta a, Nimahsela mi fel chu kalsana a awm ka hmu ngai lo va, A thlahte chaw khawn pawh ka hmu ngai hek lo,” tiin Bible-in a sawi a. (Sam 37:23-25). Chuvangin, piangthar tawhte chu, سواله a tlûk hlen theih tawh loh, “Tlu mah sela an tlu hlen lovang Lalpan a kutin a chelh reng si a.” tiin Bible ngeiin a sawi si a. He Bible thu hi a dik ta lo tihna em ni ang le? Lalpa kutin a chelh reng a nih si chuan, eng ang pawhin سواله lo tlu mah se, chhandam an ni dawn tho tho tihna a ni mai lawm ni ? Engti kawng mahin piangthar tawhte chu a bo hlen theih tawh loh tih hi a dik a ni mai lo maw?

CHHANNA (13) : Dik mai teh suh e, an bo leh thei tawh lo tihna lo ni se, a hma lama khati zozai Bible châng

kan târlan tawhte nen khân he thu hi a inkalh tihna a ni ang asin. Pathian thu chu Pathian pakhat ațanga lo chhuak, Thlarau Thianghlim thâwkkhuma ziak a ni si a, a inkalh tur a ni lova, a inkalh thei bawk hek lo. He thu pawh hi suala tlu ðhinte beidawng lova tho leh mai ðhin tura hnemna leh fuihna thu lam a ni. Tam tak chu suala an tlûk lehin Pathianin ngaidam duh tawh lo tur leh, ngaidam thei tawh lo tur ang hiala inngaihna an nei ðhin a, ðhenkhatte phei chu beidawngin an inâwkhlum ðhin rêng a, a pawî em em a ni. Pianthar hnuin sual lian takah kan lo tlu leh a ni thei e, mahse, inchhira LALPA kan pan leh duh chhûng chu, Lalpan min ngaidam duh a, suala kan tlûk lai pawhin min kalsan nghal mai lovin, min la chelh zui reng ðhin a ni tihna a ni. “Eng ang pawhin thil sual ti leh mah ila a bo theih tawh loh,” tia, sual tih ngampat phahna chi a ni lo.

“A duhzawng titute chu a veng thin. Tlu mah sela, an tlu hlen lo vang: LALPAN a kutin a chelh reng si a. Naupang ka lo ni tawh a, tunah tar ka lo ni ta a, Nimahsela mi fel chu kalsana a awm ka hmu ngai lo va, A thlahte chaw khawn pawh ka hmu ngai hek lo,” a ti mai zâwk a ni. A duh zawng titu, mi fel te a sawina a ni a, a duh loh zawng ti a sual zel te chungchang sawina a ni lo hrim hrim. A ziaakin a tum leh a kawh bâk bâkin kan ngaidânin kan belhchhah deuh ðhin hi a dik lo a ni.

Mi fel, a duh zawng titute sawina a ni a. “Eng ang pawhin thil sual ti leh mah ila” tih lam a ni lo. Thil sual ti lui zel te chungchâng a ni lo. A duh zawng titu te, mahse, chak lohna avanga tlu palh te chungchang a ni tih kan hre tur a ni. Helai thu-ah hi chuan mi te an bo hlen lam thu sawi lovin, tlute pawh an thawh leh zel thu midangte fuih (Encourage) na atana sawi a ni zâwk tih kan hre tur a ni.

“Eng ang sual pawh lo ti leh zel mahse, chhandam a ni tho tho dawn, a bo theih tawh loh,” tihna lam a kâwk lo. Chak lohna avânga suala tlu palh ṭhin te, mahse, Lalpan a kuta a chelh reng te chu, tlu hlen lovin an lo tho leh zel ṭhin tih thu sawina mai a ni. Kan sawi tawh ang khân, “A duhzawng titute chu a veng thin. Tlu mah sela, an tlu hlen lo vang: LALPAN a kutin a chelh reng si a” a ti mai a ni. “A duh loh zawng thil sual titu te” a ti lo va, “a duh zawng titu te” a ti mai a ni. “Naupang ka lo ni tawh a, tûnah tar ka lo ni ta a, Nimahsela mi fel chu kalsana a awm ka hmu ngai lo va, A thlahte chaw khawn pawh ka hmu ngai hek lo,” a ti mai a ni.

“Misual thil sual titu te kalsana an awm ka la hmu ngai lo,” a ti lo va, “mi fel kalsana awm ka la hmu ngai lo,” a ti mai zâwk a ni. Pianthar hnua hre reng chung a thil sual ti lui char char thih thleng pawh a inlamlêt lova thi te pawh chhandam an ni tho tho vang, Lalpa kutin a chelh reng, tihna lam a ni lo tih kan hre tur a ni. Mi fel tlu palh ṭhin te, Lalpa’n a kuta a chelh reng thu sawina a ni. Thil ti sual lui zel te sawina a ni lo. Pianthar hnua D a thi leh te, Zu ngawl veia thi leh ta te chungcang sawina a ni lo tih kan hre tur a ni. Mifel tlupalh tho leh te chanchin a ni zâwk e.

BUNG - 27**Tlu leh tluksan awmzia**

ZAWHNA (14) : “Tlu” tih leh, ”Tlûksan” tih hi enge a awmzia ni ta ang le? Eng nge a danglamna?

CHHANNA (14) : Zawhna ða tak a ni. Suala tlu, tih te, tlu palh, tih te leh, ‘Thu tak tlûksan’ tih te hi; suala tlu ni vek mah se a inang chiah lo. Piangthar tawh te, thutak hriaa pawm thlap tawh te pawh, thu tak phatsan vâng ni chuang kher lovin, chak lohna leh inthlahdahna avâng te pawhin sualah hian nuam ti lo chungin a tlûk theih a, kan tlu fo ðin rêng a nih hi. Mahse, kha suala kan tlûk lai reng khân Pathian thu hi a dik a ni tih kan rinna leh kan pawmna a bo chuang lo va, dik kan la ti reng a, thutak kan phatsan chuang hek lo va, Pathian pawh kan la ngai em em reng tho a ni, kan chak lova kan tlu a ni ve mai.

Chutiang chuan hre reng chung pawhin ða tih vâng pawh ni hauh lovin, a ða lo tih hre reng chungin sualah hian a tlûk ve theih a ni. Chutianga suala tlute chuan, nuam tihna tak tak an nei ngai lo va, anmahni inthiamlohna leh inkiltawihna an nei ru reng a, kohhran mite hmêl hmuh te pawh hrehawm an tiin an inthlahrung hle ðin, ða taka awm lehte pawh an duh ðin. Amaherawhchu sualin a hneh tlat a, anmahni mai chuan an duh angin an tho leh mai thei tawh ðin lova, ðanpuitu leh dawm kâng lehtu tur an mamawh em em a ni. Chutiang mite chu, an lo hawikir leh a, sual an rawn sim leh duh a nih chuan, eng lai pawhin ngaihdam theih an la ni reng a ni. Chungte chu “Tlu” kan tih te hi an ni a, chhandam an nihna pawh paih sak an la ni chuang lo va, Nunna Bua an hming pawh thaibo a la ni chuang lo va,

Pathian fa suala tlu, chau an ni mai, an la tho leh thei reng a ni.

Tluksan : (Grik-Apostasia) Bible-in “Tlûksan” a tih te hi chu tlu kan han tih mai ai hian a thûk deuh a ni. Tlûksan tih chungchang kan sawi hian, Hebrai 3:12-ah hian tlûksan thu a sawi dan chu, “Pathian nung bânsan”(Grik-afistemi) tiin a sawi a. Kalsan (depart) tihna te, mahni inla hrang (withdrow self) tihna te, pên bosan, (drow fall away) tihna te a ni ber mai. Bânsan, tih ɣawngkam hian, a hmâ-in an lo inzawm tawh a ni tih a Chiang sa nghal a. chuta ɣang chuan a in la hrang, a kal san, a bân san, a pên bo san tihna a ni. Sipai bâng chu sipai ɣang tawh hnu sawina a ni. Sipai la ɣang lo pui kha sipai bâng a tih theih loh. Sipai a ɣang peih tawh lova a bânsan tih kha sawi ngai lovin a Chiang sa.

Chuvangin Hebrai 6:4-6 thu-a tlûksan te chungchang a sawi pawh hi Pathiana piangthar tawh te, Pathian nen lo inzawm tawh te, thutak hriatna famkim chang tawhte sawina a ni tih hi hriat sa tur a ni. Piantharna la chang rêng rêng loten thutak an la chan loh avângin, thu tak tlûksan tur an nei lo.

He lai thuin tluksantu a sawi te hi, chak lohna avânga eng emaw châng suala tlu satliah mai an ni ve lo va, thu tak an hriat tawh leh, an lo pawm tawh kha an hnâwl leh a, an ring duh leh tawh lo va, an phatsan a. Chu mai bâkah a hmaa thu tak lâwm em ema an lo pawm tawh te kha an nuihzat leh ta hial zawk a, engahmah an ngai tawh lo va, zirtirna dik lo lamah nghet takin an khawsa leh ta a ni. Tin, ɣhenkhatte phei chuan, Pathian hi a awm tak tak pawh an ring lo leh ta hial ɣhin. Lal Isua hi Pathian Fapa a ni tih leh, Pathian dik tak a ni tih pawh an awih lo leh hial thei a ni.

Chutiang mi chu kei pawhin a tak takin ka tawng ta zauh zauh mai. Kan kohhrana kan rawngbawltu tha tak mai, thu sawi pawh thiam tak, piangthar tha em em mai a ni a. Pathian min hmangaihna thute hi tap hliam hliam chungin a sawi thin a, a hun lai chuan mite Krista hnena hruai thei tak mai a ni. A thusawi a nun em thin avângin mi tam tak an piangthar a, chûng piangthar te chu vawiin thlengin rinawm takin Krista leh kohhran tan an la awm reng a, mahse amah ber khân thutak a tlûksan ta tlat mai a. Thutak a lo hlimpui em em te kha a nuihzat thar leh ta vêl a. “Tun hmaa khatiang thu kan lo tuiptui em em te kha a lo nuihzat thlâk em mai,” tiin zirtirna mak pui pui lamah a pêng ta daih mai ani.

Thil sual tih pawh a pawisa lo, mi nu chungah uirea ka bawh reng lai pawhin tekkin min denghlum hmiah mah se, sual sim hman lovin thi mah ila, chhandam ka ni dawn hrim hrim. Mihringte hi engmah lo, lei vaivuta siam mai mai kan ni a, keinin uire kan lo tih ve te hi chu, leitlang leh leitlang innawt vel mai mai a ni, Pathian pawh a sawi pha lo, Pathian chhandamna hian mi a huap zo lutuk a, khawvela mihring lo piang tawh zawng zawng hi chu an duh emaw duh lo emaw, an ring emaw ring lo emaw Isua Krista thihna khân a chhandam fai vek, mi zawng zawng chhandam kan ni vek dawn” tih hi a thu kal pui dân a lo ni ta daih mai a ni. Thutak chu a tlûk san a, kawng dik lo lamah a pêng bo ta daih mai a nih chu.

Hmânah chuan Krista hmangaihna avângin a hlimin a lâwm a, lâwm avânga bianga mittui luang zawih zawihin tap chungin Pathian hmangaihna thu zan khua khuain a sawi thin a, chutih lai chuan Pathian Dân leh thupekte a zâwm thain a hlimpui a, sual a ngaithei lo em em bawh a

ni. Mahse tûnah thu tak chu a tlûksan tawh avangin engmah pawisak nei lovin bawraw takin a tâl a, a thinchhe ta em em a, a nupui te hi a vaw vak vak ðhin a. A hmêl te pawh nêlawmna a nei tawh lova, a cherin a meng rum ul reng a, hlimna rêng rêng a nei tawh lo va, a thin hi a rim ul reng tawh mai a ni. Kan han inhmuh chang te hian, biak ngam pawh a ni mang lo. Thu tak chu a la hre reng a, a pawm duh tawh lo va, a nuam tih ber chu ringtu Pathiana lawmna nei, tui taka rawngbawltute lo sawichhiat chu a ni. Hetiang mite hi an ni, Bible-in “Tluksantute” a tih chu ni. An simna turin siam thar leh rual an ni tawh lo.

Heng mite hi Pathian Fapa anmahni tana khengbet nawn leh ti mualphotu an nih tawh avângin engti kawng mahin siam thar leh theih an ni tawh lo va, an sim thei tawh bawh hek lo. An tlu hlen dawn a, an boral hlen dawn tihna a ni. Hmâna an fel tawhna kha an chhuang thei tawh lo, an sualnaah tak hian an boral leh dawn a ni. “Mi fel hnênah chuan, 'I nung ngei ang,' tih ka sawiin, a felna ringa thil a tihsual chuan, a thilfel tih pakhat mah hriatreng a ni lo vang; a thil lo tih sualnaah chuan a thi zawk ang.”tiin Pathian thuin Chiang takin a lo sawi tawh a ni. Ezek 33:13 en la. Chutiang tlûksanna râpþhlâkah chuan kan tlûk ve lohna turin Bible- hian Heb 6:4-6; leh Heb 10:26-27-thu hman hian ringtute min lo zilh lâwk (warning) diam a ni.

Tin, mizo inti Israelte zingah pawh hian siamthar theih tawh loh khawpa tlûksantu an awm ðeuh a ni. Tûn hma chuan, Lal Isua Krista leh a chhandamna thute an hlimpui em em a, Kristmas lai leh, Good Friday laia vêl a hlima lâm lâm tawh ðhin te pawh an ni a. Bible thu te an ngainain an hlim pui em em ðhin. Mahse hun a lo kal zel a, zirtirna dik lo, hnam ruihchilhna thlarauvin an rilru a ti khat a,

Israel hnam nih châkna an nei ta a. Hmâna Mizo nih zak lo, Sailo, Râlte, Pachuau, Khawhrling etc... nih te zak lova hlimpui ve em em te kha, Pathian thu hriatna an tlâkchham avângin, Israel hnam nihna ațanga chhandamna hi dawng tur anga inngaihna lamah bumin an awm leh ta tlat mai a, a taka Juda nih theihna a nih ringin Israel rama pêm an duh ta tlat mai a ni. Israel rama an pêm dawn chuan Juda saphun nih a ngai a, Juda ni tur chuan, Isua Krista kha Pathian Fapa a ni lo tih pawm a ngai si a. Chutiang a nih loh chuan Israel sorkarin anmahni mi leh sa angah an pawm thei dawn si lo va, chuvangin Isua Pathian Fapa a nihna leh Pathian a nihna pawh chu an phatsan a, Juda hnam nihna ațangin chhandamna an beisei leh ta zâwk a ni.

Isua Krista phatsanin Juda saphunah an insiam a, Israel ramah an pêm thla sup sup ta a ni. Jerusalem kan fan ÷um khân chutiang mi mizo ÷henkhat te chu “Tahna bang” an tihah kan inhmu a, “Isua Krista hi Pathian Fapa a nih in la ring a maw? A thlân te pawh pahnih lai a awm asin, chûngte chu in en lawm ni ?” tiin nuihsawh tak chungin min ti el vêl a.

Kei chuan, “E, Isua Krista chu Pathian Fapa a ni tih leh Pathian a ni tih chu in lo ring tawh zawk nange?” tiin ka zâwt a. Ani chuan, nui chungin “ât lai thil a lo ni, Isua kha mihring, Juda mi, mi naran ve mai a lo ni, Isua Pathian anga in la ring hi in khawngaihthlâk êm mai” tiin nuihzat tak chungin min sawi khum a ni.

“Isua hi Pathian Fapa a ni tih ringtu chauh lo chuan tuin nge khawvel ngam thin le?” tiin Johana chuan a lo sawi tawh. (1 Joh 5:5). “Tupawh, “Isua Pathian Fapa a ni,” tia tan apiang chu, amahah chuan Pathian a awm reng a, ani pawh chu Pathianah a awm reng bawk a ni.”(1 Joh

4:15). “Hriattirna chu hei hi a ni, Pathianin chatuana nunna min pe a, chumi nunna chu a Fapaah a awm a ni. Fapa neitu chuan nunna chu a nei; Pathian Fapa nei lotu chuan nunna chu a nei lo.” Tiin Bible chuan a sawi a. (1Joh 5:11;12). “Tin, Pathian Fapa chu a lo kal a, Mi Dik tak chu hre thei turin hriat theihna min pe tih kan hre bawk a; tin, keini, a Fapa Isua Kristaa kan awm hian, Mi Diktakah chuan kan awm a ni. Ani chu Pathian dik tak a ni a, chatuana nunna pawh a ni.” (1Joh 5:20) Hei hi Pathian thuin min zirtir dân a nih laiin, Israel rama pêmho chuan, Isua kha Pathian dik tak a ni lo, Pathian Fapa pawh a ni lo, an lo ti hmiah tawh mai a nih chu.

Chuiang mite chu, thutak tlûksantute chu an ni a, engtikawng mahin siamthar theih an ni tawh lo a ni. Amaherawhchu Israel rama pêm thlaho zingah khuan, chhungril taka Isua Krista Pathian Fapa a nihzia leh Pathian a nihzia la ring an awm ve tlat tho a ni. An kawppui an nupui pasalte hnung zui lo thei lo an nih avanga pêm thla ve ta mai te pawh an lo awm nual a, chungte chuan kan hmêl an hmuh velekhân an lung a lêng tih hriat fahranin, lungchhe takin an ÷ap nghal zawih zawih mai a ni. Zorama haw leh châk hmêl tak tak te pawh an awm niin a lang. Khatiang mite kha chu siamthar leh theih an la nih a rinawm khawp mai. Tlûksantute an la ni ve tlat lo niin a lang.

Paula khân, Dan bawhchepa lo lan hmian kohhranah thutak tlûksanna a lo awm hmasak tur thu a lo sawi lâwk tawh bawk a. Chu chu a takin AD 538-1798 inkar hun thim lai (Dark Ages) an tih hunah khân a lo thleng tawh a. Rom kohhran hruaitu Bishop chu Pope-ah inçhâlin, Krista Puithiam nihnate hnâwlin puithiam dang an din a. Krista rinna avânga chhandamna aiah thiltih ÷hata chhandam

tumnain an thlâk a. Isua Krista hminga sual sima Baptisma tua hnimphuma chantir aiah luchhipa tui thlawr te a ti chhuak a. Siamtu Pathian chibai bûkna dik ni sarihnâ ni (Sabbath) serhna chu thlâkin, chawlhkar khata ni hmasa ber (Sunday) ni a serh tir a ni.

Pathian hnena sual puanna aiah puithiam leh Father te hnena sual puanna te a a zirtir a. Krista thisen zâra a thlâwna chhandam kan nihna chu paihin Pope-in chhandamna ticket a siam a, an zuar ðhin a, pawisa tam tak an hmuh phah a ni. Khawvel siamtu Isua Krista chibai bûkna chu duh tâwk lovin, Mari chibai bûkna a tichhuak bawk a. Miten a zirtirna dik lo an hmu chhuak anga a thu an zâwm lo vang tih a hlauh vangin Bible a hal ral tir a, mipui mimirte tan Bible chhiar a phal lo va, Bible neih a khap bawk a , a nei apiang chu an chhuh sak a an tihlum bawk ðhin a ni. Khatih hun laia Rome kohhranin Kristianna a awpbehna kha thu tak tlûksanna râpthlâk tak leh kalsualna (apostasy) râpthlâk tak chu a ni. Khatih hun laia thu tak tlûksantu mi tam takte kha siamthar leh theih loh khawpin thih ðhak tlingen an bo pil a ni.

Khatih lai huna tlûksanna a lo awm khân, Dan bawhchhepa chu a lo lang nghal a ni. Chu chu Pope leh a kaihhruai Rome kohhran kal sual (Roman Catholic) kha a ni. Khatih hun laia thu tak (Isua Krista rinna avang chauha chhandamna thu) paihthlatute leh, tlûk santute kha engtikawngmahin siam thar theih an ni tawh lo, an bo hlen ðhak a ni. Hengte hi tlûksan awmzia chu a ni a, an damlai reng pawhin chhandam theih an ni ve tawh lo a ni. Siamthar leh rual lohvin an thinlung an khar ping tlat tawh a ni.

Chutiang bawkin Israel hnam hruaitu leh puithiam lal te pawh kha, thu tak Lal Isua hnâwltu leh khengbettu te an

nih avangin siam thar theih an ni tawh lo va, a thisen mawh chu anmahni leh an fate chungah a tla ta a nih kha. AD 70-a Rome sipai General Titus.a hova Jerusalem tihchhiat tum khân an tâna khawngaihna chu khar sak an ni ta a, engtikawngmahin ngaihdam theih leh, Chhandam theih an ni tawh lo.

Chuvangin chhandamte hi سواله an tlu thei a, thu tak an tlûksan thei a, an bo leh thei bawk a, an bo hlen hlauh thei bawk a ni tih hi Bible hian a zirtir Chiang hle a ni. Bo theih tawh loh tih zirtirtute hian Pathian thu an hriat dan hi a khingbai deuh a ni e.

BUNG - 28**Tlu kan tih hi Eng ang hi nge?**

ZAWHNA (15) : A nih leh 'Tlu' kan tih hi engchin hi nge ni ang le? Suala tlu kan tih te hi engte hi nge?

CHHANNA (15) : Suala 'Tlu' kan tih hi lang theia tlûkna leh lang thei lo lama tlûkna a awm thei a. Ringtu piangthar tawh, rinna kawnga chak deuh leh chak lêm lote awm theih a ni bawk a. Rinnaa chak lo nazawng hi tlu an ni kher lêm lo bawk. Tlu kan tih ber hi chu alang apauva pawn lam hmuh theih sual lian; uirena kawnga lo che sual te, mi nu lo luahlan emaw, mi pa lo luahlan ang chi te emaw hi suala tlu chu an ni phawt mai.

Tin, thenkhatte phei chuan zu te an lo zuar leh a, nawhchizuar (KS) te kawpin an lo tâl khaw lo leh tawh a, kohhran hoten an lêm chilha tha taka sim tura an sawm pawhin an sim duh mai lo va, hre reng chungin thil sual an ti lui thin. Chutiang mite chu sualah an tlu kan ti thei ang chu. Amaherawhchu a hma lama kan sawi tawh ang khân suala an tlûk vang ngawt khân chhandam an nihna kha vawilehkhatah chhuhsak an ni nghal chuang lo kan tih kha hre reng ila. Tin, thinrim tuar lo va mi lo vaw hlum ta mai ang chite pawh sual lian leh langsar Pathian huat zawng ti an ni a, tualthahna sualah an tlu a ni kan ti thei bawk ang.

Amaherawhchu heng sualna te pawh hi sim leh theih vek an ni. Miin a tum lâwk em em vâng pawh ni lovin, a thinrim tuar lo leh insum thei lo khân tual a that mai thei a ni. Amaherawhchu, mi dang thah zêl duhna a nei chuang lo va, mi thah kha chin than leh dawk lakah a nei zui zêl bawk hek lo. Mahse, 'tual that suh' tih dan bawh chhiatna sualah khân a tlu ve tlat si a ni. Amaherawhchu tual thahna

suala a tlûk avâng khân chawplehchilhin a chhandamna a bo nghal tihna a ni chuang lo va, sim turin hun a la nei a, a la sim thei bawk a, tin, tual a thah zawh chiah khân inchhirin a sim leh nghal der pawh a ni thei bawk. Lo sim teh rêng pawh ni se, kha tual thahna سواله khân a tlu tihna a ni tho tho. Tlûkna chu a awm thin rênga, awm thei a ni a, awm lo thei lo a nih thu Isua pawhin a sawi a. “Tin, Isuan a zirtirte hnenah, ‘Tlukkate hi awm lo thei a ni lo; nimahsela tlûkna awmtirtu chung chu a pik e!’” tiin. (Luk 17:1). Mahse tlu zawng zawngte hi an tlu hlen vek lo va, hawikir leh hi an tam ber zâwk emaw tih tur a ni nghe nghe a ni.

Tin, Biak in lam pawh hawi lo lêk a, khawvel politics lama tlâna Pathian ngaihsak miah lova ni tina sum leh pai dik lo taka lâk luh tum char char ang chi te pawh hi suala tlu an ni vek mai. Zû leh sa chên a nawhchizuar (KS) te kawpa pawisa khêla (gambling) nitin tâl ral leh ta mai mai ang chite pawh hi sual a tlu mêk te chu an ni kan ti thei bawk ang. Thenkhatin sawn an lo pai a, sawn an lo thlâk bawk a.

Hetiang dinhmuna an din lai hian Isua Krista nena inzawmna nung tak tak an nei miah lo va, an ãawngtai ngai lo va, an ãawngtai pawhin an tui tak tak thei lo va, Pathian nen an inhlat em em a ni. Hetiang mite hi ‘tlu’ kan tih te chu an ni. Amaherawhchu, hetia suala an tlûk reng lai pawh hian, Pathian thu dik an lo hriat tawh leh, an lo pawm tawh kha an la phatsan chuang lova, dik an la ti reng a, ãa an la ti reng bawk a. Thu tak chu an la pawm tlat tho si a ni. Mahse thu tak chu an nunpui lo va, an chak lo va, سواله an tlu ve rih a ni mai.

Hetianga suala tlute hi an duh phawt chuan an lo tho leh thei a, tho leh tur pawhin Pathianin a duh a, tlu hlen

mai lovin ama hnen lam pana lo hawikir leh turin a nghâk reng bawk a ni. Pathian fa an nihna te, chhandam an nihna te a la bo mai lo, Pathian fa suala tlu te an ni mai a ni. Amaherawhchu hetiang mite pawh hi an inthlahdah a, an lo hawikir duh lawk lova, an lo thawh duh lawk loh bawk chuan, sim hman lovin an thi palh thei a ni. Sual sim leh hman lova thi an nih chuan, vân rorelnaah an chanchin ngaihtuah a ni ang a, “Thih thlenga rinawm peih lo, sual hneh lova thi, chhandamna ngainêptu chhandam tlâk loh” tiin Nunna Bu ata an hming thai bo a ni ang. Tichuan khawvel tâwpah Lal Isua lo kal ni chuan chhandam an ni thei dawn ta lo, an boral dawn tihna a nih chu. Chuvângin suala tlûk hlen hi a hlauhawm em em a. Kan chak lova kan lo tlu a nih pawhin, kan tlu lui reng tur a ni lo va, a rang thei ang berin kan sualte simin, kan tho leh vat zêl zâwk tur a ni.

Lang lo lama suala tlûkna : Tin, lang lo lamah suala tlûkna a awm thei bawk a. Tumahin suala tlu tih an hre kher lo vang. Kohhranah te pawh rawngbawltu an ni reng tho, mahse khatih lai reng pawh khân sualah an lo tlu reng thei a ni. Thi reng sia nung hming pu tih ang kha an lo ni reng thei a ni. (Thup 3:1). Mi thil rûksak leh eirûkna thil (corruption) lo ti ðhin te pawh hi pawn lamah lang chhuak kher lo mahse suala tlu an ni vek mai. Tin, kohhran chhûnga politics khelh ching te, hruaitu thlanna tura dawt thu hmanga tute emaw lo sawichhiat vak vak te, itsikna leh huatna thinlung neih tlat te pawh hi lang lo lama suala tlûkna an ni vek a ni. Mi rel chin te, dâwta mi hêk te, hmangaihna tlâkchhamna te pawh hi lang lo lama suala tlûkna vek an ni. Heng sualna zawng zawngte hi sim a nih loh chuan, boralpui leh theih sualna vek an ni bawk.

Hnung Tawlh : Rinna kawngah hian hnungtawlh a awm leh theih a, hei pawh hi tlûkna chikhat chu a ni ve tho mai. Inkhâwm an thlahdah ãan phawt mai a, ãawngãai an thlahthlam a, Bible chhiar an thlahthlam a, tin, rawngbawlna lamah pawh an inhmang ãha peih tawh lo va, Chawlhnia Pathian Biak in lam pan aiin khawimaw laia ãhian te nen lehkhaden (Playing Card) lo den vel te nuam an lo ti leh ãan ta zâwk a. Zawi zawiin an tawlh hla hret hret a, an inlamlêt thuai loh pheì chuan heng hnungtawlh ching hote pawh hi Thlarau Thianghlim ti lûngngaiin Pathian leh a kohhran an chhuahsan daih thei a ni. Pathian leh thu taka lawmna rêng rêng nei lovin an ro leh reng thei a ni.

Thufingte 14:14-ah chuan, “Thinlunga hnungtawlh mi chu ama duhdanin a khat ang a; Mi ãha chu amah leh amah a intilungawi ang” tiin a sawi a. Suala tlûkna leh hnungtawlhna hi pawn lama lang chhuak thei; zû ruihna emaw, uirena emaw, rukrûkna emaw, tualthahna emaw hi a ni kher lo va. Thinlung lamah chhungril lam nunah rinna tlâkchhamna te, dawngdahna leh thatchhiatna-ah te a tal luh theih a ni. Tin, mahni hnungtawlh tih inhre hauh lo chung pawhin kan lo hnung tawlh reng thei bawk a ni.

Suala tlu lo leh, ãha anga kan inngaih reng lai te, rawngbawla kan hmanhleh hle renga kan inhriat lai te pawh hian, kan lo hnungtawlh reng thei a ni. Kohhran inkaihhruaina leh Bible zirtirna thurin (doctrin) pawm reng chung si hian, chhungril lamah hnungtawlh theih a ni. Pastor L. Hmingliana (L) khân, “Ringtute hi, ni tina hma lam pana kan ãhang zêl lo a nih chuan, kan hnungtawlh mêk tihna a ni. Dinhmun ngaia ding reng nia kan inhriat lai te hian kan lo hnungtawlh reng a lo ni,” tia a sawi ka la hre

reng ðhin. Chu chu thu dik tak a ni. Ringtu ngai aw h nia inhriate hi kan lo hnung tawlh reng tihna a nih chu.

Hetianga hnungtawlhna laka mi a hawikir duh lo va, a hnungtawlh zui zêl a nih chuan, zawite tein a chau hret hret a, a tâwpah chuan ðawngðai pawh ðawngðai thei tawh lovin, sual khur thûk takah tluin an pil bo hlen leh hlauh thei a ni. Israel mi tam tak te pawh kha he hnungtawlhna aþang hian an lo bo hlen tawh ðhin a ni. “Mi an tlûkin an tho leh lo vang êm ni? Mi a pên bovin a lo kîr leh lovang êm ni? Engati nge he Jerusalem mite hi, Kumkhuaa hnungtawlh tûra an tawlh thlûk tâk le? Bumna an vuan tlat, kîr leh an duh lo,” tiin zawlnei ðahbelh Jeremia paw’n a lo ðahpui ðhin a nih kha. (Jer 8:4).

Hnungtawlh hlen te, tlûk hlen te hi a hlauhawm em em a ni. Hei hian Pathiana mi piangthar tawhte pawh an bo leh thei a ni tih a tichiang hle a ni. “Hnungtawlh hmang Israel lo kir rawh, tih hi Lalpa thu chhuak a ni,” (Jer 3:12) “Aw, hnungtawlh hmang fate u, lo kir ula, in hnungtawlh ðhinnate chu ka ti dam ang e” tiin Lalpa’n min ko a ni. (Jer 3:22). Chuvângin “Rinnaah chuan in awm emaw, nangmahni ngei inchhin thin ula; nangmahni ngei in fiah thin rawh u. A nih loh leh, nangmahniah Isua Krista chu a awm tih nangmahni ngeiin in hre fiah lo vem ni?” tiin Tirhkoh Paula khân kohhran hote a lo fuih ðhin rêng a nih kha. (2 Kor. 13:5).

Tunhmaa thlaraua khat leh hlim em em, Pathian thu sawi la titi ho nuam ti em em ðhin te kha tunah chuan an lo khawro zo ta a, politic sawi leh mi chanchin a chhe zawnga sawi leh mi rel te chu nuam an lo ti leh ta zâwk a. Nitin, zing chhun zana Pathian pâwla ðawngðai nuam ti em em ðhin te kha tunah chuan dan ang lekin an ðawngðai a, an

ṭawngṭai te pawh a lo tuihul zo ta. Pastor leh kohhran upa te an rêl a, ringtu unau inhmangaihna thlum tak an nei tawh lo va, an thiltih rêng rêng chu dan ang lekin a langa mawiah chauh an ti ta ṭhin a ni. Chutiang dinhmun chu lum si lo vawt bawk si lo, lum chang chang Laodikei kohhran dinhmun chiah kha a nih avangin a hlauhawm em em a, mahni ṭhaa inngaih tlatna suala tlûkna chikhat mahni inhriatchhuah har em em si natna a ni.

Chutiang ang dinhmuna kan lo awm tawh a nih chuan, kan nihna dik tak te inhmuchhuaka thinlung inngaitlâwma sual simna tak zet nêh Pathian lama kan hawikir a hun takzet tihna a ni. Chuti a nih loh chuan, Pathiain a kê ata min chhakchhuak mai dawn a ni. (Thup 3:14-16). Pathianin a kê ata a chhâkchhuah tawh te chu chhandam an ni thei dawn lo, an bo hlen dawn tihna a ni.

BUNG - 29**Tuman Pa kut ata an chhuhsak thei lovang**

ZAWHNA (16) : “Eng pawh tvisual leh mah ila, chhandamna a bo thei tawh lo” tih zirtirtute hian, “Pathian khawngaihna huang chhûnga tâl lût turin mihring hian ama duhthu ngawt chuan theihna a nei lo va, chuta ãanga tâlchhuak leh tur pawhin chakna a nei hek lo. Chuvângin chhandamna huang chhûngah mihring hian duha lût a, duh loh huna chhuahsan leh mai theih ni se, Pathian aia chak emaw, Pathian tluk emaw an ni tihna a ni ang a; Isuan, Anni mi petu, ka Pa chu, mi zawng zawng aia ropui ber a ni a; tuman Pa kut ata an chhuhsak thei lovang” (Joh 10:30) a tih hi thu awmze nei lo a ni ang, vawikhat chhandamna huangchhûnga kan lo luh tawh chuan, keimahni duh thuin kan tâl chhuak thei tawh lo. Chuvângin kan pianthar tawh chuan sual sim lovin thi mah ila chhandam kan ni dawn tho tho,” tiin an sawi ãhin a, kan lo âwih ve hle mai a, chu chu a dik em ?

CHHANNA (16) : Dik lo ve. Han hriat thuak chuan dik âwm takin a lang a, mahse ngun taka ngaituah chuan, Bible zirtirna nêh a inkalh tlat a ni tih i hre thei ang. Chutianga sawitute chuan Pathian thu kalhmang leh, Bible-in Pathian mizia leh a nungchang a puanchhuah te hi an hrethiam lo hle tihna a ni. Pathian chu “Hmangaihna” a ni a. (Joh 4:8). Mihringte leh vântirhkohte a siam hian, ‘Robot’ khâwl mahnia engmah ti thei lo, thu petu (opperator) thupek (command) ang ang che a; thil ti ãhin ang lekin mihring te leh vantirhkohte hi a siam lo va, chhia leh ãha hriatna fim leh, duh thlan theihna zalêna neiin a siam a ni. An duhthlanna kalh zâwngin tumah a ti lui ngai hek lo.

Hmangaihnaah chuan tih luihna (by force) a awm lo va, an duh emaw, duh lo emaw, tharum thawha tih luihna hmanga inawp beh leh inkhuahkhirh hi a awm ngai hek lo. Chuvângin hmangaihna Pathian chuan, an duh emaw duh lo emaw tharum thawha mihringte chhandam luih tlat hi a tum ngai lova, thil sual ti duh tlat ten thil sual an tih theih lohna tura khuahkhirha chelh beh tlat a tum ngai bawk lo va, an duh lo chung a thu âwihtir tumin a tilui ngai bawk hek lo.

Vântirhkohte pawh duh thlan theihna neiin a siam a, an duh chuan Pathian thu âwih an thlang thei a, an duh chuan Pathian thu âwih loh an thlang thei bawk a, tumah a ti lui lo. Chuvâng tak chuan vantirhkoh chungnung ber Lucifera meuh pawh kha a tirah chuan Pathian kianga awm thin, tha famkim sual nei lo a ni a. Mahse, ama duh thu ngeiin Pathian thu âwih loh a thlang a, ama duh thu ngeiin Pathian hmangaihna huâng chhông aţangin a tâl chhuak a, vânah helna a chawk chhuak ta rêng a nih kha. Pathianin tihluehna hmangin a dodâl hauh lo.

Chutiang bawkin, a hnung zuitu vantirhkoh dangte pawh a tirah tha famkim an ni a, Pathian ângchhônga awmsa vek an ni a, mahse an duh thu ngeiin Pathian thu âwih aiin Lucifera thu âwih an thlang a, Pathian hnen ata an tâl chhuak daih mai a nih kha. Chutiang zêlin, Evi leh Adama te pawh kha tha famkima siam an ni a, Pathian ângchhônga awm an ni a, Pa kuta awm an ni. Mahse, vana vantirhkohte ang bawkin chhia leh tha hriatna (Conscience) leh, duhthlan theihna zalênna (freedom of choice) neia siam an ni a. An duhthu ngeiin Pathian thu an bawhchhia a, Pathian hnen aţangin an tâl chhuak ta a nih kha. Pathian aiin an chak a, Pathian aiin thil an ti thei tihna a ni chuang hlei nem.

Chutiang bawkin piangthar tawh te pawh, anmahni duh thuin Pathian hnen ata an tâl chhuak thei a, an vâk bo leh thei a, an vâk bo leh thîn rêng a ni. Pathian vah bo luihtir an ni rêng rêng lo va, anmahni duhna leh châknaa vâk bo an ni zâwk.

Fapa tlân bo tehkhin thua pawh mahni duh thua Pa khawngaihna huâng chhông ațanga tâl chhuah theih a nihzia leh, mahni duh thu ngeia Pa khawngaihna huang chhônga luh leh theih a nihzia chiang takin Lal Isuan zirtirna min lo pe tawh a nih kha. Fapa tlân bo kha, ama duh thu ngeiin Pa khawngaihna huangchhông ațangin a tlân chhuak a, Pain tlân chhuak thei lo turin a khuahkhirh lui hauh lo. Pa aia a chak zawk vâng emaw, thil a tih theih zâwk vâng emawa tâl chhuak thei a ni tihna pawh a ni lo va, sual leh ța thlang thei tura duhthlan theihna zalênna a neih kha a hmang a, chu chu Pain a dipdâl lova, tihluihna hmangin a khapbet lo tihna a ni zâwk.

Chutiang bawkin Pa khawngaihna huangchhônga lo haw leh a duh pawhin tih luihna ni lovin ama duhthlanna ngei hmangin a lo lût leh mai a ni zâwk a, chu chu Pain a lo hnar chuang hek lo a nih kha. He fapa tlân bo tehkhin thu hian Pathian mize dik tak leh a rorel dân phung chu dik takin a târ lang a ni. (Luka 15:11-20).

He tehkhin thua Pa chanchin Isuan a sawi hi kan vân Pa Pathian entirna leh tehkhinna a ni a. Fapa tlân bo hi a mi te, mihring suala tlu te leh, vâk bo te entirna leh tehkhinna a ni bawk a. He tehkhin thua hian, Pa Pathian mize dik tak chu kan hmu a. Pathian chu hmangaihna Pathian a ni a, dikna Pathian a ni bawk a, tihluihna leh tharum hmanga a mite awpbet thîn Pathian a ni lo va, hmangaihnaa khat Pathian a nih avângin tihluihna leh tharum hmanga thu

inâwihtirna-ah lawmna a nei bawk hek lo va, miin a duhthlanna ngei hmanga amah an hmangaih leh a thu an âwihnaah chauh lawmna a nei a ni tih chiang takin kan hmu thei a ni. Chu bâkah miin a duh a nih phawt chuan ama duhthu leh ama chakna ngei hmangin Pathian thu âwih loh leh, a hnen aṅanga tlân bo an thlang thei a, chu chu a chakna leh tharum hmanga tihluihnaa dâl a tum ngai lo tih pawh chiang takin kan hre thei a ni.

Pathian chu engkim ti thei leh engkim hretu a ni a. Tih luihna leh tharum hmang duh tak tak nise, a tira Luciferan vana sual rawng a bawl ṅan dawn laite khan thil sual ti thei map lo turin a hmet khawng reng thei ang chu. Chutiang bawkin Evi leh Adama te pawh khan Pathianin ei a phal loh chhia leh ṅha hriatna thei ei an tum lai khân tihluihna leh tharum hmang duh ni se, ei thei lo turin a chelh khawng reng thei ang, kha thei ei thei lo tur khan an kha te pawh a ti chih tlat thei a ni. Mahse chu chu Pathianin a ti duh lo, a chhan chu a rorel dikna leh a hmangaihna mize kalh tlat a nih avâng a ni. Tichuan Lucifera (Setana) leh a hnung zuitu vantirhkohte pawh khân an duhthlanna ngeiin sual an thlang a, Pathian hmangaihna huangchhung aṅangin anmahni chakna hmangin an tâl chhuak a, chatuanin Pathian nen an inṅhen hlen dawn ta a ni.

Chutiang bawkin, Evi leh Adama te pawh anmahni duhthu leh anmahni chakna ngei hmangin sual an thlang a, Pathian khawngaihna huangchhûng aṅangin an tâl chhuak a, A Fapa Isua Krista hmangin Kros-ah rawn tlan leh lo phei se chu Pathian nen chatuana inṅhen hlen tur leh chatuana boral hlen hlauh tur an lo ni ta a nih kha. Pathian chuan, “Chhia leh ṅha hriatna thei hi in ei tur a ni lo, in ei chuan in thi ngei tur a ni” tia a hrilh kha a duh tâwk a, chu

chu an âwih lova an ei lui a nih chuan; a sawi lâwk ang ngei khân an sual man thihna chu an tuar mai tur a ni. “Tuman Pa kut ata an chhuhsak thei lovang” (Joh 10:30) a tia lâwm, tih thu chang chawia engpawh ti sual leh mahse an bo thei tawh lo, tih hi ngaihdan âthhlâk tak a ni.

Kan sawi tawh ang khân Evi leh Adma te pawh Pa Pathian kuta awm an ni a, mahse Pa kut ata an bo tlat si a nih kha. Setanan Pa kha a hneh êm mai a, Pa kha a va nam kiang dawrh a, Pa kut ami kha a va chhuh tihna a ni lo va, thlêmna itawm tak hmangin an thinlung chu a va thlêm a, tichuan mihringte chuan anmahni duh thlanna ngei hmangin Pa kut ata an tâl chhuak ta mai a ni zâwk.

Pa kuta kan awm duh chhông chu tumahin kan duh lo chung Pa kut ata hi min chhuh thei lo tih hi thu dik tak chu a ni. Amaherawhchu, Pa kuta kan awm reng dân chu a thu kan âwih zêlnaah chauh hian a ni. “A thupekte pawm si lovin, “Amah ka hria,” titu chu mi dawthei a ni, thutak amahah a awm lo. Tupawh a thu pawm erawh chu amahah chuan Pathian a hmangaihna a famkim tak zet tawh a ni. Amahah kan awm tih he miah hian kan inhria a ni” tiin, Pathian thuin min hrih a ni. (1 Joh 2:4,5).

Isuan, Amahah awm reng turin min duh a, “Keimahah awm reng rawh u, kei pawh nangmahniah ka awm reng ang...Mi , keimaha a awm reng loh chuan pêng anga paih chhuahin a awm a, a vuai thin; tin, an fawm a, meiah an paih a, a kâng thin” a ti a. (Joh 15:4;6). Keimahah ka awmtir lui tlat dawn che u, a ti lo va, “Keimahah awm reng rawh u,” tiin a ngenin min ngên zâwk a ni.

Hei hian kan duh thlanna ngeia Ama thu âwih tura min duhia a ti lang Chiang hle bawh a ni. Amaha kan awm reng theihna chu; Thlarau Thianghlim min pêk lawm taka

kan lo channa aṭangin a ni a. Amaha kan awm reng leh Amah chu keimahniah a awm reng tih he miah hian kan hria, A thlarau min pêk tawh avang hian.(1 Joh 4:13). Amaherawhchu,Thlarau Thianghlim pawh hi kan hnar thei a, kan ti vui thei a, kan ti lungngai thei bawk a, min chhuah san leh daih thei bawk a ni tih pawh kan hriat tel a ṭul hle a ni. (Eph 4:30, 1Sam 16:14).

Tichuan kan zawhna chhanna turah bawk khân lo lût leh ila, piangthar tawh pawh ni ila, Isua nêen lo inzawm tawhin Thlarau Thianghlim chang tawh pawh ni ila, kan duhthlannain sualah kan la tlu thei a, kan la bo leh thei a, kan bo hlen leh hlauh thei tho bawk a ni tih hi a chiang em em a ni. Amherawhchu, a bo theih tih kan sawi vângin bo tur tihna a ni kher lo va, A thupêkte zâwm a, keimahnia Thlarau Thianghlim lo awm hi kan hnar lo va; kan ti lungai lo a nih chuan leh, nitin Krista nêna kan inzawm reng a, Bible zirtirna ang zêa kan kal a nih phawt chuan, engtikawng mahin kan bo thei dawn lo tih erawh chu a chiang hle bawk a ni.

Pathian thuin, “Sual man chu thihna a ni si a” tiin a sawi a. (Rom 6:23). Chutichunga miin sual an ti lui zel a, an sim lo a nih bawk si chuan, sual man chatuana thihna chu an chan tur a ni mai. “Tupawh mi duh lova, ka thusawite vawng lo chuan thiam loh chantirtu pakhat a nei a ni, ka thusawi kha, kha mi thu ngei khan, ni kin niah chuan amah chu thiam loh a la chantir ang” tiin Isuan a sawi a ni. (Joh 12:48). A thu an âwih loh leh an bawhchhiata ngei khân nikin niah thiam loh a la chantir dawn a nih chu.Thil sual ti reng chung pawhin chhandam kan ni dawn tho, chhandamna hi a bo thei tawh lo tih lampang hi Pathian thua hian a awm lo rêng rêng tih hi kan hre tur a ni.

Chuvângin mihringte hian, keimahni duh thu leh keimahni chakna ngei hmangin sual kan thlang thei a, Pathian khawngaihna huangchhông ațangin kan tlan bo thei a ni tih hi a Chiang hle a. Chuvângin, John Calvin a te, PC Biaksiama te, Lal Thanliana te hi kan mi ngaihsan tak te ni mah se, John Calvin a sawi a ni emaw, PC Biaksiama sawi a ni emaw, mi dang dangin an sawi a ni emaw, Bible-a Isua zirtirna kalh a nih si chuan pawm loh tawp mai tur a ni. “Thian ring suh ula, hruaituah chuan rinna nghat suh u” (Mika 7:5) “Mihring rin ai chuan LALPA-a rinna nghah hi a tha zawk a ni. Mi liante rin ai chuan LALPA-a rinna nghah hi a tha zawk a ni. (Sam 118:8,9) tih ziak a ni a.

Chuvangin, anniho ai chuan Isua thu sawi, Bible-a Pathian miten Thlarau Thianghlim thâwkkhumna ațanga an lo ziah hi kei chuan nasa fein ka ring zâwk a ni. Tlûk theih loh emaw, bo leh theih tawh loh emaw hi ni tak tak se zawng, “In tlu dah ang e.”

“In bo leh dah ange fimkhur rawh u” tih ang chi infuihna ațawngkam te hi Bible-ah hian hman a tul lovang. Tlûk leh theih, tlûk hlen leh theih, bo leh theih, bo hlen leh theih a nih avâng chauhvin, tlu lo tur leh bo lo tura infuihna leh, inzilhna ațawngkam te hi hman a ngai a ni zâwk.

“In hmaah nunna leh thihna, malsawmna leh ânchhia ka dah tih tunah hian in chungchang thua hretu atan lei leh van ka ko a ni; chutichuan nunna chu thlang rawh u, in nun theih nan, nangni leh inthlahte nen” (Deu 30:19) tiin Pathian chuan Mosia hmangin duhthlang turin a ngên tih kan hmu a. Chutiang bawkin Joshua khân Israel te hnênah, “Tin, LALPA rawngbâwl hi a tha lo awm anga in hriat chuan vawiinah hian tu rawng nge in bawl dawn thlang

mai rawh u; in thlahtuten Lui rala a rawng an bawl thin pathiante kha nge, in luah ram Amor-hote pathiante kha? Kei leh ka chhûngte erawh hi zawngin LALPA rawng ania kan bawl dawn ni,” (Josh 24:15) tiin duh thlang turin a hriattir a ni.

Pathian hian Kalvary Kraws-a Isua Krista hmanga khawngaihnaa chhandamna min rawn pèk hi, kan duh lo chung min barh luih a tum lo va, kan duhthlanna hmang ngei a lo pawm ve turin min ngiat zâwk a ni. Kan duh a ða lam thlang thei, kan duha sual lam thlang thei turin kawng min hawn sak a ni. Chu kan duhthlan theihna zalêna chu tihluihna (by force) leh tharum hmanga min thunun (control) sak a tum lo. Duh tak tak ni se, Pathian hian mi zawng zawng hi a thu âwih turin min tilui thei vek ang. Tin, thil sual ti thei miah lo tur pawhin min chelh khawng reng thei bawk ang. Mahse chu chu a Pathianna mizia leh a dikna nêna inkalh tlat a nih avangin a ti duh lo va, a ti thei bawk lo a ni.

Chuvangin, mihringte hi, kan duhthlanna ngeiin Pathian hnên ata kan tâlchhuak thei a, kan duh phawt chuan Pathian hnên ata kan vâk bo thei bawk a ni tih hi Bible zirtirna aţang hian a Chiang em em a ni. huvangin Bible-a mi bo leh te zawng zawng pawh hi anmahni duhthlanna ngeia bo te an ni a, Pathian thu aia mihringte zirtirna thu an zawm duh tlat vanga bo an ni vek bawk a ni.

Mi tam takin, “Lal Isua ringa vawikhat kan pian thar tawh phawt chuan chatuan nunna kan nei tawh a, chhandam kan ni tawh, chu chu engtikawng mahin a bosan theih tawh loh. A dân leh thupèk te hi kan zawm vek theih pawh a ni lo va, zawm vek pawh a ðul hek lo. Chawlhni serh kher pawh a ðul hek lo va, kan piangthar tawh a, Lal Isua kan ring tawh

a nih chuan chatuan nunna chu kan nei tawh a ni. Chu chu engtikawngmahin kan bosan thei tawh lo. Amah kan Lal isua ngeiin, “Tupawh Fa ring apiangin chatuan nunna an nei tawh” tiin a sawi alawm,” (Joh 3:36) an ti mai thin a. Pathian thu an duh lai a tumbung, a then azar chauh lain an duhdânin an sawi mai thin a ni.

Hetiang zirtirna hi han ngaih thuak chuan niawm takin a lang a ni mai thei e. Mahse a sentence pum hi chhiar tur a ni. “Tupawh Fa ring apiangin chatuan nunna an nei tawh, nimahsela tupawh Fa thu awih lo apiangin nunna an nei lo vang a, Pathian thinur an chungah a awm reng zâwk a ni,” a ti a.(Joh 3:36) A chiang hle mai.

Isua ka ring tih ringawt hi a tâwk lo va, nitin a thu zawm zêlna hi a ngai tel tlat a ni. “Tupawh Fa thu awih lo apiangin nunna an nei lo vang” tih hi hriat tel zêl tur a ni. Kartin Pathian dân zinga pakhat engemaw ber hi kan thih ni thlenga kan bawhchhe lui zêl a nih ngat chuan, eng ang pawhin lo piangthar tawh mah ila chhandam kan ni dawn chuang lo, kan boral leh dawn tho tho tihna a nih chu. “Tupawh Fa thu awih lo apiangin nunna an nei lo vang” a ti tlat a lawm. A dan leh thupêk âwih duh lo leh zâwm duh lo na nana chu an boral leh ngei ngei dawn a ni.

BUNG - 30**Pa leh fa tehkhin thu dik lo chu**

ZAWHNA (17): Liana chu Khuma fapa a ni a, eng ang pawhin lo سوالين, Khûma hnen aţang khân vâk bo daih pawh nimah sela, Khûma fa a nihna kha a bo thei chuang lo rêng rêng, Khuma fa a ni tho tho. Chutiang bawkin, mi chu vawikhat a lo pianthar tawh chuan Pathian Fa a lo ni tawh a, chu Pathian fa a nihna chu a thiltih soal leh thinna mai mai khan a thai chhe thei tawh lo, eng anga سوالنا lian pawh lo ti leh thin mah se, Pathian fa a nihna a bo thei lo. Soal sim leh hman lovin lo thi ta pawh ni se, Pathian fa a nihna kha a bo thei tawh chuang lo, Pathian fa a ni tho tho.

“Krista hmangaihna ata chu tuin nge min then ang? Hrehawmnain emaw, lungngaihna emaw, tihduhdahnain emaw, ţamin emaw, saruaknain emaw, hlauhawmnain emaw, khandaihin emaw min then ang em ni?... Thihna te, nunna te, vantirhkokh te, lalna te, thil awm sa te, thil lo la awm tur te, thiltihtheihna te, sâna te, thûkna te, thil siam dang rêng rêngte pawhin, kan Lalpa Krista Isuaa awm Pathian hmangaihna ata chu mi then thei lovang tih dik takin ka hre si a” tih a ni. (Rom 8:35,38,39). Chuvângin kan pianthar tawh chuan eng ang pawhin thil soal lo ti leh pawh ni ila, Pathian fa kan nihna hi a bo thei tawh lo va, Pathian min hmangaihna pawh hi a bo thei tawh lo,” an ti a, chu chu a dik em?

CHHANNA (17 : Hetia pawnlâng taka han ngaih thuak chuan dik angin a lang a, mahse belhchian leh chhût chianin he ngaihndan hi a dik lo hulhual a ni. Mihringten fa atana kan in hrin dân leh, Pathinin fa atana min hrin dân hi chhûn leh zân ang hlauhvin a danglam a ni tih kan hre tur

a ni. Mihring kan inhrin dân leh, pafa kan nih dân chu, nupa inpâwlnaa mipa chi leh hmeichhe chi inpawlh thisen aṭangin fa kan inhring a ni a. Pathianin fa atana min hrin dân erawhchu chutianga inpâwlna aṭang chuan a ni ve lo va, “A thil siamte hmahruaitu ang kan lo nih theih nan, ama duhzawngin thutak lakah chuan min hring a ni” tiin, Pathian thuin min hrih. (Jak 1:18) “Chi chhe thei lakah ni lovin, Pathian thu nung reng leh awm rengah chuan chi chhe thei lo laka piangthar in ni zâwk si a” tiin Pathian thu chuan chi chhe thei lo laka piang kan nihzia a sawi a. (1 Pet 1:23). Chu chu Pathian thu tak leh, Thlarauva piantharna kan tih hi a ni.

Thlarauva piantharna awmzia chu, Lal Isua Krista mahni mimal Lal leh Chhandamtu tak atana pawm tlatna leh, Amah nena inzawm tlatna hi a ni a. Chu chu “Rinna” (By Faith)-in a ni. Pathianin khawvel a hmangaih em em a, chutichuan a Fapa mal neih chhun a pe a, amah chu tupawh a ring apiang an boral loh va, chatuana nunna an neih zawk nan tih a ni a. (Joh 3:16).

Pathian fapa Isua Krista kan tan kros-ah a thi a, thihna hneha thlân ata a thawhleha chuan thiam min chantir a ni, ka tih ṭhat leh dân zawm ṭhat vang ni lovin, ama khawngaihna avang zâwkin min chhandam a ni, tih thilung chûngril taka rinna leh, thlarauva zu hriatna aṭanga Isua Krista Lal leh Chhandamtu atana zu pawmna hi Pathian faa vuah kan nih theih dân chu a ni. Chu chu miin a rin takzeta, a piangthar takzet a nih chuan, piangthar a ni tih a lo lan chhuah dân hmasa ber chu - sual simna leh a thupekte zawmnaah a ni.

Tichuan, Pathian faa vuah kan nihna hi “Rinna kut” atanga lo dawn a ngai a, a ring lo chu Pathian faa vuah an ni thei chuang hauh lo tih kan hre tur a ni. Mihringah

erawh chuan, Pa chi aṭanga lo piang a nih tawh phawt chuan, a ring emaw ring lo emaw a pa fa kha a ni tho tho va. Pathian lamah erawh chuan ring lo tlat tute tan Pathian fa nih ve theih dân kawng a awm lo a ni. Pathian fa kan nih theihna chu ‘Rinnain’ a nih tlat avângin, rinna kan hloh emaw, rinna kan bânsan emaw chuan, Pathian fa nihna hi hloh leh theih a ni tlat a, Diabola fa, kan ni leh thei zawk tih hi kan hrethiam tur a ni. “Nimahsela, nakin hunah chuan mi thenkhatte chu, mi dawtheite vervêkna avângin hruaibona thlaraute leh ramhuaite zirtirna thu ngaihsakin rinna chu an la bânsan ang tih Thlarau chuan Chiang takin a sawi a” tia Paulan a lo sawi ang hian. (1Tim 4:1;2).

Chuvângin rinna hi bânsan leh theih a ni tih hi a Chiang hle a, keini lo sawi ve vang ni lovin, keini aia hre Chiang zâwktu Thlarau Thianghlim sawi ngei a nih tlat avângin tuma hnial theih a ni lo. Miin rinna a bânsan a, thih thlenga a lo hawikir leh lo a nih phawt chuan, engtikawngmahin Pathian fa a ni thei lo. Khawvel fa, Diabola fa a ni leh mai dawn tihna a ni a, chhandam a ni thei lova, ro luahtu pawh a ni thei dawn lo a ni.

Mi thenkhatin, “Krista hmangaihna ata chu tuin nge min then ang? Hrehawmnain emaw, lungngaihna emaw, tihduhdahnain emaw, ṭamin emaw, saruaknain emaw, hlauhawmnain emaw, khandaihin emaw min then ang em ni? Thihna te, nunna te, vantirhkoh te, lalna te, thil awm sa te, thil lo la awm tur te, thiltihtheihna te, sâna te, thûkna te, thil siam dang rêng rêngte pawhin, kan Lalpa Krista Isuaa awm Pathian hmangaihna ata chu mi then thei lovang tih dik takin ka hre si a” tih a ni a. (Rom 8:35-39). Chuvângin eng ang pawhin سوال lo tlu leh mah ila, chhandam kan nihna chu a bo thei dawn chuang lo, Pathian hmangaihna ata chu engmahin min then thei tawh lo,” tiin

Rom 8:35-39 thu hi dik lo takin ÷anchhanah an hmang ÷hin a, a pawî em em a ni. Paula'n, he thu a sawi hian a tum tak chu, “Eng anga sual lian pawh lo ti leh mah ila, sual chu sim leh hman lovin thi mah ila, chu kan thil sual tih chuan, Pathian hmangaihna ata min ÷hen thei tawh lo” tih lam hi a sawi tum a ni rêng rêng lo. A sawi chhuah tum tak zâwk chu, “Pathian hmangaihna thûkzia hriaa lo tem (experience) tawhte chuan, Pathian kianga awm reng mai hi nuam an tiin an duh ber a nih tawh a, chuvangin an Kristianna nun kawng zawh mek lai chu hrehawmin retheih thlâk hle mah se, Pathian hmangaihna ata vah bo an duh tawh lo va, engtianga harsatna leh hrehawmna pawhin nuai vêl mahse, Isua Krista hi an phatsan phal tawh lo va, thih thlengin a thu zawm chu an thlang zâwk ÷hin a ni” tih hi a sawi chhuah tum chu a ni zâwk.

Kan chhiar tâk ang khân, Hrehawmnain emaw, lungngaihñain emaw, tihduhdahnain emaw, ÷amin emaw, saruakñain emaw, hlauhawmnain emaw, khandaihin emaw, Thihna te, nunna te, vantirhkoh te, lalna te, thil awm sa te, thil lo la awm tur te, thiltihtheihna te, sanna te, thûkna te, thil siam dang rêng rêngte pawhin, Pathian nena kan inzawmna min tih chhiatsak kan phal lo va, min tichhe thei lo a ni. Amaherawhchu sual hi chuan englai pawhin Pathian nen min ÷hen hrang thei reng a ni.

Hre reng chung a Pathian Dân bawhchhiatna suala tûk luih zelna leh, thih thleng pawha sim duh si loh sualna chuan Pathian hnen a÷angin chatuanin min pawt ÷hen leh thei tlat si a ni. Chuvângin he lai Bible chang hian “Pianthar hnuah sim leh hman lovin sualah lo tlu leh mah se, Pathian nen an in÷hen thei tawh chuang lo, Pathianin a hmangaih reng tho va, chhandam an ni dawn tho tho” tih hi a sawi tum a ni lo hrim hrim. Sualna hi chuan eng lai pawhin Pathian nen min ÷hen hrang thei reng a ni tih hi kan hre tur a ni.

BUNG - 31**Lucifera meuh pawh a bo leh a, a bo hlen bawk**

Lucifera pawh a bo leh, Lucifer-a (Setana) pawh kha, a tirah tha famkima siam a ni a, Pathian kianga awm reng a ni a. Mahse, ama duh thu ngeiin sual a thlang a, sualah a tlu a, a hawikir duh ta si lo va, chuvâng chuan Pathian nen an inthen hlen dawn ta a, chatuanin Pathian hmangaihna ata thenin a awm hlen dawn ta a ni. Chuvângin tûnah ngei pawh hian, mi chu eng anga piangthar tha pawh lo ni se, Pathian Dân leh thupekte pawisa lova, a bawhchhiat zui zel a, thih thleng pawha a sim duh si loh chuan Pathian nen chatuanin an inthen leh dawn tih a chiang khawp mai. A chhan chu, Pathianin a hmangaih loh vâng ni lovin, Pathian rorelna dân dikna a vângin, sual leh tha hi awm dún thei a ni lo va, thim leh êng hi awm dún thei a ni bawk hek lo va, chu dân (Principle) avâng chuan, sual sim lo misual te leh, Pathian chu engtikawngmahin chêng dún thei an ni lo va, an inthen a tûl tlat a ni zâwk.

Tûna vana vantirhkoh te ngei pawh khian sual hi lo thlangin sualah lo tlu ta se, an sim a, Pathianin a ngaidam leh a nih ngawt loh chuan, van aţanga paihchhuah tur an ni tho tho. Pathian lalram chhûngah sual awm phal a ni lo. Beliara leh Kristan inremna an nei lova, thim leh êngin inpâwna a nei lo ang bawkin, sual leh tha hi awm dún thei an ni lo hrim hrim. (2 Kor. 6:14;15).

Chuvângin, ‘Chhandam bo thei lo’ tih zirtirtute hian, Pathian mizia leh, Pathian thu kalphung hi an hre fuh tâwk lo a ni tih a chiang hle a. Sual sim lo te vanrama an kal theih dân tur hi Bible khawi laiahmah a chuang lo a ni.

Sual chawpa chhandam tur tumah an awm lo va, sual chawpa vanrama kal tur tumah an awm hek lo. Sual lak aṅga chhandam tur kan ni a, sual simte chauh vanramah an lût dawn a ni.

Pathian fa nihna chu Rinnaa chan a ni a, chu rinna lo lanna chu sual sima A thupêk zawma baptisma channa hi a ni a. (Tirh 2:38;41). Rinna rah chu sual simna leh, Pathian thupêkte zawmna a nih tlat avângin. Pathian thupêkte zâwm lova thil sual tih duhna rêng rêng chu rin lohna rah a ni zêl zâwk a ni. Chuvângin, piangthar tawh inti siten, sual eng pawh ti mah ila, ka bo thei tawh lo an han ti thei hi chu, anmahni ngei pawh hi an la piang thar tak tak lo a nih a rinawm zâwk a ni. An lo piangthar ve a nih pawhin an piangsual hle tihna a ni ang. Piangthar tawh siten thil sual tih leh, dân bawhchhiat an pawisa lo a nih chuan, rinna an bânsan tihna a ni mai, thih thlenga an sim lo a nih phei chuan, chhandam theih an ni lo hrim hrim.

Kan sawi tawh ang khân, eng anga piangthar ṭha pawh ni se, vana vantirhkohte pawh ni se, eng hunah pawh, tânah ngei pawh hian, mahni duh thu leh mahni chakna hmangin, Pathian hnen aṅang hian a la tlân bo theih reng a, a bo hlen leh hlauh theih reng bawk. Chuvângin mihring hian ama chakna hmanga Pathian kut ata tâl chhuah chu eng lai pawhin a thei em em a ni tih hi hnial rual lohvin a Chiang a ni. A chhan chu Pathianin tihluihna (by force) leh tharum a hman duh tlat loh vang a ni.

Pathian hian tihluihna leh tharum hi hmang duh nise chu, tumah hi a khawngaihna huang chhûng ata an tâl chhuak thei lo vang. Amaherawhchu Pathian chu dikna Pathian, hmangaihna Pathian a nih tlat avângin tihluihna hmanga thu min âwihtir a tum lo va, chutiangah chuan

lawmna a nei hek lo va, chuvang chuan a ni, Lucifera leh a ho te, vantirhkoh hmun thuma then hmun khat zette pawh kha suala an tluk hlen tâkna chhan kha.

Chutiang bawkin Evil eh Adama-te pawh kha; Pathianin tih luihna hman duh nise chu, ei phal loh thei ei tuma an va ban dauh dauh lai khan an kut kha a ti zeng reng thei a, tin, ei thei lo turin an ka a ti chip tlat thei bawk a ni. Lucifera (Setana) leh a hote pawh kha, Pathianin tihluihna hman duh ni se chu; sual thlang thei lo turin a chelh khawng reng thei bawk a ni. Mahse, Pathian rorel dikna leh, a hmangaihna dânah chuan chu chu a thiàng lo va, a theih bawk loh a ni.

Mi tinte hi chhia leh tha hriatna (Conscience) a pe a, duh thlan theihna zalêna (freedom of choice) a pe vek bawk a. Chu chu zalên takin an hman a phalsak a, an duhthlanna an hman dik chuan vanramah nuam takin an la cheng ve ang a, an duhthlanna an hman sual erawh chuan a tâwpah an la boral mai dawn a ni. “In hmaah nunna leh thihna, malsawmna leh ânchhia ka dah tih tunah hian in chungchang thua hretu atan lei leh van ka ko a ni; chutichuan nunna chu thlang rawh u, in nun theih nan, nangni leh inthlahte nen,” (Deu 30:19). Chu chu Pathian rorel dân a nih tlat avângin, tute pawh hi suala tlu thei, bo thei, bo hlen thei kan la ni reng a ni.

Khawngaihna kawng hi khar a nih hunah erawh chuan, “Mi fel chu tih fel hlen an ni ang a, mi thiànglim chu tih thiànglim hlen an ni tawh ang a, mi fel lo chu tih fel lohvin an awm hlen hlauh tawh ang a, mi bawlhhlawh chu tih bawlhhlawhin an awm hlen tawh bawk ang a, sim theih a ni tawh lo vang a, suala tlûkna a awm tawh hek lo vang. Chu mi hun thlen hma chuan, tu pawh sualah a la tlûk theih

a, tlute tan thawh leh theih, sim theih a la ni reng bawk a ni.

Tichuan thih thlenga rinawm taka rinna hi kan vawn tlat chuan chhandam kan ni dawn tih a chiang a ni. “Krista changtute kan lo ni ta si a, kan rin chhan tantirhna kha a tawp thlengin nghet taka kan vawn tlat phawt chuan,” tia Paula`n a lo sawi ang hian. (Heb 3:14).

BUNG - 32**Bo Kan nih Dan Chi Hrang Hrang**

ZAWHNA (18) : Piangthar tawhte an bo leh thei a nih chuan eng tik lai hian nge an bo? Suala an tlûk veleh an bo nghal tihna em ni? Eng chin hi nge bo chu ni ta ang le ?

CHHANNA (18) : Bo, kan tih hi chi hnih chi thumin a sawi theih âwm e. Pakhatna-ah chuan, Krista la hre lo leh, la ring lo te hi thlarau bo chu an ni sa hrim hrim a. A pahnihna tuna kan sawi tur hi chu Krista ringtu piangthar tawh te, kawng dika kal tawh si, Bible zirtirna ang ni lova mahni duhthu ngeia mihring phuahchawp zirtirna vuan tlattute hi kawng lova kal, kawng dik ațanga pêngbo an ni. Amaherawhchu chhandam an nihna leh, Pathian fa an nihna erawh chu lâksak nghal an la ni rih lo. An la bo hlen rih lova, an thih hma chu an duh chuan kawng dikah an la rawn kir leh thei tho a ni. An thih hma chuan hawikir lehna hun (Chance) an la nei reng a ni.

A pathumna-ah chuan, kawng dik lo a ni tih pawh hre lova, bumna avângâ lungawi taka bo an awm thei bawk a ni. Chutianga kawng lova kal te chu an thih thlenga an hawikir lo a nih chuan, an thih hnuah an thil tih ang zela an chungchâng rel tur a nih avângin, chhandam loh tur an ni dawn tho tihna a ni. Bible an nei reng a, Bible anga an kal loh a vângin an boral dawn a ni. “Tupawh mi duh lova, ka thusawite vawng lo chuan thiam loh chantirtu pakhat a nei a ni, ka thusawi kha, kha mi thu ngei khan, ni kin niah chuan amah chu thiam loh a la chantir ang” tia Isuan a sawi ang hian. (Joh 12:48). An bo takzet a ni tih a lan chian hun tur chu khawvel tâwpah a ni dawn chauh tihna a nih chu.

A hma lama kan sawi tawh ang khân, suala an tlûk ve leh an chhandamna a bo nghal tihna a ni lo. Suala an tlûk veleh khân piangthar dik takte chuan pawl tihna leh inchhirna lian tak an nei nghal ðhin a, suala awm reng leh, sual tih chhonzawm zêl te kha an hreh a, an lo hawikir leh thuai ðhin.

Tin, kawng dika kal reng chung siin kawng bo miah si lovin chaklohna avângin sualah a tlûk theih bawk a, kan tlu fo ðhin a nih hi. Mahse hetiang a suala kan tlûk lai pawh hian Pathian fa kan nihna a bo nghal ngawt lova, chhandam kan nihna pawh kha min paih sak nghal ngawt hek lo va, Pathian fa suala tlu kan ni ve mai tihna a ni. He kan tlûkna leh, kan bona aţang hian kan hawikir leh duh chhông chuan ngaihdam theih kan la ni reng. Amaherawhchu, hawikir lova kan tlu hlen a nih chuan, chhandam kan ni thei dawn lo tihna a ni.

BUNG - 33**Chatuan Nunna chu Tunah Keimahniah Kan kawl tawh em?**

ZAWHNA (19) : Mi chu a lo pianthar veleh khân chatuan nunna pek a ni tawh a, chu chu thil sual tih vânga bo leh mai thei a nih chuan chatuan nunna a va ni thei âwm lo ve ? “Tupawh Fa ring apiangin chatuan nunna an nei tawh,” tih a ni a. (Joh 3:36) “Tin, Mosian thlalerah rûl a khai kan ang khân, Mihring Fapa hi khai kânin a awm bawk tur a ni; tupawh a ring apiangin amah avânga chatuana nunna an neihna turin. Pathianin khawvel a hmangaih em em a, chutichuan a Fapa mal neih chhun a pe a, amah chu tupawh a ring apiang an boral loh va, chatuana nunna an neih zâwk nan” tiin a sawi a. (Joh 3:14-16). “An hnenah chatuana nunna ka pe a; kumkhuain an boral lo vang a, tuman ka kut ata mi chhuhsak hek lo vang. Anni mi petu, ka Pa chu, mi zawng zawng aia ropui ber a ni a; tuman Pa kut ata chu an chhuhsak thei lo vang,” tiin Isuan chatuan nunna a pek tawh chu a nghehzia tur a sawi bawk a. (Joh 10:28).

Tin, Paula pawhin, “Thlarau ngei chuan keimahni thlarau nen Pathian fate kan ni tih min hriattir thin; tin, fate kan nih chuan ro luahtute kan ni a; Pathian roluatu, Krista luahpuitute kan ni; a hnena chawimawiin kan awm ve theihna turin amah kan tuar pui tak zet chuan” tiin a lo sawi ve bawk a. (Rom 8:16,17). Isuan, “Tupawh ka tisa eia ka thisen in chuan chatuana nunna a nei tawh, tin, ni kin niah chuan ani chu ka kai tho vang.” (Joh 6:54). “Tih tak meuhvin, tih tak meuhvin ka hrilh a che u, tupawh a ring chuan chatuana nunna an nei tawh a ni.” (Joh 6:47). “Tih

tak meuhvin, tih tak meuhvin ka hrilh a che u, tupawh ka thu hriaa mi tirtu ring chuan, chatuana nunna a nei tawh, thiam lohvin a awm lo va, thihna ata a chhuak a, nunnaah a lût ta zâwk a ni,” tiin a sawi bawh a (Joh. 5:24). Chtuan nunna chu tunah keimahnin kan kawh tihna a ni lawm ni? Chuti a nih chuan, thil sual kan tih leh thîn avâng mainn kan chhandamna chu bo leh mai mai thei a ni dawn em ni?

CHHANNA (19) : Zawhna tha tak leh pawimawh tak a ni a, a awmzia kan hriat chian pawh a ngai hle a ni. Chhandam bo thei tawh lo tih ringtute tanfung pawimawh ber ber te chu heng Bible chang te hi an ni rêng a ni. Amaherawhchu heng Bible chângte hian an sawi tum tak leh, a awmze dik tak kan hriat thiam a ngai hle a ni. He thu awmzia hrethiam lo tam takten, heng Bible chang te hi an lo kal sualpui fo tawh thîn rêng a ni. “Chatuan nunna pek kan ni tawh, kan thi thei tawh lo, thihna lui râl kan kai tawh,” tiin an hlim em em mai thîn a. He lei taksa ngeia kum sâng lalram chen tum, thi thei tawh lo tura inngai tam tak an lo awm tawh thîn a. Amaherawhchu an lo thi leh thîn si a, an lo thih leh si khân, a la dam te khân, “A lo piangthar tak tak lo a niang” an ti zêl a, an thu rin dân a lo dik lo a ni tih an hre thiam thei lo. Pathian thu hi ‘Thlarau lam thil a ni a, thlarau aţang vêk lo chuan hriatthiam chi a ni lo. (1 Kor 2:11).

A hma lama kan sawi vek tawh ang khân, chatuana nunna min pêk dân hi, a ring lo leh, duh lo chung barh luih emaw, pêk luih emaw a ni lo va, tupawh a ring apiang an boral lohva chatuana nunna an neih zâwk nan” tih a ni a. (Joh 3:16). A ringtu apiangte hnena pêk tura thu tiam a ni tih hi kan theihngihl ngai tur a ni lo. Chhandamna hi a phu lo leh tlâk lo te hnena Pathian thilthlâwn pêk a ni a,

amaherawhchu, thilthlâwn pêk mah ni se, rinna (by faith) a lo dawn ngai a ni ve tlat si a ni. Chu rinna (Faith) chu bânsan leh theih a ni tlat tih kan sawi tawh kha. (1Tim 4:1). Rinhlehna leh, rin lohna-ah hial a tlûkluh leh theih avângin, a tâwp thleng a, thih thlenga rinnaa dingngnette hnenah chauh chhandamna famkim chatuana nunna leh, thihtheihlohna (Immortality) chu pêk a ni dawn a, chu chu Isua Krista lo kal leh hunah chauh a ni dawn a ni. Tumahin tûnah hian chu chatuan nunna chu he kan taksa-ah hian a takin kan la kawl lo va, rinnain kan chang chauh a la ni. “Pathianin chatuana nunna min pe a, chu mi nunna chu a Fapaah a awm a ni” tiin Bible-in min hrilh a nih kha. (1 Joh 5:11).

Chu kan chatuan nunna chu Pathianah Krista Isuaah chuan thuhrûkin a la awm rih a, (Kol 3:3) Lal Isua Krista ropui taka a lo kal hunah a tak takin min la hlân dawn a ni. Paula chuan chu chu nghâkhlel takin a lo thlir thin a. “Intihsiakna tha chu ka bei zo tawh a, ka tlânsiakna kawng ka hlen tawh a, rinna chu ka vawng reng tawh a ni; tûnah chuan felna lallukhum chu ka tan dahin a awm tawh a, chu chu Lalpa ngaihtuaktu fel tak chuan chu mi ni-ah chuan mi pe ang; ka hnenah chauh ni lovin, a inlârna ngai apiangte hnenah pawh” tiin Isua lo kal lehna nia pêk a nih hun tur chu nitin a lo thlir thin a ni. (2 Tim 4:7,8).

Tin, kan Lal Isua ngei pawhin, “Tupawh Fa hmu a, ring apiangin chatuana nunna nei sela; tin, keiin ni kin niah chuan ani chu ka kai tho vang,” tiin a lo sawi tawh bawh a. (Joh 6:40) Heta ‘nikin ni’ tih hi Isua lo kal lehna ni sawina a ni. Chumi hun chu chatuan nunna a taka kan chan hun tur chu a ni a, tûnah hi chuan rinna leh beiseina chauhvin kan la chang a, a takin kan la kawl lo a nih hi.

Tirhkoh Paula'n, "Beiseinain a ni, chhandamin kan awm ni; nimahsela hmuh theih reng beiseina hi beiseina a ni lo ve. Miin a hmuh theih reng chu engati nge a la beisei thin? Kan hmuh loh chu kan beisei erawh chuan kan nghak fan fan thin a ni," tiin a sawi a. (Rom 8:24,25). Tin, Korinth khuaa kohhrante hnenah, "Chutichuan, taksaa kan awm chhông hian Lalpa hnenah kan awm lo tih hriain, kumkhuaian muang takin kan awm thin; hmu theia kal lovin, rinnain kan kal zawk si a," tiin, nghah fan fan a tûlzia a lo sawi tawh bawk (2 Kor 5:6,7).

Tin, Tirhkoh Jakoba pawhin, "Chutichuan, unaute u, Lalpa lo kal hma loh zawng chhel takin awm rawh u. Ngai teh u, lo neitu chuan ruah tui tla hmasa leh hnukung chu a hmuh hma loh chuan chhel takin lei rah hlu tak chu a nghak thin. Nangni pawh chhel takin awm rawh u; in thinlung tinghet rawh u; Lalpa lo kalna chu a hnai tawh si a," tiin ringtute chhel taka an chhandamna nghâk turin a fuih a ni. (Jak 5:7;8). Chu chatuan nunna chu, "Hun lo la thleng tura chatuan nunna" tiin Isuan a sawi a. (Mar 10:30). Chu chatuan nunna kan neih tawh chu Lal Isua Krista a ni tih leh, kan nunna chu Kristaah thurûkin a awm a ni tih thlarau lam thin lunga Chiang taka kan lo hriat hian kan lawm thin a, kan thlamuang a, hrehawmna tam tak kârah pawh chhôngril taka hlimna thurûk kan nei thin a ni. Tûnah he kan taksa-ah hian atakin la nei lo mah ila, he kan taksa leh rilru thlarau ngei hmang hian chatuan nunna chu kan nei tih kan hriat tlat si avâng hian kan hlimin kan thla a muang em em a ni.

Naupang tein Krismas- nia hâk tur kawr thar a awt em em mai a, a pa chuan a duhzawng kawr mawi tak chu a leisak a, mahse Krismas- nia hâk turin Thingremah an dah

thatsak tlat a ni. Chu naupang chuan kawr mawi tak a nei tawh a, mahse a la ha nghal mai lo, a kawr mawi tak chu Krismas nia hâk turin a pa-in Thingremah a dah tha tlat a ni tih a hria a, tûnah a takin la ha rih lo mahse, a kawr chu a pain a kawl thatsak tih a hriat avangin a hlim em em a ni. Chu a kawr neih tawh a la hâk mai rih loh chu hâk a châk em em avângin Krismas ni lo thlen hlan pawh chu a nghâkhlel em em a ni.

Chutiang deuh chuan, chatuana nunna chu rinnain kan nei tawh a, mahse tûnah a takin he kan taksa-ah hian kan la kawl lo va, Pathianin Krista Isua-ah (vân thingrem mawngah) chuan min kawlsak a, chu chu Isua Krista a mite lam tura ropui taka a lo kal hunah a tak takin min la pe dawn a ni tih kan hriat avângin tûnah hian kan hlimin kan lawm a, kan thla a muang a chu ni lo tlen hun chu kan nghâkhlel em em a ni. Amaherawhchu, chu chatuan nunna min pek chu dawng thei leh dawng tlâk kan nih leh nih loh nitinin fiahna kawngah kan kal mêk a, he fiahna thlaler kawnga kan kal mêk lai hian fimkhûr lo leh chu kan chan tur hlutzia chu engahmah ngai lo va, sual kawng kan zawh san leh vel a, thih thlenga sual sim lova kan awm a nih chuan, fiahnaah kan tling lo tihna a ni dawn a. chuvângin chhandamna (chatuan nunna) chu kan chang thei dawn ta lo tihna a ni.

“Paula, Pathian bawih, chatuana nunna beiseia Pathian thlante rinna kawngah leh Pathian ngaihsak lam thutak hriatna kawnga Isua Krista tirhkoh bawk chuan: (Chu chatuana nunna chu Pathian, dawt sawi thei lova chuan khawvel awm hmain a tiam a. (Tita 1:1,20). Chatuan nunna hi Pathianin a tiamin min tiam lâwk diam a, chu chu Krista zârah rinnain kan chang tawh a, kan nei tawh a ni.

Amaherawhchu, kan sawi tak ang khan a tak taka kan chan hun tur chu, Isua Krista a lo kal leh hunah chauh a ni ang.

Chatuan Nunna Kan neih Dân: “Hriattirna chu hei hi a ni, Pathianin chatuana nunna min pe a, chu mi nunna chu a Fapaah a awm a ni. Fapa neitu chuan nunna chu a nei; Pathian Fapa nei lotu chuan nunna chu a nei lo. Chatuana nunna in nei tih in inhriat theih nan nangni Pathian Fapa hming ringtute hnenah heng thu hi ka ziaak a ni. (1 Joh 5:11-13). Chatuan nunna kan nei a ni tih kan inhriat theih dân chu, rinnaa thlarauva Krista nen kan inzawmna, Krista kan neihna hi a ni.

Chu chatuan nunna chu Lal Isua Lal leh Chhandamtu atana pawmtu leh, neitute chuan tûnah hian kan chang tawh a, kan chang mêk bawk a, thih thlenga Isua Kristaah kan awm reng a nih chuan, Isua Krista lo kal hunah chautuan nunna chu a tak takin kan la chang dawn a ni. Tûna kan nun leh taksa hi chu chatuan daih lo taksa leh nunna a ni a. Malaria hrik pawh hneh lo, cancer pawh hneh lo, HIV/AIDS natna leh, Hepatitis natna pawh hneh lo, tâwp chin nei nunna leh, thi thei taksa a la ni reng.

Kan nunna thaw pawh hi boruak thianghlim (oxyzen) tlâkchham vâng a thi mai thei nunna thaw derdêp tak a la ni tlat mai. He tisa leh thisen hian Pathian ram a luah thei lo, tiin Paula chuan min hrilh a. (1Kor 15:50). Chu chatuana nunna min pêk chu Lal Isua Krista hi a ni a, chu Isua Krista neitute chuan chatuan nunna chu an nei tihna a ni. Amaherawhchu, kan sawi fo tawh ang khân, Lal Isua neitu lo ni tawh ðin te pawh hian, Isua aiin khawvel an lo thlang leh ðin a, Krista nei lovin an lo thi leh ðin a ni. Chumi awmzia chu, Krista nêna an inzawmna a chat tawh a, Kristaah an awm tawh lo tihna a ni.

CHATUAN NUNNA CHU TUNAH KEIMAHNIAH KAN KAWL EM? 195

Chuvangin chatuan nunna kan neih Lal Isua hi , sual vangin kan then leh thei a, kan ch n leh thei a ni tih hi Bible hian min hrilh Chiang em em a ni. chumi a nih avang tak chuan, nitinin Krista n na min thenhrang leh theitu sual r ng r ng chu kan hawisan hmiah hmiah tur a ni. Sual ti reng chungin Isua n n inzawm reng theih a ni lo tih hi kan hre reng tur a ni e.

BUNG - 34**Pianthar hnua Zu avang leh, DRUGS- O.D avanga thi te hi Chhandam an ni angem?**

ZAWHNA (20) : Pianthar tawh si, OD a thi te leh, inâwk hlum te, zu ngawl vei leh a, zu avânga thi leh te hi chhandam an ni tho ang em? Upa PC Biaksiama chuan a lehkhabu (Chhandamna Bo leh thei nge bo thei lo ?) tih bu phek 6-7, ah chuan, khatianga zu ngawl veia thi emaw, inawkhuma thi emaw, OD -a thi emaw te kha an dam laia chhandamna an chan kha a nghet lo chi (temporary chhandamna) a lo nih chuan a bo leh sam ngawt ang, a ti a. Amaherawhchu, an dam laia chhandamna nghet chi chatuan nunna Pathian thilthlâwn pêk an lo chang hlah a nih chuan, Pathianin a thilpêk a chhuh leh ngai lo. An thih dân khan kawngro a su lo, mi ngaiha mawikhai takin an thi emaw, zahthlâk deuhvin an thi emaw, ngaihsanawm takin an thi emaw an thih dân dinhmun chu eng pawh ni se, a pawimawh ber chatuan nunna Pathian thilpêk kha a nghet êm a, an thih dân khan a khawih danglam pha lo,” tiin a sawi a. Chu chu a dik em? Chhandamna hi a nghet lo chi (Temporary) leh a nghet chi (Permanent) a lo awm hrang rêng em ni ?

CHHANNA (20): Chhandamna-ah hian a nghet chi (permanent) leh a nghet lo chi (temporary) a awm lo rêng rêng a ni tih hi kan hriat a tha. Chhandamna hi chi hnih chi thum a awm lo va, chi khat chauh a ni a, chhandamtu pawh pakhat chauh a ni. Lalpa pakhat, rinna pakhat Baptisma pawh pakhat, (One Lord, one faith, one baptism) a ni.(Eph 4:5). Rinna avânga chhandamna hi chi khat chauh a awm tih hi Bible min zirtir dân a ni.

Tin, “Thih dân hian kawngro a su lo,” tih hi a vaia pawm theih a ni lo vang. Mi sual, pianthar lo te mawihnai

taka thi te pawh an awm mai thei rêng a, mawihnai taka an thih avâng ngawt chuan chhandam an nih phah hauh lo vang tih chu phera pho angin a Chiang sa a. Amaherawhchu, a lehlamah chuan, thih dân hian kawngro a su viau thei bawk a ni tih kan hriat a tûl hle bawk a ni. Mi thenkhat tan pheih chuan thih dân hian kawngro a su hle dawn zâwk nghe nghe a ni. Thih dân kan tihah chuan, sual ti chungga thi, sual sim lo leh, sual hneh lova thi a nih chuan, a thih dân khan kawng ro a su hle dawn a, chu chu a chatuan awm dân tur hriltu ber a nih dawn avângin. Sual ti reng chungga thi, sual hneh lova thi kha chu chhandam theih a ni dawn lo tihna a ni. A lehlamah chuan, piangthar tawh, sual hneh chungga thi a nih chuan, thih thlenga Pathian tana rinawm a nih avangin, chu ngei chu chhandam tur chu a ni. Kan thih dawna kan nun dân leh kan thih thlenga ka awm dân, kan thih dân hian kawng ro a su em em zâwk a ni.

Tûn hmâin piangthar t̄a tak pawh lo ni se, zu ruih a chin leh a, a ngawl a veia a thihpui a nih ngat pheih chuan chhandam a ni thei lo hrim hrim. Khatiang ti reng chungga chhandamna chan theih a ni lo. Eng anga nghet chi an tih pawh chu lo chang se, “Zu ruih hmang ten Pathian ram an chang lo vang,” tih thu hi a la ding reng a, sût lehna a la awm lo. Piangthar tawh zu ngawl vei nawn, zu vânga thi kha, a hmaa a lo piantharna khân kawngro a su thei tawh lo zâwk a, a hun hnuhnung tâwp lama a awm dan leh a thih dân khan kawngro a su daih tawh zâwk a ni.

Ezekiela hmanga Lalpa thusawi hi lo chhiar ila. “Amaherawhchu mi fel chuan a felna kawng hawisana, khawlohnate a tiha, misualte tih ang zela thil tenawmte a tihin a nung dawn êm ni? A thil fel tih engmah kha hriat reng a ni tawh lo vang a, a bawhchhiatna a bawhchhiatah khan leh a sualna a tihnaah khan, chumi ngeiah chuan a thi

ang. (Ezek 18:24). Zu ruih hmang a lo ni leh a, sual chu hneh lova thi a nih avângin chhandam theih a ni dawn lo tihna a nih chu. Chutiang zêlin, piangthar tha tak, mahse drugs ngawl lama kir leh, O.D a thi kha, a thih dân khân kawngro a su leh lutuk a, sual sim lo leh, sual hneh lova thi, mahni inthat a ni lehngal a, tual that a nih avângin, engtikawngmahin chhandam theih a ni dawn lo rêng rêng a ni.” Mahni inâwkhlum emaw, mahni inkâp hlum emaw nên ang khat chiah an ni a, mahni inthat, tual that dik tak an ni a, an sim leh hman tawh bawk si lo va, chuvângin engtikawngmahin chhandam an ni thei lo vang. “Tualthattu tumah chatuana nunna pai reng rêng an awm lo tih in hre si a” (1 Joh 3:15) Sual sim duh lo te tan van ramah hmun a awm lo. “Nangni pawh in sim loh chuan chutiang bawkin in boral vek ang” tiin Isuan a sawi a. (Luk 13:3) Sim loh chu boral vekna a ni.

Tin, i zawhna pakhat, “Pathianin a thil pek tawh a la kir leh ngai lo” tih kha thu belhchian dawl lo a ni. Israel te lal hmasa ber Saula pawh kha Pathianin Thlarau Thianghlim a pe a, mahse, Saula khân Pathian thu wawi tam tak a hnial avângin, Pathianin Saula hnen ațangin Thlarau Thianghlim chu a laksak leh a nih kha. “Tin, LALPA thlarau chuan Saula chu a chhuahsan a, LALPA tirh ramhuaiin amah a tibuai a.” (1 Samuela 15:14). Thlarau Thianghlim min pek tawh pawh hi kan sual luih tlat chuan min chhuhsak leh thei a ni. Lal Davida pawh khân Thlarau Thianghlim lâksak a hlau em em a, “I hnên ata hi mi paih bo suh la; i Thlarau Thianghlim hi mi lâksak suh ang che” tiin a ngên a nih kha. (Sam 51:11). Eng anga piangthar tha pawh ni mah ila, Pathian thu kan dodal a, kan sual lui zêl a nih chuan, Thlarau Thianghlim tilungngaitu kan nih avângin Thlarau Thianghlim min pêk tawh pawh hi, min lâksak leh thei a, min chhuhsak leh thei reng a ni tih kan hre tur a ni.

BUNG - 35**Kan soal lehzêl turte nen ngaihdam
lawksa kan ni em?**

ZAWHNA (21) : Upa PC Biaksiamah lehkhabu ziah vêk, Chhandamna, bo leh thei nge bo thei lo tih bu Vol II, phêk 17- ah ti hian a sawi a. “Krista tih zawh tawh avângin, Pathian Fapa mal neihchhunin Kraws thihna râphtlâk hmanga min tlanna kha chatuan a tan a tâwk a, kha thihna khan i thil tihsual tawh te, i tih soal lai mêk te leh, i la tihsual tur zawng zawng te nêh, a bo a bang awm lovin a tlêng fai vek a, tum khatah a tlâk zo vek. Mi tam takin soal ngaihdamna hi tih tawh chin chauh ngaihdamna niin an ngai a, pian thar hnu leh tûn hnua an sualna chu la ngaihdam tel loh, a hrana ngaihtuah ngai emaw an ti a, tul lovah an buai phah em em a ni,” tiin a sawi a. Kan la soal leh zel turte nêh lam a lo ngaidam vek tawh ni angin a sawi a, chu chu Bible zirtirna nêh a inmil em ?

CHHANNA (21) : Inmil hauh lo mai, mil a hnêkin a kalh tlat zâwk a ni. Hun thim lai, (Dark Ages) an tih lai hunah khân Pope-in he ngaihdân hi a lo tih chhuah a ni a. Soal ngaihdamna ticket a siam a, chu chu ‘Indulgence’ an vuah nghe nghe a. Chu ticket chu miin an lei chuan, an soal tawh leh, an soal mêk leh, an la soal leh zêl turte nêh lam ngaihdam an ni ang, tiin an zirtir a ni. Europe ram hmun tinah puithiamten an zuar a, an hralh chur chur mai a ni. Rome-a Pope chuan soal ngaidam theituah a inhhâl a, Certificate of Indulgence a siam a, chu chu suma lei turin an zuar a. Pope Leo X-na hunlai khan Puithiam JohnTetzel-an Germany-ah a zuar a, Puithiam Samon-a’n Switzerland-ah a zuar baw a. Rome-a Pope zirtir dân

chuan, lei hnuaiah khuan hremhmun mei kâng reng a awm a, chu chu ‘Purgatory’ an vuah a, chutah chuan mitthi te thlarau chu an kâng zêl a ni an ti a. Chuta an chhungte thi tawh kâng rengte tan chuan, Pope hnenah sual ngaihdamna an dilsaka, chu sual ngaihdamna ticket chu an lei sak chuan, Pope-in a ngaidam ang a, chu hremhmun mei kanna hmun (Purgatory) aţang chuan Paradis-ah a thawn chho zêl dawn a ni tiin an zirtir a. Tichuan, an chhûngte piangthar lova thi tawh te tan chu sual ngaihdamna ticket chu an lei sak ta chur chur mai a, chu pawisa tling khawm tam lutuk chuan, tûna Vatican khawpui leh, St. Cathedral (St Peter`s Church) ropui tak khu an din ta a ni.

Khatih lai khan Martin Luther, Catholic Puithiam ve tho khan Pathian hnen aţanga piantharna changin, Pope zirtirna chu Bible zirtirna nêna inkalh tlat a nihzia a hmu chhuak a, nasa takin a dodal ta a ni. Wittenberg khuaa inkhawmpui laiin, St.Augsburg Biakin kawngka biangah, Sual ngaihdamna chu Isua thisen aţang chauhva dawn theih a nih dan te, Pathian chauhvin sual a ngaidam thei tihte leh, Pope zirtirna dik lo point tam tak thesis 95 lai ziakin a tar chhuak a, a protest ta riap mai a nih kha. Chuvangin Upa PC Biaksiaman hetiang zawnga a lo sawi ve mai hi thil pawu thui tak leh hlauhawm tak, Pathian thu dodalna lian tak a ni. Anni zirtir dân hi chuan, Krista thihna kha thil sual tih theihna ‘Licence’ ang a ni tihna a ni a, zirtirna hlauhawm tak a ni.

Kraws-a Isua Krista thihna khan, Evi leh Adama bawhchhiatna sual vânga chatuana boral tur kan nihna lak ata chhandam kan nih theih nan kawng minrawn hawn sak a. Tupawh a ring duh apiangte tan chu chhandamna chu rinnain a thlâwna dawn theih a ni. Miin Thlarau

Thianghlima piantharna dik tak an lo chan hian, sual nih inhriatna thûk tak an lo nei a, sual thupha chawiin Pathian hnenah ngaihdam an dil a, tichuan Krista thihna leh thawhlehna azârah sual ngaihdamna leh thiamchantirna thilthlâwn pêk chu rinnain an dawng thin a ni. An pianthar ni aţang khân an pianpui sualna leh, an hmanlai sualna zawng zawng te chu ngaihdam leh tlenfai an ni tawh a, thiamchantir an ni tawh tih kan hria a ni. (1Kor 6:11) Amaherawhchu, an pianthar hnua thil sual an tih leh kha chu ngaihdam lâwksa a ni lo va, an la sual leh zel tur pawh lo ngaihdam lâwksa a ni bawh lo va, chung pianthar hnua thil tih sual leh thin te chu, sima sual thupha chawi a ni tin a thara ngaihdam ngai a ni. “Ka naute u, thil in tihsual loh nan heng thu hi in hnenah ka ziaa a nih hi. Tin, tupawhin thil a tihsual chuan Pa hnena mi sawipuitu, Isua Krista mi fel chu kan nei e; ani chu kan sualte thupha chawina a ni; keimahni sual chauh ni lovin, khawvel zawng zawng sual thupha chawina pawh a ni,” tiin Johanan a sawi a ni. (1Joh2:1,2).

Sual rêng rêng hi sima ngaihdam a nih lo chuan boral pui theih vek an ni. Kan pianthar hnu hian vawilehkhatah that famkimna sual thei tawh lo dinhmun kan la thleng nghal mai lo va, suala kan tlûk leh theih nan leh chhandamna chu kan hloh leh theih nan Setana chuan tha thlah hauh lovin ni tin dar kar tinin min bei char char a, kan thih hma loh chu min bei zui reng thin a ni. Chuvâng chuan chak loh chang te neiin sualah kan lo tlu leh fo thin a ni. Amaherawhchu, chutia suala kan lo tlûk leh palh pawh a, ngaihdam kan nih leh theih nan, van roelna hmâ-ah Krista chu kan tân a lo ding reng a ni.

Kan soal te thupha chawia tih takzeta inhhira kan soal te sima ngaihdam kan dil chuan, kan soalna ngaihdam a nih theih nan Isuan Pa hmâ-ah min lo ngen sak ðin a. Ka Pa, ka thisen, ka thisen, ka thisen, hemi tân hian ka thisen a chhuak tawh a, ka tlan tawh a, سوال a tlu leh palh a, mahse hei ka hnenah a lo kir leh a ni, ngaidam rawh aw, ngaidam ang che, ka tlan tawh a, suala a thih phal suh ang che,” tiin min lo ngen sak lawm lawm zel a, chumi azârah chuan nitinin soal hnehna a tharin kan chang zel ðin a ni. Hei hi a ni {Paula'n “Ni tin ka thi ðin” a lo tih chu. (I Cor 15:31).

Chuvângin, kan pianthar hnua thil kan tih soal emaw, thil soal kan tih reng lai, tâna kan soal mêk sim loh kan nei a nih chuan, a rang thei ang bera kan sima Pathian hnena ngaihdam kan dil zel a ngai a ni. Ngaihdam loh soal pai rûk reng nei chungin vanram kal theih a ni dawn lo. Chumi awmzia chu, ‘Chhandam kan ni thei dawn lo’ tihna a ni. Soal sim lo piantharna chu a lem a ni si a. Tin, kan la tih soal zêl turte pawh ngaihdam lâwk sa kan ni lo va, kan lo soal leh palh a nih pawhin soal thupha chawiin simna thinslung tak zet nêh ngaihdam kan dil zêl tur a ni zâwk a, tin, kan sim tak zet tur a ni bawk. Soal kan lo ti leh ðin a nih chuan, chu kan soal chu sima a thara ngaihdamna kan dawn leh zêl a ðul a ni tih kan hre tur a ni. Chuvangin Upa PC Biaksiama zirtirna te, Pope zirtirna te hi, Bible thu nêh a inkalh tlat avângin rin tlâk an ni lo ve. Isua hi soal tih zêl phalna licence a ni lo.

Soal thupha chawi loh leh sim loh chu ngaihdam theih a ni lo. Kan thih hma chu nitin thil ti soal leh thei, ti soal leh bawk ðin kan nih avâng tak hian, nitin Isua ngaihdamna leh tih thianghlimna kan mamawh rêng a ni. Chuvang chuan

a ni Israelte hun lai pawh khân Biakbûk-ah nitin inthawina an lo hlan ðhin ni. Piangthar vanrama kal turte hi, thil tisual thei lo leh, thil tisual miah lo an ni lêm lo. Thil ti sual leh ðhin, mahse sima ngaihdamna dawng, a tâwpa sual hnehtu te an ni dawn a ni. Sual sim loh nei chungin tumah an sual chawpin vanram-ah an kal dawn lo.

A hmalama ka sawi tawh ang khân, Upa PC Biaksiana hi mizo fa, lehkhabu ziaq mi te zinga ka mi ngaihsan ve pakhat a ni a. Amaherawhchu Pathian thu kalh zawnga a ziaq kher kher hi chu ka pawm thei chuang lo a ni. “Mihring rin ai chuan LALPA-a rinna nghah hi a ðha zâwk a ni. (Sam 118:8;9) Miliante rin ai chuan LALPA-a rinna nghah hi a ðha zâwk a ni. tih a ni si a. (Mika 7:5).

BUNG - 36**“Pathianin a thilthlawnpekah leh a kohnaah chuan a rilru a lamlet ngai lo”**

ZAWHNA (22): Isuan chhandamna min thawh chhuahsak tawh hi chatuan atan Engkimtithei Pathianin min vawn himsak tawh a, chu chu i thiltih sual emaw, i duh thu emaw, Setana vâng emaw, eng vâng mahin sût leh theih a ni tawh lo. “Pathianin a thilthlawn pekah leh a kohnaah chuan a rilru a lamlet ngai si lo va” tiin Paula pawhin a lo sawi a. (Rom 11:29). chuvângin piang thar tawh te chu sual ti reng chungin lo thi pawh ni se, eng tikawngmahin an bo thei tawh lo chhandam an ni dawn hrim hrim,” tiin min zirtir thin si a, Bible chang an tan chhan ve tho si a, chu chu a dik lo em ni?

CHHANNA (22) : Nia, dik lo ve. A hmalamah khân kan sawi fiah tâwk tawh hlein ka hria a, mahse, Rom 11:29 thu-a “Pathianin a thilthlawn pekah leh a kohnaah chuan a rilru a lamlet ngai si lo va,” tih hi, a awmze dik tak kan hriat a pawimawh avângin ka’n sawi leh hrâm ang e. Pathianin chhandamna thu emaw ram leh hnam emaw, malsawmna pek a tiam hian, thu delhkih neiin engkim a tiam lâwksa thlap zel a ni. “Engtikah pawh hnam emaw ram emaw chungchang thu-ah, Ka pawt chhuak ang a, ka thiat ang a, ka ti chhia ang tiin lo sawi pawh ni ila, chu hnam chuan a chung thu ka sawi avânga thil tha lo a hawisan chuan a chung thil tha lo tih ka tum chu ka lamlet ang. Tin, engtikah pawh hnam emaw ram emaw chungchang thu-ah, “ka siam ang a, ka din ang,” tiin lo sawi pawh ni ila, ka tawngka chhuak ngaithla lova ka mithmuha thil tha lo a tih chuan a tâna thil tha tih ka tum chu ka lamlet bawh

ang.” tiin a lo sawi lâwk diam tawh bawk a ni. (Jer 18:7-10).

Evi leh Adama-te pawh chatuana nung thei tura a siam an ni a, an chenna atan Eden huan (Paradis) a pe a, a thu an âwih phawt chuan chatuanin a kiangah an chêng reng thei ang. Mahse, a thu an âwih loh erawh chuan, Pathian kiangah an chêng thei lo vang tih thu delhkih hnuaiah an awm a ni. A thu an âwih chhông chu Pathian kiangah hlim takin an chêng a. A thu an âwih loh veleh Pathianin a hnen ata a hnawt chhuak daih mai a nih kha. Paradis-a Eden huan leh nunna thing a chhuhsak a, an ei a phal lo va, chatuana thi turin a hnawt chhuak daih mai a ni. Pathian chu a thutiamah a ding nghet a, a lamlêt mai mai lo rêng a ni. In ei chuan in thi ang a tihah khan a ding nghet tlat a ni.

Israelte pawh hnam thianghlim ni turin a thlang a, thuthlungah a luhpui a. Hapta 70 (kum 490) chhônga chanchin tha khawvel hnena puang chhuak turin khawngaihna leh duhsakna a pe a. “Heti hian LALPA, chhôn tiêng tûra ni petu, thla leh arsite tana dânte ruat sak a, zân tiêng tûra petu, tui fawnte ri hum hum tûra tuipui chawk thotu chuan a ti a ni: a hming chu Sipaihote LALPA a ni. Heng dân ruat te hi ka hma ata a bo chauhvin Israel thlahte chu ka hma ata hnam nih an bâng hlen ve ang, tih hi LALPA thu chhuak a ni. LALPA chuan heti hian a ti: chung lam vân khi teh theih a nih a, lei nghahchhante hi zawn chhuah theih a nih chauhvin Israel thlahte chu an thiltih takte avângin ka paih bo ve ang, tih hi LALPA thu chhuak a ni,” tiin a sawi a. (Jer 31:35-37).

Amaherawhchu, Jeremia bung 18:7-10 a a lo sawi tawh kha Pathian chuan ãanchhanah a hmang tlat a ni. Israel te chuan an tâna khawngaihna hun ruat hapta 70 chhông chuan

chanchin ða chu an theh darh duh lo va, vawi tam a thu an âwih loh a vângin an tâna hun ruat hapta 70 a lo ral aţang khân, chi thlan lal puithiam hnam thianghlim an nihna leh Pathian ram enkawltu an nihna chu a chhuh sak ta daih a, a rah chhuah tur hnam hnenah a pe ta daih a nih kha. “Chumi avâng chuan, ‘Pathian ram chu in hnen ata lak sak a ni ang a, a rah chhuah tur hnam hnenah pek a ni ang,’ tih ka hrilh a che u” tiin Israelte chu a hrilh a nih kha. (Matt 21:33-43). Hetah hian Pathian chu a inlamlêt tihna a ni lo va, a thu tiamsa-ah a dingnghet tlat a, a lam lêt thei lo tihna a ni zâwk. Israel te hmanga chanchin ða khawvel puma puan darh a tum chu Israel ten hlawh chham pui mah se, thuthlung thar kohhran Israel dik tak te hmangin Pathianin a thil tum chu a hlen chhuak tho tho dawn a, a thil tum hi a lamlêt mai mai dawn lo tihna a ni zâwk.

Chutiang bawkin, misualte chhandam tura min kohna chu sual sima ama thu âwih turin a ni a. Misual te lama simtir turin Lal Isua a lo kal a. (Luk 5:32) “In sim loh chuan in boral vek ang,” tiin sim turin min ko a ni. (Luk 13:2-5) Penticost niah pawh khân, an sualzia chhun ang maiin an inhre ta a, “Unaute u, eng tin nge kan tih tâk ang?” an tih khân, Petera chuan Thlarau Thianghlim hriattirnain, “Sim ula in sual ngaihdam nan, Isua Krista hmingin Baptisma chang ðeuh rawh u,” tiin a chhang a nih kha. (Tirh 2:38). Chuvângin, piangthar tawh si, sual te sim duh lova, nunhluï lama kir leh a, zu leh drugs ngawl vei leh a, O.D-a thi leh te hi, sual sim lova thi an nih avângin, a chhandam lui rêng rêng dawn lo va, a thu lo sawi tawh leh tiam tawh angin sual sim lova thi te chu a chhandam thei dawn lo va, a ti boral vek zawk dawn a ni. Pathian chuan a thutiam hi a sût mai mai dawn lo a ni. Chu chu Paula thu sawi awmze dik tak chu a ni e.

BUNG - 37

A bo loh theih dan

Piangthar, chhandam tawh te hi an bo leh thei tih avang ngawtin an bo dawn tihna a ni lo. Khawpuia kan kalin bo theihna tam tak a awm a, mahse, kawng hria kan zui a, kawng kawhmuhtu Map-in min kaihhruaina anga kan zui tlat chuan kan bo thei dawn lo ang bawk hian, kan kawng min hrilhtu Thlarau Thianghlim leh Bible thu hi kan enmil chhung chuan kan bo thei dawn lo a ni. Amaherawhchu, Thlarau Thianghlim leh Bible- thu hi kan ngaih pawimawh loh erawh chuan, kan bo ngei ngei dawn a ni.

Zawlnei Isaia hmangin Lalpan, “Tin, ding lama in pen veleh emaw, vei lama in pen veleh emaw, in bengin in hnung lama thu, ‘Hei hi kawng a nih hi, tah hian kal rawh u,’ tiin a hre zel ang” tiin min hril a.(Isa 30:21) Tin Jeremia hmangin, “LALPA chuan heti hian a ti: Kalkawngahte ding ula, en rawh u, Kawng tha awmna kawng hlunte chu zawt rawh u, Tah chuan kal ula, i thlarau tan chawlohna in hmu ang” (Jer 6:16) tiin min lo hrilh bawk a ni.

“Isuan a hnenah, “Keimah hi kawng leh thutak leh nunna ka ni; keimaha kal lo chu tumah Pa hnenah an thleng ngai lo” a ti a (Joh 14:6). Isua Kristaa kan kal tlat chuan kan bo lo vang. Isua Krisataa kal dân chu eng nge ni? kan tih chuan, mihring leh pawl inzirtirna ang ni lo va, A Bible thianghlim zirtirna ang zêla kan awmna hi a ni. “I thu hi ka ke atânte hian khawnvar a ni a, Ka kawng atân êng a ni.” Sam 119:105) Bible-a awm lo zirtirna rêng rêng chu eng anga tha pawhin lang mah se, Bible nêna inkalh chuan zawm loh tawp mai hi a him ber. Kan thurin

leh inkaihhraina rêng rêng chu, ‘tih ziak Bible thu-ah’ vek innghat sela, kan bo tak tak ngai lo vang. (Matt 4:4)

Krista pawh khan a tuarsak che u avangin hetiang ti turin koh in ni asin; a hniaka in zuina turin entawn tur a hnutchhiah che u kha” tiin Tirhkoh Petera’n min hrilh a. (1Pet 2:21) Krista chu kan entawn tur a ni a. A hmngaihna te, zahngaihna leh khawngaihna nun te, thi khawp hiala Pa thu zawma a inhlanna te kha kan entawn tur leh kan nun pui turte chu an ni a. Tin, a hniaka kan zuina tura entawn tur min hnutchhiah, Chawlhni (Sabbath) apianga Pathian biak ina kala Pathian chibai bûk te, Baptisma tuia hnimphuma chan te, Lalpa zanriah (sacrament) chhang dawidim telh loh leh grep tui uain ngei hman te, kesil rawngbawlina min zirtir anga lo insil sak ve te, etc...heng Bible-a a thu sawi ang chiah zêl kan lo zawm ve zêlna hi bo lova a hniakhnung kan zui dan tur chu a ni. He a thu min hnutchhiah anga awm duh chuang si lo va, Isua ka rin phawt chuan ka bo thei tawh lo, lo tih ve ngawt mai hi awmzia a awm lo a ni.

Tin, ringtu, piangthar tawhte tan hian, hriatna tlâkchham avang tein bo leh theih a ni a. (Hose 4:6) zirtirna dik lo kan zui avang tein kan boral leh thei bawk. (Thuf 5:23) Amaherawhchu, Isua Krista leh a zirtirna thu (Bible) anga kan kal chhung chuan, kan bo thei ngai dawn lo a ni. Min hruaitu atan Thlarau Thianghlim kan rinchhan tlat tur a ni a. “Pathian Thlarau hruaia awm apiangte chu Pathian fate an ni si a” (Rom 8:14) Pathian Thlarau Thianghlim chuan Isua Krista Kawng leh Thutakah min hruai zel dawn a ni. (Joh 16:13). Ding lam emaw vei lamah emaw kan lo pêng bo dawn a nih pawhin, “hei hi kawng a nih hi tah hian kal rawh u” tiin min hrilh zel dawn a ni. Amaherawhchu, Thlarau Thianghlim hruaina leh Bible

thutak zirtirna kan ngaihsan loh erawh chuan, rei lo teah kan bo mai dawn a ni.

Chuvangin kan bo loh theih dan tha ber chu, mihring tute emaw ngaihdan leh an thu sawi tlawr thiamna mai maiah innghat lovin, “Bible-in a ti, Lalpan a ti, Isuan a ti,” tih te hi kan inngahna ni se. Bible-a hrilhlâwkna thu (prophesy) min pêk te hi ngun takin zir ila, Pathian Dân leh hriattirna thu te hi ngai pawimawh ila kan bo ngai lo vang. Suala kan lo tlu palh a nih pawhin, Pathian hnenah ngaihdam dilin a rang thei ang berin tho leh nghal zel ila, tichuan, Pa hmaa min sawipuitu Isua Krista felna azarah sual ngaihdamna leh thiamchantirna chu a tharin kan dawng zêl dawn a ni. Chuvangin hetiang a kan kal chuan kan bo thei dawn lo tih hi kan sawi thei a ni. Chuti ni lo va, “ensgtin pawh awm ila, thil sual ti leh mah ila, ka chhandamna a bo dawn lo rêng rêng” lo tih ve ngawt hi chu a thu a mawlmang lutuk deuh a, kawng an bo sa reng tawh tihna a ni.

Lal Isua rin hi chatuan nun neihna chu a ni teh meuh mai a. Amaherawhchu, ‘ka ring’ ti ringawta sual simna leh a thu âwihna tel si lo chu an bo leh nghal tihna a ni. “Tupawh Fa ring apiangin chatuan nunna an nei tawh;” tih lai chauh sawi uar a, a chang zawm leh chiah, “Nimahsela tupawh Fa thu awih lo apiangin nunna an nei lo vang a, Pathian thinur an chungah a awm reng zawk a ni,” (Joh 3:36) tih chhiar tel si loh hi a dik lo. Piangthar tawh pawh ni se, nitin thuawihna leh a thu zawmna nei lo va, zu leh sa lama tal ral leh te chu, Ui ama luak lamah a kir leh a, vawkpui inbualfai tawh pawh chirhdiakah inbual turin a kir leh a,” tih thufing tawi dik tak ang thu chu an chungah a lo awm ta a ni.” (2Pet 2:22) tia Petera sawi hi an chungah a thleng dik tihna a ni a, an bo leh

chiang hle tihna a ni. chutiang mite chu chhandam theih an ni dawn lo tih chu phera pho ang tluka lang chiang sa a ni.

Amaherawhchu, Lal Isua Krista ring tlat chung leh, Thlarau Thianghlim kaihhruaina ang a, Thlarau thawkkhum Bible thu ang zêla kan kal chhung chuan, kan bo ngai dawn lo a ni tih hi huaisen takin Krista zarah kan sawi thei a ni. He lehkhabu chhiartu leh lo ngaithlatu zawng zawng te, chhandamna famkim leh tluantling dawng tur leh bo lo va ram thianghlim thleng theuh turin Pathianin in thinlung mit tihvarsak theuh che u rawh se, Amen.

.....